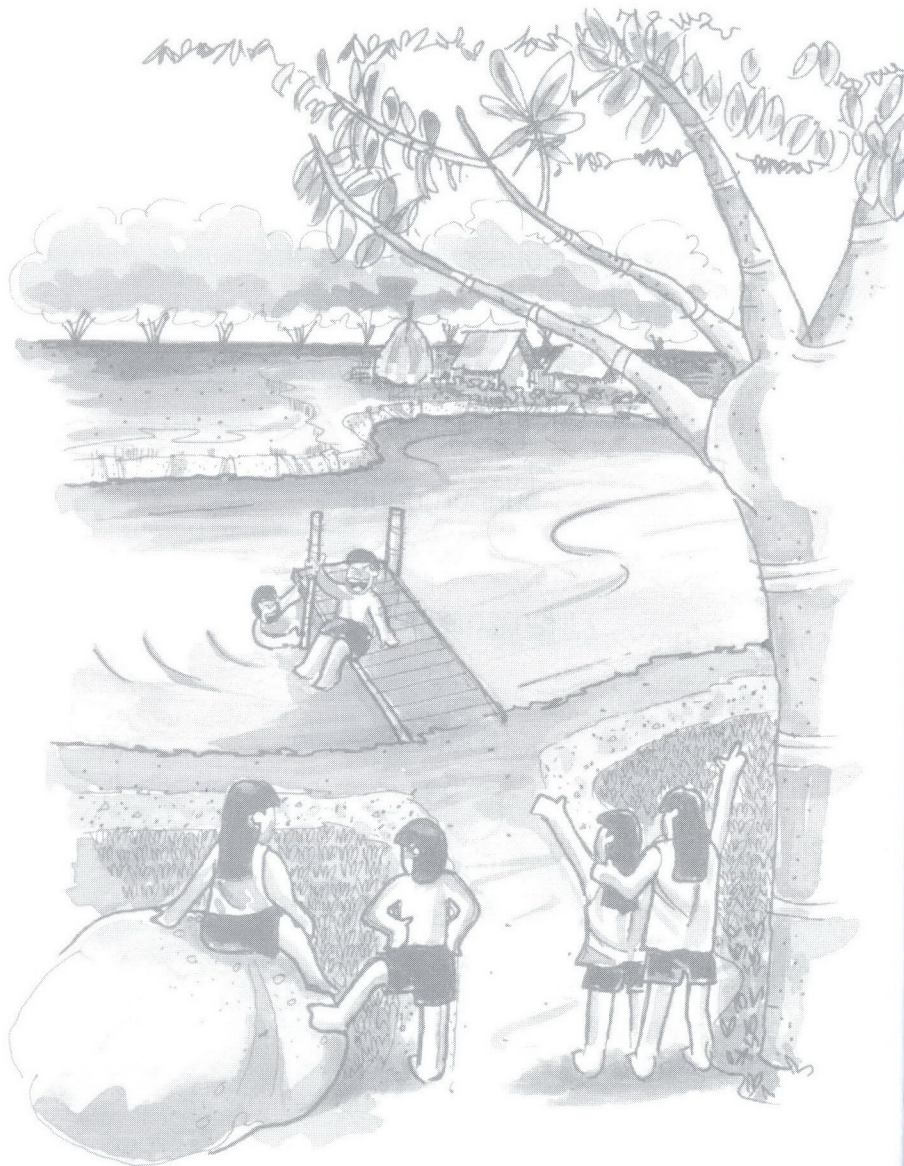

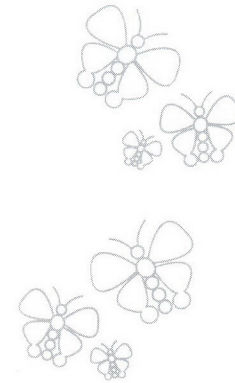
ช่วงหนึ่ง แห่งกาลเวลา

ประพิน ออกเวหา

ริมฝั่งน้ำในอดีต

ริมฝั่งน้ำหน้าตลาดแห่งนี้ เมื่อในอดีตราว 70 ปีผ่านมา เป็นเพียง
แผ่นดินโล่งๆ ไม่มีรั้วกัน ตามชายน้ำติดตลิ่ง มีเรือนแพและเรืออยู่อาศัย
จอดอยู่เป็นแนวตลอดชายฝั่ง และหนาแน่นมากตรงบริเวณหน้าตลาด มี
แท่ง คือ แพซีเมนต์ลอยน้ำได้ จอดคั่นเป็นระยะห่างๆ ตรงกับทางดินบนตลิ่ง
ที่ลึบเป็นชั้นๆ ไว้สำหรับเดินขึ้นลง เราเรียกว่า “ท่อน้ำ” เป็นที่สำหรับเรือ
สินค้ามาจอดส่งของ ได้แก่พวกผลไม้จากสวน เรือหม่อมมอญ เรือรับส่ง
ผู้โดยสาร ฯลฯ

ฝั่งตรงข้ามกับตลาด เป็นค่ายทหารกองพันใหญ่ รวมทั้งมีศาล
หลักเมืองประจำจังหวัดอยู่ในค่ายทหาร พวกเราชาวบ้านจะเรียก “เจ้า
พ่อหลักเมือง” ว่า “คุณตาหลักเมือง” เราถูกสอนให้รู้จักองค์ท่านว่ารูปร่าง

สูงใหญ่ ไว้ผมประบ่า ไม่สวมเสื้อ เวลาไปไหนมาไหนจะอุ้มลูกข้างไปด้วย
ดังนั้นเวลาเราจะอธิษฐานขอพรจากท่าน เราจะสมมุติตัวเองเป็น “ลูกข้าง”
เด็กทุกคนในตลาดจะถูกสอนให้เคารพนับถือในองค์ “คุณตาหลักเมือง”
ทุกคนเป็นลูกข้าง ไม่ว่าจะตกทุกข์ได้ยากหรือเจ็บไข้ได้ป่วย จะต้องยกมือ
ไหว้ขอให้ “คุณตาช่วยด้วย” ข้าพเจ้าเองแม้ปัจจุบันก็ยังฝังอยู่กับความเคย
ชินนี้อยู่

แม่น้ำใหญ่สายนี้ คือ แม่น้ำแม่กลอง ช่วงผ่านจังหวัดราชบุรี ถนน
เลียบบแม่น้ำด้านตลาด เป็นถนนลาดยางมะตอย กว้างราว 2 เมตร เว้น
แวนดินริมตลิ่งไว้กว้างพอๆ กับถนน ปล่อยเป็นลานกว้างไว้เป็นที่วิ่งของ
ลูกๆ หลานๆ ชาวตลาด ยามเย็นจะมีชาวบ้านสูงอายุโดยเฉพาะชายชรา
ยกม้านั่งมาตั้งวงคุยกันบ้าง นั่งรับลมเย็นบ้าง ตามความพอใจ นั่งมองลูก
หลานวิ่งเล่นกันเกียวกวราว มือถือพัดไว้ไล่แมลงวัน หรือโบกพัดยามลมสงบ

บริเวณริมตลิ่งจึงเป็นแหล่งชุมนุมของผู้สูงอายุและเด็กๆ จะมี
หาบของกินเร่มาขายเป็นระยะๆ มีหาบขายสมอเป่าปี่ ปี่เป่าๆ หาบขาย
น้ำตาลปั้นเป็นตัวสัตว์สี่ส่วยๆ หาบขายดั่งเมหลอด หาบขายกาลอจี
หอมงาคั่ว ฯลฯ ล้วนยั่วยวนชวนให้น้ำลายไหล เด็กๆ จะเข้าซื้อเงินจากผู้
ปกครองมาซื้อกิน บ้างก็ได้ บ้างก็โดนดุ ข้าพเจ้าโชคดีมีลุงใจดีเป็นเพื่อน
สนิทของพ่อ ข้าพเจ้าเรียกว่า “เหล้าเจ๊ก” ท่านชอบเอาข้าพเจ้าขึ้นหลังพาเดิน
เล่น ที่เอาจานจะมีสตางค์ใส่ไว้คาดเอวไว้เป็นประจำ เวลาใดที่ข้าพเจ้า
แบมือขอเงินท่านก็จะหยิบใส่มือให้หนึ่งสตางค์แดง เท่านั้นข้าพเจ้าก็ซื้อ
ขนมกินได้หลายอย่าง เพราะมันราคาอย่างละแค่ครึ่งสตางค์แดงบ้าง ไม่
ถึงครึ่งสตางค์บ้าง สมัยนั้น ขนมมันช่างอร่อย และถูกจริงๆ ดังค์เดียวก็
กินได้หลายอย่าง

บนถนนลาดยางมะตอยนั้นนานๆ ก็จะมีรถเจ๊กวิ่งผ่านมา คนลาก
จะเป็นตาแป๊ะใส่หมวกกุญแจลาย ขาสวมรองเท้าที่เป็นแผ่นยางรถยนต์รอง
พื้นเท้า แล้วมีสายร้อยรอบแผ่นยางโยงมาผูกไขว้ไปมาหลังเท้าแล้วโยงไป
พันผูกไว้ที่ข้อเท้า รถเจ๊กนี้เวลาขนของหรือบรรทุกทุกคน จะวิ่งเข้าไปส่งถึงที่
กลางตลาดทีเดียว เวลาจอดถ้าจ้งหระไม่ดีหรือคนนั่งไม่ระวังตัวก็จะตลึงกา
หงายท้องไปเลย มีให้เห็นอยู่บ่อยๆ บางรายบรรทุกลูกมะพร้าวมาเต็มคัน
รถ เวลารถหงายหลังคนโดยสารก็ตลึงกาลงไปนอนกับพื้น ลูกมะพร้าว
เทลงไปกับกองทับจนมิดหน้า ชาวบ้านแถวนี้ต้องช่วยกันขนออก

จากริมตลิ่งเป็นลานดินเทลาดลงสู่แม่น้ำ ซึ่งชาวบ้านใช้สารพัด
ประโยชน์ เช่น ยกแปลงปลูกผักสวนครัว บางแห่งก็ฝังโองดินสำหรับทำ
น้ำปลา ลานกว้างบางแห่งก็ใช้เป็นที่เลี้ยงไก่ มีสุนัขลูกเจี๊ยะเพื่อขุนให้
โต ลานดินแนวตรงกับปากตรอกตลาด สลับเป็นขั้นบันไดเป็นทางเดินขึ้นลง
ตรงขายน้ามีไม้แผ่นกว้างปักทำเป็นร้านยื่นยาวลงไปในน้ำ พวกเด็กๆ ก็
เรียก “ทำน้ำ” เช่นกัน แต่เป็นที่รู้กันว่าเป็นทำน้ำส่วนตัวของแม่ข้าพเจ้า
เพราะแม่เป็นคนสร้างเป็นที่ที่แม่จะจูงเด็กๆ ลูกบ้านข้างเคียงไปอาบน้ำ
ตอนเย็น และให้ชาวบ้านใช้เป็นที่พักผ้าล้างถ้วยชามหม้อไห ตามสะดวก
แต่ที่ดีที่สุดสำหรับพวกเราเด็กๆ คือเป็นที่กระโดดน้ำเล่น และแน่นอน
ในกลุ่มเด็กๆ ที่กระโดดน้ำกันเจี๊ยะจ๊าวนั้นจะต้องมีข้าพเจ้ารวมอยู่ด้วย

ยามเย็น หลังจากกลับจากโรงเรียน เด็กที่ไม่ต้องช่วยงานบ้านใดๆ
ก็จะวางกระเป๋ารเรียน ถอดชุดนักเรียนออก เปลี่ยนเป็นชุดอยู่กับบ้าน ซึ่ง
ส่วนใหญ่จะเป็นเสื้อยืดกางเกงขาสั้น หรือกางเกงขาสั้นแค้เข้ามีแผ่นผ้า
ทำเป็นเอี๊ยมปิดหน้าปิดหลัง ยกขึ้นไปติดกระดุมไว้ที่บ่า เป็นผ้าดอกสีสด

ขาดก็มี เป็นสี่สไลด์ต่างๆ ก็มี ตามแต่เขาจะเย็บขายตามท้องตลาด เปลี่ยนชุดแล้วก็พากันไปวิ่งเล่นที่ลานริมตลิ่ง วิ่งไล่จับกันบ้าง วิ่งเปี้ยวบ้าง เข่งแก๊งกอยบ้าง ตีจับบ้าง ทอยกองบ้าง ฯลฯ ตามแต่จะจับกลุ่มกันเล่น เด็กโตหน่อยก็พากันลงไปกระโดดน้ำโครมๆ

แม่จูงข้าพเจ้าไปอาบน้ำทุกวัน เห็นพี่ๆ เขากระโดดน้ำก็อยากกระโดดบ้าง แม่ต้องคอยจับคอยดึงไว้ไม่ให้กระโดด แต่ความอยากมันมีมากกว่าความกลัว

วันหนึ่ง ข้าพเจ้าก็หนีแม่ลงไปทำน้ำ เจอเพื่อนชื่อซิวฮุ้น และพี่สาวชื่อซิวเฮียง กำลังซักผ้าอยู่ที่สะพานทำน้ำ ข้าพเจ้าไปถึงไม่ทักไม่ทายก็กระโดดโครมลงไปในน้ำ พอเท้าถึงพื้นน้ำข้าพเจ้าก็นั่งคุ้ยคุ้ยกอดเสาสะพานไว้แน่น คิดไม่ออกว่าจะโผล่ขึ้นไปเหนือน้ำได้อย่างไร เพราะว่ายน้ำไม่เป็น ซิวฮุ้นกับเจีเฮียง คงเห็นข้าพเจ้าจมหายไปนาน จึงกระโดดลงไปเกาะมือออกจากเสาและดึงสองแขนข้าพเจ้าขึ้นขึ้นมา ซึ่งพอขึ้นตรงหัวข้าพเจ้าก็พ้นน้ำ แต่ตอนนั้นข้าพเจ้าคงตกใจทำอะไรไม่ถูก ข้าพเจ้าขึ้นไปนั่งงออยู่บนสะพาน เป็นจังหวะเดียวกับแม่มาตามข้าพเจ้า พอได้ยินเรื่องแม่ตกใจถึงข้าพเจ้าไปกอด ขอซี้เถ้าจากเตาถ่านของเรือแถวนั้น เอมาละเลงหัวข้าพเจ้าพร้อมกับเรียกขวัญให้กลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว ข้าพเจ้ามารู้ภายหลังว่า เป็นความเชื่อที่ว่าถ้าทำเช่นนั้นแล้ว แม่คงจะไม่มาเอาชีวิตข้าพเจ้าภายหลัง

จากวันนั้น แม่ก็ให้ข้าพเจ้าหัดว่ายน้ำ วิธีหัดก็มีวิธีเดียวในสมัยนั้น คือใช้มะพร้าวทุย 2 ลูก มาฉีกผิวออกยาวครึ่งลูกแล้วเอามาผูกติดกันไว้ ทั้งช่วงห่างระหว่างลูกไว้ ให้ข้าพเจ้าพาดตัวไว้ตรงช่วงห่างนั้นให้มะพร้าวทั้งสองลูกช่วยพยุงตัว มะพร้าวทุยเป็นมะพร้าวไม่มีลูกมะพร้าวข้างใน มี

แต่เปลือกมันจึงเบา ช่วยพยุงเด็กเล็กให้ตัวลอยน้ำได้ พุดง่าย ๆ คือเราไม่มีห่วงยางใช้ เพราะมันราคาแพง ครูฝึกว่ายน้ำก็ไม่มี อาศัยพี่ๆ ที่ว่ายน้ำแข็งแรงแล้วหัดให้ ส่วนมากก็ถูกปล่อยให้กวักน้ำกระทุ้มตอมแต่มๆ ตามลำพัง ดื่มน้ำเข้าไปเต็มท้องทุกวัน พอลอยตอมแต่มกับลูกมะพร้าวอยู่ราว 3-4 วัน ข้าพเจ้าก็ปลดลูกมะพร้าวทิ้ง ดำผุดดำว่ายผลุบๆ โผล่ๆ ลำลึคน้ำตาเหลือกตาปลิ้น อยู่ 2-3 วัน ก็เริ่มว่ายน้ำเป็น พอว่ายน้ำเป็นก็ฮึกเหิมถึงขนาดไปเข้ากลุ่มกระโดดน้ำกับพวกพี่ๆ จึงโดนแม่เี่ยวของแม่หวดเสียหลายแนว และถูกห้ามลงอาบน้ำตามลำพัง แต่ระหว่างไม่เี่ยวกับความอยากกระโดดน้ำ ฝ่ายหลังมีพลังมากกว่า นับแต่วันนั้น ข้าพเจ้าก็จะมีรอยไม้เี่ยวทุกวัน เพราะหนีแม่ไปกระโดดน้ำทุกวัน ถูกแม่ตีทีไรก็ร้องไห้ต่อว่า “แม่ใจร้าย” จนเมื่อข้าพเจ้าได้เป็นแม่เอง จึงรู้ว่าความรักความห่วงใยของแม่นั้นมากมายยิ่งใหญ่มากเพียงไร

พอว่ายน้ำได้แข็ง ข้าพเจ้าก็บังอาจทำว้ายแข่งกับเพื่อนผู้ชาย เป็นการว้ายทวนกระแสน้ำซะด้วย ถึงแพ้ก็ไม่ย่อท้อ มีคติว่า วันนี้แพ้พรุ่งนี้ก็ชนะได้ กล้าหาญขนาดว่ายน้ำไปเกาะเรือโยง บางวันพี่ชายก็จับข้าพเจ้าเกาะชื้ออยู่บนไม้กระบอก เอาปลายกระบอกด้านหน้าข้าพเจ้าผูกติดกับขาข้างหนึ่งของพี่ชายพาว่ายน้ำไป เวลาพี่เคาะกระทุ้มขาลงน้ำตัวข้าพเจ้าก็จมลงไปในน้ำตาเหลือกตาปลิ้น พาว่ายน้ำไปที่เรือนแพหลังใหญ่ ไปดูสาวบนแพ บางทีก็เกาะริมแพคุยกับสาว ข้าพเจ้าก็ลอยแพตั้งอยู่บนกระบอกสนุกอย่าบอกใครเสีย

การเล่นน้ำที่ทำน้ำ มีสิ่งหนึ่งที่ต้องคอยระวัง คือ “อ้ายเป้า” หรือปลาปักเป้าน้ำจืด ตัวมันเล็ก ๆ แต่พิษมันคมราวมีดโกน ปากเป็นวงกลม ใครโดนมันจับเข้าลัทธิ เนื้อหลุดเป็นก้อน ร้องโอดโอยไปทั่วหัวคั่ง

ท้ายคุ้ง มันทั้งเจ็บทั้งปวด วิธีเล่นน้ำเพื่อให้พ้นจาก “อ้ายเป้า” ต้องใช้วิธีเคลื่อนไหวย่ำเหยียดหนึ่ง หรือย่นเฉยๆ ต้องคอยกระทุมน้ำไว้อย่าให้มันเข้าใกล้ได้ น่าสงสารเพื่อนผู้ชายที่ชอบแก้ผ้าลงกระโดดน้ำ เขามีอวัยวะส่วนหนึ่งที่ชอบย่ำยู่ให้มันมาจับ คือ “จ้าวโลก” ที่ห้อยตุ้กตุ้กๆ เป็นพวง มีลูกกลมชวนให้น่าขำ พวกเด็กผู้ชายจึงถูกกีดกันบ่อยๆ เลือดแดงฉานเป็นสาย พอมีเสียงร้องทุกคนก็แตกฮือกันขึ้นฝั่ง

วันหนึ่ง ขณะผลอยยืนแทะมันแกวที่เพื่อนเอามาฝาก ข้าพเจ้าก็โดนมันจับเข้าที่หัวแม่เท้า ข้าพเจ้าก็ร้องตะโกนลั่นตามระเบียบ เพื่อนช่วยหัว 2 แขนขึ้นฝั่ง เพื่อนผู้ชายคนหนึ่งใจกล้าดำลงไปจับตัวมันขึ้นมาได้ โยนขึ้นฝั่งตามมา ทุกคนรุมเข้ามาดูข้าพเจ้าตรงที่ถูกกัด มันโบเป็นรูปกลมกลวง เลือดแดงฉาน เพื่อนผู้ชายก็ช่วยกันเอาไม้ทุบที่ตัวปลา มันคายเนื้อออกจากปากเป็นก้อนกลมเท่าหัวแม่มือ เพื่อนๆ พยายามจะเอาก้อนเนื้อ

นั้นยัดกลับเข้าไปในนิ้วของข้าพเจ้า ทำราวกับมันจะประสานกลับเข้าไปได้ โดยมันเจ็บยิ่งขึ้น สะบัดก่อนเนื้อหลุดไป พี่ชายไปเอาทิงเจอร์มาจากไหน ไม่ทราบเทพรอดเข้าไปในรูกลวง ข้าพเจ้าแหกปากร้องดังขึ้นไปอีกสิบเท่า ส่วนอ้ายเป้านั้นยังถูกทุบถูกคลึง ตัวมันก็จะยิ่งพองโตขึ้นๆ จนที่สุดท้องมันก็จะระเบิดแตกตาย

ที่ท่าหน้าของแม่น้ำ นอกจากจะมีเรือเอี่ยมจุ่นของที่บ้านจอดอยู่แล้ว ยังมีลำอื่นๆ จอดอยู่ด้วย ลำที่ติดกับท่าหน้าอีกฟากกับเรือของที่บ้าน เป็นเรืออยู่ของครอบครัวซิวฮุ้นลำโตกว่าเพื่อน ถัดไปเป็นเรือของผู้ชายตัวดำๆ หน้าดูเลียดัง ชื่อว่า “นายจินดา” เขาบอกกันว่า แกเป็นแขกไม่กินหมู ต่างกับพวกเราที่ไม่กินเนื้อ นายจินดาแกมีลูกสาวอยู่คนหนึ่ง โตขนาดพี่สาวข้าพเจ้า ชื่อว่า “พีตะ” ร่ำลือกันว่าเป็นคนสวยมาก นายจินดาแกหลงลูกสาวมาก แกห้ามออกนอกเรือ เรือของแกต้องปิดผ้าม่านบังประตูไว้ ห้ามพูดคุยกับพวกเรา พีตะเป็นคนขยัน ทำงานงว่นทั้งวัน แม้กระนั้น นายจินดาแกก็บ่นว่าพีตะทั้งวัน พีตะคงรำคาญจึงเจียบเจียบไม่ฟังนายจินดา แกโมโหก็จะตะคอกใส่ลูกสาวว่า “นี่ กูสั่งสอนนะไว้ย ฟังซะบ้าง อะไรอะ ฟังเป็นเพลงประจำวันไปได้” พวกเด็กผู้ชายก็ชอบไปเจี๊ยะแะกับพีตะ นายจินดาแกรู้แกก็ยิงโกรธ ด่าโขมงโขงเงง

บางทีแกก็จับอ้ายเป้ามาตัดหางแล้วปล่อยทิ้งลงที่ท่าหน้าของเรา อ้ายเป้าโดนตัดหาง ดูมาก พวกเราถูกกีดกันเป็นว่าเล่นโดยเฉพาะเด็กผู้ชาย ถูกจับจ้าวโลกแหงเป็นรู สมน้ำหน้า วันไหนแกตัดหางอ้ายเป้าปล่อยลงท่าหน้า ซิวฮุ้นก็จะตะโกนบอก “ตัดหางๆ” เพื่อพวกเราจะได้ระวังตัว เราต้องช่วยกันงมมันขึ้นมาทุบให้ท้องแตกตาย บางทีแกถือไม้อันโตมาไล่ตี หาวว่าเราเล่นน้ำอะอะ บางครั้งตอนมีดๆ แกก็จะทำผีหลอก พวกเราให้ฉายา

แถว “จอมโหด” เมื่อไรเห็นแกเดินมาก็จะส่งเสียงบอกต่อๆ กันว่า “เพลงประจำวันๆ” ก็เป็นที่รู้กันหมายถึงนายจินดา แล้ววันหนึ่งพี่ตะก็หายไปจากเรือ ลือกันว่า แกหนีตามผู้ชายไป นายจินดาแกอะอะโวยวายหาว่า เด็กผู้ชายในกลุ่มพวกเรารู้เห็น แล้วแกก็ถอนเสาถอยเรือหายไปนับแต่วันนั้น

สิ่งที่สนุกสนานมากอีกเรื่องหนึ่ง คือ ชวนกันไปเป็นกลุ่ม เลาะไปตามริมฝั่งเพื่อจับกุ้งก้ามกราม ตอนนั้นมีซุกซุมมาก มันชอบหลบอยู่ตามซอกหิน เราจะเอาช่องใส่ปลาร้อยเชือกกล้วยผูกติดเอาไว้ด้านหลัง เขาบอกกันว่า ให้ใช้เชือกกล้วยผูก ปลาหรือกุ้งที่ถูกจับได้ในช่องจะเชื่องเพราะมันแพ้เชือกกล้วย ธรรมชาติกุ้งก้ามกราม เวลาหนีจะติดตัวถอยหลัง เวลาจับจึงต้องเอามือค่อยๆ โอบไปทางด้านหลังตัวมัน พอมันรู้ตัวจะมีภัยมันก็จะติดตัวถอยหลังเข้ามือเราพอดี จับได้ก็ยัดใส่ช่อง มันไม่ดิ้นจริงๆ มันจะดิ้นได้อย่างไร เมื่อก้ามมันทั้งใหญ่ทั้งยาวติดช่อง จับได้ก็เอามาปิ้งล่อมวงกินกันที่ริมตลิ่งนั่นแหละ กุ้งจับได้เองเนื้อมันช่างหอมหวาน อร่อยจริงๆ ตอนนั้นไม่รู้หรอกว่าบาปคืออะไร แม้ว่าแม่จะพร่ำบอกว่ามันบาป ทั้งๆ ที่ดี ก็ไม่เช็ดหلاب ไร่ สนุกแค่ไหน ที่จับได้กุ้งแล้วก็ก่อกองไฟย่างกันสดๆ สนุกที่เห็นมันดิ้นหยองแหยงๆ

บาปจริงๆ

หน้าน้ำหลาก ตลิ่งแห่งนี้จะเป็นที่ชุมนุมชนมากมาย มีทั้งผู้มาขายอจับปลา ผู้ใช้สวิงช้อนปลา ทอดแหก็มี เพราะปลามันชุมจริงๆ มันลอยหัวสูบอากาศกันเป็นพระยิบระยับ ปลาที่จับได้ริมตลิ่งก็ขายกันที่ริมตลิ่งนั่นเองในราคาถังละบาท เพื่อเหมาะไปทำปลาอย่าง ทำน้ำปลา แม่ข้าพเจ้าก็เป็นผู้หนึ่งที่เลือกซื้อปลาเนื้ออ่อน ปลาสลาด ปลาสด เพื่อเอาไปย่าง

รมควัน ก่อกองไฟรมกันที่ริมตลิ่งนั่นแหละ ใช้กาบมะพร้าวแห้งสุกรมควัน รมๆ เก็บๆ กันหลายวันที่เดียวกว่าจะเหลืองกรอบได้ที่ เมื่อได้ที่ก็จะเก็บใส่ปี๊บกรูกระดาดปิดฝามัดเชือกแน่นหนา เก็บไว้กินตลอดปี มันทั้งกรอบ ร่วนหอมมัน หากินในปัจจุบันนี้ไม่ได้อีกแล้ว ส่วนปลาเล็กปลาน้อยแม่ก็รับซื้อมาล้างสะอาดหมักใส่เกลือใส่โองังผิงดินแฉกริมตลิ่งนั่นเอง ทำเป็นน้ำปลา เมื่อหมักได้ที่แม่จะตักน้ำปลามาเกรอะ เอาน้ำหัวใสขวดตากแดดอีกเป็นเดือนให้สุก ส่วนกากปลาจากเกรอะก็จะไปต้มน้ำเกรอะอีกเป็นน้ำหาง สำหรับปรุงอาหาร (น้ำปลาดีขายในท้องตลาด ปัจจุบันยังสู้น้ำหางของแม่ไม่ได้) หัวน้ำปลาของแม่นั้นหอมฟุ้งไปสามบ้านแปดบ้านทีเดียว ยิ่งได้จิ้มกับปลากรอบก็เป็นอาหารเลิศรส

ข้าพเจ้ายังจำไม่ลืมว่าเมื่อเด็กๆ แม่คลุกข้าวกับน้ำปลาโรยด้วยปลากรอบร่วนๆ โอย มันอร่อยกินกันท้องแทบแตก

ตอนน้ำหลากมีความสุขอีกอย่าง คือ การว่ายน้ำแข่งกันไปไกล ไช้ปลาเค้า ที่ว่าตกก็คือว่ายน้ำไปที่ไช้ปลาเค้าที่เกาะอยู่ที่เสาแล้วเอามือทำท่าตกๆ ไม่ได้ไปเหยียบไช้มันจริงๆ หรือก ทำหลอกอ้ายเค้าณะ อ้ายเค้ามันคิดว่าจะไปเอาไช้มันจริงๆ มันก็พุ่งรี่เข้ามา เราก็ต้องรีบว่ายน้ำหนีกันสุดชีวิต ใครวิ่งขึ้นตลิ่งได้ก่อนเป็นผู้ชนะ บางคนว่ายน้ำหนีไม่ทันโดนมันกัดที่ขา ก็ต้องรักษาแผลกันเป็นเดือน เพราะอ้ายเค้ามันตัวโต ปากใหญ่ ฟันคม ดุร้ายกว่าอ้ายเป่าอีก

แม่ข้าพเจ้าทำแปลงปลูกผักบุ้งไว้ที่ริมตลิ่ง เด็กๆ มาอาบน้ำต้องตักน้ำรดแปลงผักบุ้งคนละขัน มันงามมาก ใครๆ ก็มาเด็ดยอดไปกินได้ เป็นแปลงผักบุ้งสาธารณะ ส่วนพี่ชายข้าพเจ้าชอบเลี้ยงไก่ก็เอามาเลี้ยงที่ตลิ่งนี้ละ ไปซื้อลูกเจี๊ยบมาตัวละสิบสตางค์ หลอกแม่ว่าเพื่อนให้ เย็นวัน

หนึ่งกำลังสนุกกับการกระโดดน้ำกันอยู่ เขี่ยวมันบินลงมาโอบเอาลูกเจี๊ยบไปตัวหนึ่ง พี่ชายเผลอตะโกนว่า “เฮ้ยๆ ไปแล้วสิบดิง” เลยโดนแม่เอาไม้ไล่ตี เขาจะพุ่งหลาวลงน้ำหนีแม่ แต่พุ่งพลาดไปลงเลนหัวปักลงไปครึ่งตัว ขาชี้ฟ้า พวกเราต้องช่วยกันจับสองขาดึงขึ้นมา นอกจากชอบเลี้ยงไก่แล้ว เขายังรักไก่ ไก่เจ็บป่วยจะเก็บมารักษา มีอยู่ปีหนึ่งหน้าหนาวเกิดโรคระบาด ไก่ท้องร่วง ตายกันมากมาย พี่ชายเขาไปได้สูตรยารักษามาจากใครก็ไม่ทราบ เอน้ำร้อนไม่เปรี้ยวมาใส่ขวดตากแดดไว้แล้วจับกรอกให้ไก่กิน รอสักพักก็เอาชนไก่พานคอเอาเสมหะออกมา แล้วให้มันกินน้ำมันตับปลา ตามไปเม็ดหนึ่ง แล้วพาไปเกาะไว้บนเรือเอี่ยมจุ่นของที่บ้านที่จอดอยู่ข้างท่าน้ำ พอวันรุ่งขึ้นมันก็หายดี ชาวแพร้อออกไป เพื่อนฝูงที่มีไก่ป่วยก็พากันอุ้มมาให้รักษา จนไก่เกาะเต็มลำเรือถ่ายไว้ละอะไปทั้งลำ แม่ต้องบังคับให้เอน้ำล้างขัดทำความสะอาดเรือและให้เจ้าของไก่มารับกลับไปให้หมด โรงพยาบาลไก่เลยจำเป็นต้องปิดลงด้วยประการฉะนี้ (สูตรรักษาไก่ท้องร่วงนี้ ท่านสัตวแพทย์ปัจจุบันน่าจะเอาไปวิจัยดูนะ)

ริมฝั่งน้ำในฤดูหนาว แม้มันหนาวจะพัดเย็นยะเยือก เด็กๆ ก็มิได้ย่อท้อ ยังคงวิ่งเล่นกันเกียวกวาว และยังเพิ่มความสนุกสนานยิ่งขึ้น เนื่องด้วยมีกองมะพร้าวเผา มะพร้าวอ่อนกองสุ่มเผาเป็นกองใหญ่ เป็นแหล่งให้ความอบอุ่น ที่เด็กๆ จะวิ่งมานั่งยองๆ รอบกองมะพร้าว เพื่อซื้อจิ้งจอก ลูกมะพร้าวที่สุ่มเผาอยู่ พออุ่นตัวก็วิ่งไปเล่นต่อ

นอกจากกองมะพร้าวเผาแล้ว ยังมีเตาปิ้งข้าวเกรียบวาวเป็นเตาถ่านวางไว้ในกระຈาดหาบข้างหนึ่ง กระຈาดหาบอีกข้างวางข้าวเกรียบดิบ มีอยู่ 2 แบบ เป็นแผ่นกลมๆ แบบหนึ่ง อีกแบบเป็นรูปสัตว์ต่างๆ มีสีสันสวยงาม บนสายสาแหวกชิงเชือกไว้ห้อยข้าวเกรียบตัวสัตว์ที่ปิ้งพองเป็น

ตัวแล้ว ไว้เป็นตัวอย่างให้เด็กเลือกซื้อ ไม่ปิ้งข้าวเกรียบทำด้วยกระบอไม้ไผ่ขนาดเล็กผ่าทางออกเป็นซี่ๆ คล้ายพัด เวลาปิ้งต้องใช้ไม้ 2 อัน เพื่อโยนแผ่นข้าวเกรียบกลับไปกลับมาเหนือเตาถ่าน

ข้าวเกรียบจะค่อยๆ พองเหลืองกรอบ ที่เป็นตัวสัตว์ก็จะพองกลมเหมือนตัวสัตว์จริงๆ มีทั้ง หัว หาง ปาก จมูก ตา เด็กๆ จะสนใจแบบตัวสัตว์มากกว่า แต่ราคามันก็แพงกว่า แต่แบบแผ่นก็มีวิธีกินที่สนุก กล่าวคือ ผู้ที่ซื้อแบบแผ่นแทนที่จะและเล็มกินอยู่คนเดียว กลับเรียกเพื่อนๆ มารวมกัน แล้วร่อนแผ่นข้าวเกรียบให้ลอยขึ้นไปในอากาศแตกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย เด็กๆ จะกระจายกันเอาปากจับชิ้นส่วนของข้าวเกรียบ ใครรับเข้าปากได้มากที่สุดเป็นผู้ชนะ รางวัลคือได้กินมากที่สุด

ท่าน้ำลดความสนุกไปเมื่อข้าพเจ้าโตขึ้นจบชั้นประถม 4 ต้องย้ายโรงเรียนไปเรียนที่โรงเรียนสตรีประจำจังหวัด แม่บอกว่าโตแล้วนะจะเป็นทะเลอีกต่อไปไม่ได้แล้ว ท่าน้ำจึงเลิบบทบาทเพียงเป็นที่พบปะเพื่อนสนิทนั่งซักผ้ากันไปคุยกันไปแล้วกระโจนออกลงอาบนํ้าแถวชายฝั่ง ไม่ออกไปนํ้าลึก ติโป่งเล่นหมาเฝ้ากัน แต่เด็กผู้ชายโตเท่าไรก็ไม่มีใครห้าม คงกระโดดน้ำพุ่งหลาวกันโครมๆ เมื่อข้าพเจ้าขึ้นเป็นนักเรียนชั้นมัธยมปลาย ก็ถูกห้ามขาด ต้องอาบนํ้าซักผ้าบนบ้าน ท่าน้ำก็หมดบทบาทไปสำหรับพวกเรา

ริมฝั่งน้ำในวันนี้ เปลี่ยนแปลงไปมาก ไม่ใช่ที่ชุมนุมเล่นสนุกของเด็กๆ อีกแล้ว มันเงียบเหงา มองไปรอบๆ ล้วนแข็งเป็นซีเมนต์ไปหมด ไม่มีลานดิน ไม่มีเสียงหัวเราะสนุกสนานของเด็กๆ สลับกับเสียงกระโดดน้ำโครมๆ ไม่มีหาบขนม ไม่มีรถเจ๊ก ไม่มีภาพตาเป๊ะใส่หมวกก๊วยเล้ง รถเจ๊กหายไปมีรถสามล้อมาแทนที่

ริมฝั่งน้ำสร้างเขื่อนซีเมนต์ป้องกันตลิ่งพัง ถนนลาดยางมะตอย ขยายกว้างขึ้น ตลอดทั้งถนนแนวริมถนนจอดรถแน่นเต็มไปหมด ยอว่า แต่ที่ให้เด็กวิ่งเล่นเลย แม้ที่ให้แมวดิ้นตายยังไม่มี

สภาพน้ำหลากล้นฝั่ง ปลาเล็กปลาน้อยลอยคอสูบอากาศ ภาพ เหล่านี้ไม่มีให้เห็นอีกแล้ว มีแต่น้ำแห้งฝั่ง สายน้ำสีขุ่นแดงไหลเอื่อยๆ เรือแพ เรืออยู่อาศัย หายไปหมด เหลือแต่ภาพเรือหางยาววิ่งผ่านไปมา เป็นระยะๆ เห็นแล้วใจหาย หดหู่ ขวนน้ำตาไหล คิดถึงแม่ คิดถึงเสียงดู ของแม่ เสียงหวดไม้เรียว คิดถึงความสนุกสนานกริยกรวากับเพื่อนๆ และ คิดถึงความอบอุ่นยามเมื่อนอนหนุนตักแม่ แม่จะลูบหัวเบาๆ สอนถึง ความดีความชั่ว แม่จะย้าอยู่เสมอว่า **ชีวิตจะเป็นสุขเมื่อรู้จักให้อภัย รู้จัก แบ่งปันและมีเมตตาต่อกัน** เสียงเพลงแว่วมาได้จังหวะพอคิดว่า “คิดถึง แม่ขึ้นมา น้ำตามันก็ไหล...” แฮ่ ! อย่างมีนัยกาสติให้เข้มนาคาพิกาหมุน

ทวนกลับสู่วันคืนอันแสนสุข ให้สายน้ำสามารถไหลกลับสู่ต้นกระแสน้ำ ยายบ้า! บ้าไปใหญ่แล้ว !! ลืมไปแล้วอะ “วันเวลาไม่ค่อยใคร...สายน้ำไม่ไหลกลับ” **คิดถึงแม่ก็จงรีบทำความดีเพื่อแม่**

วันพระปลายเดือนแม่จูงข้าพเจ้าข้างหนึ่ง อีกมือหิ้วปิ่นโต พาไป ทำบุญที่วัด หลังพระฉันเสร็จ รับศีลรับพรกันแล้ว ทุกคนเอาปิ่นโตของตนมา ตั้งวงกินกัน ของกินเยอะแยะลานตา เลือกกินไม่ถูก ตั้งวงให้เด็กๆ รวมกิน กันวงหนึ่ง ผู้ใหญ่แยกอีกวงหนึ่ง พูดคุยกันอย่างถูกคอก อิมกันถ้วนหน้า ทั้งคาวทั้งหวาน ตอนบ่าย ผู้ใหญ่ฟังเทศน์ เด็กๆ ถูกปล่อยให้ไปวิ่งเล่นที่ ลานวัด บริเวณวัดสมัยก่อนนั้นร่มรื่น เต็มไปด้วยต้นไม้ใหญ่ ต้นไม้เล็ก ดอกไม้หอมกรุ่นไปทั้งวัด ลมโชยเย็นสบายเหมาะเป็นที่นั่งพักผ่อนของผู้ใหญ่ และเป็นที่ยิ่งเล่นของเด็กๆ

เด็กๆ ชอบเล่นกระโดดเชือก ผู้ร้ายจับขโมย วังเปี้ยว จับกลุ่มกัน เล่น เด็กผู้หญิงชอบไปเก็บดอกพิกุล ดอกปีบ ที่ร่วงเต็มลานวัด มาร้อย เป็นมาลัยคล้องคอบ้าง เป็นมงกุฎสวมหัวบ้าง ดอกพุดก็มีทั้งดอกเล็กดอก ใหญ่ ดอกเล็กตูมๆ ใ้ร้อยมาลัย พุดซ้อนดอกใหญ่ใช้ทัดหู เล่นเป็นเจ้าหญิง บางครั้งก็รวมตัวกันมาเล่นแม่งูกินหางรีๆ ข้าวสาร มอญซ่อนผ้า ไม้หึ่ง ฯลฯ แล้วแต่ใครจะสรรหาคิดกันมาเล่น บางกลุ่มก็พากันไปสอยมะขามฝักอ่อน มากัดกินมันเปรี้ยวจนหน้าเปี้ยวหน้าบิต บ้างก็สอยมะขามเทศริมรั้วบาง ฝักก็มันหวาน บางฝักก็ฝาด เอามากินแล้วเก็บเมล็ดไว้เล่นอีตัก เด็กผู้ชาย บางคนชอบแกล้งเด็กผู้หญิงก็ไปเก็บฝักของดอกต้อยติ่งมาแช่น้ำเอาแหย่ เข้าไปข้างหูเด็กผู้หญิงให้ตกใจเวลาที่ฝักมันปะทะแตกดังเป๊าะเป๊าะๆ เมล็ด กระเด็นติดแก้ม

มันเป็นสังคมที่อบอุ่น เอื้ออาทรต่อกัน หาไม่ได้ในสมัยนี้ ที่สังคม

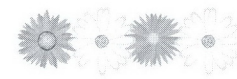
วัดโดยเฉพาะวัดใหญ่ๆ ในเมือง ได้กลายเป็นสังคมธุรกิจ บริเวณวัดแน่น
ไปด้วยอาคารร้านค้า บริเวณให้เด็กๆ วิ่งเล่นไม่มีอีกแล้ว สังคมเด็กสมัยนี้
จึงต้องไปชุมนุมกันที่ศูนย์การค้า

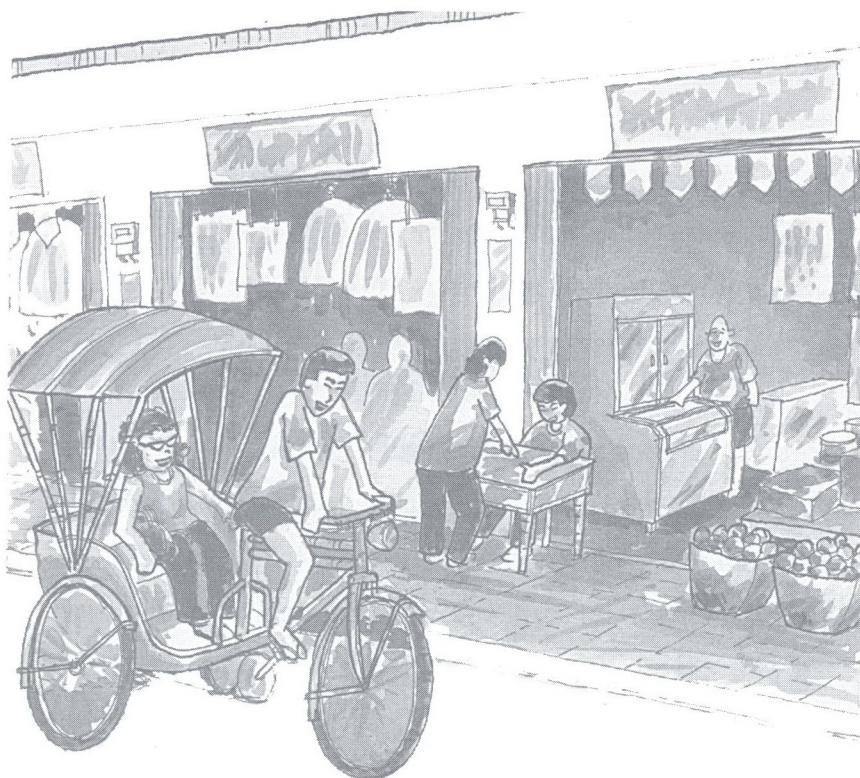
อยากให้วันเวลาย้อนกลับไป ข้าพเจ้าจะเป็นเด็กดี เรียบร้อย ไม่
ดื้อกับแม่ ไม่ว่าแม่ใจร้าย แฮ่กกว่าจะคิดได้ก็ปาเข้าไปเกือบ 80 ปี แม่จำ
แม่มองมองหนูอยู่บนฟ้าหรือเปล่า ช่วยหยิบไม้เรียวหวดกันหนูสักป้าบสิ

คิดถึงชีวิตของตนเองแล้ว อดเปรียบเทียบกับชีวิตลูกๆ หลานๆ
ไม่ได้ ชีวิตของพวกเขา มีแต่ความพร้อม จะกระโดดน้ำ ก็มีสระว่ายน้ำ มี
ครูสอนให้ว่ายน้ำถูกวิธี ท่าต่างๆ มีสนามกีฬาให้ฝึกเล่นกีฬาต่างๆ มากมาย
แต่สิ่งที่เขาขาดคือ การผจญภัยกับธรรมชาติ การช่วยตัวเอง เช่นชีวิตที่
ข้าพเจ้าประสบมา ข้าพเจ้าชอบชีวิตแบบผจญภัยที่ผ่านมา ชอบวัดที่ร่มรื่น
ชอบสังคมต่างๆ ที่เซี่ยๆ แบบที่ข้าพเจ้าผ่านมาเมื่อ 60-70 ปีก่อน **แม่จำ
หนูดีใจที่ได้เกิดเป็นลูกแม่**

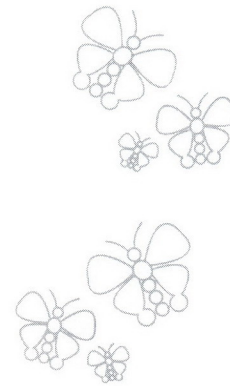
บ้านเรือนสมัยอดีตนั้น สงบสุข ประตูหน้าบ้านไม่ต้องมีกุญแจ
แข็งแรงสองชั้น สามชั้น หน้าต่างไม่ต้องมีลูกกรงเหล็ก วัชชิงคนเวลาเกิด
เพลิงไหม้เช่นทุกวันนี้ ชาวอาชญากรรม จี้ ปล้น ดักทำร้าย มีน้อยมาก
จนแทบไม่มี โดยเฉพาะเรื่องข่มขืน พ่อแม่ใช้ลูกๆ ไปทำธุระนอกบ้านก็
ไม่ต้องห่วงใย กลางคืนค้ำมีดติดตืน ตามเสาไฟฟ้าข้างทาง จะมีนักเรียน
โดยเฉพาะลูกศิษย์วัดมานั่งอาศัยแสงสว่างจากดวงไฟดูหนังสือ ทำการบ้าน
ตี 3 ตี 4 เหล่าแม่ค้าก็หาบของไปขายที่ตลาด นักกีฬาออกฝึกวิ่ง ถนน
หนทางสงบเงียบปราศจากภัยอันตรายจากรถยนต์ มีก็แต่รถเข็นบรรทุก
ของไปส่งตลาด

วันใดแม่ทำแกงเผ็ดหรือห่อหมก นอกจากแจกเพื่อนบ้านในตลาด
แล้ว ก็จะใช้ให้หิ้วไปให้เหล่าเจ๊กที่บ้านของแกที่อยู่หลังศาลเจ้าจีน (โรงเจ)
ที่อยู่ห่างจากตลาดไปราว 2 ก.ม. เป็นทางขนานไปกับฝั่งน้ำ ทางเดินเข้า
บ้านเหล่าเจ๊ก ต้องเดินเข้าตรอกข้างศาลเจ้าที่เลี้ยงเต่าไว้เยอะเยอะ นับ
ร้อยๆ ตัว ตัวโตตัวเล็กย้วยเยี้ยไปหมด เพราะชาวบ้านนำไปปล่อยทำบุญ
ต่ออายุ เวลาไปข้าพเจ้ามักจะวิ่งไปชวนซื้อฮุ้นที่ทำน้ำไปด้วย เขาวางเขาก็
จะไปด้วยทุกครั้ง เราจะเด็ดผักบุ้งจากแปลงของแม่ไปเลี้ยงเต่าด้วย บ้าน
เหล่าเจ๊กเป็นกระท่อมเล็กๆ หลังศาลเจ้า หน้ากระท่อมมีต้นน้อยหน่า
ลูกดกมาก แกจะห่อกระดาดไว้ พอลูกแก่จัดก็เก็บมาฝากข้าพเจ้าเสมอ
ดังนั้น แทบทุกครั้งที่เราเอาของกินไปให้ เราจะได้น้อยหน่าลูกโตๆ เดิน
กินกลับมาด้วยเสมอ น้อยหน่าของเหล่าเจ๊กในความทรงจำนั้น ลูกโต
ตาโต เนื้อหนา หวานอร่อยจริงๆ

เด็กกลางตลาด

ข้าพเจ้าเกิดและเติบโตในบ้านตึกแถวกลางตลาดทรัพย์สินส่วน
พระมหากษัตริย์

ชาวบ้านเรียกว่า “ตลาดเก่า” ของจังหวัดราชบุรี ชีวิตเด็กกลาง
ตลาดมิได้สะดวกสบาย ทุกคนต้องต่อสู้ อดทน รู้จักค้าขาย และรู้จักช่วย
ตัวเอง

ชีวิตไร้เดียงสา ช่วงที่พ่อแม่มีชีวิตอยู่ ข้าพเจ้าทั้งสุขและสนุกสนาน
มาก หนีแม่ไปกระโดดน้ำเล่นทุกวัน เพื่อนฝูงทั้งหญิงทั้งชายเกี้ยวกราวกัน
อยู่ริมตลิ่ง แม่ต้องคอยตามเรียกกลับบ้าน มือถือไม้เรียวพร้อมหวด เมื่อ
แม่จ้างไม้เรียวจะหวด ก็จะวิ่งป่วนไปหาพ่อ พ่อจะโอบกอดอุ้มไว้เอาแขน
รับไม้เรียวของแม่ที่หวดลงมา จนเมื่อพ่อตาย ข้าพเจ้าจึงรู้สึกว่า โลกนี้มี
ความทุกข์อยู่ด้วย

เมื่อพ่อตาย ข้าพเจ้าก็เริ่มถูกฝึกให้ทำงานบ้านบ้างเล็กๆ น้อยๆ เวลากระโดดน้ำก็น้อยลง ไม่สามารถไปเล่นได้ทุกวัน จนเมื่อเข้าเรียนเป็นนักเรียนชั้นประถมปีที่ 2 แม่ก็หัดให้หุงข้าว การหุงข้าวสมัยนั้นไม่ยากเช่นสมัยนี้ แค่ตวงข้าว ตวงน้ำ กดสวิตช์เท่านั้นก็ได้ข้าวหุงอร่อยกิน แต่สมัยนั้นต้องก่อเตาถ่าน หุงข้าวเช็ดน้ำ ด้วยหม้อดินหรือหม้อทองเหลือง ถ้าหม้อดินขอบปากก็จะบานกว้างหน่อย จับง่าย ถ้าหม้อทองเหลืองขอบปากจะบานแคบลงต้องจับมันๆ มิฉะนั้นจะหลุดมือ ที่บ้านข้าพเจ้าใช้หม้อทองเหลือง เวลาหุงข้าวเช็ดน้ำ จะตวงข้าวสารใส่หม้อตามจำนวนต้องการ ข้าวขาวเท่าที่ถึงให้หมด ใส่น้ำลงไปเท่าไรก็ได้ ถ้าใส่มาก น้ำข้าวที่รินออกมากก็จะใส ถ้าใส่น้ำน้อย น้ำข้าวที่รินออกมากก็จะข้นขึ้น เมื่อข้าวที่ต้งไฟเดือด จะต้องหมั่นคนไม่ให้เมล็ดข้าวติดกันหม้อ และคอยตักฟองทิ้ง มิฉะนั้นน้ำจะล้นรดเตาไฟ ระหว่างนี้ก็ต้องคอยตักเมล็ดข้าวมาดูว่า สุกบานได้ที่หรือยัง ถ้าเมล็ดข้าวเพียงสุกเป็นเมล็ดยังไม่เริ่มผลิ เช็ดน้ำแล้วจะได้ข้าวสวยแข็งร่วน (บางคนชอบกิน) ถ้าปล่อยให้บานมาก ข้าวจะแฉะ (บางคนชอบกิน) แต่ถ้าดูว่าเมล็ดข้าวสุกรอบๆ เมล็ดผลิน้อยๆ ก็ยกขึ้นเช็ดน้ำ โดยยกหม้อขึ้นวางบนเสวียน ปิดฝาหม้อ ยกหูเสวียนทั้งสองข้าง เอาผ้าพันรัดไว้ให้แน่น ยัดผ้าไว้บนฝาหม้อ ตะแคงหม้อให้น้ำไหลเทลงกระถางไม้ วางตะแคงคว่ำไว้สักระยะให้สะเด็ดน้ำ จากนั้นยกหม้อขึ้นตั้งไฟอ่อนๆ ดงไปรอบๆ กะว่าน้ำก้นหม้อแห้ง ปิดฝาหม้อทิ้งไว้ให้ข้าวระอุต่อ ก็จะได้ข้าวสวยที่นุ่มละมุน ไม่ร่วนไม่แฉะ สำหรับเสวียนนั้นทำด้วยหวาย เส้นใหญ่ขดเป็นวงกลมรองกันหม้อ แล้วใช้ฉิวหวายถักเป็นเส้นโยงติดขดกลมเป็นหูยาวออกไปสองข้าง (ปัจจุบันหาดูยาก)

น้ำข้าวที่รินไว้ ใส่ในถังไม้ปิดฝา เก็บไว้ดื่มเมื่อกินข้าวอิ่ม ที่บ้านข้าพเจ้าเป็นประเพณีมาแต่สมัยพ่อ ทุกคนต้องกินน้ำข้าวหลังอาหาร (น้ำข้าวที่เก็บอยู่ในถังไม้จะอุ่นอยู่นาน) ภายหลังมาใช้หม้อไฟฟ้า หุงข้าวไม่เช็ดน้ำ ไม่มีน้ำข้าวให้กิน ต้องชดน้ำแกลงจัดแทน แต่มารุ่นลูกๆ ของข้าพเจ้าไม่รู้จักน้ำข้าวแล้ว

หม้อทองเหลืองต้องหมั่นล้างขัดถูด้วยลัมมะขามเปียกกับขี้เถ้าให้สะอาด สดใส เหลืองอร่าม (กันหม้อเว้นไว้ไม่ต้องขัดเดี๋ยวจะทะเล) เมื่อใดปล่อยให้หม้อหมอง จะถูกแม่ตำหนิว่าทำในสิ่งไม่เป็นมงคลแก่ตนเองจริงๆ แล้วคือสอนให้เป็นคนมีระเบียบ รักความสะอาด นั่นเอง

ยิ่งโตขึ้น งานหุงหาอาหารทั้งหมดก็เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้า ทั้งมือเข้า มือเย็น มือเข้าก็ต้องตื่นทำแต่ตีสี่ เพื่อเตรียมของใส่บาตรให้แม่ งานหนึ่งสัปดาห์ก็มีการบ้านมากขึ้น จนข้าพเจ้าต้องอ่านหนังสือไปด้วยขณะทำอาหาร เพื่อประหยัดเวลาและได้ประโยชน์ในการออกกำลังกายไปด้วย

ขณะพัดเตาเร่งไฟให้หม้อข้าว หม้อแกงเดือด ข้าวพ่อก็จะถือพัด พัดเตาไฟมือหนึ่ง อีกมือก็ถือหนังสือกางอ่าน เท่าทั้งสองก็วิ่งอยู่กับที่ออกกำลังกายไปด้วย ทำอยู่เช่นนี้ทุกวัน จนเพื่อนที่อยู่ห้องติดกัน เขาชอบใจลองทำตามบ้าง แต่เขาทำได้ไม่เท่าไรก็เลิก บอกว่าไม่สนุก แน่นอนมันไม่ใช่ของสนุก แต่ก็ทำได้ไม่ลำบาก และให้ประโยชน์

อาหารที่ใส่บาตรพระจะต้องเป็นของทำใหม่ ๆ สด ๆ จะต้องเป็นของดีและทุกบ้านต้องทำเอง เพราะไม่มีของทำขายเช่นทุกวันนี้ จะแกงก็ต้องโขลกน้ำพริกกันสด ๆ พวกเนื้อสัตว์ก็ออกไปซื้อได้แต่ตีตลาดสดจะเปิดแล้ว ยุคนั้นยังไม่มีตู้เย็น (จะมีใช้แต่เฉพาะบ้านชนชั้นสูง ๆ เพราะแพงมาก) ถึงแช่เย็นก็ยังไม่รู้จักใช้ จะใช้กะทิก็ต้องปอกลูกมะพร้าว ทุบเอาเนื้อมาชูดกับกระต่ายขูดมะพร้าว คั้นกันสด ๆ อาหารทุกอย่างจึงสดไม่ค้างคืนของค้างคืนจะไม่นำมาใส่บาตร

นอกจากผลไม้ พระที่มารับบาตร ท่านจะมีบาตรรับข้าว ปิ่นโต เด็กหิ้วตามสำหรับรับกับข้าวหนึ่งเถา และยามรับดอกไม้รูปเทียน และสิ่งจุจกอีกอื่นๆ ที่ผู้ตักบาตรเจตนาถวาย เมื่อข้าวเต็มบาตร กับข้าวเต็มปิ่นโต ท่านก็จะปิดฝาบาตรมุงหน้ากลับวัด เราไม่เคยเห็นภาพพระที่รับบิณฑบาตรจะต้องจ้างสามล้อขนกลับ หรือหิ้วถุงเต็มสองมือทั้งพระทั้งลูกศิษย์เช่นปัจจุบัน

แถวบ้านในตลาดที่ใส่บาตรประจำจะมีอยู่ 3-4 บ้าน พระที่มารับบาตรท่านจะรับประจำองค์ละ 2 บ้าน บ้านละ 2 องค์ แต่ละบ้านจะใส่กับข้าว 2 อย่าง ของหวานหรือผลไม้ 1 อย่าง 2 บ้านก็เต็มเถาปิ่นโต กลับวัดได้ ผู้ใส่บาตรจะยกมารับคารพหวานพร้อมขันข้าวมาวางไว้หน้าบ้าน แล้วก็ไปทำอะไรก็ได้ ไม่ต้องยืนคอย เมื่อพระท่านมาถึง ท่านก็จะมายืน

คอยหน้าสำหรับข้าว แม้ก็จะวางมือจากงานที่กำลังทำออกไปตักบาตร พระท่านก็ให้ศีลให้พร สวดสั้น ๆ เป็นที่ชื่นใจของผู้ตักบาตร

พระที่มารับที่บ้านเท่าที่จำได้ตอนโต องค์หนึ่งแม่เรียก “ท่านเจ้าคุณวัดสัตตนารถ” อีกท่าน “คุณปลัดบางวัดช่องลม” ทั้งสองท่านสมณะมาก ท่านเดินเท้าเปล่าจากวัดมารับบาตรแต่ฟ้าเริ่มสาง พอรับครบสองบ้านท่านก็กลับ เสียงสวดให้ศีลให้พรท่านเบา ๆ แต่มีอำนาจกังวล แม่บอกว่าท่านเดินเหมือนพญาช้างसार เมื่อแม่ตายท่านมาร่วมฝังสวดศพที่บ้านก็คงใส่บาตรท่านเช่นเดิม จนเมื่อท่านมรณภาพ การใส่บาตรก็หยุดชะงักไปบ้าง ใส่บ้างตามโอกาส จนปัจจุบันแทบจะเลิกไปเลย นอกจากวันเกิดของใครก็ตัวใครตัวมัน

จังหวัดราชบุรี มีงานประจำปีที่ใหญ่มากคือ **งานเขา** มีตอนน้ำนองประมาณเดือนตุลาคม ความรู้สึกของข้าพเจ้า ขณะนั้นมันเป็นงานใหญ่น่าสนุกมาก มี แข่งเรือพาย จะแข่งกันที่ทุ่งอรัญญิก หน้าเขา ก่อนวันงานเรือแข่งจากที่ต่างๆ คงมากันไกลๆ เสียงพายจ้ำน้ำดังพริ้วๆ ฝีพายก็ตะโกนให้จังหวะกันเอื้อๆ ตลอดวันตลอดคืน ผู้คนจากทั่วสารทิศมากันมากมาย การคมนาคมที่จะไปยังงานเขา มีแต่ทางน้ำหรือเดินเท้า ถนนหนทางยังไม่มี ผู้คนต่างถิ่นที่มากันแต่เย็น ก็ต้องค้างคืน โรงแรมไม่มีให้พัก ก็ใช้วิธีเดินตลาดจับจ่ายกันทั้งคืน ตลาดต้องเปิดขายตลอดคืน ถึง 3 คืน 3 วัน บ้านข้าพเจ้าก็เช่นกัน ต้องเปิดขายกันทั้งวันทั้งคืน ทุกคนต้องช่วยกันขาย ผลัดกันกินผลัดกันนอน ข้าพเจ้าจึงไม่เคยมีโอกาสดูไปเที่ยวงานเขาเลย จนกระทั่งโต การคมนาคมสะดวกขึ้น มีถนนเข้าถึงเขา งานก็ดูไม่คึกคัก เพราะไม่จำเป็นต้องค้างคืน เมื่อมีการสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำสภาพน้ำหลากน้ำนองก็หมดไป ทุ่งอรัญญิกกลายเป็นทุ่งหญ้าทุ่งนา ไม่มี

การแข่งขันในงานแข่งเรืออีกแล้ว ข้าพเจ้าไปงานแข่งครั้งแรก เมื่อออกมาเป็นครูในโรงเรียนประจำจังหวัด ทางแผนกศึกษาธิการจังหวัดเกณฑ์ให้ไปช่วยขายทอง งานก็เหมือนงานปิดทองพระตามวัดทั่วๆ ไป ตื่นตาก็จริงที่ได้เข้าถ้ำกราบพระพุทธราย

เขาเป็นภูเขาลูกเดียว มีความสูงประมาณ 20 เมตร ความสำคัญของเขาอยู่ที่ถ้ำบนเขา ซึ่งมีหลักฐานเชื่อได้ว่ามีอายุเก่าแก่คู่มากับพระพุทธรายประจำถ้ำ ที่มีอายุนับพันปี พระพุทธรายสลักอยู่บนผนังถ้ำ เป็นพระพุทธรูปศิลปะลัทธิเป็นรูปนูนต่ำ สมัยทวารวดี เป็นภาพประทับนั่งห้อยพระบาท องค์สูง 2.50 เมตร เป็นพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา มีหลักฐานเชื่อว่า พระพุทธรายนี้เป็นฝีมือช่างสมัยราชวงศ์สุโขทัยในประเทศไทยอินเดีย ทางประวัติโบราณคดี พบว่า มีพระพุทธรายลักษณะเดียวกันนี้ในถ้ำชันตาประเทศอินเดียอีกแห่งหนึ่ง มีอยู่เพียง 2 แห่งเท่านั้น ชาวราชบุรีเคารพสักการะบูชาพระพุทธรายมาแต่โบราณ จึงจัดให้มีเทศกาลไหว้พระพุทธรายประจำปี เรียกว่า **งานเขา**

ติดกับตลาดเก่าเรียงต่อไปตามถนนริมฝั่งน้ำ จะมีถนนตั้งฉากกับแม่น้ำผ่านตลาดอีกด้านหนึ่ง ฝั่งตรงกันข้ามถนนนี้เป็น **สนามหญ้า** รอบสนามสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีถนนลาดยางล้อมรอบ ฝั่งตลาดเป็นส่วนกว้าง ยาวไปถึงฝั่งตรงข้ามตลาดเป็นศาลแขวง ชาวบ้านเรียกว่า ศาลสูง วกมาฝั่งตรงข้ามแม่น้ำเป็นที่ทำการไปรษณีย์ เรียงติดกันมาเป็นสถานีตำรวจ นอกจากลานดินริมตลิ่งแล้ว สนามหญ้าเป็นอีกแห่งหนึ่ง ที่เด็กตลาดมาชุมนุมวิ่งเล่นกันยามเย็น ทั้งเป็นสนามหญ้าแห่งเดียวของอำเภอเมือง จังหวัดจึงใช้สนามหญ้าเป็นที่จัดงานต่างๆ ของจังหวัดด้วย เช่น งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานแข่งขันกรีฑานักเรียน งานฉลองรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

จากสนามหญ้าข้ามถนนเข้าตลาด ตรงปากตรอกตลาด ห้องมุมทางซ้ายมือเปิดขยาย 4 ห้องกว้าง เป็นโรงยาฝิ่น ข้าพเจ้าเคยชวนเพื่อนวิ่งขึ้นไปดูบนเล้าเตี้ยหรือชั้นสอง เห็นผู้ชายผอมๆ ตัวเหลืองๆ นอนดูยาฝิ่นกันเป็นแถว ส่วนมากจะเป็นคนแก่ชาวจีน ควันเหม็นคูลุ้ง อยากรอเจียน ขึ้นไปครั้งเดียวแล้วไม่ขึ้นไปอีก ต่อมาโรงยาฝิ่นถูกปิด รัฐบาลห้ามสูบฝิ่น เพื่อนมาชวนขึ้นไปดูจึงจก ตุ๊กแก หนู แมลงสาบ หงายท้องตายกันเต็มพื้นห้อง เขาบอกว่ามันอดฝิ่นตาย (ปัจจุบันห้องที่เป็นโรงยาฝิ่นนี้เป็นบริษัทจังหวัด จำกัด)

เมื่อข้าพเจ้าอยู่ชั้นประถมปีที่ 2 พ.ศ. 2482 เกิดโรคอหิวาต์ระบาดใหญ่ในเมืองราชบุรี โรงเรียนต้องหยุดเรียน แต่ละวันมีแต่ข่าวคนตาย ยากี่ขาดแคลน เพราะช่วงนี้เริ่มเกิดสงครามทางยุโรป ชาวบ้านต้องใช้ใบมะขามมาคั่วต้มน้ำดื่ม เพราะเชื่อกันว่าช่วยป้องกันได้ กลางตลาดบ้านข้าพเจ้า ชาวบ้านร่วมกับมูลนิธิศาลเจ้าจีน ตั้งกองคั่วใบมะขามต้มน้ำเดือด เทใส่โอ่งมังกรตั้งกลางตลาด จับลูกเล็กเด็กแดงมาดื่มกัน นอกจากนี้ยังมีการลงอาบน้ำในแม่น้ำชั่วคราวจนกว่าโรคจะหายระบาด เพราะบอกกันว่า เชื้ออหิวาต์นี้มันเกาะกลุ่มลอยตามน้ำมาเป็นก้อนๆ ใครโชคร้ายลงไปอาบน้ำตักโดนมันขึ้นมาลั๊กก้อน ก็รักษาไม่ทัน สมัยนั้นทุกคนต้องช่วยตัวเอง วัคซีนก็ไม่มีฉีด ยังไงก็เชื่อไว้ก่อนก็แล้วกัน อย่างน้อยต้มน้ำดื่มใบมะขามก็ยังดีมันร้อนๆ เชื้อโรคตาย อีกอย่างคือต้องช่วยกันไล่แมลงวันอย่าให้เข้าบ้าน มันเป็นตัวช่วย เข้าบ้านไหนจะนำเชื้อโรคเข้าบ้าน

พูดถึงโรคระบาดครั้งนี้ ข้าพเจ้าคิดถึงเพื่อนร่วมตลาดคนหนึ่ง เขาอยู่กับแม่กับน้องอีกคน ข้าพเจ้าเจอเขาอุ้มน้องเข้าสระเอดินร้องไห้หาแม่ เขาบอกว่าแม่เขาหายไปนานแล้วเขาตามไม่พบ มีคนบอกว่า แม่เขา

ถูกพาไปที่วัดเกาะ วัดเกาะก็คือวัดเกาะนัมปทาในปัจจุบัน เป็นเกาะเล็กอยู่กลางน้ำแม่กลองมีทางเดินข้ามวัดสี่หมพูลงสะพานข้ามไปเกาะได้ (วัดสี่หมพอยู่ห่างจากตัวเมืองไปราว 2 กิโลเมตร) เป็นสถานที่ทางจังหวัดใช้เป็นเขตโรคระบาด นำคนเป็นโรคมาทิ้งรวมไว้ที่นี่ เพื่อนเขาชวนข้าพเจ้าไปหาแม่เขาที่วัดเกาะ ข้าพเจ้าก็ไปกับเขาพากันเดินไป ผลัดกันอุ้มน้องไปถึงทางเข้าวัด เขากันเชือกมีเจ้าหน้าที่เฝ้าห้ามคนเข้าเป็นเขตโรคติดต่อ เราก็พากันกลับ เพื่อนกลับมาตั้งกอดน้องร้องไห้ และเขาก็ไม่ได้เจอแม่เขาอีกเลย ข้าพเจ้าจำไม่ได้ว่าต่อไปเขาและน้องไปอยู่กับใคร มาพบกันอีกทีเขาเป็นเจ้าแค้นัยโรงทอผ้าไปแล้ว ส่วนน้องสาวก็เป็นคุณนายนายทหารสาธุโชคดี

โรคระบาดครั้งนี้ เล่ากันว่า ศพคนตายที่นำไปไว้ที่วัดเกาะกองสูงท่วมหัวท่วมหู นับพันศพ ต้องเผากันทั้งวันทั้งคืน หวังว่าทุกวิญญาณคงสู่สุคติ

ปี 2484 ปลายปี ค.ศ.ปี 2485 เกิดน้ำท่วมใหญ่ น้ำจากแม่น้ำแม่กลองไหลล้นตลิ่งป่าเข้ามาในตลาด ทุกบ้านช่องต้องช่วยกันวิดน้ำออกจากบ้าน เอาอิฐบั้ง กระสอบทรายบ้างมากั้นหน้าบ้าน ต้องช่วยกันขนย้ายของขึ้นไปยังข้างบน หลักรูเล ทุกบ้านต้องหยุดขายของ

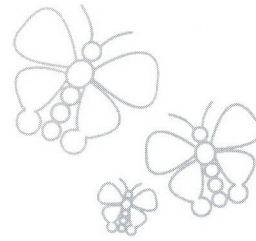
พี่ๆ จากกรุงเทพฯ กลับมาเยี่ยมบ้านแล้วว่า ที่กรุงเทพฯ ก็เกิดน้ำท่วมใหญ่เช่นกัน ท่วมมากกว่าที่ราชบุรีอีก เล่าว่าขนาดต้องเอาเรือพายกันบนถนน และที่ถนนทรงวาด เรือพายเกิดไปชนกับรถยนต์กลางถนน ตำรวจตัดสินไม่ถูกว่าใครถูกใครผิดเพราะกฎจราจรทางบกให้หลักซ้ายแข่งขวา กฎจราจรทางน้ำให้หลักขวาแข่งซ้าย กฎสวนทางกัน เลยต้องเจ้ากันไป

น้ำท่วมครั้งนี้ พวกนักเรียนชั้นประโยคต่างๆ ได้ประโยชน์เพราะกระทรวงศึกษาธิการทำข้อสอบไม่ทัน เลยยกประโยชน์ให้ทุกคนได้เลื่อนชั้นโดยไม่ต้องสอบไล่ จึงเรียกเด็กที่จบชั้นประโยคปีการศึกษานี้ว่า “รุ่นน้ำท่วม” ข้าพเจ้า จบ ป.4 พอดีก็เลยได้ชื่อว่า “ป.4 รุ่นน้ำท่วม” (สมัยนั้นชั้นประโยคมีชั้น ป.4, ม.3, ม.6 เวลาสอบไล่ต้องใช้ข้อสอบของกระทรวงฯ ซึ่งกล่าวว่ายากมากและทุกโรงเรียนในจังหวัดต้องไปสอบรวมที่โรงเรียนที่จังหวัดกำหนดให้)

ก่อนจะจบตอนนี้ ข้าพเจ้าขอรำลึกถึงเพื่อนร่วมก๊วนกลางตลาด และร่วมกระโดดน้ำกันหน่อย หลายคนเป็นหมอรั่วรวย เป็นเภสัชกรเจ้าของร้านขายยา เป็นเจ้าแค้นัยโรงโอง เป็นนายพลทหาร เป็นคุณหญิงคุณนายก็มีเป็นคนบ้าหอยกมี ตกทุกข์ได้ยากก็หลายคน คนเหล่านี้ส่วนใหญ่ตายไปหมดแล้ว เหลือกันอยู่นับคนได้ ในจำนวนเพื่อนร่วมก๊วนนี้มีอยู่คนหนึ่งที่ข้าพเจ้าคิดถึงมากที่สุด

เขาชื่อ “สมนึก” เป็นผู้ชายเจี๊ยบๆ ตัวสูงๆ ผิวคล้ำๆ เขาจะเห็นด้วยทุกอย่างที่ข้าพเจ้าพูดข้าพเจ้าบอก เพื่อนๆ ตั้งฉายาให้เป็นล้อเกี๊ยะประจำตัวข้าพเจ้า (ล้อเกี๊ยะ เป็นเครื่องดนตรีจีนประกอบด้วยกลองฉาบและปี่เป็นตัวหลัก ตีตลุ่มตุงแซ่ เสียงดังโง่งม้าง ใช้ตีนำขบวนแห่ หรือตีรับเป็นลูกคู่ตามจังหวะพูดและร้องเพลงของงิ้ว จึงเอามาเปรียบกับคนสนิททำตัวเป็นทนายหน้าหอคอยเป็นลูกคู่รับเวลาเราทำอะไรหรือพูดอะไรไม่ว่าจะถูกหรือผิด ก็จะเป็นพวกเดียวกันเสมอ) ตอนเรียนโรงเรียนชั้นประถม นั่งเรียนโต๊ะเดียวกันมาตั้งแต่ประถม 2 จนถึงประถม 4 (โต๊ะเรียนสมัยนั้นเป็นโต๊ะแปดนั่งสองคน) สาเหตุที่คุณครูจัดให้นั่งด้วยกันเพราะสมนึกไม่คุย แต่ข้าพเจ้าช่างคุยจนได้แชมป์ เมื่อจบชั้นประถมแล้วต่างก็แยก

จากกันไป หลายปีต่อมาข้าพเจ้าเจอเขาที่บสามล้อ พบกันก็ตลกดีใจพานั่งสามล้อรอบเมือง ยังคงเป็นฝ่ายฟัง ฝ่ายเดียว ถามไถ่ทุกข์สุขบอกสั้นๆ ว่ามีลูกมีเมีย ข้าพเจ้าถามว่า เวลาจีบสาวพูดหรือเปล่า หัวเราะหึๆ ไม่ตอบ พากี่สามล้อวนไปถึงโรงเรียนที่เคยนั่งเรียนหนังสือด้วยกัน และลงไปเดินเล่นที่สนามหน้าโรงเรียน นึกถึงความหลัง ยังคงเป็นฝ่ายฟังข้าพเจ้าพาลามอยู่คนเดียว ข้าพเจ้าชักจูง “เฮ้ยๆ พูดซะบ้างซิวะ เกิดมาชาตินี้จะไม่ยอมพูดเลยอะ” หัวเราะหึๆ ไม่พูด เฮ้อ ! ชีวิตสมนึกนี่คงเจียบพิลึก ครั้งสุดท้ายเมื่อประมาณสัก 10 ปีได้ เจอเขาก็ตกขี้นสามล้อโก่งโก่ง อยู่ตัวคนเดียว ลูกเมียหนีหมด ไม่รู้เพราะความจนหรือเปล่า ไม่ได้ถามกลัวสะเทือนใจ ซี่มื่อให้ข้าพเจ้าขึ้นสามล้อ พาขึ้นรอบตลาด แล้วพาแวะไปดูโรงเรียนที่เคยเรียนด้วยกันอีก ข้าพเจ้าส่งแบงก์พันให้ ไม่ยอมรับ คำเดียวที่พูดคือ **ฟรี** แล้วก็ไถรถห่างไป อีก 4 ปีต่อมาข้าพเจ้าชวนสามีไปเดินหาเขาที่วันสามล้อ ซึ่งมีสามล้อเหลือน้อยเต็มที ไม่พบ แต่โชคดียังมีคนที่รู้จักลุงสมนึก เขาบอกว่า “ตายไปแล้ว” ถามว่า “รู้ไหมแกเป็นอะไรตาย” เขาบอกว่า “ดูเหมือนแกนอนหลับแล้วไม่ตื่น แกอาศัยวัดอยู่ พระท่านเลยเผาให้เสร็จ เรายังไปเผาแกเลย” โถ! เพื่อน ยังไงก็ยังมีบุญไข้อยู่ ตายสบาย ข้าพเจ้าได้ตายแบบนี้ก็ขอบคุณสรวงสวรรค์มาก ขอให้เพื่อนหลับให้สบายอยู่บนสวรรค์นะ หัดพูดกับนางฟ้าซะบ้าง แล้วพบกันใหม่ชาติหน้า เราจะเป็นฝ่ายฟังนายพูดจริงๆ เราสัญญา

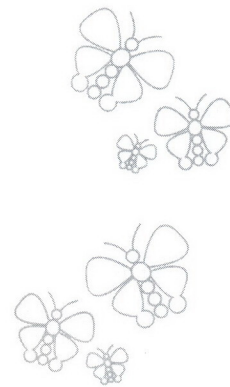
คำติเพื่อประโยชน์สุขของเพื่อนมนุษย์

คือ ภาภาอันศักดิ์สิทธิ์ประจำใจ

คำสอนของแม่

จากลูกผู้เป็นคนดีได้ด้วยมือเรียวยาวของแม่

ครอบครัวของข้าพเจ้า

นับครอบครัวคุณแม่ แม่เล่าว่าพ่อเป็นจีนนอกมาจากเมืองจีนเมือง
เป่กิงอื้อย แม่เป็นชาวสวนบางนกแขวก พบรักกันโดยมี ลูกมะพูด (ผลไม้
ชนิดหนึ่ง ผลกลม ก้นเรียวแหลมคล้ายลูกท้อขนาดโต ผลสีเสด เวลากิน
ต้องให้มีดปอกเปลือก เนื้อนุ่มแข็ง รสหวานอมเปรี้ยว อร่อยคนสมัยก่อน
นิยมกินกัน) เป็นสื่อ ผลไม้ส่วนนี้ขายยกให้เป็นรายได้ของแม่ ทุกวันแม่
จะเก็บลูกมะพูดใส่กระจาดมาวางขายริมตลิ่ง วิธีจับของพ่อคือ แฉวเรือ
มาเหมาลูกมะพูดทุกวัน มานะมากแฉวเรือมาเหมาลูกมะพูดทุกวัน มานะ
แฉวเรือมาเหมากันอยู่เป็นปีทีเดียวว่าจะตกลงแต่งงานกัน คนรับกรรมกิน
ลูกมะพูด คือลูกจ้างคงชยาดไปนาน

แม่เล่าว่า พ่อเป็นคนใจดี รักครอบครัว และกตัญญูต่อบรรพบุรุษ

ทางเมืองจีน ทุกปีจะต้องรวบรวมเงินจำนวนหนึ่งส่งไปให้ยาที่เมืองจีน แม่บอกว่าสิ่งนี้คือความดี สอนให้ลูกๆ ทุกคนจำเป็นตัวอย่างที่ดี

ข้าพเจ้ามีพี่ชายคนโตติดๆ กันมา 3 คน จึงเป็นผู้หญิงคนโตอีก 1 คน แล้วมีผู้ชายอีกคน แล้วก็ผู้หญิงอีกคน คั่นด้วยผู้ชายอีก 1 คน แล้วจึงถึงข้าพเจ้าเป็นคนสุดท้าย รวม 8 คน ชาย 5 หญิง 3 ข้าพเจ้าอายุห่างจากพี่ชายคนโตมาก จนมีอายุเท่ากับลูกสาวคนโตของพี่ชายคนรอง เราสองคนเหมือนลูกแฝดกัน แม่เล่าว่าเวลาแม่ไปทำธุระก็จะอุ้มข้าพเจ้าไปฝากไว้กินนมพี่สะใภ้ เวลาพี่สะใภ้ไปทำธุระก็จะอุ้มหลานสาวมาฝากกินนมแม่ เราสองคนเมื่อโตขึ้นจึงสนิทกันและรักกันมาก ได้ค้างคืนด้วยกันครั้งใดก็นอนคุยกันทั้งคืน

นับครอบครัวรุ่นลูก ครอบครัวของข้าพเจ้า มีด้วยกัน 5 ชีวิต คือ ข้าพเจ้า สามีและลูกชาย 3 คน เป็นครอบครัวที่อบอุ่น ฐานะปานกลาง ข้าพเจ้าและสามีเป็นข้าราชการครูลูกชาย 2 คนโตจบนิติศาสตร์จุฬาฯ คนเล็กจบสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ทุกคนเป็นคนดี ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มเหล้า ไม่เล่นการพนันเช่นเดียวกับพ่อของเขา และที่สุดประเสริฐ คือ ทุกคนไม่เจ้าชู้ เป็นคนรักครอบครัว

ตั้งแต่จำความได้ ข้าพเจ้าจำได้ว่า พ่อเป็นคนร่างสูงใหญ่ ใจดี รักข้าพเจ้ามาก เวลาพ่ออุ้มข้าพเจ้าตัวเล็กนิดเดียว กลางคืนต้องนอนหุกลอกพ่อจึงหลับ ส่วนแม่เป็นคนร่างสูงโปร่ง ตัดผมตัด กินหมาก และนุ่งโจงกระเบน ห่มผ้าแถบเวลาอยู่บ้าน ออกนอกบ้านจะใส่เสื้อคอกลมแขนกระบอก ใครๆ มักบอกว่าแม่เป็นคนสวย ทั้งเป็นคนใจดี โอบอ้อมอารี เวลาแม่แกล้งแค้นหรือทำห่อหมก จะต้องทำเพื่อเพื่อนบ้านด้วย นิ่งกันซึ่งโตๆ หลายซึ่ง ข้าพเจ้ามีหน้าที่แบกถาดใส่ชามแกงบ้าง ชามห่อหมกบ้าง

ไปแจกตามบ้านใกล้เคียง เย็นๆ เสร็จงานบ้าน แม่ก็จะรวบรวมเด็กเล็กลูกเพื่อนบ้านรุ่นๆ ข้าพเจ้าที่ยังวิ่งเล่นหน้าตามอมแมม เพราะพ่อแม่ยังไม่ว่างงานแม่พาจูงกันไปอาบน้ำที่ท่าหน้า ประแบ่งกันหน้าขาวลายพริ้ว บ้านไหนแม่เขาเสร็จงานแล้วเขาก็มารับลูกเขากลับไปกินข้าวบ้านเขา บ้านไหนยังไม่เสร็จงานก็ถูกทิ้งให้อยู่กินข้าวกับข้าพเจ้าที่บ้านแม่จึงเป็นที่รักและนับถือของชาวบ้านมาก

เวลาไม่สบาย พ่อจะปรุยาขนานพิเศษให้กิน เช่น ไอเจ็บคอ จะเอาหัวใจหมูและปอดลงตุ๋นในหม้อตุ๋นใส่เกลือใส่เครื่องยาจีน ตัวยาตัวหนึ่งเป็นผงสีแดงใส่แล้วน้ำเป็นสีชมพูน่ากินแต่มีตัวยาตัวหนึ่งเป็นเม็ดสีขาวเหมือนไส้ในเม็ดกวยจี๊ (เมล็ดแตงโม) เวลาต้มไม่มีกลิ่นแต่ถ้าเคี้ยวจะมีกลิ่นเหม็นจัดคล้ายกลิ่นตัวเรือดที่เกาะกินเลือดคนตามมุมมุ้ง เวลาถูกบังคับให้กิน ข้าพเจ้าขัดขึ้นเม้มปากแน่น พ่อจะพยายามให้กินเอาyardไว้ในชั้นปอดหมู จับยัดปาก ข้าพเจ้าจะกลืนไปทั้งก้อนติดคอตาเหลือกทุกครั้ง ประมาณเดือนละ 2-3 ครั้ง จะต้องกินซุ้มน้ำมันสมอลหมู นานๆ ก็จะมีไก่อ่อนตัวอ่อนๆ ตัวยาจีน สูตรนี้ข้าพเจ้าชอบ ได้ทะเฆาไก่อ่อนส่วนแม่เวลาตัวร้อนต้องจับกวาดยาแม่จะอุ้มไปหายายเมียน ตัวอ่อนๆ กินหมากปากเปรอะ ยายเมียนจะเทหอยผลงไปในโถรงบดยาบับมะนาวลงไปผสม แล้วใช้นิ้วชี้กวาดยาในโถรง บ้ายเข้าไปในปากลึกถึงคอหอย แล้วเอานิ้วเลอะยาจิ้มเช็ดที่หน้าผาก พร้อมเป่าพียง เป็นความลำบากสำหรับข้าพเจ้ามาก ยาผงมี 2 ขนานชื่อจักรวาทฟ้าครอบ และยาเขียว ครั้งใดจะใช้ขนานใด อยู่ในความวินิจฉัยของยายเมียน ตามอาการที่แม่บอก ถ้าตัวร้อนจัดปากแห้งสนิทด้วยต้องกวาดยาด้วยยาเขียวตามด้วยจักรวาทฟ้าครอบ ครบทั้ง 2 ขนาน

เรื่องอาหารที่พ่อมักทำให้กิน มีเผือกหั่นสี่เหลี่ยมแท่งโตๆ ทอดในน้ำมันจนกรอบนอกนุ่มใน แล้วคลุกในน้ำตาลทรายเคี่ยวเหนียวจนแห้ง เป็นเกร็ด อร่อยข้าพเจ้าชอบมากส่วนกับข้าวก็มีดอกกุยช่ายผัดตับหมู ตับหมูหมักน้ำตาลทรายทิ้งไว้สักชั่วโมงสองชั่วโมง ใส่น้ำมันลงกะทะจนร้อน จัดเตีบบั๊นผัดๆ ใส่ดอกกุยช่ายลงผัดพอสุกโรยเกลือยกขึ้นตักกินได้ เมื่อเร็วๆ นี้ ข้าพเจ้าไปกินอาหารจีน ร้านใหญ่แห่งหนึ่ง เขายกป้ายเมนูแนะนำ 2 อย่าง ชื่อ เผือกหิมะและลมพัดชายเขา เรารีบสั่งมากินทั้ง 2 อย่าง ไร้อะไร มันทก็คือเผือกทอดคลุกน้ำตาลเคี่ยวที่เคยกินเพียงแต่เขาเพิ่มงาขาวคั่ว และหอมสดซอยละเอียดผสมลงไปใส่น้ำตาลเคี่ยว ส่วนลมพัดชายเขาก็คือ ดอกกุยช่ายผัดตับ ทุกคนตื่นเต็นว่าตับนุ่มหวานอร่อยมาก อนิจจา อาหารที่ข้าพเจ้าเคยกินมาตั้งแต่หัวเท่ากำปั้น มาเป็นอาหารชิ้นเหลา ราคาจานละเป็นร้อย ไร้อัง ใครอยากกินมาหาข้าพเจ้าจะทำให้กิน รับรองว่าอร่อย กว่าเหลา เรื่องจริง ไม่ได้มี

พ่อตายเมื่อข้าพเจ้าอายุ 5 ขวบ จำได้ว่าวันที่พ่อตายแม่ใจดี ปลอบให้ข้าพเจ้าวิ่งเล่นกับเพื่อนๆ จนคำ พอหิวข้าวก็วิ่งกลับบ้านบอกแม่ ว่าหิวข้าว แม่บอกให้ไปกดข้าวเองในหม้อแล้วเอาไข่ต้มลูกหนึ่งมาปอก เปลือกคลุกข้าวกับน้ำปลากิน แม่ให้เหตุผลว่าแม่ไม่ว่างต้องเตรียมของ ให้พ่อ ซึ่งจะเดินทางไปสวรรค ก็นเสริจก็ปลอบให้ไปเล่นกับเพื่อนข้างบ้าน แม่ของเพื่อนก็จับข้าพเจ้าอาบน้ำ บอกว่าจะนอนกับพ่อ แม่ปลอบว่า วันนี้ พ่อต้องเดินทางไปสวรรค ซึ่งไกลมากแล้วแม่ก็กดให้ข้าพเจ้านอนชบอก ข้าพเจ้าจำได้ว่าตัวแม่สัน คือแม่สะอื้นนั่นเอง ทุกวันข้าพเจ้าก็จะร้องไห้ หาพ่อ แม่ก็จะปลอบว่าพ่อไปสวรรค อีกนานมากกว่าพ่อจะกลับและซื้อ ขนมมาฝากข้าพเจ้าก็หวังบ้าง ลืมไปบ้าง จนโตรู้ภาษา แต่อย่างไรพ่อก็ยัง

อยู่ในความรักความทรงจำตลอดไป

หลังจากที่พ่อตาย พี่ๆ ก็เข้าไปอยู่กรุงเทพฯ กัน เพราะพี่ชายรอง ไปมีหลักฐานอยู่กรุงเทพ จึงรับน้องๆ ให้ไปเรียนที่กรุงเทพฯ ข้าพเจ้าคง อยู่ที่บ้านตลาดกับแม่และพี่ชายคนที่สามกับพี่สาวคนโต และพี่ชายเล็ก คนติดกับข้าพเจ้า จนวันหนึ่งพี่ชายรองกับบอกลงมาให้ส่งข้าพเจ้าไปเรียน หนังสือที่กรุงเทพเป็นเพื่อนกับหลานสาวที่อายุเท่ากัน จำได้ว่า พี่ชาย ที่บ้านราชบุรีไปส่งลงเรือแดง (เรือแท็กซี่เผาหัว เวลาแล่นไปเสียงจะดัง มาก และสิ้นจนหัวสั่นหัวโคลน คั่นจุกยิบๆ ชวนให้จาม) เรือออกจาก ท่าเทศบาลราชบุรี ตอนตี 3 แม่จึงทำข้าวต้มมัดแต่เย็นวานเอาไว้ให้ไป กินกลางทาง และยังมีหม้อเคลือบหิ้วใบใหญ่ใส่ลูกตาลอ่อนต้มน้ำตาลไป ฝากพวกพี่ๆ ที่กรุงเทพฯ ด้วย เรือแล่นไปถึงประตูน้ำบางนกแขวก ราว 6 โมงเช้า เรือต้องจอดคอยน้ำขึ้นน้ำลงให้ปรับระดับน้ำสองฟากประตูกันน้ำ ให้อยู่ในระดับเดียวกัน ประตูจึงจะเปิดให้เรือผ่านไปมาได้ ระหว่างเรือ จอดคอยประตูเปิด มีเรือแม่ค้าขายอาหารมาพายขายกันขวักไขว่ มีทั้งเรือ ข้าวแกงสีแดงหอมเครื่องแกง เรือกล้วยเดี่ยว เรือขนม เรือกาแฟบีบแตรป๊อปๆ เรือผลไม้ เรือกล้วยทอดที่มีทั้งกล้วยข้าวเม่าและกล้วยแป้งทอดกรอบเหลือง นากิน ฯลฯ พี่ชายชื่อโกโก้ร้อนให้กระป๋องหนึ่ง (ซงใส่กระป๋องนม เปิดฝา เจาะรูตรงกลางร้อยเชือกกล้วยให้หิ้ว) แล้วให้เงินอีก 50 สตางค์ สำหรับ หาซื้อของกินตามใจชอบ ข้าพเจ้าซื้อกล้วยทอดกินไปสลึงหนึ่ง มันช่างอร่อย จริงๆ เรือจอดคอยประตูเปิดนับเป็นชั่วโมง จากประตูน้ำบางนกแขวกก็ ต้องไปจอดผ่านประตูน้ำบางยางอีกนับชั่วโมงเช่นกัน กว่าเรือจะถึงท่าเรือ เขิงสะพานพุทธก็เย็นประมาณ 5 โมงเย็น พี่จูงข้าพเจ้าข้างหนึ่งอีกข้างหนึ่ง หิ้วหม้อลูกตาล จูงขึ้นฝั่งไปนั่งรถเจ๊กไปตลาดน้อย ข้าพเจ้าตื่นเต็นมากกับ

ความใหญ่โตของกรุงเทพฯ ขึ้นฝั่งมาเห็นสะพานพุทธมันใหญ่มากๆ พี่บอกว่าตรงกลางสะพานเปิดปิดให้เรือแล่นผ่านได้ด้วยยิ่งตอนรถผ่าน ตึก 9 ชั้นและโรงหนังโอเดียน ข้าพเจ้าเหลียวมองจนแทบตกรถ พี่ต้องคอยจับตัวไว้บ้านพี่ชายอยู่ที่ตลาดน้อยตรอกโรงเหล็ก พอเลี้ยวเข้าตรอกไปหน่อยทางซ้ายมือจะมีโรงเหล็กใหญ่เวลาเดินผ่านจะได้ไอร้อนของไฟเผาเหล็ก ผ่านโรงเหล็กเข้าไปถึงบ้านของพี่ชายอยู่ขวามือใหญ่โตพอดูเพราะเป็นวังเก่า ตอนแรกทีไปถึงพี่ชายพาเราสองคนให้ไปเรียนกับครูที่สอนอยู่กับบ้านเพราะอายุยังไม่เข้าเกณฑ์เรียน โรงเรียนอยู่ใกล้บ้าน เวลาไปโรงเรียนพี่ชายให้พี่เลี้ยงพาเดินไปตามตรอกแคบๆ มีทุ่งผ้าใส่กระดานชนวนแผ่นหนึ่ง ดินสอหินสองแท่ง แท่งหินเล็ก สำหรับฝนดินสอหินให้แหลม เศษผ้าสำหรับลบกระดานชนวน ไม่บรรทัดอันหนึ่งและหนังสือ ก.ไก่ พร้อมกำนูลรูป 2-3 อัน สำหรับใช้เวลาหัดอ่าน ครูที่สอนเป็นผู้ชายตัวโต มือถือไม้เรียวอันยาวไว้ประจำ สอนไปตีไป โตะเรียนก็เป็นโตะแผ่นกระดานยาว นั่งสองคน นั่งกับพื้น พวกเราเรียกคุณครูว่า “ครูโต” เวลาท่านสอน ท่านจะสอนทีละคน ทุกคนต้องมีไม้ก้านรูปสำหรับชี้ตัวหนังสือ เมื่อสอนเสร็จต้องเอาไม้ก้านรูปวางคั่นหน้าหนังสือไว้ กราบสามหน แล้วจึงปิดหนังสือเวลาท่านมาสอบถามความรู้ ท่านก็จะมานั่งตรงหน้าเรากราบหนังสือสามหน แล้วจึงเปิดหน้าหนังสือให้เราใช้ไม้ก้านรูปชี้ไปตามตัวหนังสือขณะอ่านไม้เรียวจะสอดอยู่ใต้โตะพร้อมที่จะหวดเมื่ออ่านผิด ข้าพเจ้าเรียนกับคุณครูโตจนถึงปลายปี ได้เวลาจะหาโรงเรียนเข้าเรียนได้แล้ว พี่ชายรองจูงข้าพเจ้าและหลานไปฝากเข้าโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ สีลม โรงเรียนมันโตมากและไม่กางเขนอันใหญ่ ข้าพเจ้าไม่ยอมเข้าเรียน ร้องไห้กลับบ้านราชบุรี หาแม่ ทำอย่างไรก็ไม่ยอมพี่ชายที่กรุงเทพฯ พาข้าพเจ้าขึ้นรถไฟ

...ส่ง เดินจากบ้านพักลดตรอกหัวลำโพงถึงสถานีหัวลำโพงรถไฟออกจากหัวลำโพง ประมาณ 8 โมงเช้า ผ่านสถานีต่างๆ บางสถานีก็จอด บางสถานีก็ไม่จอด ถึงสถานีราชบุรีประมาณเที่ยง รถไฟสมัยนั้นแบ่งที่นั่งเป็นชั้น 1 ชั้น 2 ชั้น 3 ถ้าเป็น ชั้น 1 จะกันห้องนั่งห้องละ 2 คน มีเก้าอี้ตั้งหันหน้าเข้าหากัน เป็นเบาะหนังสีดำ มีโตะคั่นกลาง ชั้น 2 เป็นที่นั่งหวาย นั่งเก้าอี้ละคนเช่นกัน ตั้งเป็นชุดๆ ละ 2 ตัว หันหน้าเข้าหากัน มีโตะคั่นกลางเช่นกัน ตลอดทั้งโบกี้ ชั้นสามเป็นเก้าอี้ไม้ที่นั่งสองคนวางเรียงหันหน้าไปทางเดียวตลอดทั้งโบกี้ พี่ชายพานั่งชั้น 1 ข้าพเจ้าตื่นเต้นมากเพราะเพิ่งเคยขึ้นรถไฟเป็นครั้งแรก เงอะงะมองโน่นมองนี่เป็นบ้านนอกเข้ากรุง พอส่งข้าพเจ้าแล้วบายๆ พี่ชายก็กลับกรุงเทพฯ

เวลาที่พี่ชายที่กรุงเทพฯ มาเยี่ยมแม่จะซื้อผลไม้จากเมืองจีนมาฝากแม่เสมอ เช่นลิ้นจี่ลูกโตสีแดง องุ่นสีเขียวมวลผลใหญ่ยาวสดลูกเป่งใสไว้ในกล่องไม่มีฝงไม้ก๊อกโรยเต็มกล่องกันน้ำ หน้าทุเรียนก็จะมีทุเรียนเมืองนนท์ผลใหญ่ ราคาเหยียบร้อยบาท แต่ของดีเหล่านี้พวกเราได้ชิมแค่คนละเม็ดสองเม็ด ยิ่งทุเรียนก็ได้กินแต่กลิ่น เพราะแม่เอาไปถวายพระหมด จนพวกเราอยากบวชเป็นพระ ตอนนั้นทุเรียนราคาแพงยังกะทองไม่เหมือนเดี๋ยวนี้ กองขายกันเต็มบ้านเต็มเมือง ราคาถูกเหมือนให้เปล่ากินกันสะใจ อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าก็ต้องเข้าเรียนในโรงเรียนเข้ารีตเจอไม้กางเขน แต่อันมันเล็กกว่า และจากการได้เรียนกับคุณครูโตจนพออ่านออกเขียนได้ ข้าพเจ้าจึงตั้งต้นเรียนในโรงเรียน ชั้นประถมปีที่ 2 ที่โรงเรียนเข้ารีต คือ โรงเรียนสุริยวงศ์ เป็นโรงเรียนอยู่ใกล้ๆ กับตลาด ข้าพเจ้าได้พบเพื่อนร่วมก๊วนกระโดดน้ำกันหลายคนและเด็กส่วนใหญ่ในโรงเรียนเป็นเด็กตลาด ถนนที่เราเดินเข้าโรงเรียน ทางขวามือจะเป็นห้อง

แถวไม้เก่าๆ ประตูเป็นบานเฟี้ยม ตรงหน้าบ้านมีผู้หญิงสาวใส่เสื้อ
ยกทรงตัวเดียนั่งคุยกัน พวกเด็กผู้ชายบอกว่าเป็นผู้หญิงซอกกรี (ผู้หญิง
หากิน) คุณครูก็บอกว่า เวลาเดินผ่านให้รีบๆ เดินผ่านไปเร็วๆ อย่าหันไป
มอง เพราะเขาเป็นผู้หญิงไม่ดี ข้าพเจ้ายังไม่ทันจบชั้นประถม 4 ห้องแถว
ของผู้หญิงพวกนี้ก็ถูกรื้อหายไป เล่าว่าย้ายไปปลูกที่แห่งใหม่ที่สะพาน
แดงที่ใกล้ตลาดออกไป

ติดแถวห้องติดกับครอบครัวข้าพเจ้าเป็นครอบครัวของ “คุณครู
บุญรับ” ท่านสอนอยู่ที่โรงเรียนสตรีประจำจังหวัด ท่านเป็นคนร่างบอบ
บางนุ้มนิ่มเรียบร้อย ข้าพเจ้าชอบมองท่านแต่งชุดครูไปสอนหนังสือ เป็น
ชุดผ้าม่วงขึ้นสีน้ำเงิน เสื้อปกเชิ้ตสีขาว ติดคุมคอ มีเลื้อนอกแขนยาว
ปกกล้วยหอม ตัวสั้นแคเอว ติดกระดุมที่เอว 2 เม็ด รองเท้าดำหุ้มส้น
มันสวยมากทำให้ข้าพเจ้าอยากเป็นครูเมื่อโตขึ้น ท่านชอบดื่ม ทุกคืน
ราว 2-3 ทุ่ม จะมีเสียงซิมดังมาจากห้องของท่าน เสนาะเพราะมาก ข้าพ-
เจ้านอนฟังไปจนหลับทุกคืน ท่านเป็นผู้เอาใบสมัครเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 ใน
โรงเรียนสตรีประจำจังหวัดมาให้ข้าพเจ้า ตอนปลายปีประถมปีที่ 4 เนะ
นำไปเอาทะเบียนราษฎรที่เทศบาล เป็นครั้งแรกที่เข้าไปติดต่อเทศบาล
ไปนั่งคอยที่ม้ายาวหน้าห้อง ที่ม้านั่งมีเด็กผู้หญิงคนหนึ่งนั่งคอยอยู่ก่อน
ข้าพเจ้ากระเียบเข้าไปนั่งใกล้ๆ ถามว่ามาขอทะเบียนราษฎรใช่ไหม เขา
รับว่าใช่ เราก็เลยเป็นเพื่อนคุยกัน ไปสมัครสอบด้วยกันและสอบเข้าได้
เหมือนกัน จึงเป็นเพื่อนคนแรกในโรงเรียนสตรีประจำจังหวัด เขาชื่อ
“ประยูร” มาจากอำเภอปากพนัง ตอนนั้นไม่รู้ว่ามีอยู่ที่ไหน รู้แต่ว่าไกล
มาก และเราก็มามีเป็นเพื่อนสนิทกัน เราสนิทกันมากตลอดมาจนจบชั้น
มัธยมปีที่ 6 ข้าพเจ้าได้ทุนไปเรียนต่อ ประยูรออกไปเป็นครูประจำตำบล

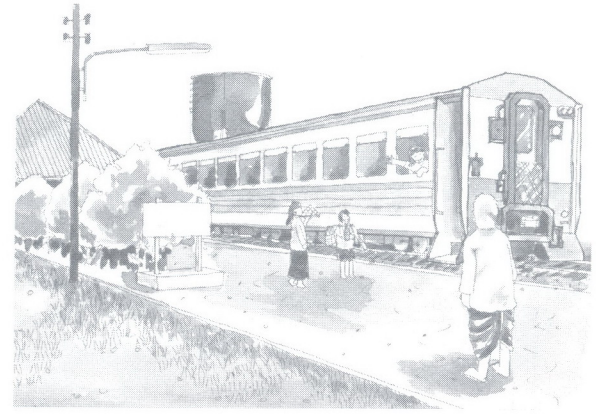
เราต่างแยกกันไป ได้ข่าวว่าแต่งงาน มีครอบครัวที่ดี ก็ดีใจกับเขาด้วย เรา
ไม่ได้เจอกันเลยตลอดเวลาสี่ห้าสิบปี จนกระทั่งวันที่เราเข้ารับพระราชทาน
เหรียญดุษฎี (เหรียญจักรพรรดิมาลา) ปีเกษียณอายุพร้อมกัน เราเจอกัน
ในสวนจิตรฯ ข้าพเจ้ารู้สึกมีคนเพ่งมองข้าพเจ้า หันไปดูจำลักษณะตา
ปรือๆ และหลังค่อมๆ ได้ ตรึงเข้าไปถาม “ประยูรใช่ไหม”... “ใช่ เธอ
จริงๆ ...ทำไมไม่ทัก”... “ก็เธออยู่ในกลุ่มชั้นพิเศษ” เขาบอกข้าพเจ้า “โอ้
เอ๊ย ความเป็นเพื่อนมีอันดับชั้นด้วยอะ” เราจับมือบีบกันแน่นด้วยความ
คิดถึง นี่คือ ปี 2533 จากนั้นประยูรก็ลงไปอยู่กับลูกชายที่พังงาไม่ได้ข่าว
กันอีก ไม่รู้โดนภัยสึนามิหรือเปล่า หวังว่าคงอยู่รอดปลอดภัยนะเพื่อนรัก

พูดถึงการเข้าเรียนในโรงเรียนสตรีประจำจังหวัด ต้องขอกล่าวคำ
ขอบคุณอย่างสูงต่อคุณครูบุญรับไว้ ณ ที่นี้ เรื่องมีว่าวันที่เขานัดสอบ
ข้อเขียน ข้าพเจ้าก็ไม่ใส่ใจจำ ที่บ้านก็ไม่มีใครสนใจจำเช่นกัน เช้าวันนั้น
ข้าพเจ้าลงไปกระโดดน้ำ ลอยคอตีโป่งเช่นทุกวัน จนสายก็ยังไม่ขึ้นจากน้ำ
คุณครูบุญรับท่านอุตสาหาไปยื่นเรียกที่ริมตลิ่ง “หนูๆ วันนี้สอบจำได้หรือ
เปล่า” ข้าพเจ้านึกขึ้นได้รีบขึ้นจากน้ำแต่งตัวไปสอบ การสอบคัดเลือกสมัย
นั้น ไม่ต้องเตรียมตัวอะไรไปเลยไปแต่ตัว ทางโรงเรียนมีกระดานดินสอ
ให้เสร็จ ต่อมาคุณครูท่านแต่งงานไปอยู่จังหวัดอื่น เราไม่ได้เจอกันอีก
จนกระทั่งท่านกลับมาทำบุญวันเกิดอายุ 7 รอบ ที่วัดในจังหวัดราชบุรี
พวกลูกศิษย์ที่รู้ข่าวก็บอกกันต่อๆ ไป ข้าพเจ้าได้ข่าวก็ไปร่วมบุญกับท่าน
ด้วย นั่นเมื่อตอนข้าพเจ้าอายุใกล้เกษียณแล้ว และนั่นเป็นครั้งสุดท้ายที่
ได้กราบท่าน

แม่ตายตอนข้าพเจ้าเรียนอยู่ชั้นปีที่ 2 ในโรงเรียนฝึกหัดครูสวน
สุนันทา อายุ 17 ปีข้าพเจ้าจำภาพแม่ยืนส่งข้าพเจ้าที่สถานีรถไฟ ตอนนั้น

หน้าหนาว อากาศเย็น แม่เย็บเสื้อผ้าสำลีให้ข้าพเจ้าใส่ทับอีกชั้นก่อนขึ้นรถไฟ เอาติดตัวไปไว้ใสนอน พอรถไฟออกข้าพเจ้ายืนท่ายืนโบกมือมองแม่จนลับตา และนั่นคือภาพสุดท้ายที่ได้เห็นแม่ แม่ตายวันที่ข้าพเจ้าสอบไล่ปลายปี 2 เป็นวันสุดท้าย ตอนเย็นพี่ชายรองไปรับออกจากโรงเรียนทั้งที่ยังไม่ถึงวันปิดเทอม พาขึ้นรถไฟกลับบ้านถึงบ้านราว 6 โมงเย็น พอเข้าบ้าน เขากำลังช่วยกันปลดรูปแม่ลงจากที่แขวน ข้าพเจ้าไปกราบศพแม่น้ำสาหร่ายร้องไห้อยู่ข้างๆ บอกกับข้าพเจ้าว่า “แม่เขาฝากหลานนะ เขารออยู่หลายวันจนรอไม่ไหว เขาสั่งให้ตั้งใจเรียนมากๆ” แม่ฝากสัมผัสน้ำไว้ให้ลูกหนึ่ง มันเป็นสัมผัสจากเมืองจีนจริงๆ ข้าพเจ้าเคยกิน พี่ชายที่กรุงเทพฯ เคยซื้อมาฝากแม่บ่อยๆ มันอร่อยมาก แม่รู้ว่าข้าพเจ้าชอบอุดหนุนเก็บไว้ให้ มันคงถูกเก็บคอยอยู่นานวัน จนมันเกิดจุดเน่าหนึ่งจุด จำได้ว่าข้าพเจ้าไม่ได้กินเก็บไว้จนมันเน่าไปทั้งผล ข้าพเจ้ารู้สึกท้อใจไปทั้งตัว รับสัมผัสมาถือไว้อย่างไม่รู้สึกตัว แวบแรกคือความสำนึกว่าจะไม่ได้คุยกับแม่อีกแล้ว แม่ไปจากเราชั่วฉับวินาทีแล้ว ข้าพเจ้าก็ได้รู้จักกับการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิต

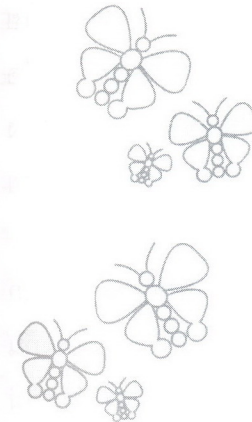
พวกน้ำๆ มาจากบ้านสวนกันหมดทุกคน น้ำชายคนเล็กลงมือต่อเอง ทำไปก็น้ำตาไหลพรากๆ ไป น้ำทำเองหมดทุกอย่างจนกระทั่งยกห่อศพแม่วางในโลง ปิดฝาตอกโลงตลอดเวลาเหล่านั้น เขาไม่ให้ข้าพเจ้าเข้าไปเกาะกะ ข้าพเจ้าจึงได้แต่นั่งกอดเขาร้องไห้ มือกำผลส้มไว้ ข้าพเจ้าร้องไห้ทุกวัน ไม่กินอะไรเลยนอกจากน้ำ จนถึงวันเขาเอาแม่ไปฝัง ข้าพเจ้าซึ่งในความคิดของแม่ ในขบวนแห่ศพทรงงเด็กที่เขียนสุดดีคนตายนั้น มีเป็นแถวยาวเหยียด คนร่วมขบวนก็มากมาย มีทั้งเดินและนั่งสามล้อ มีเพื่อนๆ สนิทจากสุนันทามาร่วมขบวนด้วย ต่างตกใจว่าทำไมข้าพเจ้าผอมมาก

เมื่อมีครอบครัวของตัวเอง รู้ซึ่งถึงภาระการเลี้ยงลูก ปัญหาต่างๆ รอบตัวยามใดที่ทุกข์อยากหาคนช่วยฟังปัญหาที่แก้ไม่ตก ข้าพเจ้าจะระบายความทุกข์กับรูปแม่ ข้าพเจ้ากับแม่มีชีวิตที่ผูกพันกันแนบแน่นทุกข์สุขกันมาสองคน ทุกข์สุขของแม่ก็เหมือนทุกข์สุขของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเองยามใดทุกข์ แม่ก็จะทุกข์ไปด้วย ข้าพเจ้าตั้งใจจะบูชารูปพ่อ แม่ และพ่อแม่ของสามีไว้ในห้องพระ เพื่อให้ลูกๆ ได้รู้จัก คุณปู่ คุณย่า คุณตา คุณยาย ทุกครั้งที่เข้าไปกราบพระ ก็กราบทานทั้งสี่ไปด้วย โดยเฉพาะแม่ข้าพเจ้าจะต้องบอกท่านว่า “แม่หนูสบายดี” ทุกครั้งที่มีข่าวดีข่าวร้าย ข้าพเจ้าจะต้องบอกแม่ ลูกสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ก็บอกแม่ ลูกสอบได้เป็นผู้พิพากษาก็บอกแม่ จะไปไหน มาไหนก็ต้องบอกแม่ ลูกๆ กลับบ้านครั้งใด ทักพ่อแม่แล้วต้องไปกราบรูปท่านทั้งสี่ (ลูกข้าพเจ้าทุกคนเกิดไม่ทันคุณปู่ คุณย่า คุณตา คุณยาย) ดังนั้น ความรู้สึกของข้าพเจ้าที่มีต่อแม่นั้นมากมายกว่ามีต่อพ่อ พ่อฉันข้าพเจ้าจดจำได้อยู่ในใจ แต่สำหรับแม่ท่านอยู่กับข้าพเจ้าตลอดเวลา แม้ทุกวันนี้ท่านยังคงมีชีวิตแนบแน่นสนิทอยู่ในใจข้าพเจ้า จะไม่มีวันตายจาก และเป็นเช่นนี้ชั่วฉับวินาที

กลืนไอสงคราม

พ.ศ. 2483 ขณะนั้นข้าพเจ้าอยู่ชั้นประถมปีที่ 3 คุณครูที่โรงเรียนเล่าให้ฟังว่า ไทยกำลังรบกับฝรั่งเศส โดยเฉพาะคุณครูใหญ่ ท่านชื่อคุณครูเล็ก เป็นผู้ชาย ร่างกำยำ มือจะต้องถือไม้บรรทัดอันใหญ่เท่าแขน ดูมาก แต่ภรรยาท่านชื่อคุณครูทองใบ เป็นคนใจดี ชอบเอาขนมมาแจกพวกเราบ่อยๆ คุณครูใหญ่ท่านจะพูดปลุกใจหน้าเสาธงทุกวันให้พวกเรารักชาติ ลูกขึ้นมาสู้ ทำอะไรไม่ได้ก็ให้ช่วยกันบริจาคสิ่งของส่งไปให้ทหารที่รบอยู่แนวหน้า ที่บ้านใครทำการค้าอะไรก็ช่วยกันเอามาบริจาค ที่บ้านข้าพเจ้าทำบุหรี่ยาสูบแบบชาวบ้าน แม็กก็ห่อไปให้บริจาค ทางโรงเรียนก็รวบรวมส่งไปยังทหารแนวหน้า มีจดหมายตอบจากทหารที่ได้รับ คุณครูใหญ่เอามาอ่านที่หน้าเสาธง มีอยู่ฉบับหนึ่ง เขากล่าวถึงบุหรี่ยาสูบ ต้องเป็นของข้าพเจ้าแน่ๆ ในจดหมายกล่าวตอนหนึ่งว่า “ยาสูบที่ส่งไปให้ฉันก็ก ดีจริงๆ ทำให้ตาสว่างไม่หลับเเอร์”

คุณครูประจำชั้นเล่าถึงที่มาของสงครามว่า สืบเนื่องมาจากเรื่องเก่าตั้งแต่ครั้งสมัยไทยต้องเสียดินแดนบางส่วนให้ฝรั่งเศสเพื่อรักษาไว้ซึ่งอธิปไตยของไทยเราเอง ซึ่งนำความเจ็บช้ำมาสู่ชาวไทยเป็นอย่างยิ่งตลอดมา จนมาถึง พ.ศ. 2483 ขณะนั้นเกิดสงครามโลก ครั้งที่ 2 อยู่ในยุโรป โดยมีอเมริกาถือข้างฝ่ายอังกฤษและฝรั่งเศส เรียกว่าเป็น **ฝ่ายสัมพันธมิตร** อีกฝ่ายเยอรมันเป็นผู้นำใหญ่ **เรียกฝ่ายอักษะ** มีญี่ปุ่นถือข้างอยู่ สงครามระยะนั้นฝรั่งเศสทำท่าจะแพ้ญี่ปุ่น จะต้องยกดินแดนทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ซึ่งมีเส้นเขตแดนไทยกับฝรั่งเศสไม่ชัดเจน และไทยอยู่ในฐานะเสียเปรียบ

รัฐบาลไทยภายใต้การนำของพลตรีหลวงพิบูลสงคราม ได้ออกแถลงการณ์ว่า ไทยพร้อมจะแลกเปลี่ยนสัตยาบันสัญญาไม่รุกรานซึ่งกันและกัน ขอให้ฝรั่งเศสส่งผู้แทนมาเจรจากัน แต่ฝ่ายฝรั่งเศสเฉยเมยไม่สนใจ มีหน้าขำยังส่งเครื่องบินจากฐานทัพอากาศตริ่งสเตร็งในประเทศเขมร และจากฐานทัพในลาว เข้าลาดตระเวนล่องลำดินแดนไทย ไทยส่งเครื่องบินขึ้นไปสกัดกั้น และจากจุดเล็กๆ นี้อีกบานปลายไปจนไทยกับฝรั่งเศสประกาศสงครามกัน ในเดือนกันยายน 2483 เรียกสงครามนี้ว่า **กรณีพิพาทอินโดจีน**

สาเหตุเพราะทหารฝรั่งเศสได้ยิงคนไทยที่ไปเยี่ยมญาติที่เวียงจันทน์ตาย โดยฝรั่งเศสอ้างว่าไม่มีหนังสือเดินทาง ตามปกติธรรมดาชาวไทย-ลาว แถวชายแดนเคยไปมาหาสู่กันเป็นประจำ โดยไม่ต้องมีหนังสือเดินทาง รัฐบาลไทยยื่นประท้วง แต่ฝรั่งเศสไม่สนใจ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับฝรั่งเศสจึงเลวลงเรื่อยๆ

วันที่ 8 ตุลาคม 2483 นิสิตนักศึกษา ประชาชน ผู้รักชาติทั่ว

ประเทศ ร่วมกันเดินขบวนประท้วง และเรียกดินแดนคืนจากฝรั่งเศส เกือบจะเรียกได้ว่า ลูกฮือประท้วงกันทั่วประเทศ

การประท้วงได้รวมเอาความโกรธแค้นถึงทูตฝรั่งเศส ที่ชื่อ **ม.ปาวี** ที่ตามประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่า เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ไทยต้องเสียดินแดนให้แก่ฝรั่งเศส ในการลูกฮือเรียกร้องดินแดนคืน จึงมีการสร้างหุ่น **ม.ปาวี** ให้ประชาชนทั่วประเทศ ช่วยกันขว้างปาทำร้ายหุ่น **ม.ปาวี**

แม้เมืองเล็กๆ เช่นอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี ก็มีการสร้างหุ่น **ม.ปาวี** ไว้ที่กลางสนามหญ้าข้างตลาด ใครๆ เดินผ่านก็เอาก้อนอิฐก้อนหิน ขว้างปาใส่หุ่น บางคนเอามีดปักใส่ บ้างถ่มน้ำลายรด ข้าพเจ้าและเพื่อนๆ ก็สนุกกับการเล่นปาเป้าที่หุ่น **ม.ปาวี** โดยใช้ก้อนหินเป็นตัวปา เป้าคืออวัยวะบนร่างกายของ **ม.ปาวี** แล้วแต่ใครจะกำหนด ในเวลาที่กำหนดไว้ ใครปาตรงเป้ามากที่สุดเป็นผู้ชนะ รางวัลคือการยอมรับว่า “เก่ง” ได้ยื่นยี่ดอกชูกำปั้น “ฉัน คือ ฮีโร่” ยืนเป็นสง่ามีการเดินขบวนโดยพวกยุวชนทหาร นักเรียน และประชาชนหนุ่มๆ ขบวนยาวเหยียดเดินกันไปก็บอกธงตะโกนร้องเพลงปลุกใจไปด้วย ข้าพเจ้ายืนดูอยู่ปากซอยทางเข้าบ้านธงชาติเล็กๆ ผืนหนึ่งหลุดจากด้ามโบกปลิวมาตกอยู่ตรงหน้า ข้าพเจ้าก้มลงเก็บได้ก็ถือโบกร่วมขบวนไปกับเขาด้วย พวกพี่ๆ เห็นตัวเล็กๆ ก็ได้ให้ออกจากขบวน ข้าพเจ้าต้องออกมายืนดูอยู่ข้างถนน มองเห็นพี่ชายแต่งตัวยุวชนทหารถือกล่องสังกะสีร่วมกับคนอื่นๆ หลายคน ออกมาเรียไร้ให้บริจาคหยอดเงินลงกล่อง สมทบเป็น **กองทุนไปรบกับฝรั่งเศส** ข้าพเจ้ามีติดตัวอยู่สามบาท อุตุสาหวิ้งไปหยอดกล่องของพี่ชาย พอเสียงกราวลงไปในกลุ่ม ก็นึกได้ว่า โอ๊ะ! เทกระเป๋ามาหมดตัว ก็วิ่งตามพี่ชายไปบอกว่า “พี่ๆ ขอเงินหนูคืน 2 บาท สละบาทเดียวพอ” พี่ก็ดูว่า “เฮ้ย ทำยังงั้นได้ไงกล่องเปิดไม่ได้ ให้แล้วให้เลย”

เสียงเพลงปลุกใจดังกระหึ่มท้องถนน เท่าที่พอจำได้เป็นท่อนๆ
กระท่อนกระแท่น ถูกบ้างผิดบ้าง ก็มี

...นครจัมปาศักดิ์ เป็นที่รักของชาวไทย พลัดพรากจากกันไป
อยู่ต่างแดนเสียช้านาน...

...เดินรีบเดินไปสมรภูมิ เดินรีบเดินหวังไปชิงเอาชัย...

...เดิน เดิน เดิน เราจะเดินไปปากเซ...

...ข้ามโขงสู่แคว้นแดนไทย...

ฯลฯ

เสียงเพลงปลุกใจ ปลุกเร้าอารมณ์ให้เกิดสำนึกศึกคึกคักจริงๆ จน
อยากจะเดินไปชายแดน ก็วัน ก็คืน ไม่รู้ อยู่ที่ไหนไม่รู้ รู้แต่ว่าต้องตาม
ไปทวงคืนมาให้ได้

ในที่สุดฝรั่งเศสเป็นผู้ริเริ่มก่อการวิวาทก่อน โดยนำเครื่องบินมา
ทิ้งระเบิดที่จังหวัดนครพนมเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.
2483

วันที่ 17 มกราคม 2484 ฝรั่งเศสส่งเรือลาดตระเวน ชื่อ “ลา-
ม็อตต์ ปิเกต์” รุกล้ำเข้ามาถึงเกาะช้าง พร้อมด้วยเรือรบอีก 7 ลำ จึงปะทะ
กับกองทัพเรือไทย เกิดการต่อสู้ที่เรียกว่า “ยุทธนาวีเกาะช้าง”

ฝ่ายไทยปฏิบัติการสู้รบต่อต้านอย่างกล้าหาญ แต่ฝ่ายไทยมี
กำลังน้อยกว่า จึงต้องเสียเรือตอร์ปิโดไป 2 ลำ คือ ร.ล.ชลบุรี กับ ร.ล.สงขลา
เหลือ ร.ล.ธนบุรี ระวางขับน้ำ 2,200 ตัน ต่อสู้ท่ามกลางการล้อมของ
เรือรบฝรั่งเศส 7 ลำ จนเรือ ร.ล.ธนบุรี ได้รับความเสียหายถูกยิงจมลง
ผู้บังคับการเรือ นาวาตรีพร้อม วีระพันธ์ เสียชีวิตบนเรือ ฝ่ายฝรั่งเศส
จึงถอยขบวนเรือออกจากน่านน้ำไทย

พ.ศ. 2484 หลังยุทธนาวีเกาะช้าง ญี่ปุ่นยื่นมือมาช่วยไกล่เกลี่ย
จนการเจรจาเสร็จสิ้น ไทยได้ดินแดนคืน

1. แคว้นหลวงพระบางฝั่งขวาแม่น้ำโขง ไทยตั้งเป็นจังหวัด
ล้านช้าง

2. แคว้นนครจัมปาศักดิ์ ฝั่งขวาแม่น้ำโขง ไทยตั้งเป็นนครจัมปา-
ศักดิ์

3. ท้องที่เมืองเสียมราฐ ไทยตั้งเป็นจังหวัดพิบูลสงคราม

4. ท้องที่เมืองพระตะบอง ไทยตั้งเป็นจังหวัดพระตะบอง

สงครามครั้งนี้ถือว่าประเทศไทยเป็นฝ่ายชนะ แม้ว่าภายหลังเมื่อ
สงครามโลกครั้งที่ 2 จบลง เราต้องคืนดินแดนกลับไป เพื่อแลกกับการ
ที่ไทยไม่ต้องเป็นประเทศแพ้สงคราม

การที่ญี่ปุ่นยื่นมือเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ย แรกๆ เราก็คิดว่าเป็นความ
ใจดีของญี่ปุ่น แต่ภายหลังจึงทราบว่า ญี่ปุ่นมีเหตุผลต้องเข้ามา
ช่วย เพราะญี่ปุ่นมีสัญญาฉบับกับฝ่ายอักษะ ว่าญี่ปุ่นจะเปิดศึกทางด้าน
ตะวันออก เพื่อยึดครองแถบนี้ พร้อมกับการรุกของเยอรมันในยุโรป แต่
บังเอิญไทยเกิดกรณีพิพาทกับอินโดจีนเสียก่อน เป็นอุปสรรคให้การ
ดำเนินงานของญี่ปุ่นยากขึ้น ญี่ปุ่นจำเป็นต้องช่วยให้การพิพาทนี้จบสิ้น
เสียก่อน

ประเทศไทยยินดีที่ได้ดินแดนคืน ปีนี้รัฐบาลจึงให้จัดงานฉลอง
รัฐธรรมนูญเป็นงานใหญ่ทั่วประเทศ จังหวัดของข้าพเจ้าก็จัดงานใหญ่เช่น
กัน จัดกันที่สนามหญ้าข้างตลาดนั่นแหละ จัดกันหกวันหกคืน ระหว่าง
วันที่ 5-10 ธันวาคม 2484 งานมีทั้งกลางวันกลางคืน

ในงานมีการออกร้านของหน่วยงานต่างๆ หน่วยงานที่ประชาชน
สนใจมาก ได้แก่ เกษตรจังหวัด มีพืชผลเกษตรแปลกๆ มาให้ดู เช่น

กล้วยร้อยหวีเครือยาวเกือบจรดเพดาน กล้วยน้ำว้าแปด 3 ลูก 4 ลูก
สับปะรดผลหนึ่งมีหน่องออกเป็นกอใหญ่ ฯลฯ สรุปว่า หาพืชผลเพื่อการผลิตปกติ
มาให้ดู แต่ตอนนั้นเราตื่นเต้นกันมาก ร้านสารานุกรมจังหวัดก็ไม่น้อย
หน้า มีทั้งสัตว์ต่างๆ ดอก ทั้งพิกุลและไม่พิกุล ทุกลูกแกสามหาง
เด็กแปดหัวติดกัน อวัยวะส่วนต่างๆ ดอก ฯลฯ พวกเราสมัยนั้นความรู้ยังไม่ก้าวหน้า
โลกยังกว้างมาก ก็ตื่นเต้นพากันเห็นเป็นของประหลาด

งานกลางสนามหญ้าตอนกลางวัน มีการแข่งขันกรีฑานักเรียน
ประเภทต่างๆ ทั้งรุ่นเล็ก รุ่นกลาง รุ่นใหญ่ ตามอายุและระดับชั้นเรียน
โรงเรียนต่างๆ ในจังหวัด จัดนักกีฬาเข้าแข่งขันทุกประเภท และจัดกอง-
เชียร์กันสนั่นประจำโรงเรียน เพลงเชียร์ก็พยายามแต่งให้น่าเกรงขาม ช่ม
คู่ต่อสู้

เช่นโรงเรียนของข้าพเจ้าสีฟ้าขาว ก็ร้องว่า ฟ้าขาวๆ งามสง่า เก่ง
กล้า คว่าชัย ไม่มีใครสู้ เราสู้ๆ เอาชัยมา อีกโรงเรียนก็จะได้ว่า แดงๆ คือ
สีแดง ไม่มีใครกล้าเข้ามาสู้ เราจะเชือดเอาชัยมา เนื้อเพลงก็สั้นๆ ช่มกัน
ไปช่มกันมาแค่นี้เอง เชียร์กันแบบน้ำใจนักกีฬา เชียร์แล้วก็แล้วกัน ไม่มี
ซีแพทวอนตี กีฬาแพคนไม่แพ้ ไม่มี นักกีฬากองเชียร์ เจอกันก็ทักทายยิ้ม
แย้มแจ่มใส ยั่วเย้ากระเช้าหย่อยกัน ไม่ถือโกรธ ยุคนั้น กีฬาเป็นยาวิเศษ
จริงๆ ยิ่งแข่งยิ่งได้มิตร ต่างจากยุคนี้นี้ กีฬาเป็นอาชีพ แข่งขันกันเพื่อชัยชนะ
เป็นการค้าไปซะแล้ว

กลางคืนมีลิเก หุ่นกระบอก หนังกลางแปลง งานกลางแจ้งก็แสดง
กันกลางสนามนี้แหละ มีทั้งลำตัด เพลงฉ่อย รำซอดอกไม้ รำโคม โขนสด
ฯลฯ เป็นการแสดงของเด็กนักเรียนโรงเรียนต่างๆ ผลัดกันมาแสดงแต่ละ
คืน โรงเรียนของข้าพเจ้าแสดงรำโคมในคืนวันที่ 7 ธันวาคม ข้าพเจ้าได้ร่วม
แสดงด้วย สนุกมาก การรำนั้นคุณครูผู้สอนรำชื่อ คุณครูสินเสริม ท่าน

สอนให้รำเป็นขบวนริ้วธงชาติ ถือโคมดอกบัวสองดวง มั่นสนุกมาตั้งแต่
ตอนแต่งตัวจะไปแสดง ทุกคนนั่งขึ้น ห่มสไบที่อัดจีบจนแข็งโป๊ก ห่มเสร็จ
ทางสไบชี้ไปข้างหลัง สะบัดไปโดนใครคงแทบได้เลือด ห้อยอุบะทัดดอกไม้
สวมกำไลมือกำไลเท้า ครบชุด โดยทางโรงเรียนไปเช่าชุดจากคณะลิเก
มา เขาแถมคนแต่งหน้ามาให้ด้วย ชื่อ “ยายควาย”

ตอนนั้นไม่มีเครื่องสำอางค์ยี่ห้อต่างๆ มากมายเช่นปัจจุบัน ถึง
มีก็ราคาแพงมาก ชาวบ้านอย่างเราไม่มีเงินซื้อมาใช้ จึงต้องใช้ของที่หา
ได้เอง เช่น แป้งพอกหน้าใช้ผงซึ่งออกไซด์ละลายน้ำ พอกจนขาววอก
หน้าตึงเรียบเหมือนหน้าจั่ว ทาแก้มด้วยแผ่นรุษเอาน้ำเตะแล้วใช้นิ้วแตะ
ปะๆ ที่แก้ม ยายควายแตะให้ชะแดงเป็นจิ้ง แล้วก็เอาแผ่นรุษนี้แหละ ทำ
ให้เปียกน้ำหน่อย มาเม้มๆ ปากจนแดง อย่างที่ว่าแดงเหมือนทารุช ดินสอ
เขียนคิ้วก็ใช้เนื้อมะพร้าวแกงมาหั่นเป็นแท่งสีเหลืองยาว เอาไปเผาไฟ
จนดำเป็นถ่าน เอามาเหลาจนแหลมคล้ายดินสอ เอามาเขียนคิ้ว วาดกัน
คิ้วโก่งเป็นคันศร แต่งหน้าเสร็จ ทุกคนจะต้องให้ยายควายแต้มไผ่เม็ดโตๆ
ให้คนละเม็ดสองเม็ด จะแต้มตรงไหนก็ซัดบอก (ยุคนั้นผู้ชายชอบปิดกอกเอี๊ยะ
ที่ขมับ ผู้หญิงชอบมีไผ่)

ได้เวลาก็เดินแถวจากโรงเรียน ผ่านตลาดไปสนามหญ้า สองข้าง
ทางมีชาวบ้านยืนดู เราคิดว่าเราสวยก็เดินกันอย่างภาคภูมิใจ ข้าพเจ้า
เห็นพี่ชายและเพื่อนหลายคนยืนดูอยู่ ก็ยกมือโบกให้เลียนแบบนางสาว
ไทย มาไกลาหลตอนรำเสร็จพ่อแม่ผู้ปกครองมารับกลับจำไม่ได้ว่าลูก-
หลานตนคนไหน เพราะหน้าวอกเหมือนกันไปหมดและทุกคนมีไผ่เม็ด
โต คุณครูต้องเรียกรวมกลุ่มให้ผู้ปกครองเรียกชื่อ วันธรรมดาเราก็ไม่รู้สึกร
ว่าเพื่อนๆ มีชื่อตลกอะไรบ้าง แต่วันนั้นพอถูกเรียกชื่อก็พากันหัวเราะ เช่น

หมาน้อย ดิงต๋อง ตึกแก ตู่แซ่ หนูขาว มอมแมม ฯลฯ เวลาเรียกก็มี คำนำหน้าประกอบด้วย

วันที่ 8 ธันวาคม ตอนกลางวัน เรากำลังเชียร์เพื่อนๆ วิ่งเร็วแข่งกันอย่างสนุกสนาน ก็มีประกาศเข้าลำโพงดังลั่นทั่วสนามว่า ให้หยุดการแข่งขัน แล้วให้คุณครูควบคุมให้เด็กๆ แยกย้ายกันกลับบ้าน **เพราะประเทศไทยโดนญี่ปุ่นบุก!!** ข้าพเจ้ารีบวิ่งเข้าบ้าน

กลางตลาดกำลังลือกันลั่นว่า ญี่ปุ่นบุกๆ บุกตรงไหน ที่ไหน อย่างไร ไม่รู้ บอกกันปากต่อปากไว้ก่อน ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกโดยพลະกำลัง และบุกพร้อมกันหลายจุด ในตอนตีสี่ของเช้าตรู่วันที่ 8 ธันวาคม 2484 จุดที่ญี่ปุ่นบุกประเทศไทยเป็นแนวชายฝั่งทะเลที่สงขลา ปัตตานี ประจวบคีรีขันธ์ ชายฝั่งทะเลภาคใต้และอรัญประเทศ ตลอดจนถึงชายฝั่งทะเลทางด้านตะวันออก ทหาร ตำรวจไทยได้ทำการต่อต้านอย่างสุดกำลัง เป็นที่น่าสรรเสริญ มีการต่อสู้จนเสียทหาร ตำรวจไปเป็นอันมาก โดยเฉพาะที่ประจวบคีรีขันธ์ ทหาร ตำรวจ ประชาชน และยุวชนทหาร ได้ร่วมกันต่อสู้จนเสียชีวิตไปมากมาย ตอนนั้นเด็กนักเรียนชายชั้นมัธยมปลายต้อง

เรียนยุวชนทหาร แต่งตัวสีากีทหาร สวมกางเกงขาสั้นสวมหมวกทรงหม้อตาล สวมถุงเท้ายาวสีน้ำตาล รองเท้าน้ำตาล แบกปืนยาวติดดาบปลายปืน มีชั่วโมงเรียนประจำสัปดาห์ เวลาฝึกต้องหัดยิงปืนและหัดใช้ดาบปลายปืน พี่ชายข้าพเจ้าก็เป็นยุวชนทหาร แต่ไม่ได้ไปต่อสู้กับเขา ในตลาดเล่ากันว่า ทั้งทหาร ตำรวจ ประชาชน และยุวชนทหารตายกันเกลื่อนหาด ในจำนวนนี้มีลูกชายคุณลุงที่อยู่บ้านติดกัน มีลูกชายเป็นตำรวจได้ร่วมในการต่อสู้ครั้งนี้ด้วยและเสียชีวิต ท่านจะมีศอะไรจำไม่ได้ ข้าพเจ้าเรียก “พีดิษฐ์” (ชื่อเต็มว่าประดิษฐ์ อดิศาสตร์) คุณลุงคุณป้าเสียใจมาก แต่ภาควิไมใจที่มีลูกชายเป็นผู้กล้าหาญตายเพื่อชาติ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้สร้างอนุสาวรีย์จารึกถึงความกล้าหาญ ไว้ที่สถานเกิดเหตุ ตรงเชิงสะพานท่าล้งซ์ ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองชุมพรไปประมาณ 4 กิโลเมตร ปั้นเป็นรูปปั้นยุวชนทหารสวมชุดยุวชนทหาร ยืนถือปืนยาวติดดาบปลายปืนได้ฐานมีคำจารึกแสดงความกล้าหาญของชาวชุมพรทุกเหล่า ในการต่อสู้ ต่อต้านการบุกของญี่ปุ่น ในเช้าตรู่วันที่ 8 ธันวาคม 2484 (2¹ 1 ค่ำ ปีมะเส็ง จุลศักราช 1303)

การยกพลขึ้นบกของญี่ปุ่นในเช้าวันที่ 8 ธันวาคม 2484 ญี่ปุ่นบุกขึ้นยึดเกือบทั่วเอเชีย นับแต่ฮาวาย ฟิลิปปีนส์ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดจีน และอินโดนีเซีย เป็นการประกาศสงครามที่แข็งแกร่งมาก ยากที่ประเทศทั้งหลายจะต่อต้านไหว

ในประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่า หลังญี่ปุ่นบุกไทยได้บังคับไทยให้ร่วมเป็นพันธมิตร ประกาศสงครามกับอังกฤษ อเมริกา เพื่อเอาไทยเป็นฐานทัพ ยกทัพเข้าพม่า สิงคโปร์ อินเดีย คนไทยบางพวกก็เห็นด้วย บางพวกก็ไม่เห็นด้วย จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีตอนนั้น เป็นผู้นำสงสารมาก เป็นถึงนายกรัฐมนตรีและผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด

แต่ไม่มีลูกพรรคไม่มีพวก มีแต่พวกออกมาไล่เข้าไล่เย็น เพราะท่านทำ
ประหนึ่งจะยกประเทศไทยให้ฝรั่งไป ต่อเมื่อสงครามจบเราจึงรู้ว่าที่ต้อง
ทำเช่นนั้น ก็เพื่อรักษาความเป็นชาติไว้ ไม่ให้ถูกทำลายจนย่อยยับ เพราะ
เราเป็นประเทศเล็ก กำลังน้อยไม่สามารถต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นได้

มีบันทึกของ พลอากาศเอกทวี จุลทรัพย์ บันทึกไว้ว่า ท่านถูก
เป็นตัวประกันร่วมขบวนไปกับกองทัพญี่ปุ่น เดินทัพเข้าประเทศมาเลเซีย
ขณะที่เดินทัพผ่านดินแดนไทยนั้น ชาวไทยมาเฝ้าดูการเดินทัพอย่างปกติสุข
ไม่มีวีแววแห่งการถูกทำร้าย ผิดกับเมื่อเข้าดินแดนมาเลเซียนั้น สองข้าง
ทางมีแต่ร่องรอยการถูกโจมตี ศพนอนตายเกลื่อนสองข้างทาง สงกลืนเหม็น
คั่ง จึงน่าจะยอมรับกันว่า การตัดสินใจของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ใน
การยอมให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านไทย น่าจะถูกต้องในระยะแรก

สิ่งที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม ถูกต่อต้านมาก คือ เรื่องการสร้าง
เมืองหลวงใหม่ ปล่อยข่าวว่าจะย้ายเมืองหลวงจากกรุงเทพฯ ไปอยู่ที่จังหวัด
เพชรบูรณ์ และประกาศให้กรุงเทพฯ เป็นเมืองปลอดทหาร การไปสร้างเมือง
ใหม่ได้พาเจ้าหน้าที่ไปตายเพราะไข้ป่าเสียมาก ยิ่งทำให้ประชาชน
ไม่พอใจมากขึ้น ในการนี้ ข้าพเจ้าได้อ่านบทความของนายทหารท่านหนึ่ง
ที่ร่วมในขบวนการนี้ ท่านชื่ออะไรข้าพเจ้าก็ไม่ได้จำไว้ ต้องขออภัยไว้ ณ
ที่นี้ด้วย ท่านเขียนลงไว้ในหนังสือพ็อกเก็ตบุค “ด้วยคุณ” ฉบับไหนก็ลืม
แล้วเช่นกัน ต้องขออภัยอีกครั้ง ท่านเขียนแล้วว่า ความเป็นจริงเรื่องการ
สร้างเมืองเพชรบูรณ์เป็นกลลวง กล่าวคือ ขณะที่ชาวบ้านโวยวาย รดยนต์
กับรกรทุกคนและอุปกรณ์ไปใช้ในการก่อสร้างเมืองใหม่เที่ยวแล้วเที่ยวเล่า
ทุกเที่ยวนั้นได้ชักชวนขนเอาเครื่องราชูปโภคจากสำนักพระราชวัง และ
สมบัติล้ำค่าของไทยจากสถานที่ต่างๆ ไปเก็บซ่อนไว้ที่จังหวัดเพชรบูรณ์
ซึ่งอยู่ห่างไกลและเป็นเมืองกันดารไม่อยู่ในสายตาของญี่ปุ่น และเมื่อ

สงครามจบลงเครื่องราชูปโภคและสิ่งล้ำค่าต่างๆ นี้ได้รับการขนย้ายกลับ
มาอยู่ที่เดิมอย่างครบถ้วน เราจึงยังคงมีเครื่องราชูปโภคเทิดองค์พระ-
มหากษัตริย์ไทยตราบทุกวันนี้

มีบันทึกจากนายทหารที่อ้างว่าเป็นคนสนิทของท่านนายกรัฐมนตรี
จอมพล ป.พิบูลสงคราม และท่านผู้หญิงละเอียด ภริยาของท่าน บอกว่า
ท่านทั้งสองได้พูดเองว่า การสร้างเมืองใหม่ มีจุดหมายเพื่อเป็นที่หลบภัย
หากรัฐบาลของท่านถูกโค่นล้ม หากญี่ปุ่นแพ้สงคราม เมืองใหม่จะเป็นที่
เหมาะแก่การหลบภัย เพราะในเขตภาคเหนือมีกองทัพไทยอยู่ที่เชียงรายได้
และลำปาง ทิศใต้มีทหารอยู่ที่ลพบุรี

นอกจากนี้หากกรุงเทพฯ ต้องเป็นเมืองร้างหลังสงคราม ก็จะมี
เมืองใหม่เป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมและสมบัติของชาติ คำกล่าวนี้นี้
มีเหตุผลไม่พอที่จะให้เชื่อถือได้ การสร้างเมืองใหม่ต้องทำอย่างเร่งรีบ
ทั้งกลางวันและกลางคืน ประกอบกับที่นั่นเป็นแดนของไข้มาเลเรียและมี
น้ำเพื่อบริโภคขัดเค็ด จึงมีคนป่วยและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก การสร้าง
เมืองหลวงใหม่จึงกลายเป็นเป้าในการเกลียดชังของประชาชน สุดท้าย
กลายเป็นสาเหตุให้รัฐบาลพิบูลสงครามสิ้นสุดลง

แต่สิ่งที่แน่ๆ คือ เมืองเพชรบูรณ์เป็นที่หลบภัยของเครื่องราชูปโภค
และสมบัติล้ำค่าของประเทศจำนวนมาก ซึ่งได้มีการขนกลับมาอย่างครบ
ถ้วน เรียบร้อย เมื่อสิ้นสงคราม

ส่วนการประกาศกรุงเทพฯ เป็นเมืองปลอดทหาร จุดประสงค์
เพื่อให้กรุงเทพฯ พ้นจากการถูกโจมตีทางอากาศ เพราะกรุงเทพฯ มีโบราณ
สถานและสถานที่สำคัญล้ำค่าต่างๆ มากมาย หลายแห่ง เช่น พระบรม
มหาราชวัง วัดอรุณ เป็นต้น แม้เมื่อเราประกาศสงครามกับสัมพันธมิตร และ
มีกองทัพญี่ปุ่นเข้ามาตั้งฐานทัพในไทย กรุงเทพฯ และเมืองยุทธศาสตร์

หลายเมือง ก็ถูกโจมตีทางอากาศเฉพาะจุดยุทธศาสตร์ เช่น สถานี
บางกอกน้อย ส่วนพระบรมมหาราชวัง วัดอรุณ และสถานที่สำคัญหลาย
แห่งก็อยู่รอดมาจนปัจจุบัน

คนไทยชั้นสูงที่มีการศึกษาไม่พอใจในการเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น
จึงรวมตัวกันต่อต้านญี่ปุ่นเรียก **ขมรมต่อต้านญี่ปุ่น** มี นายปรีดี พนมยงค์
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นหัวหน้า ได้ส่งคนไปติดต่อกับรัฐบาลจีน
ให้ช่วยส่งตัวท่านไปอเมริกา เพื่อจะไปตั้ง **ขบวนการเสรีไทย** ที่นั่น บังเอิญ
ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูตไทยในวอชิงตัน ได้ประกาศตัวเป็น
หัวหน้าเสรีไทยในวอชิงตัน ไม่ขึ้นต่อรัฐบาลไทยภายใต้การบังคับของญี่ปุ่น
เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2484 ได้ส่งหน่วยกลัฏาตายมาประดานที่เมืองจีน
มี ม.ล.ชาบ ภูษธร ฯ เป็นหัวหน้า นำคนมากระโดดร่มลงประดานงานกับ
กลุ่มผู้ต่อต้านในเมืองไทย อันประกอบด้วย ทหาร ตำรวจ ครู ประชาชน
เมื่อเสรีไทยในประเทศและนอกประเทศสัมพันธ์ติดต่อกันได้ จึงเป็น
องค์กรใหญ่เป็นปีกแผ่น ทำการต่อต้านญี่ปุ่นอย่างออกหน้าออกตา แบ่ง
สายเป็นฝ่ายอังกฤษ ฝ่ายอเมริกา ดึงเอากองทัพสามเหล่าทัพและตำรวจ
ร่วมด้วยข้าราชการครูและพลเรือน เข้าร่วมงาน ร่วมมือกับกองทัพสัมพันธ
มิตร ส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ ครูฝึก เจ้าหน้าที่สื่อสาร หลั่งไหลจากกองทัพ
สัมพันธมิตรเข้าสู่ไทย โดยการกระโดดร่มลงมาบ้าง มาทางเรือดำน้ำบ้าง
มีการสร้างสถานี่ลับๆ ในประเทศไทยหลายแห่ง เพื่อเป็นสถานที่โคตรม
ลงมาบ้าง เป็นจุดนัดพบที่ปลอดภัยบ้าง ส่วนใหญ่จะเป็นตามพงตามป่า
ทุ่งป่าใหญ่แถวจังหวัดภาคกลางตอนบน เช่น อุทัยธานี ส่วนเรือดำน้ำ ก็
ขึ้นแถวชายทะเลภาคใต้ เช่น พังงา จุดประสงค์ในการส่งพลครั้งแรกก็
เพื่อต้องการทราบว่ ในประเทศไทยมีขบวนการเสรีไทยจริงหรือไม่

ปรากฏว่ การส่งพลร่มมากระโดดลงนี้ รัฐบาลไทยต้องเอาหูไปนา
เอาตาไปไร่ ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น ถ้าใครทำร่มร่วมจะถูกทหารญี่ปุ่นจับ ตำรวจ
ไทยก็จะรีบไปจับเอามาก่อน เอามาขังไว้ พอตอนกลางคืนก็ปล่อยไปทำงาน
กลางวันก็กลับเข้าคุก ชาวบ้านช่วยกันปกป้องกันชั้นแข็ง

ขบวนการเสรีไทยนี้ ตอนท้ายๆ ก่อนสงครามโลก ครั้งที่ 2 จะจบ
ลง ได้มีบทบาทสำคัญสำหรับประเทศไทยมาก พวกเสรีไทยสามารถเข้าๆ
ออกๆ เมืองไทยได้คล่องตัว ไม่เกรงกลัวกองทัพญี่ปุ่นในไทย ไม่เหมือน
ตอนต้นๆ ที่ไทยร่วมรบกับญี่ปุ่นใหม่ๆ ที่ต้องแอบเข้าแอบออก กล่าวได้ว่า
ผลงานของขบวนการเสรีไทย ช่วยให้ประเทศไทยไม่ต้องตกเป็นประเทศ
แพ้สงครามไปพร้อมญี่ปุ่น เมื่อสงครามสงบเราได้รับการยอมรับจากฝ่าย
สัมพันธมิตร ให้เป็นฝ่ายสัมพันธมิตรด้วย โดยที่เราต้องยอมคืนดินแดนที่
ได้รับคืนมาในสงครามกรณีพิพาทอินโดจีนกลับคืนให้ฝรั่งเศส ดังได้กล่าว
แล้วข้างต้น

สำหรับชาวบ้านกลุ่มประชาชนทั่วไป ไม่มีใครเป็นหัวหน้า เป็น
ผู้นำ แต่เป็นความสมัครใจ เป็นพวกต่อต้านญี่ปุ่น ทำทุกอย่างเท่าที่จะทำ
ได้ เพื่อขัดขวางงานของญี่ปุ่น เช่น ช่วยเชลยศึกฝรั่ง แอบให้ของกิน ของใช้
ยา แกะเชลยศึก พาหนีถ้ามีโอกาส อะไรที่จะบั่นทอนกำลังของญี่ปุ่นลงได้
ก็จะทำ เกิดขบวนการ **ไทยถีบ** ไม่ว่าอะไรของญี่ปุ่นที่บรรทุกรถไฟมา
จะถูกลักถีบหายไปกลางทาง โดยได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่รถไฟ
คือพอถึงจุดนัดหมายก็ชะลอความเร็ว ให้พวก "ไทยถีบ" โดดขึ้นรถไฟไป
ถีบๆ ของบนรถไฟลงมา เมื่อปฏิบัติการเสร็จ ไทยถีบโดดลงจากรถไฟหมด
แล้วก็เร่งความเร็วตามเดิม

สิ่งของที่ถูกถีบลงไปในั้น จะเป็นพวกยุทโธปกรณ์ เสบียงอาหาร
ของใช้ และมีมากคือ ธนบัตรไทยที่ญี่ปุ่นพิมพ์ขึ้นใช้เอง ของเหล่านี้ จะถูก

แบ่งส่วนกันไปตามจำนวน “ไทยสิบ” ถ้วนหน้า ไม่มีปัญหา ทุกคนเสี่ยงกับการถูกญี่ปุ่นจับได้เอง ยุคนี้จึงมีเศรษฐกิจสงครามเกิดขึ้นมาก เพราะสิ่งของที่ได้ไปจะเอาไปขายที่ตลาดมืด ส่วนธนบัตรไทยแม้ญี่ปุ่นจะพิมพ์ขึ้นเอง แต่ก็นำไปใช้หนี้ได้ตามกฎหมาย

ช่วงที่ญี่ปุ่นบุกประเทศไทย และประเทศต่างๆ ในเอเชีย ทางกองทัพเยอรมันก็บุกยุโรป เหตุการณ์ต่างๆ ส่อว่าฝ่ายอักษะจะเป็นผู้ชนะสงคราม คนไทยส่วนใหญ่ก็เชื่อเช่นนั้น แต่เราไม่ชอบญี่ปุ่น และสงสารเชลยฝรั่ง เพราะญี่ปุ่นโหดร้ายทารุณมาก ชาวบ้านจึงเอาใจช่วยฝรั่ง ทั้งๆ ที่คิดว่าจะเป็นฝ่ายแพ้

ปี พ.ศ. 2482 วันก่อนที่จะถูกญี่ปุ่นบุกและบังคับให้เป็นฝ่ายอักษะนั้น เราได้เปลี่ยนชื่อประเทศสยาม เป็นประเทศไทย พร้อมกับเปลี่ยนคำร้องเพลงชาติจาก...ประเทศสยามนามประเทือง ว่าเมืองทองไทยเข้าครองตั้งประเทศเขตแดนสง่า... มาเป็นเพลง ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย ... ที่ใช้กันอยู่มาจนปัจจุบัน

นอกจากนี้มีข่าวเรื่อง **รัฐนิยม** และ **เชื่อนำ** เพราะเราหวังอยู่เสมอว่า ถ้ามีการประกาศสงครามเราจะเป็นฝ่ายสัมพันธมิตร ท่านนายกรัฐมนตรี จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงคิดว่าเราควรเตรียมตัวให้ทันสมัยทัดเทียมอารยประเทศ จึงประกาศใช้ “**รัฐนิยม**” มีอยู่หลายข้อ เช่น ห้ามกินหมาก ห้ามนั่งโจงกระเบน เวลาจะออกจากบ้านต้องสวมหมวก สวมรองเท้า ห้ามใส่เสื้อคอกระเช้าหรือเสื้อชั้นในตัวเดียวออกนอกบ้าน ฯลฯ และเพื่อปลุกเร้าให้ทุกคนทำตาม ก็ปลุกใจด้วยประโยค **เชื่อนำชาติ พันภัย** มีเพลงปลุกใจร้องผ่านวิทยุกระจายเสียงทุกวันๆ ... ท่านผู้นำไปทางไหน เราจะไปทางนั้น... เด็กๆ จะถูกหัดให้ร้องกันทั่วบ้านทั่วเมือง

ส่งเสริมให้คนไทยกินก๋วยเตี๋ยว โดยเห็นว่าเป็นอาหารทำง่าย ราคาถูก และมีคุณค่าทางอาหารครบห้าหมู่ ถือเป็นอาหารเศรษฐกิจ ปลุกเร้าด้วยเพลงทางวิทยุกระจายเสียงเช่นกัน ให้ช่วยกันกินก๋วยเตี๋ยว

เชิญชิตะ เชิญมากินก๋วยเตี๋ยว

ก๋วยเตี๋ยว ... ก๋วยเตี๋ยว ... ของไทย

ใช้พืชผลอยู่ในไทยทั้งสิ้น

ทรัพย์สินในดินหาได้ทั่วไป...

อีกตอนหนึ่งว่า

...ช่วยซื้อช่วยขายให้ไทยมั่งมี

ก๋วยเตี๋ยว ... ก๋วยเตี๋ยว

(สร้อย) ไหนเอามาชี อยากลองแห้งสักชาม

ไหนเอามาชี อยากลองน้ำสักชาม

(ร้องกันคล้ายๆ อย่างนี้ ไม่รับรองว่าถูกต้อง 100%)

มีเรื่องเล่าว่า ในทำเนียบรัฐบาล **มีแต่ร้านก๋วยเตี๋ยว** บังคับให้ข้าราชการกิน ก๋วยเตี๋ยว แม้กลางวันสักมื้อก็ยังดี โรงเรียนต่างๆ ถูกกำหนดให้ตั้งร้านขายก๋วยเตี๋ยวแก่นักเรียน บางโรงเรียนมีร้านแม่ค้าก๋วยเตี๋ยวอยู่ แล้วก็เกิดการต่อว่ากันเรื่องแย่งลูกค้า ทางโรงเรียนจึงต้องดัดแปลงเป็นขายก๋วยเตี๋ยวลูกขึ้น และเชื่อว่าเป็นต้นกำเนิดก๋วยเตี๋ยวลูกขึ้นหมู ส่วนอิสลามไม่กินหมูก็เกิดลูกขึ้นเนื้อ และตอนน้ำท่วมใหญ่กรุงเทพฯ เรือก๋วยเตี๋ยวไปจอดเทียบบันไดทำเนียบทีเดียว

นอกจากนี้ รัฐบาลยังพัฒนาถึงวัฒนธรรมของภาษาด้วย พยัญชนะ 13 ตัว ถูกห้ามใช้ ได้แก่ ข ค ฌ ฎ ฏ สฐ ฑ ฒ ณ ศ ษ พ รวมสระ 5 ตัว ไ ฤ ฦ ฎ ภา

สำหรับ ญ ให้ใช้แต่ตัดข้างล่างทิ้ง ตัวควมตัวกล้ำ เลิกใช้ คำที่มี
พยัญชนะหรือสระพวกลี้อยู่ ก็ให้เขียนเปลี่ยนเป็นพยัญชนะหรือสระที่มี
เช่น

วัฒนธรรม เขียน วัฒนธรรม

รัฐบาล เขียน รัฐบาล

เสริม เขียน เสริม

ทรง เขียน ทรง

ทราบ เขียน ทราบ

ใจ เขียน ใจ

ใหม่ เขียน ใหม่

โฆษณา เขียน โฆษณา เป็นต้น

สรรพนามที่ใช้ ก็ต้องใช้ **ฉัน ท่าน** คำลงท้ายใช้ **จะ** และต้อง
หัดให้ติดปาก คือ **ขอใจ ขอโทษ** มีคำขวัญติดหัวๆ ไปว่า “**จงพร้อม
กันใช้คำ ฉัน ท่าน จะ ไม่ ขอใจ และขอโทษ**” เป็นยุคที่นักภาษาไทย
ถือว่า **ภาษาไทยวิบัติ** คนไทยทั่วไปก็ไม่ชิน เขียนที่จะใช้ อยู่ในบ้านหรือ
สื่อสารกันเองใช้กันตามเดิม ดังนั้น เมื่อรัฐบาลยุคหลังประกาศยกเลิก
ทุกคนก็กลับไปใช้ภาษาแบบเดิมได้คล่องแคล่ว

ลิเก ที่ชาวชนบทชอบดู ก็ห้ามเล่นแบบเดิม ต้องพัฒนาบท พัฒนา
เครื่องแต่งกาย และดนตรีใหม่ ตั้งชื่อใหม่ว่า **นาฏดนตรี**

รำโทน ก็พัฒนาเป็น **รำวงมาตรฐาน** ผู้ชายต้องสวมเสื้อนอก
ผูกเนคไท ผู้หญิงต้องนุ่งผ้าไหมยาวกรอมเท้า ใส่เสื้อแขนกระบอก (ชุดไทย
จิตรลดา) แต่งบทเพลงทันสมัย พร้อมกำหนดทำรำสวยงาม

ดนตรีไทยถูกห้ามบรรเลง ต้องบรรเลงเพลงสากลประกอบการ
ลีลาศ หญิงไทยในสังคมชั้นสูงยุคนี้ต้อง “เดินรำเท้าไฟ” จึงจะทันสมัย

สวมกระโปรงบานพอง สวมรองเท้าส้นสูง สวมถุงน่อง ถุงมือ สวมหมวก
ทรงกลมไม่มีปีก มีผ้าโพกเป็นร่างแหบางๆ ห้อยปิดใบหน้า ประดับดอกไม้
ช่อโตๆ โตจนเกือบบังหมวกมิด

ชื่อคนต้องแบ่งเพศได้ แบ่งเป็นชื่อผู้หญิง ชื่อผู้ชาย จำได้ว่าตอน
นั้นข้าพเจ้าอยู่มัธยมปีที่ 2 คุณครูประจำชั้นบอกว่า ใครมีชื่อเป็นผู้ชายให้
เปลี่ยนใหม่เป็นชื่อผู้หญิง เราก็พากันไปบอกผู้ปกครอง

ต่างก็โดนตะเพิดกลับมาว่า “กูไม่รู้ว้ย ชื่อผู้หญิง ชื่อผู้ชาย เกิด
จากท้องพ่อท้องแม่ เขาก็ให้ชื่อกูมายังงี้ โน่น ไปหาครู ให้เขาบอกซิ” ทุกคน
ก็กลับมาหาคุณครู ท่านก็บอกว่าท่านก็ 모르เลยต่างคนต่างไม่ต้องเปลี่ยน
นอกจากใครที่อยากจะเปลี่ยนก็ถือโอกาสเปลี่ยน เพราะเปลี่ยนได้ง่ายๆ
เพียงแจ้งความจำนง คุณครูถามว่ามีใครอยากเปลี่ยนไหม มีอยู่คนหนึ่ง
ชื่อ “เล็ก” เขาอยากเปลี่ยนเป็น “ใหญ่”

คุณครูถามว่าเปลี่ยนไปทำไมแค่นั้น เขาว่า เขาเป็นพี่คนโตแต่
ตัวเล็กเลยถูกเรียกว่า “เล็กๆๆ” จนกลายเป็นชื่อจริงไป พวกเราก็อว แล้ว
เปลี่ยนทั้งที่เธอเปลี่ยนให้ดีขึ้นน้อยซี อะไรกัน เปลี่ยนจากเล็กเป็นใหญ่ เสีย
เวลาเปลี่ยน” แล้วเราก็ก่อนออกความเห็นคนละนิดคนละหน่อย ในที่สุด
ได้ชื่อ “สมศรี”

รัฐนิยมที่สร้างความฮือฮากันมากคือ “รัฐนิยมสร้างชาติ” ตอนนั้น
ประเทศไทยมีประชากร 18 ล้านคน ท่านผู้นำเกรงเราจะเป็นชาติเล็กไป
จึงมีนโยบายให้ช่วยกันเพิ่มประชากรชาติ มีงานประกวดครอบครัวลูกดกมี
เพลงปลุกใจให้ช่วยกันมีลูกมากๆ เปิดร้องกันประจำวัน (เนื้อเพลงจำไม่ได้
แล้ว จำแต่ท่อนย้าว่า 18 ล้านคนๆ ฯลฯ) ที่จังหวัดราชบุรีของเราก็มีการ
ประกวดเช่นกันจัดที่กลางสนามหญ้านั้นแหละ ครอบครัวที่ชนะเลิศเป็นชาว
อำเภอวัดเพลง มีลูกถึง 18 คน ผู้เป็นพ่อเดินนำขบวนขึ้นเวที มือสองข้าง

อุ้มลูกคนจน คนตามด้วยผู้เป็นแม่อุ้มลูกคนเล็กพร้อมลูกในท้องอีกก็คนก็ไม่รู้ (ซึ่งอาจแฝงก็ได้เพราะท้องใหญ่มาก) ตามด้วยลูกสาวคนโตจนน้องรองต่อๆ ไปมีทั้งผู้หญิงและผู้ชายตามกันเป็นแถว ข้าพเจ้าและเพื่อนๆ ยืนเกาะเวทิมองดูอัปปากค่าง ไอ้โฮ คนเดียวมีลูกตั้ง 18 คน แถมในท้องอีกต่างหาก ผู้เป็นพ่อเป็นผู้รับรางวัลชนน้ำพานรองโบโต เงินในขันอีกเท่าไรจำไม่ได้ พ่ออุ้มขึ้นยืนคู่กับแม่ล้อมด้วยลูกๆ เป็นคณะใหญ่ ให้ช่างภาพจับภาพไว้เป็นที่ระลึกและนำไปทำข่าว

จากวันนั้นถึงวันนี้ประเทศไทยมีประชากรถึง 65 ล้านคน มากเกินต้องการซะแล้ว รัฐบาลต้องสร้างยุทธวิธีควบคุมประชากร บางระยะถึงมีกฎหมายห้ามข้าราชการมีลูกเกิน 2 คน มิฉะนั้นจะไม่ได้รับการช่วยเหลือบุตรคนแยะก็เรื่องเยาะ ก็นึกมากเป็นภาระให้รัฐบาลต้องแก้ไขต่อไป แบบปวดเศียรเวียนเกล้า จนเกิดวีรบุรุษ **มีชัยสายรุ้งหรือมีชัยเจ็ดสี** ลือกระฉ่อนไปทั่วโลก

เรื่องรัฐนิยม ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนในชีวิตประจำวันของข้าพเจ้า เพราะเครื่องแบบนักเรียนยุคนั้นต้องนุ่งขึ้น สวมรองเท้าอยู่แล้ว เพิ่มสวมหมวกอีกอย่างก็ไม่ลำบากอะไร ส่วนมาก สาวยุคนั้นก็เล็กกิน ชัดฟันขาวกันหมดแล้ว แต่ทำความยุ่งยากให้ข้าพเจ้าพอสมควร เรื่องคือ ข้าพเจ้าต้องคอยช่วยเหลือแม่ เพราะแม่ข้าพเจ้าทั้งกินหมาก ทั้งนุ่งโจงกระเบน ห่มผ้าแถบ หมวกก็ไม่เคยสวมนอกจากงอบ รองเท้าก็ไม่ใส่ ครบข้อห้ามในรัฐนิยม แถมยังอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ งานแรกที่ต้องทำคือ สอนให้แม่เขียนชื่อตัวเองได้ เพราะจะทำเอกสารราชการต้องเซ็นชื่อตัวเอง จะแปะโป้ง (พิมพ์ลายนิ้วมือ) ไม่ได้ ข้าพเจ้าจึงต้องจับมือแฉ่งๆ ของแม่หัดเขียนชื่อตัวเอง โย้ไปเยี่ยมตัวเท่าหม้อแกง งานลำบากที่สุด คือ การให้

แม่อดหมาก ยากมาก พอแม่ไม่ได้เคี้ยวหมากสัก 10-20 นาที ก็หาวเธอจะเป็นลม เช่นเดียวกับคนแก่ทั่วๆ ไป หนักพลูเป็นของต้องห้าม ขายในท้องตลาด ต้องลักลอบแอบซื้อ แอบขาย แอบกิน ยังกะยาบ้าในวันนั้น ใครบ้วนน้ำหมากลงพื้นสาธารณะจะต้องถูกจับ เหมือนเมืองแขกห้ามถ่มน้ำลาย คนเฒ่าคนแก่เดือดร้อนมาก ถูกจับขึ้นโรงพักเป็นว่าเล่น ข้าพเจ้าถูกเพื่อนในตลาดชวนไปประกันแม่เขาบ่อยๆ แรกๆ พวกเราก็กลัวโรงพัก กลัวตำรวจ แต่พอชินก็เดินขึ้นเดินลงไปประกันตัว เสียค่าปรับ เป็นเรื่องสนุก จนได้ฉายากันว่า “คุณนายโรงพัก”

เพื่อให้การกินหมากเลิกไปเด็ดขาด รัฐบาลจึงสั่งตัดต้นหมากทั้งทั่วประเทศ ต้นหมากเป็นต้นไม้ผิดกฎหมาย เหมือนต้นกัญชาในปัจจุบัน พวกคนแก่เป็นทุกข์กันมาก เมื่อมีคนต้องการก็มีคนฝ่าฝืนที่จะหาขาย เพราะขายได้ราคา จึงมีคนลักลอบปลูกพลูปลูกหมาก เอามาขายในตลาดมืด เพื่อให้สะดวกในการแอบขาย ก็ทำเป็นพลูแห้ง หมากแห้ง แม่โชคดีเรื่องหมากพลูเพราะน้ำชาที่บ้านสวนแอบปลูกต้นหมากต้นพลูไว้หลายต้นท้ายสวน ทำแห้งเก็บไว้ นานๆ ก็ขนมาให้แม่ ทั้งอย่างแห้งและอย่างสด พลูแห้งทำได้โดยวิธีเอาพลูสดไปนวดด้วยเตารีดจนแห้งสนิท หมากสดกระเทาะเปลือกทิ้งเหลือเมล็ดข้างใน เอามาผานบางๆ ตากแดดจนแห้งสนิทเช่นกัน อย่างแห้งแม่จะเก็บใส่ขวดโหลไว้อย่างหวงแหน อย่างสดก็จะแบ่งให้เพื่อนบ้าน แม่บอกว่ากินสดอร่อยกว่าแห้งมาก ดังนั้น นานๆ จะมีของสดมาให้กินสักที วันไหนได้รับแจกของสดมากิน พวกคนแก่ก็จะชุมนุมหัวเราะกันกึกกักๆ มีความสุข

ยุ่งยากที่สุดสำหรับข้าพเจ้า คือ ตอนแม่จะไปธุระนอกบ้าน หรือไปวัด ต้องจับแม่แต่งตัว ลุ้นกันเหนื่อย ผ้าชิ้นก็นุ่งไม่ได้มันโป่งโผล่ จึง

ต้องใช้วิธีเอาผ้าชิ้นนุ่งทับโจงกระเบน ผ้าชิ้นมันเหน็บไม่ได้แน่นแบบโจงกระเบน จึงต้องเอาเชือกมาคาด เข็มขัดก็ไม่ยอมใช้ เชือกมันเส้นเล็ก ปลายผ้าชิ้นเหน็บไม่ได้ เวลาเดินๆ ไปมันก็จะล่อยชายหลุดลงมา เสื้อใส่แต่เสื้อตัวเดียวก็ไม่ชิน มันเย็นนะ จึงต้องคาดผ้าแถบไว้ข้างในด้วย แม่บ่นอุบอิบว่า รุ่งรังจริง มาถึงรองเท้าพี่เขาซื้อรองเท้าแตะให้ แม่ใส่ไม่ได้ เดินไม่ได้ จำเป็นต้องเอารองเท้าผ้าใบมาให้ใส่ คูใหม่ก็ใส่แล้วเจ็บ ต้องไปค้นเอาคู่เก่าๆ ของพี่เขาที่ขาดจนนี้่ก้อยใส่มาให้ และเพื่อแน่ใจว่ารองเท้าไม่กัด เมื่อเดินไปนานๆ ก็ต้องสวมถุงเท้าด้วย (คนแก่ผู้ชายส่วนใหญ่จะใช้รองเท้าเจ็กลากรร และผู้หญิงบางคนก็ใช้) มาถึงหมวก หมวกแบบไหนก็ไม่ชอบใจ ไม่ถูกใจเอาหมวกกะโล่ของพี่ชายมาสวม เวลาคนแก่ทุกคนแต่งตัวเสร็จ ออกจากบ้านเดินไปด้วยกันมองดูแปลกๆ พิลึก คนมองกันทั้งถนน เวลาไปเข้าพเจ้าต้องตามไปด้วย ถือกระป๋องใส่ไว้ในถุงปูนซีเมนต์ สำหรับให้แม่บัวน่าน้ำมาก เวลาออกนอกบ้านจะเดินเคี้ยวหมากหยับๆ ก็ไม่ได้นะผิดกฎหมาย บัวน่าน้ำมากก็ผิดกฎหมาย หมากที่กินอยู่ในปากก็ต้องเคี้ยวที่บ้านและอมเอาไว้เฉยๆ เวลาน้ำมากล้นปาก อยากบ้วนก็ต้องหาที่ลับตาคนกระมิดกระเมี้ยนบ้วนลงกระป๋องแล้วรีบปิดปากถุง ถ้าตำรวจเห็นจะโดนจับแต่ในความเป็นจริง ตำรวจผู้น้อยไม่อยากจับ บางคนก็เห็นแต่ทำเป็นไม่เห็น (พ่อแม่ของเขาอาจกินหมากเหมือนกันก็ได้)

1 สิงหาคม 2487 จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ลาออก ตั้ง นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีแทน ประกาศยกเลิก“รัฐนิยม” เสียไชโยให้อิ้วดังลั่นบ้านลั่นเมือง โดยเฉพาะพวกคนเฒ่าคนแก่ นุ่งโจงกระเบนเดินเคี้ยวหมากกันสบายใจ ดันหมากดันพลูเต็มเมือง ภาษาไทยก็หายวิบัติ

เวลาเดียวกับที่รัฐนิยมเฟื่องฟูนั้น ได้มีการเปลี่ยนรูปแบบนักเรียนหญิงจากนุ่งชิ้นสีน้ำเงิน เป็นกระโปรงสีกรมท่าหูกีบหน้าหูกีบหลัง ยาวคลุมเข่า และเสื้อขาวปกทหารเรือ ผูกโบว์สีกรมท่า แบบที่โรงเรียนประถมและมัธยมใช้อยู่ทุกวันนี้ แต่ตอนนั้นมีหมวกสวมด้วย เป็นแบบปีกหน้ากว้างปีกหลังแคบคาดด้วยผ้าสีกรมท่า ตัวหมวกทำด้วยใบลานหุ้มเส้นเล็กๆ มาถักรวมกันเป็นเส้นเดียวกันแบนๆ แล้วเอาเส้นถักนี้ไปเย็บจักรเป็นรูปหมวก สวมหัว ช่างเย็บหมวกบางคนหัวไวก็เอาเส้นใบลานไปย้อมสีต่างๆ มาถักเย็บเป็นหมวกผู้ใหญ่แบบต่างๆ พวกเราเด็กๆ ก็มีอาชีพพิเศษ คือ รับจ้างถักใบลาน เขาคิดค่าแรงให้เป็นความยาวของเส้นที่ถักแล้ว เมตรละ 50 สตางค์ ก็ได้เงินกินขนมกันพอสมควร

หมวกใบลานนี้ แม้ปัจจุบันนักเรียนจะไม่ได้ใช้แล้ว แต่เส้นใยใบลานถักก็ยังใช้กันอยู่

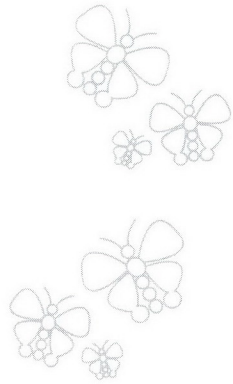
โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในบางแห่งเอาไปดัดแปลงทำเป็นของใช้หลายอย่าง เช่น หมวก กระเป๋า ตะกร้า ฯลฯ

นักเรียนชายสวมกางเกงขาสั้นสีน้ำตาลเสื้อเชิ้ตขาว คาดเข็มขัด หัวทองเหลืองหนั่ง สีน้ำตาล รองเท้าผ้าใบสีน้ำตาล สวมกางเกงขาสั้นสีน้ำตาล แบบที่เด็กชายชั้นประถมใช้อยู่ทุกวันนี้ ส่วนนักเรียนหญิงสวมรองเท้าหุ้มส้นดำมีสายคาด ถู่เท้าสีน้ำตาลเหมือนทุกวันนี้เช่นกัน

ความคิดล้ำยุคของท่านนายก จอมพล ป.พิบูลสงคราม ก็ใช้ว่าจะล้ำจนเกินขอบเขต เพราะหลายอย่างในความคิดของท่านเราก็ปฏิบัติตามและใช้มาจนทุกวันนี้

วันหลังญี่ปุ่นบุก

หลังจากญี่ปุ่นบุก วันที่ 8 ธันวาคม 2484 แล้ว กองทัพญี่ปุ่นก็เดินเข้ามาเต็มบ้านเต็มเมือง ไม่เว้นแม้แต่จังหวัดเล็กๆ เช่น จังหวัดราชบุรี ก็ถูกญี่ปุ่นยึดครอง ถนนหนทางเต็มไปด้วยทหารญี่ปุ่น ทหารเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นกองทหารที่ยกพลขึ้นมา อีกส่วนเป็นคนญี่ปุ่นที่เข้ามาตั้งหลักฐานทำมาหากินในประเทศไทย ทุกคนต่างถอดเครื่องแบบประชาชน สวมชุดทหารญี่ปุ่นได้ธงพระอาทิตย์อุทัย คนญี่ปุ่นในไทยไม่ว่าจะมีลูกเมียเป็นคนไทยหรือไม่ ล้วนมีเลือดรักชาติลูกฮือขึ้นมาเป็นทหารญี่ปุ่นกันหมด

การบุกของญี่ปุ่นในวันที่ 8 ธันวาคม เป็นการบุกยึดเกือบทั่วเอเชียที่ฮาวาย ฟิลิปปินส์ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดจีน และอินโดนีเซีย

ญี่ปุ่นได้เจรจาขอให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทย เพื่อให้ไทยเป็นทางผ่านยกทัพเข้าโจมตีพม่าและมลายู ภายใต้แนวคิดของญี่ปุ่น

ที่จะลบล้างอิทธิพลของประเทศตะวันตกที่ครอบครองดินแดนในเอเชียให้หมดไป และหวังให้อยู่ในความครอบครองและการนำของญี่ปุ่น ซึ่งอยู่ภายใต้แนวคิดที่เรียกว่า **วงไพบูลย์ร่วมกันแห่งมหาเอเชียบูรพา**

จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีไทย สั่งยุติการรบต่อสู้กับการบุกของทหารญี่ปุ่น ในวันที่ 8 ธันวาคม เวลา 13.00 น. และเวลา 18.00 น. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้เปิดเพลงชาติญี่ปุ่น ขณะเดียวกันก็ชักธงชาติไทยลงจากเสา ชักธงชาติญี่ปุ่นขึ้นแทน

จากเอกสารทางราชการ บันทึกไว้ว่า

12 ธันวาคม 2484 นายกรัฐมนตรีไทย ได้ออกแถลงการณ์ทางวิทยุกระจายเสียงถึงชาวไทยว่า “เมื่อเราอยู่ในสถานการณ์เช่นนี้ และเราก็คงเป็นชาติไทย เป็นชาตินักรบ เมื่อเรื่อของเราถูกพ่ายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งไม่ใช่เราคนเดียว คนอื่นก็หลีกเลี่ยงไม่ได้เหมือนกัน ฉะนั้น เราต้องเสียสละ หรือต้องทำทุกอย่าง ซึ่งจะฝืนหรือจะพอใจ หรือจะดีใจหรือจะร้องไห้ ...”

14 ธันวาคม 2484 รัฐบาลไทยลงนาม “หลักการร่วมยุทธระหว่างไทย-ญี่ปุ่น”

มีใจความว่า

1. กองทัพญี่ปุ่น ณ ประเทศไทยและกองทัพไทยจะทำการร่วมยุทธต่อกองทัพข้าศึกพม่า
2. ก่อนอื่น กองทัพไทยจะยึดชายแดนไทย-พม่า ให้มั่นคง พร้อมกับรักษาด่านทะเลตะวันตกของประเทศไทยทางภาคใต้ เพื่อป้องกันการชุมพลของทัพไทย-ญี่ปุ่น ในระหว่างนี้ กองทัพไทยจะรีบซ่อมถนนสาย ระแหง-แม่สอด-เมียวดี และสายกาญจนบุรี-บึงตี้ (บิล็อก) ทั้งนี้ กองทัพญี่ปุ่นจะเข้าร่วมปฏิบัติการด้วย

3. กองทัพญี่ปุ่น ณ ประเทศไทย มีความมุ่งหมายสำคัญที่จะทำการยุทธภูมิภาคฐาน ทางทิศใต้ของแนว ระแหง-แม่สอด-เมียวดี แนวนี้จะอยู่ในเขตด้วย ตรงไปร่างกุ้ง ส่วนกองทัพไทยนั้นมีความมุ่งหมายสำคัญ ที่จะทำการยุทธในภูมิภาคทางเหนือของแนวดังกล่าว มุ่งตรงไปเชียงตุงและมัณฑะเลย์
4. กองทัพอากาศไทยและญี่ปุ่น ต่างฝ่ายต่างทำการยุทธในด้านตน ถ้ามีความจำเป็นกองทัพอากาศญี่ปุ่นจะเข้าร่วมกำลังกับกองทัพอากาศไทยด้วย
5. ราชธานีแห่งประเทศไทย มีหน้าที่ครองน่านน้ำไทยประมาณ ตั้งแต่เหนือแนว สัตหีบ-หัวหิน ขึ้นไป

กล่าวง่าย ๆ คือ แคว้นญี่ปุ่นในวันที่ 8 ธันวาคม ถึงวันที่ 14 ธันวาคม ญี่ปุ่นก็จับมือเราเซ็นสัญญารับคำสั่งให้ทำโน่นทำนี่ร้อยแปดอย่างอีกheim และ วันที่ 21 ธันวาคม 2484 รัฐบาลไทยก็ต้องลงนามกับรัฐบาลญี่ปุ่น ใน “กติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น” โดยกำหนดอายุสัญญาไว้ถึง 10 ปี ทั้งยังเปิดกว้างว่า จะต่ออายุสัญญาอีกเท่าไรก็ได้ เรียกว่ากดขี่คนไทยเต็มที่ แต่โชคดียี่สิบต่อมาอีกไม่นาน อเมริกาก็นำอะตอมบอมบไปทิ้งลงตุมๆ ที่เมืองฮิโรชิมาและนางาซากิ ของญี่ปุ่น ชะ 2 ลูก เป็นการยุติสงครามโลก ครั้งที่ 2 ทำให้สัญญาต่างๆ นี่เป็นโมฆะไปโดยปริยาย

25 มกราคม 2484 ประเทศไทยประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร กลางคืนนั้นเองกรุงเทพฯ ก็ถูกทิ้งระเบิด เล่ากันว่า จุดแรกที่สัมพันธมิตรตั้งใจทิ้งระเบิดคือ สถานีหัวลำโพง แต่พลาดไปลงแถววัดตะเคียน (วัดมหาพฤฒารามในปัจจุบัน) คนตายกันมาก ศพฉีกเป็นชิ้นส่วนต่างๆ

กระจัดกระจายเป็นที่น่าสังเวช คลองหน้าวัดตะเคียน มีชิ้นส่วนอวัยวะต่างๆ ลอยเป็นแพ นำเวทนา ชาวกรุงเทพฯ แตกตื่นหวาดกลัวสงคราม รุนแรง ชาวทหารญี่ปุ่นจุดหญิงชาวบ้านไปชมขึ้น ทำทารุณชาวบ้านที่ไปขโมยของ เช่น ขโมยน้ำมันก็เอาน้ำมันกรอกปาก ขโมยอะไรก็ให้กินได้นั้น ถึงขั้นตัดมือตัดแขนก็มี ชาวกรุงเทพฯ จึงพากันอพยพหลบกองทัพอากาศออกไปอยู่นอกเมือง บางแห่งก็อพยพสลับสับเปลี่ยนกัน เช่น บางคนก็บางกะปิอพยพไปพระโขนง บางคนก็พระโขนงอพยพไปบางกะปิ แต่ส่วนใหญ่จะไปอยู่แถวตลิ่งชัน สมุทรสาคร พวกเจ้านายนิยมไปลอยเรืออยู่แถวคลองพระโขนง เพื่อสะดวกแก่การโยกย้ายต่อ ข้าวของเครื่องใช้ก็หายาก ราคาแพงขึ้นทุกวัน โดยเฉพาะยารักษาโรค

รัฐบาลสร้างที่หลบภัยทางอากาศ เรียกว่า “หลุมหลบภัย” สร้างไว้เป็นระยะๆ บางหลุมใหญ่บางหลุมเล็ก แล้วแต่แหล่งชุมชน เมื่อมีเครื่องบินของศัตรูบินมา ก็จะมีสัญญาณไซเรนเตือนภัย เสียงดังหวอ-อ-อยาว ชาวบ้านเลยเรียกเสียงเตือนภัยว่า “หวอ” เมื่อเสียงหวอดังขึ้นต่างก็หอบข้าวของลงหลุมที่อยู่ใกล้บ้าน สำหรับหลุมที่หัวลำโพง เป็นหลุมขนาดใหญ่ ส่วนมากของคนผู้เข้าไปหลบภัยจะเป็นคนต่างถิ่น เป็นคนมาใช้บริการรถไฟบ้าง คนจรบ้าง ต่างคนต่างใช้แล้วก็ไป บอกกันว่า หลุมสกปรกมาก ทั้งปัสสาวะ อุจจาระ ส่งกลิ่นคูลังไปทั้งหลุม บางคนออกไปยอมเสี่ยงภัยนอกหลุม ชาวว่ามีหญิงท้องแก่คลอดลูกก็มี คนในหลุมก็ช่วยกันไปเท่าที่จะช่วยได้ เล่าว่ามีหญิงสาวคนหนึ่งคลอดลูกในหลุมหลบภัยที่หัวลำโพงนี่แหละ บังเอิญมีนายแพทย์ท่านหนึ่งหลบภัยอยู่ด้วย จึงช่วยทำคลอดให้พอหวอปลอดภัยดังขึ้น หญิงสาวผู้นั้นอุ้มลูกไว้ไม่มีบ้านกลับ คุณหมอต่านนั้นจึงรับกลับบ้านไปด้วย รับเลี้ยงเป็นลูกเป็นภรรยา นี่แหละนะ ท่าม

กลางวิกฤตียังมีแสงแห่งเมตตาธรรม ทุกคนจึงไม่ควรท้อถอยหมด
กำลังใจเมื่อเผชิญกับความทุกข์

ตกกลางคืนต้องพร่างไฟกันทั่วไป เพราะไม่รู้ว่เครื่องบินจะมา
เมื่อไร มีจุดหมายจะทิ้งระเบิดตรงไหน โดยเฉพาะจุดยุทธศาสตร์ต้อง
คอยห่างไกลกันไว้

ข่าวเรื่องคนไทยช่วยเหลือฝรั่งมีมาเรื่อยๆ รวมทั้งขบวนการเสรี-
ไทย ขบวนการไทยธิปไตย การเกิดเสรีรัฐสงคราม เดี่ยวว่าคนนั้นได้ยง
รยนต์ของญี่ปุ่นมาขายจนรวย เดี่ยวว่าคนนี้ได้ธนบัตรมาเป็นหีบๆ ร่ำลือ
กันไปต่างๆ นานา แล้วแต่เหตุการณ์จะพาไป แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่คง
หลบอยู่ในอาคารสถานที่ คอยฟังข่าวการเคลื่อนไหวภายนอก

ปี 2486 สงครามจะรุนแรงยิ่งขึ้น เครื่องบินทิ้งระเบิดในกรุงเทพฯ
ทั้งกลางวันกลางคืน ตามหัวเมืองก็โดนเป็นบางจังหวัดที่มีกองทหาร
ญี่ปุ่นอยู่

รัฐบาลไทยกับขบวนการเสรีไทยคงติดต่อเข้าใจกันดี และคาด
สถานการณ์สงครามได้ถูกต้อง ว่าฝ่ายสัมพันธมิตรจะเป็นฝ่ายชนะสงคราม
ในที่สุด 1 สิงหาคม 2487 จอมพลป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีไทย
ลาออก ตั้ง นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี แทน

ต้นปี 2488 ญี่ปุ่นตกเป็นฝ่ายรับ ขณะที่ฝ่ายสัมพันธมิตรกลับ
เป็นฝ่ายรุกในยุโรป เป็นฝ่ายเข้มแข็งซึ่งชัยจากฝ่ายอักษะจนน่าวิตก

สิงหาคม 2488 สงครามมหาเอเชียบูรพาใกล้สิ้นสุดลงเด็ดขาด เมื่อ
สหรัฐอเมริกาเผด็จศึกด้วยระเบิดปรมาณู 2 ลูก ที่หย่อนลงที่เมืองฮิโรชิมา
และเมืองนางาซากิชีวิตชาวญี่ปุ่นประมาณหกล้านคนเป็นเหยื่อสังเว
ยชัยครั้งนี้

15 สิงหาคม 2488 ญี่ปุ่นยอมลงนามสงบศึก มีนายทหารญี่ปุ่น
ในประเทศไทยทำฮาราคีรีตายกันหลายคน

16 สิงหาคม 2488 รัฐบาลไทยประกาศภาวะสันติภาพ

สงครามสงบ ทหารญี่ปุ่นตัวเดียวในเครื่องบินทหาร รองเท้าบูต
เทอะทะก็หายไป มีภาพทหารฝรั่งตัวโตๆ เข้ามาแทน เสียงสัญญาณเตือน
ภัยอันโหยหวนก็ก้อง ทำลายขวัญชาวบ้าน ก็หายไปด้วย เหลือไว้แต่ซาก
ความเสียหาย รอกการบูรณะซ่อมแซม และความทรงจำอันไม่รู้ลืม

เมื่อสงครามสงบ งานของเสรีไทยและความมีน้ำใจของคนไทยที่
เมตตาต่อเชลยศึกสงครามชาวฝรั่ง มีส่วนให้ไทยได้รับการยกเว้นไม่ต้อง
เป็นประเทศแพ้สงคราม ไม่ต้องเสียค่าสินไหม แต่ต้องคืนดินแดนอิน-
โดจีนกลับคืนให้ฝรั่งเศส

หลังสงครามสงบ จีนกลายเป็นประเทศมหาอำนาจ เพราะอยู่ข้าง
ชนะสงคราม ทำให้จีนบางกลุ่มในประเทศไทยหลงผิด เรียกร้องสิทธิบาง
ประการจากรัฐบาลไทยแยกตัวเป็นก๊ก เป็นเหล่า เรียกตัวเองว่า “อั้งยี่” ก่อ
การจู่โจมจกเก๊อบเป็นสงครามกลางเมือง แหล่งรวมกลุ่มใหญ่ คือ ลำเพ็ง
พวกจีนนักธุรกิจรวมตัวกันติดต่อกับจีนแผ่นดินใหญ่ พวกนี้จะมีเอก-
ลักษณะรู้กันคือ สวมเสื้อนอก โกงหัวโล้น จะมีให้เห็นระบาดไปทั่วประเทศ
พวกนี้จะเป็นพวกนายทุนและขวัไชวต่อลัทธิเหมาเจอตุง ส่วนกลุ่มอั้งยี่ก็
ทำตัวเป็นอันธพาล เลี้ยะพะต๋อยตีฆ่าคนที่ขวางทางงานของเขาเป็นว่า
เล่น เด็กวัยรุ่นไทยถูกฆ่าตายไปจำนวนมาก ทั้งจับตัวคนทำไม่ได้ รัฐบาล
ได้ทำการปราบปรามแต่ก็ไม่สงบ จู่โจมกันจนเก๊อบจะเป็นสงครามกลาง
เมือง

ท่ามกลางความวุ่นวายของบ้านเมือง ก็มีข่าวยินดีของประชาชนคนไทยทั่วประเทศว่า ในหลวงจะเสด็จนิวัติ พวกเราต่างก็ดีใจกันอยากรู้จะได้เห็นว่าพระองค์ท่านทรงเจริญเติบโตและงดงามเพียงไร ข่าวหนังสือพิมพ์ก็ออกข่าวกันทุกวัน จนในที่สุดก็มีหมายกำหนดการออกมาแน่นอนว่าจะเสด็จถึงประเทศไทยเข้าวันที่ 5 ธันวาคม 2488 นับจากวันเสด็จมาถึง ความสนใจของคนไทยทั้งชาติ ก็จดจ่ออยู่กับพระองค์ท่าน พวกเราเด็กนักเรียนก็ภูมิใจที่ในหลวงทรงส่งางดงามมาก ทุกวันจะรุมดูพระฉายาลักษณ์ในหนังสือพิมพ์ แล้ววันหนึ่งคุณครูประจำชั้นก็บอกว่า “ในหลวงจะเสด็จหัวหินทางรถยนต์พระที่นั่ง ผ่านจังหวัดราชบุรีและจะทรงแวะพักพระอิริยาบถ ที่สโมสรเสือป่า ณ สนามเสือป่า (สโมสรเสือป่าเป็นอาคารตึกสองชั้น ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ทรงสร้างไว้ประทับแรมและเป็นสโมสรตอนออกมาซ้อมรบเสือป่า “สโมสรเสือป่า” ปัจจุบันใช้เป็นสภารณสุขจังหวัด อาคารสโมสรยังคงเก็บรักษาไว้)

คุณครูประจำชั้นได้รับมอบหมายให้คุมนักเรียนไปทำความสะอาดอาคารสโมสร เพราะปล่อยไว้นานไม่ได้ใช้ พวกเราพากันไปทั้งสิ้น 35 คน แบ่งหน้าที่เตรียมเครื่องมือทำความสะอาดไปกันเองพร้อม ข้าพเจ้าอยู่ในกลุ่มพวกขัดเครื่องโลหะในส่วนที่ประทับ โอ้โฮ! เครื่องโลหะของส่วนพระราชวังเป็นทองเหลืองหมดทุกชิ้นแม้กระทั่งโถส้วม ทุกคนต่างจับจ้องกันคนละชิ้น บางคนขัดก็อกน้ำ ผักบัว บางคนอ่างน้ำและอะไรๆ จุกจิกหลายอย่าง เหลือโถส้วม ไม่มีใครจ้อง คุณครูจึงสั่งว่า “เธอเป็นหัวหน้าชั้น เอาโถส้วมไป” อย่างไรข้าพเจ้าก็ดีใจนะที่ได้ทำ

ข้าพเจ้าขัดเสียเงาวิบเหลืองอร่าม บุญแค่ไหนได้ขัดโถส้วมพระเจ้าแผ่นดิน เราทำกันอยู่ถึง 2 วัน สโมสรทั้งหลังจึงเอี่ยมอ่อง เพียงเจ้าหน้าที่ปูพรมและตั้งเฟอร์นิเจอร์ ก็พร้อมจะรับเสด็จ

17 กุมภาพันธ์ 2489 หมายกำหนดการเสด็จถึงเวลา 10.00 น. เพื่อทรงแวะเสวยพระสุธารส (น้ำชา) วันนั้นพวกเราไปยืนเฝ้ารับเสด็จที่ปากทางเข้าสโมสรเสือป่า คุณครูให้โอกาสว่า “เธอหัวหน้าชั้นยืนหัวแถว” ข้าพเจ้าดีใจได้ยืนเด่นหัวแถว เห็นพระองค์ท่านชัดเจน เสียงบอกต่อๆ กันมาว่า “เสด็จแล้วๆ” คุณครูเตือนให้พวกเราสำรวจและอย่าลืมถอนสายบัว พวกเราก็จ้องเขม็งกันจนแทบลืมหายใจ เป็นครั้งแรกในชีวิตจะได้เห็นพระเจ้าแผ่นดิน ตื่นเต้นจริงๆ รถพระที่นั่งเคลื่อนไปช้าๆ พอเริ่มเข้ามาถึงส่วนที่เรายืนอยู่เราก็พากันถอนสายบัว แล้วยกธงขึ้นโบก เห็นองค์พระมหากษัตริย์ประทับตรงเป็นสง่า พระพักตร์ทรงสรวลน้อยๆ ประทับอยู่พระองค์เดียวเป็นสง่า พระอนุชาประทับคู่พระราชชนนี พระอนุชาทรงชะเง้อพระพักตร์มาแย้มพระสรวลและโบกพระหัตถ์ ให้พวกเรา พวกเราเผลอตัวโบกธงดีใจกันใหญ่ ข้าพเจ้าเองก็แทบกระโดด คุณครูยืนอยู่ข้างๆ ดึงมือไว้ “เบาๆ สำรวมๆ” โอ้โฮ! ดีใจจริงๆ ลืมไปเลยเรื่องขัดโถส้วม

นับจากวันนั้น พวกเราก็เฝ้าติดตามข่าวด้วยความจงรักภักดี ข่าวท่านเสด็จโน้นเสด็จนี้ มากจริงๆ ท่านทรงงานหนักมาก แล้วท่ามกลางความวุ่นวายไม่หยุดของพวกอั้งยี่ ก็มีข่าวในหลวงจะเสด็จลำเพ็ง เป็นข่าวใหญ่มาก มีข่าวว่าพวกลำเพ็งเองก็ตื่นเต้นมาก เตรียมตัวกันเป็นการใหญ่ เมื่อมีหมายกำหนดการออกมาว่าจะเสด็จวันที่ 3 มิถุนายน 2489 ชาวจีนในลำเพ็งก็เตรียมพิธีต้อนรับกันเต็มที่ ทางเดินได้รับการซ่อมแซมปรับปรุงด่วน พ่อค้าจีนร่วมกันสร้างซุ้มประตูรับเสด็จด้วยดอกไม้สดและแพรพรรณหลากสีสดไส่ ทุกบ้านตั้งโต๊ะบูชาพร้อมกระถางธูปที่จุดธูปปักไว้ตลอดเวลา ทุกคนไม่ว่าผู้เฒ่าผู้แก่ ลูกเล็กเด็กแดงแต่งกายเสื้อผ้าชุดใหม่สวยงาม ออกมาหมอบเฝ้าชมพระบารมีเรียบร้อย นับแต่ซุ้มประตูดอกไม้สดที่ปากตรอกสะพานหัน ปลูกด้วยพรมอย่างดี

9.05 น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยพระอนุชาเสด็จถึง เสด็จพระราชดำเนินเข้าๆ ลอดซุ้มประตูผ่านบรรดาแม่ค้าพ่อค้าที่หมอบเฝ้าอยู่หน้าร้าน พระเนตรเปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ทรงรับของที่มีผู้ทูลเกล้าถวายด้วยพระองค์เองทุกราย ทรงใช้เวลาพระราชดำเนินกว่า 4 ชั่วโมง ในการเสด็จเยี่ยมลำเพ็ง ซึ่งมีระยะไม่ไกลนัก ผู้ที่คอยเฝ้าชมพระบารมี ได้มีโอกาสชื่นชมอย่างใกล้ชิด ทรงถามไถ่ทุกข์สุขการค้าขายของชาวจีนอย่างเป็นกันเอง บางร้านก็ทรงแวะเข้าไปประทับตรัสด้วยถึงในบ้าน ประทับบนเก้าอี้ที่เจ้าของบ้านจัดถวาย เก้าอี้ตัวนั้นได้ถูกปิดทองบูชาไว้เป็นความภูมิใจภูมิใจของเจ้าของบ้าน ยกเทิดไว้ในที่สูงกราบไหว้ เป็น "ที่ประทับของฮ่องเต้"

หลังเสด็จพระราชดำเนินตลอดสายถนนลำเพ็งแล้ว ได้เสด็จไปเสวยพระกระยาหารกลางวัน ณ สมาคมไทย-จีน ที่ถนนสารธร ตามคำกราบบังคมทูลของบรรดาพ่อค้าจีน ได้ทอดพระเนตรการกีฬาและการเล่นต่างๆ ก่อนเสด็จกลับวัง ตลอดการเสด็จในวันนี้ พระอนุชาทรงเป็นช่างภาพส่วนพระองค์

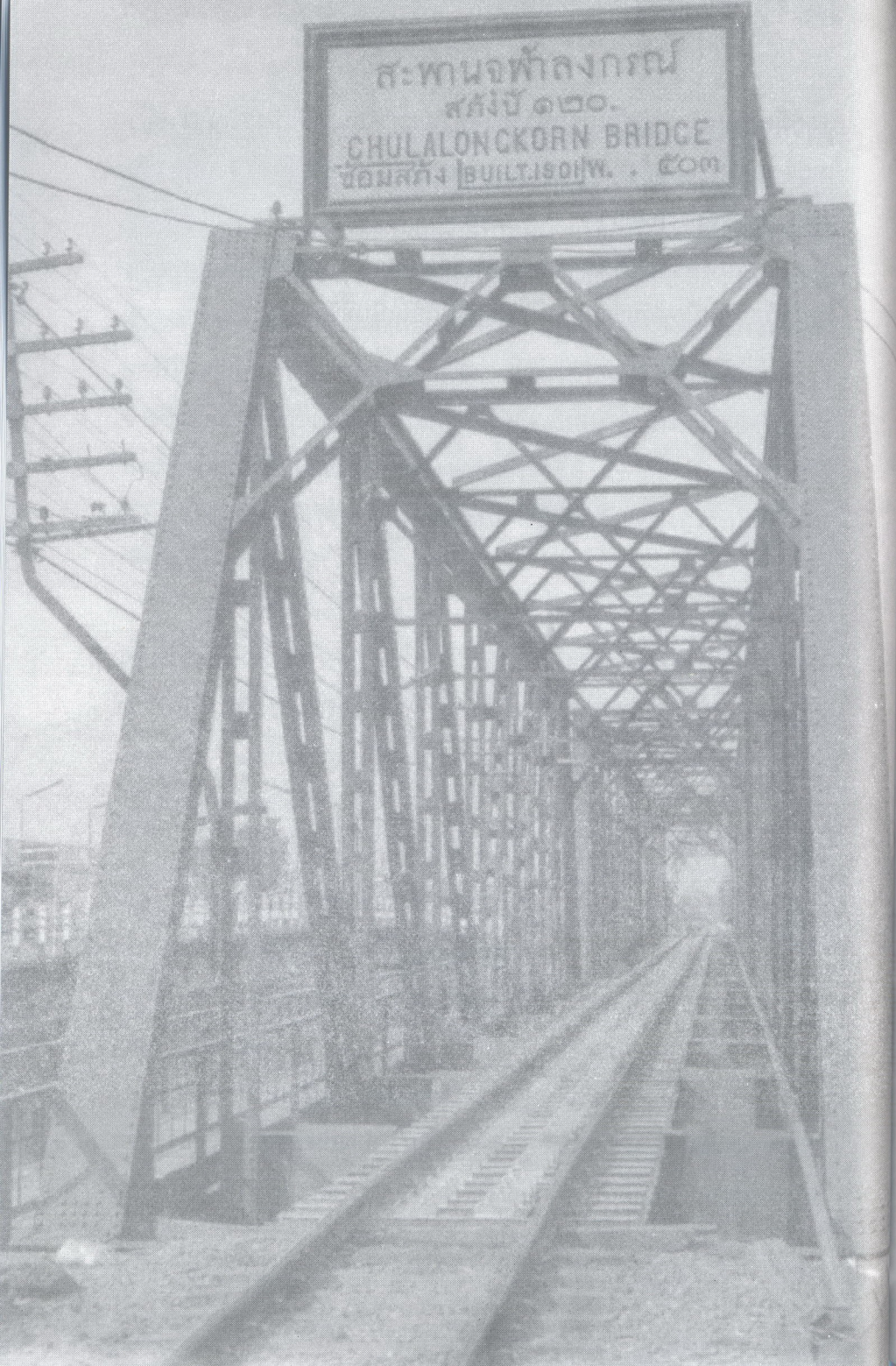
พระมหากรุณาธิคุณในการเสด็จลำเพ็งครั้งนี้ เป็นพระบารมีล้นเกล้า ยังความปลื้มปิติต่อชาวจีนทั่วประเทศ นับจากนั้นพวกฮังยี่พร้อมกับกลุ่มนักธุรกิจผู้ชักชวนต่อจีนแผ่นดินใหญ่ ก็กลายเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่เกิดทุนจรรงักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ไทย ตลอดราชวงศ์จักรีและประเทศไทย

ความตื่นเต้นดีใจที่ได้เห็นพระเจ้าแผ่นดิน ความชื่นชมบูชาในพระจริยาวัตรของพระองค์ยังไม่ลดน้อยลง ก็มีข่าวถึงหมายกำหนดการเสด็จพระราชดำเนินกลับไปทรงศึกษาต่อในวันที่ 13 มิถุนายน 2489 แต่

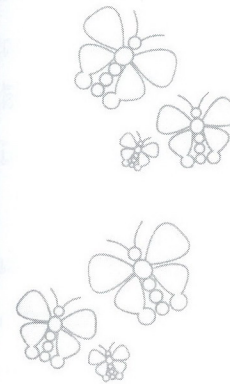
เราก็มีความหวังว่าอีกไม่นานพระองค์ท่านจะกลับมาเป็นมิ่งขวัญของชาวไทยตลอดไป แต่แล้วทุกคนเหมือนถูกสายฟ้าฟาด เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2489 รัฐบาลประกาศว่า

ในหลวงเสด็จสวรรคต พวกเราพากันหยุดเรียนจับกลุ่มกันร้องไห้โฮๆ เหมือนกับว่าทุกคนได้สูญเสียผู้อันเป็นที่รักยิ่งไป !!!

เหตุการณ์ช่วงสงคราม

หลังถูกประกาศให้หยุดแข่งกรีทากกลางงานในตอนเช้า วันที่ 8 ธันวาคม ทหารญี่ปุ่นก็เต็มถนนสายต่างๆ ในจังหวัดราชบุรี เพราะญี่ปุ่นเคลื่อนพลเข้ามาตั้งกองพลอยู่ในตัวเมืองราชบุรี ตั้งเป็นค่ายใหญ่สามแห่ง มีที่วัดสัตตนารถปริวัตร ซึ่งรวมเอาอาณาเขตโรงเรียนเบญจมราชูทิศ (โรงเรียนประจำจังหวัดชายในปัจจุบัน) อีก 2 ค่าย ตั้งที่วัดตาล (วัดอัมรินทร์ารามปัจจุบัน) และวัดเทพอาวาส ทั้งสามแห่งล้วนตั้งอยู่ริมฝั่งน้ำ นอกจากนี้ได้ยึดวัดเกาะลอย (วัดเกาะนัมปทาในปัจจุบัน) เป็นที่กักกันเชลยศึก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ

นอกจากค่ายทหารญี่ปุ่นในตัวเมืองราชบุรีแล้ว ยังมีค่ายย่อยที่อำเภอปากท่อ ดอนกระเบื้องอำเภอโพธาราม และมีค่ายอีกแห่งที่หนอง

ปลาอุกอำเภอบ้านโป่ง ค่ายเหล่านี้ส่งกำลังไปช่วยค่ายใหญ่ที่จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อสร้างทางรถไฟข้ามแม่น้ำแควมุงสู่บ้านบ้องตี้ (ปิล็อก) เข้าสู่พม่า เส้นทางรถไฟสายนี้ใช้เชลยศึกไปส่งเสบียงชีวิตเสียจำนวนมาก จนกล่าวได้ว่า แต่ละหมอนรถไฟ คือ ชีวิตของเชลยศึก จึงได้ชื่อว่า **ทางรถไฟสายมรณะ** เชลยที่ต้องมาตายในการสร้างทางแห่งนี้ เมื่อสงครามสงบ สหประชาชาติได้สร้างสุสานจารึกชื่อผู้เสียชีวิตไว้ที่จังหวัดกาญจนบุรี ปัจจุบันยังคงมีญาติของผู้เสียชีวิตมาเยี่ยมหลุมศพไม่ขาด ส่วนสะพานข้ามแม่น้ำแควก็ได้รับการรักษาดูแลไว้อย่างดี จังหวัดกาญจนบุรีได้จัดงานแสดงแสงสีสะพานข้ามแม่น้ำแควเป็นประจำทุกปีในเดือนธันวาคม เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงประวัติศาสตร์ในสงครามโลก ครั้งที่ 2

ฮอลลีวูดเคยนำเรื่องราวการสร้างทางรถไฟสายนี้ ไปสร้างเป็นภาพยนตร์เผยแพร่ดังไปทั่วโลก ชื่อ Bridge over the river Kwai แสดงนำโดย อเล็ก กิเนส ข้าพเจ้าได้ชมภาพยนตร์เรื่องนี้ เครียดมากระหว่างชม

หลังสงครามสงบ ไทยได้ร่วมเป็นฝ่ายสัมพันธมิตร ไทยได้ขอซื้อรถไฟสายมรณะนี้จากสหประชาชาติ ได้รื้อหมอนวางรางออกเหลือไว้แค่สถานีไทรโยคน้อยเป็นสถานีสุดท้าย (ตัดเส้นทางสู่พม่าออก) และจัดให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวจนปัจจุบัน ผู้จะไปเที่ยวตามเส้นทางรถไฟนี้ จะมีจุดตั้งต้นที่สถานีหนองปลาอุก ทุกวันนี้การรถไฟแห่งประเทศไทยจัดขบวนท่องเที่ยวตั้งแต่จากสถานีบางกอกน้อยเลี้ยวเข้าแยกสถานีรถไฟหนองปลาอุก ผู้สนใจจะไปเที่ยวติดต่อถามรายละเอียดได้ที่สถานีรถไฟทุกแห่ง

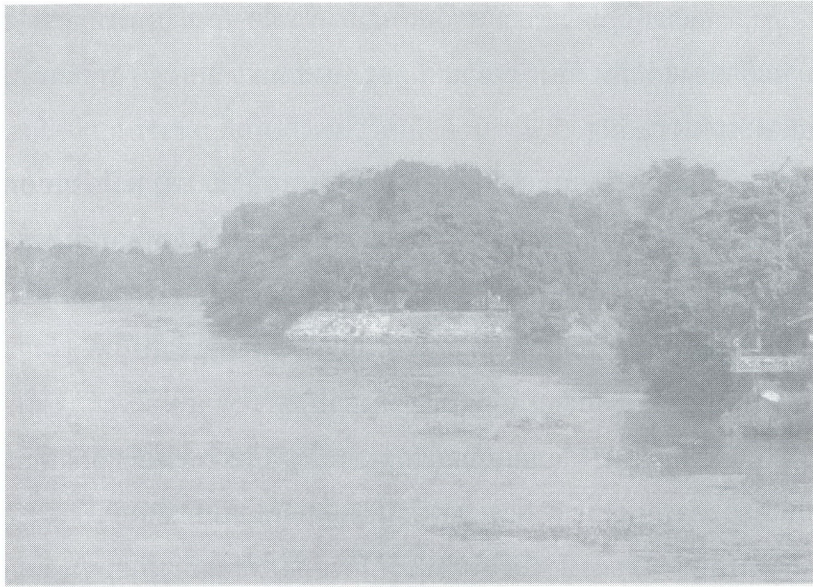
ตอนที่ญี่ปุ่นยกพลเข้ามาตั้งค่ายตอนแรกๆ นั้น ชาวบ้านพากันตื่นตระหนก เพราะมีข่าวว่าเรายอมแพ้สงคราม มีการชักธงชาติญี่ปุ่น ร้องเพลงชาติญี่ปุ่น

ทหารญี่ปุ่นตัวเตี้ยๆ พากันเดินแถวเข้าเมืองกันพริบพริบ เราชาวบ้านเจ้าของแผ่นดิน ต้องเป็นฝ่ายยืนดูอยู่สองข้างทาง มองดูภาพที่ผ่านไปอย่างสับสนงงงันๆ

พวกผู้หญิงและเด็กๆ ถูกห้ามออกนอกบ้าน เพราะมีข่าวออกมาเรื่อยๆ ว่า ทหารญี่ปุ่นจุดหญิงสาวชาวบ้านไปชมขึ้น ทหารญี่ปุ่นทำทารุณกรรมชาวบ้าน เช่น กรอกน้ำมันเข้าปาก ตัดมือตัดแขน มัดตากแดดหัวแดง ฯลฯ โดยเฉพาะค่ายทหารญี่ปุ่นห้ามเด็ดเข้าไปใกล้ เพราะทหารญี่ปุ่นเวลาอาบน้ำจะแก้ผ้าโงๆ ลงอาบ

เชลยศึกฝรั่งที่ถูกกักกันอยู่ที่วัดเกาะ ไม่มีเสื้อผ้าสวม มีแต่ผ้าเตี่ยวผืนเดียว การกินอยู่น่าสงสาร ชาวบ้านจึงชอบลักลอบเอาของกินบ้าง ยารักษาโรคบ้าง เสื้อผ้าบ้างไปให้ ญี่ปุ่นรู้จักโกรธ จับได้ก็ทำทารุณกรรม แต่ก็มักลุ่มคนไทยใจกล้า ตั้งอกตั้งใจช่วยเชลยศึกจริงๆ จังๆ โดยไม่กลัวทหารญี่ปุ่น วันหนึ่งพี่ชายมากระซิบกระซาบให้ฟังว่า ทางขบวนการเสรีไทยบอกมาว่า มีนายทหารฝรั่งมาเป็นเชลยอยู่ที่วัดเกาะนี้ อยากให้ช่วยหนี ข้าพเจ้าจึงรู้ว่าพี่ชายไปร่วมขบวนการเสรีไทยด้วย พี่เขาสั่งห้ามพูดห้ามบอกใคร แม้แต่แม่ แล้วไม่นานพี่ชายก็มากระซิบกระซาบบอกว่า “หนีไปได้แล้ว” บางวันก็มากระซิบบอกว่ามีเชลยเจ็บหนัก ต้องส่งหมอไปช่วย แล้วก็มาบอกว่า “หายแล้ว” เป็นเช่นนี้อยู่บ่อยๆ จนเมื่อสงครามสงบ เชลยศึกเหล่านี้ได้พากันครอบครัวมาเยี่ยมผู้ที่ช่วยชีวิตเขา บางรายถึงกับรับลูกหลานของผู้มีพระคุณไปอุปการะเล่าเรียนถึงเมืองนอก

เชลยศึกที่วัดเกาะลอย จะถูกเกณฑ์ให้ออกมาขึ้นโบกไม้โบกมือ เมื่อมีเครื่องบินมาจะทิ้งระเบิด เพื่อให้เด็กบินมองเห็นจะได้ไม่ทิ้งระเบิดลงมา เพราะเป็นจุดยุทธศาสตร์ ตอนนั้นเป็นเรื่องเล่าลือกันว่าหลวงพ่อ

วัดเกาะ (สมัยสงคราม) มีคาถาอาคมมั่ง โบกพัดเครื่องบินไม่ให้ทิ้งระเบิด ที่วัดเกาะ ชาวบ้านจึงพากันไปขอผ้ายันต์ผ้าประเจียดป้องกันตัว จริงๆ แล้ว ตัวคาถามั่งคือเหล่าเชลยศึกที่ยืนตัวล่อนจ้อนโบกไม้โบกมือนั่นเอง เชลยศึกที่ต้องมาเสียชีวิตที่วัดเกาะ ก็จะถูกฝังไว้ที่วัดเกาะ ส่วนใหญ่จะเป็น ขาวดัทพ์ หลวงพ่อท่านมหาผ่อง เจ้าอาวาสวัดเกาะนัมปทาองค์ปัจจุบัน (พ.ศ. 2548) ได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อราวปี 2542 ได้มีขาวดัทพ์หลายคนมาเป็นกลุ่มมาติดต่อจะขอรับศพญาติพี่น้องของเขากลับบ้าน พวกเขาสืบกันมานานหลายปีจนเชื่อว่าญาติของเขามาตายที่วัดเกาะแห่งนี้ หลวงพ่อท่านก็บอกเขาว่า “โอ มันนานมากนะ คงไม่อยู่แล้ว เพราะแผ่นดินส่วนที่ใช้เป็นที่ฝังศพเชลยนั้นมันถูกน้ำเซาะพังลงน้ำไปหมด คงไม่มีศพหลงเหลืออยู่แล้ว” ท่านพาไปดูสถานที่ที่เหลือจากการถูกเซาะพังหลายได้ปลูกแนวไผ่กันดินไว้ พวกดัทพ์กลุ่มนี้ยังได้ร่วมกันบริจาคเงินสมทบทุนให้ทาง

วัดสร้างสะพานคอนกรีตข้ามระหว่างตัวเมืองกับเกาะซึ่งเดิมเป็นสะพานไม้ เวลาเดินข้ามจะโยกเยกสั่นคลอน สะพานคอนกรีตนี้ได้ใช้ในทุกวันนี้

หลังจากไทยประกาศร่วมเป็นมหาสมุทรกับฝ่ายอักษะเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2484 กรุงเทพฯ ก็ถูกโจมตีครั้งแรกในคืนวันนั้น ทั่วประเทศก็ต้องพรางไฟและชุดหลุมหลบภัย โดยเฉพาะจังหวัดที่มีค่ายทหารญี่ปุ่นและชาวชาวกรุงเทพฯ อพยพออกไปอยู่นอกเมืองกันถ้วนวาย จังหวัดราชบุรีต้องสร้างหลุมหลบภัยเป็นระยะๆ รอบเมือง ที่บริเวณตลาดก็มีหลุมหลบภัยแรกๆ ที่มีเสียงหวอเตือนภัย ประชาชนก็ตื่นตื่น รีบพากันวิ่งลงหลุมหลบภัย แม้ข้าพเจ้าเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของพุทธองค์ แจกพระปิดทวารวัดหลุมดิน และหลวงพ่อดำวัดสัตตนารถฯ ให้ลูกๆ คล้องคอไว้ป้องกันตัวจากลูกระเบิด เวลาลงหลุมหลบภัย ใครๆ เขาเข้าไปอยู่ในหลุมกันหมด แม้จะนั่งอยู่ที่ปากหลุมสวดมนต์ “พุทธบิด ธรรมบิด สังฆบิด บัดๆ ไปให้พ้น” เราต้องช่วยกันดึงให้ลงมาอยู่ภายในหลุม แต่พอเสียงเครื่องบินมาทวนก็ขึ้นไปสวดที่ปากหลุมอีก เป็นเช่นนั้นไปวนมา ตอนกลางวันบางวันเครื่องบินก็บินมากราดปืนกล เราวิ่งอยู่กลางถนนก็หนีกันหัวซุกหัวซุน ปีนอิงอยู่บนหัวคิดว่าต้องตายแน่ๆ เพราะตอนนั้นเรายังไม่มีความรู้เรื่องวิถีกระสุน ผู้เฒ่าผู้แก่ร้องลาตายกันล้นถนน บ้างก็ร้องให้คุณพระคุณเจ้าช่วย

แรกๆ ที่มีเสียงหวอทั้งกลางวันกลางคืน ต่างก็ตกใจรีบหลบภัยแต่นานๆ เข้าหนีหลายหนระเบิดก็ไม่ลงซักที ชาวบ้านก็เริ่มชินไม่สนใจหลบภัย แล้วคืนหนึ่งกลางเดือนมกราคม ประวัติศาสตร์เมืองราชบุรีบันทึกว่าเป็นวันที่ 14 มกราคม 2488 เวลา 00.00 น. หวอส่งเสียงยาวและนานมาก แต่ชาวตลาดยังคงนอนออดูไม่มีใครยอมตื่นขึ้นมาหลบภัย บังเอิญพี่ชายที่กรุงเทพฯ กลับมาเยี่ยมแม่ เขาเคยประสบมาที่วัดตะเคียน ได้ยิน

เสียงหอยยาวผิดปกติ จึงลุกออกไปดู เห็นเครื่องบินยิงพลุสว่างเต็มท้องฟ้า จึงตะโกนบอกให้ทุกคนหนีลงหลุมหลบภัย เพราะครั้งนี้โดนระเบิดแน่ แม่ห่วงชาวบ้านที่ยังนอนอยู่ ให้พวกเราช่วยกันไปตบประตูห้องต่างๆ ตะโกนบอกว่า “เครื่องบินทิ้งระเบิดๆ” แล้วก็ช่วยกันตบและตะโกนบอกกันต่อไปทั้งตลาด แต่ละบ้านต่างก็วิ่งดูลงหลุมหลบภัยของวังกันไกลาหลา หลุมหลบภัย คนเรานี่ เวลาตกใจไร้สติมือคว้าอะไรได้ก็มักจะยึดแน่น แม่อุ้มครกหินตำน้ำพริกไว้เต็มสองมือ ปากก็ตะโกนเรียกข้าพเจ้าให้วิ่งไปหาป่าที่เขาวัง ซึ่งห่างจากตลาดประมาณ 3 กิโลเมตร (ป่าข้าพเจ้าไปสร้างกุฏิถือศีลอยู่ที่วัดเขาวัง แม่เคยไปถือศีลอยู่ด้วยเป็นบางครั้งคราว) ข้าพเจ้าวิ่งตามแม่ไป มองไปรอบๆ เห็นบางคนแบกโถงไปก็มี บางคนแบกลังใส่ของใบเบ้อเริ่ม บางคนแบกตุ้มไม้แดงใบใหญ่ ฯลฯ เออ! คนเราเวลาขาดสติมักทำในสิ่งที่ตนเองไม่เคยคิดทำมาก่อน ถ้าสามารถย้อนภาพมองเห็นตัวเองได้ตอนมีสติก็คงต้องขำกลิ้ง ของหนักๆ เหล่านี้ เวลาตกใจแบกวิ่งไปได้คนเดียว แต่พอหายตกใจ สติคืนมากลับแบกไม่ไหว ต้องช่วยกันหลายคนหามกลับ ข้าพเจ้ากับแม่วิ่งลิ่วๆ โดยไม่หยุดพักจนถึงกุฏิป่าบนเขาวัง แม่ชอบเสียงดัง พอวางครกลงก็ขยับอีกไม่ได้เลย ครกใบนั้นต้องทิ้งไว้ที่กุฏิป่าตลอดไป

วันนั้นเครื่องบินทิ้งระเบิดลงที่สะพานจุฬาลงกรณ์ข้ามแม่น้ำแม่กลองที่เชื่อมระหว่างตลาดกับค่ายทหาร (ค่ายภาณุรังษี) ลูกกระเบิดตกลงตรงเชิงสะพานฝั่งตลาด เป็นระเบิดเวลา คนที่ยังนอนหลับอยู่จึงไม่ได้รับอันตราย พวกที่วิ่งหนีลูกกระเบิดไปก็รอดๆ ดูไม่เห็นระเบิดก็คิดจะกลับ แต่ก็รีๆ รอๆ จนแปดโมงเช้า ระเบิดได้เวลาระเบิด คนเพิ่งเตรียมตัวกลับ ถ้าระเบิดช้ากว่านี้อีกสักครึ่งชั่วโมงหรือหนึ่งชั่วโมง คนคงต้องตายกันมาก

แม้กระนั้นเราก็ต้องเสียผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี **หลวงนิคมคนารักษ์** ท่านออกมาเยี่ยมราษฎรและตรวจดูสถานการณ์ไปด้วย บังเอิญยืนตรงสะพานจุดที่ลูกกระเบิดตกอยู่และระเบิด ท่านเสียชีวิตทันที

ท่านผู้ว่าฯ ผู้นี้ ชาวเมืองราชบุรีรักมาก เพราะท่านอยู่มานาน ตั้งแต่ครั้งดำรงตำแหน่งปลัดจังหวัด ชื่อ **เทียน กำเนิดเพชร** เป็นปลัดจังหวัดอยู่นาน ใกล้ชิดกับชาวบ้านมาก ท่านเป็นผู้แนะนำนักโทษจากเรือนจำจังหวัดราชบุรี สร้างอาคารเรียนให้โรงเรียนสตรีประจำจังหวัด “ราชโบราณุเคราะห์” ซึ่งปัจจุบันเป็นสำนักงานวัฒนธรรม เขตศึกษา 5 ยังมีรูปของท่านประดับไว้จนทุกวันนี้

หลังระเบิด ผู้คนก็ไม่กล้ากลับ โดยเฉพาะชาวตลาดและผู้มีอาคารบ้านเรือนอยู่ใกล้ตลาด ภายหลังระเบิดลูกแรกแล้ว ลูกกระเบิดอื่นๆ ก็ทยอยระเบิดอยู่ประมาณครึ่งวัน และมีข่าวว่ายังมีระเบิดที่ยังไม่ระเบิดอีกหลายลูก ชาวบ้านร้านตลาดวิ่งไปชุมนุมกันแน่นที่เชิงเขาวัง ตอนเย็นแม่ใช้ให้วิ่งลงไปซื้อไข่ที่ร้านหน้าเขา ขากลับขึ้นเขาศ้าพเจ้าวิ่งผ่านกลุ่มคุณครูที่โรงเรียน 4 ท่าน มีคุณครูวันดี คุณครูนงพาล คุณครูชุมสม และคุณครูประทุมมาน ทั้งสี่ท่านเข้าบ้านอยู่ด้วยกันข้างศาลสูง เป็นคุณครูเพิ่งบรรจุมาสอนใหม่ๆ พวกนักเรียนรัก ทั้งสี่ท่านนั่งทอดกระเปาะคนละใบเกาะกลุ่มกันอยู่ แออัดรวมกับคนอื่นๆ ข้าพเจ้าวิ่งไปบอกแม่เรื่องเจอคุณครู แม่บอกให้ไปเชิญคุณครูขึ้นไปพักด้วยกันบนกุฏิป่า ซึ่งเล็กนิดเดียว เราจึงต้องเบียดเสียดกันอยู่ มุ้งหลังหนึ่งก็นอนกัน 2-3 คน แต่เราก็จำกันได้ไม่ลืม เมื่อเย็นวันนั้นพี่ชายจากกรุงเทพฯ ต้มข้าวต้มกับไข่เจียวเลี้ยงแถมด้วยถั่วเขียวต้มน้ำตาล เมื่อเช้าวันรุ่งขึ้นหุงข้าวกินกับไข่ต้มที่เจลี่ยได้คนละครึ่งฟอง ก่อนเที่ยงต่างก็แยกย้ายกันกลับ ข้าพเจ้ากับคุณครูทั้งสี่ท่าน

สนิทกันมาตลอดชีวิต ไม่เคยลืมไข่ต้มคนละซีกกับถ้วยชามน้ำตาล ปัจจุบันทุกท่านสู่สรวงสวรรค์

นับจากวันที่สะพานจุฬาลงกรณ์ถูกระเบิดครั้งแรก สะพานจุฬาลงกรณ์ ซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญก็ถูกโจมตีทางอากาศเรื่อยมาหลายครั้ง แต่ไม่สามารถทำลายสะพานได้ ครั้งสุดท้ายนับเป็นครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2488 เวลา 14.30 น. ทางสัมพันธมิตรใช้ ระเบิดลูกระเบิดเป็นพวงแล้วทิ้งลงมาคล้องสะพาน ตั้งระเบิดเวลาไว้ให้ระเบิดพร้อมกัน จึงสามารถทำให้สะพานขาดออกจากกันได้ ตัดเส้นทางคมนาคมสำคัญของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นจึงต้องแก้สถานการณ์ โดยการเกณฑ์แรงงานเชลยศึกฝรั่งเศสสร้างสะพานไม้ชั่วคราวขึ้นใช้แทน สร้างเสร็จเดือนสิงหาคม 2488 แต่การสร้างรีบเร่งมาก สะพานไม่แข็งแรงพอ เมื่อญี่ปุ่นนำหัวรถจักรไอน้ำมาทดลองวิ่งข้ามสะพานจากฝั่งทหารมาฝั่งตลาด พอวิ่งมาถึงกลางสะพานๆ ก็ค่อยหักกลางลำ หัวรถจักรค่อยๆ ทิ่มหัวลงกลางแม่น้ำแม่กลอง ขณะนั้นข้าพเจ้ากำลังนั่งคุยกับชีวฮั่นที่เรือของชีวฮั่น ข้าพเจ้าชี้ให้ดูเห็นหัวรถจักรค่อยๆ จมลงหายไปในกลางน้ำ หัวรถจักรจมน้ำอยู่จนบัดนี้ เมื่อเร็วๆ นี้ มีข่าวว่าทางค่ายทหารภาณุรังษี จะทำการกู้หัวรถจักรขึ้นมา แต่ก็ยังเงียบๆ อยู่ ณ วันนี้ (เดือนกรกฎาคม 2548) หัวรถจักรก็ยังไม่ได้รับการกู้ขึ้นมา ส่วนสะพานจุฬาลงกรณ์ หลังสงครามสงบได้รับการบูรณะซ่อมแซมจนใช้ได้เหมือนเดิม ปัจจุบันได้สร้างสะพานคอนกรีต ชื่อสะพานธนารักษ์ (สร้างสมัย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์) เป็นสะพาน คู่ขนานกับสะพานจุฬาลงกรณ์ ใช้เป็นสะพานสำหรับรถยนต์วิ่งข้าม ส่วนสะพานจุฬาลงกรณ์คงใช้เป็นทางรถไฟ

หลังจากโดนระเบิดโรงเรียนต่างๆ ในตัวเมืองต้องปิด นักเรียน

ต้องแยกย้ายอพยพไปเรียนตามอำเภอนอกๆ ออกไป นักเรียนจากโรงเรียนประจำจังหวัดชายและหญิงส่วนใหญ่ย้ายไปเรียนที่โรงเรียนสายธรรมจันทร์ อำเภอดำเนินสะดวก ข้าพเจ้ากำลังเรียนมัธยมปีที่ 3 พี่ชายกำลังเรียนมัธยมปีที่ 6 ต้องย้ายไปเรียนที่โรงเรียนสายธรรมจันทร์เช่นกัน สิ้นปีไม่ต้องสอบไล่ยกชั้นให้หมดทุกคน ชั้นประโยคก็เป็น “ประโยครุ่นโตใจ” (โตใจ เป็นชื่อแม่ทัพญี่ปุ่นที่มาประจำประเทศไทย) อย่างข้าพเจ้าก็เป็น “ม.3 รุ่นโตใจ”

น้ำชายแฉะเรือมารับแม่ข้าพเจ้าและพี่ชาย ไปพักอยู่ด้วยที่บ้านบางนกแขวก ริมคลองหลักแปด ข้าพเจ้าและพี่ชายต้องพายเรืออีแปะไปตามคลองหลักแปดประมาณเกือบ 3 กิโลเมตร ไปเรียนที่โรงเรียนสายธรรมจันทร์ พี่ชายพายท้ายข้าพเจ้าพายหัว มีปืนโตข้าวไปกินตอนเที่ยง สองฝั่งคลองที่พายผ่านไป มีบ้านเรือนของชาวสวนเป็นระยะๆ ทุกบ้านล้วนเลี้ยงสุนัขเฝ้าบ้านดีมาก มันวิ่งเห่าตามเรือไปจนสุดเขตบ้าน ใหม่ๆ เราก็กลัวมันมาก มันแยกเขี้ยวคำรามวิ่งควบตามเรือมาราวจะกระโจนลงน้ำถ้ามันกระโจนลงเรือ แต่พอนานไปก็รู้ว่ามันไม่กระโจนลงไปหรอก มันเพียงแต่แยกเขี้ยวเห่าขู่เราไปจนสุดเขตบ้านที่มันเฝ้าอยู่ มันก็จะเลิกเห่าหันหลังกลับบ้าน

ช่วงที่ไม่มีบ้านคน ก็จะไปด้วยร่มไม้ หอมกลิ่นดอกไม้ป่า มีอยู่ช่วงหนึ่งเป็นดงมะลิป่า มีหาดลาดลงฝั่งน้ำ มีฝูงเป็ดเลี้ยงของชาวบ้าน ฝูงใหญ่ ทั้งฝูงมันยืนขาเดียวตากแดดสงบนิ่งอย่างมีความสุข พี่ชายชอบใจนึกครื้นขึ้นมากจึงส่งเสียงกะละมังแตกร้องเพลง (เพลงอะไรจำไม่ได้) หวังจะเห็นมันตกใจตื่น มันกลับยืนเฉยทั้งฝูง แถมเอียงหูข้างหนึ่งขึ้นทำ

ท่าพี่ชายชอบใจเชื่อว่าเปิดต้องฟังเพลงเขาเพราะแน่ ทุกครั้งที่ผ่านที่
ตรงนั้นและเจอฝูงเปิดยืนขาเดียว เขาก็จะเืองคอร้องเพลง และน่าแปลกใจ
ที่เปิดมันก็เอียงคอฟังได้ทุกครั้ง

ขึ้นปีการศึกษาใหม่ มีข้าพเจ้าเรียนมัธยมปีที่ 4 อยู่คนเดียว พี่ชาย
จบมัธยมปีที่ 6 แล้ว โรงเรียนที่กรุงเทพฯ ก็ยังไม่เปิดสอน พี่ชายจึงกลับไป
อยู่บ้านตลาด คิดค้าขายอยากเป็นเศรษฐีบ้าง พี่เขาขายหลายอย่าง เช่น
ขายรองเท้ายางดิบ ที่ผลิตเองในไทยทางภาคใต้ รองเท้ายางดิบของพี่
เขาเหมือนรองเท้าวิเศษ กล่าวคือ ใครเท้าเล็กใส่แล้วรองเท้าจะหด ส่วน
คนเท้าใหญ่ใส่แล้วรองเท้าจะขยายได้ ทั้งนี้เพราะรองเท้าทั้งกองมีอยู่ขนาด
เดียว แม้ก็เฝ้าดูว่าโกหกคนซื้อบาป เขาก็ไม่สนขอให้ขายได้ และขายได้จน
หมดกอง เลิกจากขายรองเท้าก็ทำน้ำมันใส่ผมขาย ขายดิบขายดี เพราะ
น้ำมันใส่ผมขาดตลาด น้ำมันใส่ผมของพี่ชายเขาผสมหลายอย่าง ที่เห็น
เป็นหลักคือ น้ำมันมะพร้าวกับน้ำมันใส่ผมคนต่าง ๆ กลิ่นต่าง ๆ
ตกขายเป็นจอกๆ เวลาขายก็ต้องเอาน้ำมันลูบผมให้ดูเป็นตัวอย่าง ขายดิบ
ขายดีจนหัวขึ้นเม็ดผุดเต็มไปทั้งหัว แม่บังคับให้เลิกขาย เกรงคนซื้อไปใช้
จะเป็นชันตุกันทั้งเมือง เลิกจากขายน้ำมันก็แอบปลอมบุญหรือชากาแรตส่ง
ขายร้านกาแฟ จำได้ว่าพี่เขาทำกล่องไม้สี่เหลี่ยมกว้างขนาดความยาว
เท่ามวนบุญหรือ ร่องกลมมีแผ่นไม้ชักสำหรับมวนบุญหรือ รู้สึกจะเป็นรูปแบบ
ที่นิยมใช้ในหมู่ชาววัง และบุคคลชั้นสูง (ถ้าเป็นคนยุคข้าพเจ้าจะรู้จักดี)
ที่เอายาสูบมวนๆ ตามท้องตลาดมาปรุงแต่งด้วยน้ำมันดินนี้หน่ออะไรบ้างก็
จำไม่ได้ แต่ที่แน่ๆ คือ กล้วยหอมสุกงอมและชะเอม ผสมผสมเป็นของเหลว
คล้ายน้ำหอมใส่กระบอกพ่นใส่ยาเส้นคลุกเคล้าหมักไว้ แล้วจึงเอาไปมวน
ด้วยกระดาษขาวบาง มวนเสร็จก็ใช้กรรไกรตัดหัวตัดท้ายแต่งให้เรียบ จากนั้น

ก็ตีตราขายยี่ห้อต่างๆ ที่มีขายตามท้องตลาด ของบุญหรือที่ไปซื้อมาจากท้อง
ตลาด แสดงว่ามีคนทำปลอมกันมากมาย ถึงอย่างนี้ก็ยังขายดี วันหยุด
ข้าพเจ้าเคยตามพี่ไปส่งบุญหรือที่ร้านกาแฟ กำลังจะเป็นเศรษฐีอยู่แล้ว
เชียว ความรู้ถึงแม่ ปากสิดลงมาว่า **ของผิดกฎหมายห้ามทำ!!** ข้าพเจ้า
ก็แสนเสียดาย เพราะพี่เขาแบ่งเงินให้ใช้บ่อยๆ พี่เขาคิดต่ออีกว่าจะขาย
อะไรดี พอดีสงครามสงบ มหาวิทยาลัยเปิด พี่เขาไปสอบเข้าได้สถาปัตย์
จุฬาฯ โครงการเศรษฐกิจสงครามจำต้องล้มเลิกไปด้วยประการฉะนี้

แม้กระนั้น ช่วงที่เป็นนิสิตจุฬาฯ พี่เขาก็คิดทำ ส.ค.ส.ขาย เขา
จะคิดว่าภาพทำไปเรื่อยๆ ตลอดปี สะสมไว้ พอใกล้วันคริสต์มาส ปีใหม่
พี่ก็จะขนมาให้ข้าพเจ้าช่วยละเลงกาวและโรยกากเพชร ส.ค.ส.ยุคนั้น
เป็นผลงานผลิตด้วยมือ ไม่มีการตีพิมพ์ และต้องเป็นภาพโรยกากเพชร
จึงจะเป็นที่นิยม ภาพที่ขายดีที่สุดคือ ภาพหัวใจสองดวงมีลูกศรเสียบไว้
ผลิตไม่ทันขาย ตอนหลังพี่เขาเพิ่มหยดเลือดหยดตึงๆ เข้าไปอีก โอ้ยยิ่ง
ขายดี ข้าพเจ้าว่า “น่ากลัวจะตาย” พี่ก็ตอบว่า “เฮ้ย รักทรหด รักหมด
หัวใจ เอาไว้ขายคนอกหัก” โอ้โฮ! รักอะไรช่างรันทอ แต่ขายดีจริงๆ ภาพ
อื่นๆ ที่ฮิตก็เป็นภาพวิว เป็นต้นว่า กระโจมปลายนามีดวงอาทิตย์กำลัง
ลับฟ้า กระโจมกลางนา มีควาย 2 ตัว ยืนเคียงกัน กระโจมริมคลองมี
ต้นมะพร้าว 2 ต้น เอนไขว่กันกำลังจะล้มลงคลอง ภาพหนุ่มลูกทุ่งนั่งฟัง
ลมพางเป่าขลุ่ยมีตัวโน้ตเพลงลอยตามลม บนท้องฟ้าพระจันทร์เต็มดวง
มีนกตัวหนึ่งกำลังบินผ่านอยู่กลางดวง ภาพนกคู่เกาะกิ่งไม้กำลังจู๋จี้ สารพัด
จะคิดแบบที่เน้นเรื่องความรักของหนุ่มสาว ขายกันสนุก แต่ละร้านที่เอาไป
ส่งขายต่างก็แย่งเอาแต่ภาพที่ขายดีไว้คนเดียวหมด พี่เขาเล่าว่าต้องแบ่งๆ
กันไป เพราะจะให้วาดแต่ภาพซ้ำๆ ก็ไม่สนุกไม่มีตัวเลือก ต้องขายคละๆ

กันไปให้คนซื้อได้เลือกภาพที่ถูกใจ ส.ค.ส.ของพี่เขายายตีมากอยู่ 2 ปีพอปีที่ 3 มีภาพพิมพ์ออกมาขาย ภาพวาดก็ล้าสมัยไป พอปี 4 พี่เขาก็เลิกทำ เพราะมีงานเกี่ยวกับบทเรียนมากขึ้น

สำหรับข้าพเจ้าที่ต้องเรียนมัธยมปีที่ 4 ต่อ น้ำชายเขาเห็นไม่ปลอดภัยที่จะให้พายเรือไปโรงเรียนคนเดียว จึงให้ย้ายมาเรียนที่โรงเรียนราษฎรของวัดเจริญที่ประตูน้ำบางนกแขวก ชื่อโรงเรียนวัดเจริญสุขาราม (ปัจจุบันเป็นโรงเรียนมัธยมของหลวงไปแล้ว คือ โรงเรียนเมธีศุณหะวันฯ) แต่อย่างไรก็ต้องเดินจากบ้านไปตามร่องสวนถึงโรงเรียนราว 2 กิโลเมตร แม้จะมีเพื่อนเดินไปด้วยก็เป็นเด็กผู้ชายทั้งนั้น น้ำชายเขาจึงไปหาห้องเช่าที่ห้องแถวตลาดประตูน้ำบางนกแขวก เป็นห้องแถวไม้ชั้นเดียว เป็นสมบัติของวัดเจริญ แม่ไปอยู่เป็นเพื่อน กลางวันข้าพเจ้าไปเรียนหนังสือ แม่ก็ทำของขายหน้าร้าน เช่น อ้อยควั่น ถั่วต้ม มันต้ม ฯลฯ เท่าที่จะทำคนเดียวได้เป็นการแก้เหงา

สิ่งหนึ่งที่แม่จะขาดไม่ได้ไม่ว่าจะไปอยู่ที่ไหน คือ การใส่บาตรทุกเช้า อยู่ในห้องแถวนี้ก็เช่นกัน ตีสี่พระเคาะระฆัง แม่ก็จะลุกขึ้นสวดมนต์ ข้าพเจ้าก็ต้องตื่นมาก่อไฟหุงข้าว ทำกับข้าวไว้สำหรับแม่ใส่บาตร ห้องแถวที่เช่าอยู่ปลูกอยู่ใกล้กับโกดังเก็บศพของวัด เมื่อเข้าไปสวนครัวเปิดหน้าต่างจะมองเห็นหีบศพวางซ้อนๆ กันเต็มโกดัง มองเห็นเชิงตะกอนชัดเจน เป็นแบบเก่า คือ สร้างด้วยอิฐมอญก่อซ้อนกันขึ้นมาเหมือนกำแพงหันหน้าเข้าหากัน ระหว่างกลางมีตะแกรงเหล็กใช้วางหีบศพ เสียงหมาหอนต่อเนื่องมาแต่เสียงเคาะระฆัง ชวนให้ขนลุก ใหม่ๆ ข้าพเจ้ากลัวมาก แม่สอนว่า “ไม่ต้องกลัว หัดแผ่เมตตาไว้ทุกวิญญาณเขามีทางไปของเขา ตามแต่บุญแต่กรรมของแต่ละดวงวิญญาณ ถ้าเราไม่ทำร้าย

เขา เขาก็ไม่ทำร้ายเรา ทางใครทางมัน โลกจะสงบสุขเมื่อมนุษย์มีเมตตาต่อกัน” ยอมรับว่าใหม่ๆ กลัวมาก สวดมนต์ไม่ครบบท แต่ความกลัวนี้มันก็แปลกนะ เมื่อกลัวมากๆ จนถึงที่สุดแล้วมันก็จะค่อยๆ ลดความกลัวลง จนเลิกกลัว ปัจจุบันข้าพเจ้าเลิกกลัวผีไปแล้ว

ช่วงเรียนอยู่ที่โรงเรียนวัดเจริญนี้มีภาพติดความทรงจำ คือ การเผาศพสด ปกติชาวบ้านนิยมเผาศพแห้งเลาะเอาแต่กระดูกมาเผา เมรุเผาศพหรือเชิงตะกอนของวัดก็อยู่ไม่ไกลจากอาคารเรียนมากนักและตั้งอยู่กลางแจ้ง วันหนึ่งขณะกำลังนั่งเรียนอยู่ กลิ่นเหม็นคloy เหม็นมากๆ ควนลอยมาเป็นก้อนๆ พวกเราก็แตกฮือออกไปดูว่าเกิดอะไรขึ้น จึงเห็นภาพศพวางอยู่บนตะแกรงของเชิงตะกอน เล่ากันว่าเป็นศพสดตายจากอุบัติเหตุ ภาพที่เห็น ไฟกำลังลุกท่วมศพ แล้วอยู่ๆ ร่างศพก็กระดกลุกขึ้นนั่ง

เราต่างก็โยยอ้าว ข้าพเจ้ากับเพื่อนสนิทสองคนวิ่งกันไปห้องแถวหาแม่ ภาพศพนั่งท่ามกลางกองไฟมันติดตาไม่มีวันลืม เดียวนี้เราเผากันด้วยเตาอบไฟฟ้าแล้ว คงไม่มีภาพแบบนี้ให้เห็นอีกต่อไป แต่อย่างไรถ้าบังเอิญไปเจอภาพเช่นนี้ที่ในดงในป่า ก็คงยังตัวใครตัวมันวิ่งกันป่าราบ ยิ่งงี้ก็โยยไว้อีกก่อนที่จะเรียกสติคืนมาได้

ตอนอพยพไปอยู่บ้านสวนบางนกแขวก ที่บ้านน้ำชายมีเด็กชายรุ่นเดียวกับข้าพเจ้าสองคนญาติเอามาฝากไว้เรียนหนังสือด้วย ชื่อ ประฮาม และยอด รวมกับลูกชายของน้ำชายรุ่นเดียวกันเช่นกันชื่อเจียง ตอนกลางคืนต้องใช้ตะเกียงน้ำมันมะพร้าวดวงเดียวกันทำการบ้าน ตะเกียงดวงนิดเดียว ต้องพร่างไฟด้วย ทุกคนจึงต้องนอนฟังพาทับทิมกัน นายเจียงตัวแสบแทนที่จะทำการบ้านเงียบๆ กลับชอบเอาเรื่องผีต่างๆ มาเล่าสู่ เรา

ก็ฟ้งไปกล้วไป คอยขยับตัวให้นอนพาดบนกระดานพื้นแผ่นเดียว ซึ่งข้าพเจ้าจะไวกินนอนอยู่คนเดียว นอกนั้นต้องนอนพาดร่องระหว่างแผ่นกระดานอาจเป็นเพราะยอดกับประสาทยอมให้ข้าพเจ้าก็ได้ แต่นายเจียงไม่ยอม พยายามจะแย่งที่กับข้าพเจ้า เราจึงทะเลาะกันจนโดนน้ำชาয়ดูเป็นเช่นนี้ประจำ บางวันในวันหยุดเรียน แม่มาอยู่บ้านสวนจะบังคับให้เราสี่คนไปถอนหญ้าในร่องสวน แม่แจกตะกร้าผูกเอวให้คนละใบ มีดินคนละเล่มสำหรับแะต้นหญ้าใส่ตะกร้า แล้วแม่จะมาตรวจใครได้น้อยหรือไม่ได้เลยจะถูกตี นายเจียงหัวใจกชนเราเล่นทอยกอง โยนเบี้ย บั่นแปะ อย่างไรก็ตามพวกเราสามคนก็พยายามเก็บหญ้าใส่ตะกร้าไว้บ้าง นายเจียงหัวใจตัวเองไม่เก็บหญ้าแต่พอได้ยินเสียงแม่มาก็จะคว้าหญ้าในตะกร้าของเราสามคนไปใส่ตะกร้าตัวเอง ก็เลยรอดตัว พวกเราก็ถูกตีไป นายเจียงหัวใจเช่นนี้กระมัง เขาจึงเป็นพ่อค้าปุ๋ยร่ำรวย สร้างบ้านเป็นตึกใหญ่โตราวกับจะอยู่กันสักกองค์

ส่วนเราสามคนเป็นข้าราชการจนรอบ แต่...มีแต่...นายเจียงตายไปแล้ว ทั้งเงินมากมายไว้ให้ลูกๆ ผลาญ ส่วนเราสามคนยังอยู่ดีกินดีเพียงแต่ไม่มีเงินฟุ่มเฟือย

ที่บ้านสวน น้ำชาয়ชอบเลี้ยงนกเขาเขวนไว้ที่ชายเรือนต่อเชื่อมหลายกรง ทุกวันน้ำชาয়จะให้ น้ำ ดินนัวและทำเสียงจิกกรูๆ ล้อกับมัน เพื่อให้มันส่งเสียงขันแข่งกันเสนาะหู และเลี้ยงนกขุนทองไว้ตัวหนึ่ง มันเลียนเสียงพูดภาษาคนได้เก่งมาก ตั้งกรงไว้ที่ชานบ้านใกล้กับเรือนครัว พี่บุญ (จบุญ) ลูกพี่ลูกน้องกับนายเจียง มีหน้าที่ทำครัว พี่บุญจะพูดจะคุยอะไรกับใครในครัว เจ้าทองมันก็เก็บไปเลียนเสียงพูด เจอหน้าน้ำชาয়ก็พูดๆ เหมือนฟ้อง พี่บุญก็จะถูกดุทุกวัน พี่บุญกับเจ้าทองจึงเป็นคู่รักกัน วันหนึ่ง

พี่บุญโมโหเอาข้าวบุดให้กินและพูดประชดว่า “พูดดีนัก กินข้าวบุดไม่มีไข่เถอะ” ข้าวมันคงเหม็น ทั้งไม่มีไข่แดงคลุก เจ้าขุนทองก็ไม่กิน พอเช้ามาทักว่า “ทองกินข้าวหรือยัง” เจ้าขุนทองมันก็จะพูดซ้ำๆ ว่า “ข้าวบุดไม่มีไข่ๆ” พี่บุญจึงถูกน้ำเอ็ดตะโรล้นบ้าน ถูกดุชะโงมโง่งง จึงสร้างความแค้นใจให้พี่บุญมาก นอกจากพี่บุญก็มีนายเจียงที่ไม่ถูกกับเจ้าขุนทองเช่นกัน สาเหตุจากนายเจียงชอบทำอะไรแผลงๆ แล้วชอบมาคุยโอ

เจ้าขุนทองได้ยินก็พูดตามจนเรื่องรู้ถึงน้ำชาয় ครั้งหนึ่งนายเจียงตีได้กระรอกมาตัวหนึ่ง ขนหางฟูน่ารักมาก ข้าพเจ้าคิดว่าเขาจะเอามาเลี้ยง แต่นายเจียงกลับเอามาทิ้ง คุยอวดว่าเนื้อหวานมาก เขาเอามา “จู้” เป็นภาษาบ้านสวน แปลว่าผัดมีน้ำขลุกขลิก เขาตัดหางถักเชือกให้ข้าพเจ้าไว้เป็นที่ระลึกลับ หางมันสวยจริงๆ และคงทนอยู่ได้นานทีเดียว เจ้าขุนทองมันเห็นมันได้ยินคุยกัน มันก็เลียนเสียงพูดว่า “จู้จู้จู้จู้” น้ำชาয়ชักใช้ไล่เลี้ยงจนได้เรื่อง นายเจียงโดนดุ จึงตะคอกเจ้าขุนทองว่า

“ระวัง จูจู้จู้จู้” มันก็เลียนเสียงว่า “จู้จู้จู้จู้” เจอหน้าใครก็บอก อย่างไรก็ตามกระต๊อบเป็นความลับว่า เนื้อกระรอกอร่อยจริงๆ เพราะเรากินพร้อมหน้ากันทั้งสี่คน จกกันหนุบหนับๆ เวลาโดนดุ นายเจียงคนทำรับไปคนเดียว คนกินไม่เกี่ยว

ข้าพเจ้าหนีระเบิดจากราชบุรี คิดว่าคงพ้นระเบิดและการโจมตีทางเครื่องบินแล้ว แต่ไม่พ้น เป็นช่วงปิดเทอมปลายหลังจบมัธยมปีที่ 3 พวกเราเด็กๆ กำลังชุมนุมกันที่บ้านป่า เรามีละครชาตรีแค้น พวกเราสนุกกันมากได้ดูละครและมีของกินเยอะเยอะ ข้าพเจ้าชอบนั่งติดกับคนบอกบท เสียงเครื่องบินมาบินว่อนวนไปเวียนมา แต่พวกเราไม่สนใจ เพราะละครกำลังสนุกเป็นตอนสินสมุทรพาพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทรยักษ์

ตัวละครจำเจๆๆ ฉับแกระๆๆ ลอยหน้าลอยตา ทันใดก็ได้ยินเสียงพี่สืบลูกชายของน้ำสาว เขากำลังขึ้นไปปาดตาลบนยอดมะพร้าว เสียงตะโกนว่า “ไอ้ยุมันปล่อยโซ่งมาเป็นสายเลยว้ย ไอ้ยุ สกุกจริงๆ “ พวกเราหันไปมอง เห็นเครื่องบินทิ้งระเบิดท่าใหญ่แล้วตามด้วยการกราดปืนกล ทุกคนแตกฮือกระโจนลงท้องร่องสวน ตัวละครโจนลงไปทั้งเครื่องทรงละคร คงเสียหายไปเยอะ ข้าพเจ้านึกได้ว่าแม่เฝ้าบ้านอยู่คนเดียว ข้าพเจ้าก็วิ่งกลับบ้านจนแม่หนีลงจากบ้านวิ่งไป บนหัวก็มีปืนกลกราด ก็คิดว่าต้องหาที่หลบพอคิดได้ก็ดันแม่พุ่งเข้าไปที่พุ่มต้นไม้ แล้วข้าพเจ้าเองก็หลบคุดคู้อยู่ตรงกันแม่ พอเครื่องบินพ้นไปแล้ว ลูกขึ้นดูก็เห็นแม่มุดแต่หัวเข้าในพุ่มต้นละมุดต้นเดียวๆ กันและลำตัวโผล่ออกมานอกต้น แต่ก็ยังดีกว่านายเจียงโจนขึ้นไปอยู่บนจอมปลวกกลางกอไผ่ พอเครื่องบินไปแล้วลงไม่ได้ ร้องโวยวายลั่นอยู่ยอดจอมปลวกสูงเทียมยอดไผ่ ทำอย่างไรก็ออกไม่ได้ เลยต้องช่วยกันโค่นกอไผ่ทั้งทั้งกอ

เครื่องบินที่มาทิ้งระเบิดวันนั้น ระเบิดประตูน้ำบางนกแขวกพังปลาตายลอยเป็นแพ เกิดสิ่งมหัศจรรย์ ไม่น่าเชื่อแต่ต้องเชื่อ เพราะน้ำชายไปช่วยเขาจับปลาวิดน้ำในโบสถ์มาจริงๆ สิ่งมหัศจรรย์ คือ ในโบสถ์หลวงพ่อโต ซึ่งอยู่ลึกจากประตูน้ำประมาณ 50 เมตร มีน้ำเข้าไปขังอยู่ มีปลาเข้าไปชุมนุมกันหนาแน่น ชาวบ้านต้องช่วยกันจับปลาไปปล่อย และวิดน้ำออกจากโบสถ์ ส่วนท้องคหหลวงพ่อโต มีรอยดำเป็นวงใหญ่ที่แนวขาขวาโคนแขน ชาวบ้านทำพิธีเชิญหลวงพ่อโตเข้าร่างทรง ถามไถ่ได้ความว่า หลวงพ่อท่านออกไปช่วยลูกศิษย์ของท่านที่แนวหน้า

ท่านไปช่วยปิดเป่าสะเก็ดระเบิดให้ สะเก็ดระเบิดแลกลับมาโดนท่านเข้า ไม่ต้องห่วงอีกไม่กี่วันก็หาย ปรากฏว่าอีกสัปดาห์ต่อมา รอยวงดำ

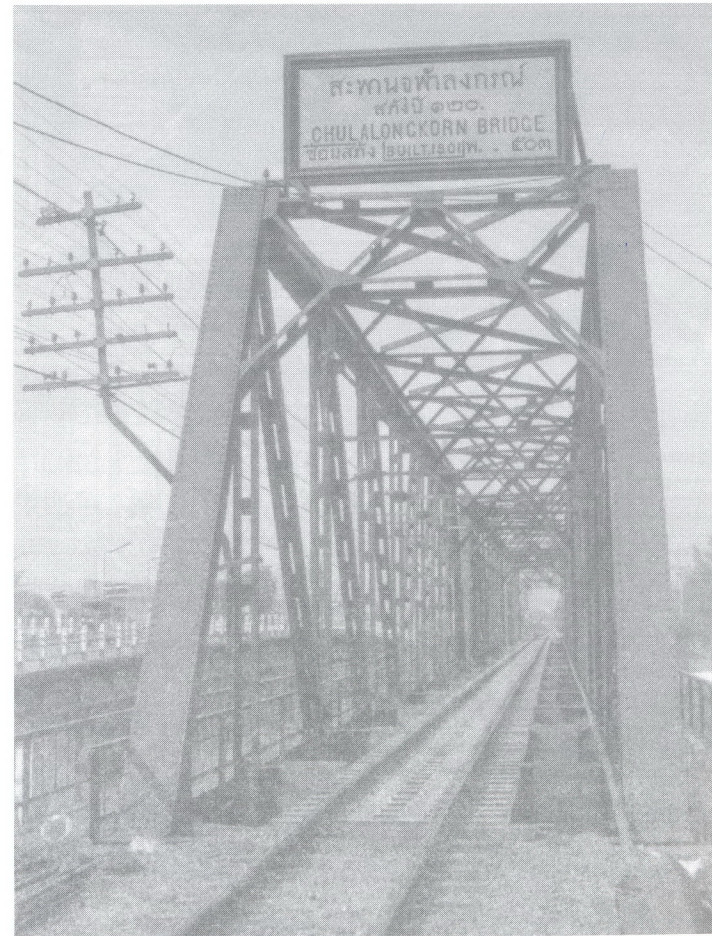
ที่ปากก็หายไป เป็นองค์พระพุทธรูปแปลงปลั่งเหลืองอร่ามดังเดิม ปัจจุบันได้สร้างโบสถ์ใหม่ให้ท่านประดิษฐาน ส่วนโบสถ์เก่าก็คงเก็บไว้ไม่ได้รื้อทิ้ง

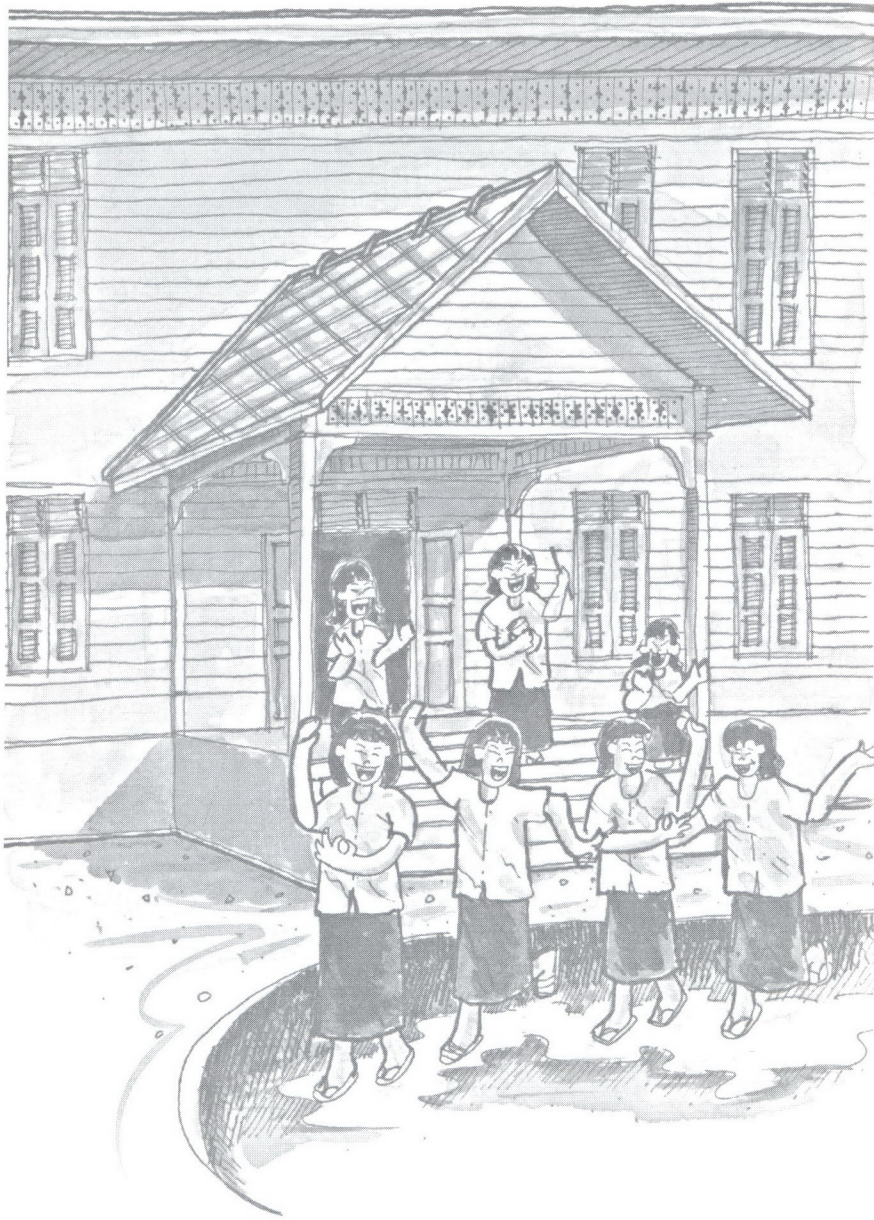
ยุคสงครามหยุดยาคาหาราชา ราคาแพงมาก ชาวบ้านก็ได้อาศัยยาของอาจารย์ท่านสมภารวัดเจริญ ขณะนั้นท่านเป็นหมอยา ชื่อ “อาจารย์เจียง” ท่านมีคาถาอาคมประกอบการรักษาด้วย ข้าพเจ้าเคยเห็นคนแขนหัก กระดูกโผล่ออกมาข้างนอก ญาติพาไปหาอาจารย์ ท่านก็จับๆ บีบๆ บ่นคาถาพ่นๆ ลงตรงแผล กระดูกก็เข้าสู่แขนแล้วท่านก็เอาไม้ไผ่ผ่าซีกประกบเป็นฝือกมัดจนแน่น คนไข้ก็ร้องปวดโอดโอยท่านก็บอกให้ดื่มน้ำมันต์ของหลวงพ่อในโบสถ์ กลับบ้านไปไม่นานก็หาย โรคที่เป็นกันมากในตอนนั้นมี โรคฝีในท้อง (วัณโรค) โรคไข้จับสั่น (มาเลเรีย) ทุกคนที่เป็นก็ได้อาศัยยาหม้อของอาจารย์ ผสมด้วยน้ำมันต์หลวงพ่อ ขมิ้น คื่นชามก็ล้างปากด้วยน้ำมันต์หลวงพ่อ น้ำมันต์หลวงพ่อในโบสถ์จึงต้องทำไว้เป็นโองใหญ่คอยเติมน้ำให้เต็มอยู่เสมอ เพราะจะมีชาวบ้านมาดักไปทุกวัน โรคฝีในท้องถ้าเป็นแล้วจะเรื้อรังอยู่นาน ในที่สุดถึงขั้นอาเจียนเลือดออกมาเป็นกระโถนๆ ก็ต้องตาย สรุปว่าคนที่ข้าพเจ้าเห็นเป็นฝีในท้องทุกคนตายหมด และผู้ใหญ่จะกีดกันไม่ให้เด็กๆ เข้าใกล้ เพราะมันเป็นฝีบอบ คอยกินตับไตไส้พุง พวกเราก็กวักไม่กล้าเข้าใกล้ ส่วนไข้จับสั่นนั้น เด็กๆ เป็นกันมาก (คงเกี่ยวกับถูกยุงกัดมาก) ข้าพเจ้าและนายเจียงก็เป็น พอได้เวลาก็จะมีไข้ขึ้นหนาวสั่นพบบๆ เป็นเช่นนี้ทุกวัน อาจารย์ก็ต้มยาให้กิน ตามด้วยน้ำมันต์หลวงพ่อ พอเริ่มสั่นน้ำก็จะเอายาหม้อของอาจารย์กรอกปาก ล้างปากด้วยน้ำมันต์หลวงพ่อ เอาผ้าห่มหนาๆ คลุมโปงไว้ สักพักเหงื่อออกท่วมตัว พอหายสั่น น้ำชายก็จับโยนลงคลองหน้าบ้าน เราก็อ้วน้ำกันสนุก อาจารย์ท่านสั่งว่า ถ้าเป็นผู้ใหญ่หลังจับสั่นแล้ว

ให้เช็ดตัว แต่ถ้าเป็นเด็กให้จับโยนคลอง พอดำผุดดำว่ายสักพักก็หัวโผล่
 เบบ่า แต่ห้ามเล่นน้ำนาน ราว 5-10 นาทีก็ต้องขึ้น มิฉะนั้นไข้จะกลับ ข้าพ-
 เจ้าเติบโตหัวแข็งมาด้วยวิธีการแบบนี้ จนเติบโตแก่เฒ่ามาทุกวันนี้ ก็
 ยังติดอาบนํ้าสระผมหลังหายไข้ ซึ่งมันก็คือวิธีถ่ายเทความร้อนออกจาก
 ร่างกายนั่นเอง วิธีการของอาจารย์จึงถูกบ้างไม่ถูกบ้าง แต่อย่างไรก็ยัง
 ได้ยาสมุนไพรต้มร้อนๆ เรียกเหงื่อ ทั้งเป็นจิตวิทยาที่คนไข้รับรู้ว่าจะได้รับ
 การรักษา มีกำลังใจสู้ ไม่มียาเม็ด ขาดยาฉีด ก็ยังมียาหม้อให้กินเป็นยา
 ยามยาก ให้คนยากคนจนได้อาศัยพึ่งพา

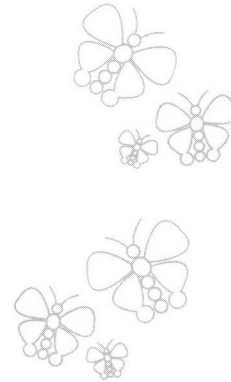
ข้าพเจ้าเริ่มเข้าเรียนในโรงเรียนวัดเจริญ ชั้นมัธยมปีที่ 4 พอถึง
 เดือนสิงหาคมของปีนี้ สงครามก็สงบ เราสี่คนที่บ้านน้ำชาาก็แยกย้ายกัน
 กลับบ้าน ประสามและยอดกลับบ้านเขาที่วัดพนมพลู นายเจียงคงเรียน
 ต่อที่วัดเจริญ ข้าพเจ้ากลับมาเรียนชั้นมัธยม 4 ต่อที่โรงเรียนสตรีประจำ
 จังหวัด เราทั้งสี่ยังคงเจอเจอกันบ้าง สำหรับนายเจียงตัวแสบ สนุกกัน
 ตลอดมา เพราะพอจบมัธยมปีที่ 4 เขาเข้าไปเรียนในกรุงเทพฯ ไปอยู่บ้าน
 พี่ชาย พบกันบ่อย

เขาไปจับผู้หญิงคนใด ก็เอารูปมาอวด กว่าจะได้เมียไม่รู้เปลี่ยน
 แฟนมากี่คน จำได้ว่าหลายคนมาก แฮ่! ชีวิตคนเราก็แค่นี้แหละนะ ถึง
 เวลาที่ต้องไป เอาอะไรติดตัวไปไม่ได้ ไม่รู้จะโลกกันไปทำไม อยู่เพื่อกคิด
 ถึง พบเพื่อจาก ขอให้อิทธิพลนายเจียงตัวแสบจงมีความสุขอยู่ท่าม
 กลางนางฟ้าที่อุปเลส!!

ชีวิตในวัง

โอโย! ฟังแล้วขลุ่ย! ใครได้ยินคงคิดว่าข้าพเจ้ามีวาสนาเข้าไปเป็นนางใน ความจริงไม่ใช่ มันเป็นช่วงชีวิตที่ข้าพเจ้าถูกส่งเข้าไปเป็นนักเรียนฝึกหัดครูประถม (ป.ป.) ต้องเข้าเป็นนักเรียนประจำในโรงเรียนฝึกหัดครูสวนสุนันทา ซึ่งคือวังสวนสุนันทาเดิม เราก็เลยโมเมจัดตัวเองเข้าเป็นกลุ่มชาววังไป

ข้าพเจ้าเป็นนักเรียนฝึกหัดสวนสุนันทา รุ่น 2493 สมัยนั้นคนจะได้เป็นนักเรียนฝึกหัดครูไม่ใช่จะเข้าไปได้ง่ายๆ นะ ต้องเป็นนักเรียนเรียนดี ระดับที่ 1-2-3 ของจังหวัด เพราะมีทุนให้เข้าเรียนได้จังหวัดละ 6 คน เป็นหญิง 3 ชาย 3 ทุนก็ส่งไปเรียนที่สวนสุนันทา และฝึกหัดครูเพชรบุรี ชายก็ส่งไปเรียนที่บ้านสมเด็จเจ้าพระยา และฝึกหัดครูพระนคร เป็นนักเรียนกินนอน อยู่ฟรี กินฟรี

สภาพของโรงเรียนประจำของสวนสุนันทาสมัยนั้น ยังคงสภาพวังเดิมสมบูรณ์ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงก่อสร้างเพิ่มเติมจนใหญ่โตเช่นปัจจุบัน สภาพสมัยนั้นยังเป็นตึกหลังเล็ก หลังใหญ่ ปลูกเรียงรายกันไปมีเขตกันแยกออกจากฝ่ายหน้าที่มีตึกเรียนสามชั้นเป็นอาคารสร้างใหม่ มีอาณาเขตติดกับโรงเรียนกรมการปกครองของกระทรวงมหาดไทย กันแยกจากกันด้วยรั้วสังกะสี ส่วนรั้วรอบโรงเรียนเป็นรั้ววังเก่า เป็นกำแพงสูงทึบ ทาสีชมพู เพื่อปิดบังให้พ้นจากสายตาคนภายนอก

มีคลองเล็กๆ กันเขต ระหว่างฝ่ายหน้าตึกเรียนและฝ่ายในตึกนอน โดยมีสะพานเล็กๆ เป็นทางเดินข้าม กลางสะพานมีประตูปิดเปิดจะเปิดตอน 7.30 น. ให้ออกไปเรียน และจะปิด ประมาณ 17.00 น. ข้ามสะพานเข้ามาฝ่ายใน ตึกแรกที่ตั้งอยู่ทางซ้ายมือของถนน เป็นตึกหลังเล็กๆ เรียกตึก 26 เป็นตึก 2 ชั้น ชั้นบนมี 2 ห้อง เป็นห้องนอน ห้องละ 13 คน นอนกันอย่างเบียดเสียด เติงนอนต้องตั้งติดๆ กัน ทั้งห้องเต็มไปด้วยเตียงและทางเดินแคบๆ ชั้นล่างมีห้องโถงกว้างอยู่หนึ่งห้อง เป็นที่ตั้งตู้เสื้อผ้าเล็กๆ 26 ตู้ ตั้งพียงฝารอบสี่ด้าน เว้นประตูทางเข้า กลางห้องเป็นพื้นไม้กว้าง ใช้เป็นที่รีดผ้าในวันหยุด อีกห้องเป็นห้องขนาดเล็ก เป็นห้องพักของอาจารย์ประจำตึก ท่านชื่ออาจารย์บุญจันทร์ วงศ์รักมิตร ติดกับห้องนอนอาจารย์เป็นห้องน้ำ และห้องส้วม ซึ่งอาจารย์จะอนุญาตให้เราใช้ได้เฉพาะห้องส้วมในตอนกลางคืน ส่วนตอนกลางวันทุกคนต้องลงไปใช้ห้องส้วมรวมที่ปลูกเป็นแถวไว้นอกอาคาร อาจารย์เป็นคนใจดีมาก พวกเรา 26 คน โชคดีมากที่ได้อยู่ตึก 26 ถึง 2 ปี

มีตึกเรียงแถวทางซีกซ้ายของถนน จากตึก 26 ก็เป็นตึก 25, 24, 23, 22, 21 ทุกตึกล้วนเป็นตึกขนาดใหญ่ อยู่กันตึกละ 50-60 คน หน้าตึก

ทุกหลังมีสนามกว้างไว้ทุกหลัง ส่วนทางซีกขวามือเป็นแนวคลองเดียว กับคลองกันแนวเขตระหว่างฝ่ายประจำและตึกเรียน คลองสายนี้อ้อมโค้งไปลงบึงใหญ่ ที่กันเขตฝ่ายประจำของโรงเรียนสวนสุนันทาและฝ่ายประจำของโรงเรียนการเรือนสวนดุสิต ซึ่งเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูสตรีสำหรับเป็นครูช่างและอาหารโดยเฉพาะ นอกจากนี้ก็มีครูอนุบาลละอออุทิศ ฝึกออกไปเป็นครูอนุบาลโดยเฉพาะ เช่นกัน

ริมกำแพงสีชมพู เป็นแนวยาวนับแต่ตึก 25 เป็นต้นไปจนถึงถึง 21 สร้างส้วมเป็นห้องแถวยาวไว้ 2 ช่วงๆ ละ ก็ห้องจำไม่ได้ (คาดว่าราว 10 ห้อง) ต่อจากห้องส้วมก็เป็นอาคารห้องน้ำ มีอยู่ 2 ช่วงเช่นกัน แต่ละช่วงเป็นห้องน้ำเดียว ในอาคารสร้างอ่างซีเมนต์สูงราว 1 เมตร ยาวตลอดไปทั้งห้อง น้ำจะไขไไว้เต็มอ่าง หมดแล้วแล้วกัน ระวังจะเคาะให้ลงไปอาบน้ำได้ตอนหกโมงเช้าและ 16.30 น. ทุกคนต้องนำขันน้ำ สบู่ของตนเองไปเข้าแถวเข้าห้องน้ำได้ครั้งละ ราว 20 คน (ไม่แน่ใจ) คนเข้าไปอาบก่อนอาบเสร็จแล้ว หัวหน้าห้องน้ำจึงจะให้แถวต่อไปเข้าไปอีกชุด ทำเช่นนี้จนหมดคนอาบ ซึ่งคนท้ายๆ จะต้องขอดน้ำกันอย่างอาบ ดังนั้นทุกคนจึงพยายามที่จะได้แถวต้นๆ นั้น คือต้องไปยืนเข้าแถวคอยนานกว่าห้องน้ำจะเคาะระฆังและเปิดให้เข้าได้ นานๆ เข้าก็เกิดมีคนหัวคิดแหลม พอลับจากโรงเรียนถึงหอพักก็รีบเอาขันอาบน้ำของตนไปเข้าแถวไว้ก่อน พอระฆังเรียกก็ลงมายืนแถวตรงขันอาบน้ำของตน หัวหน้าห้องน้ำก็ไม่ได้สังเกต เพราะจะมาเคาะระฆังและเปิดห้องน้ำ ทำอยู่เช่นนั้นนานพอควร ความรู้ถึงอาจารย์ผู้ปกครอง วันหนึ่งท่านก็เดินมือไขว่หลังมาดู มีการโรงตามมาด้วยสั่งให้เก็บขันทั้งหมดไป ตึก 19 ให้เจ้าของขันไปขอคืนจากท่านเอง ปราภภูมิคนไม่ยอมไปรับคืน เพราะกลัวโดนหักคะแนนความประพฤติ ยอมเสียเงิน

ไปซื้อใหม่ เลยโดนท่านอบรมหมดทุกคน แล้วเอาชิ้นมากองให้หาเอาคืนไปเอง นับแต่นั้น แถวขันอาบนํ้าจึงหายไป ใครอยากอาบนํ้าตอนอ่างเต็มก็ต้องรีบไปอาบ ใครชอบเกลไถลกก็ขอดกัันอ่างอาบเอา มีบางคนถึงกับยอมไปไชนํ้าจากก๊อกในห้องส้วมมาอาบ

การทำการบ้าน ดูหนังสือต้องทำให้เสร็จก่อนสามทุ่ม พอสามทุ่มทุกคนต้องไปรวมที่ระเบียงชั้นบน เพื่อสวดมนต์ก่อนนอน แต่ก่อนสวดมนต์ต้องตรวจก่อนว่า อยู่ครบหรือไม่ โดยอาจารย์ประจำตึกจะมาเรียกชื่อเป็นรายคน (ส่วนใหญ่ก็ให้หัวหน้าตึกเป็นคนเรียก) วิธีขานว่าอยู่ก็ให้ขานว่า “หนึ่งครั้งปกติ” หมายถึงว่าวันนั้นได้มีการถ่ายแล้วหนึ่งครั้ง ถ้าใครขานว่า “ไม่ปกติ” ก็จะถูกส่งไปตึกพยาบาลเพื่อดื่มนํ้ามันละหุ่ง ดังนั้นจึงไม่มีใครจะขาน “ไม่ปกติ” นอกจากผู้เสียสติ (ถ้าไม่ปกติหลายวันก็แอบฝากเขาซื้อยาถ่ายมากินเอง บางคนตุนยาถ่ายไว้เป็นถุงๆ ก็มี)

ตอนหัวโค้งของคลอง ซ้ายมือเป็นตึก 19 อยู่ริมถนน ซ้ายถนนมาเป็นตึก 20 อยู่ข้างประตูกำแพง อีกซีกของประตูเป็นอาคารเยี่ยมของผู้ปกครอง เป็นศาลาโล่ง ทั้งสี่ด้าน พวกเราเรียกว่า “คอก” เพราะดูเหมือนคอกหมู ถัดจากศาลาเยี่ยมก็ถึงตึก 21 ตึก 19 เป็นตึกอาจารย์ผู้ปกครอง ชื่อ “อาจารย์สุณีย์ ชังคะมานนท์” ท่านอยู่กับ คุณครูผู้ช่วยชื่อ “คุณครูอมรา” อาจารย์สุณีย์ ท่านเป็นคนเจ้าระเบียบที่พวกเราทุกคนกลัว

ริมถนนตรงข้ามอาคารเยี่ยมใกล้ๆ กับตึก 19 มีร้านค้าเล็กๆ ตั้งริมถนน ชายของที่จำเป็นต้องใช้สำหรับนักเรียนประจำ อาทิ ยาสิฟน แปรงสิฟน สบู่ ชัน ถ่านริตผ้า แป้งมันลงเลื่อเวลาซัก เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีพวกจุกจิกรวมถึงขนมก็มีหลายอย่าง แต่ที่ขายดีก็มีพวกขนมโก๋อ่อน ขนมหูช้าง ขนมคอกห่าน ถั่วทอด ฯลฯ กินกันได้กินกันดี หนาวออกไปข้างนอกยังอุตสาห์ซื้อขนมหูช้างและขนมโก๋กลับเข้ามากิน

การซื้อของที่ร้านค้าแห่งเดียวแห่งนี้ ต้องใช้คุปองซื้อ เพราะทางโรงเรียนกำหนดให้ใช้ได้คนละ 15 บาทต่อเดือน ในบัตรคุปองจะพิมพ์ไว้เป็นช่องสี่เหลี่ยมเรียงเป็นแถวๆ ช่อง 50 สต. มากหน่อย รองลงเป็น 1 บาท และมี 5 บาทอยู่หนึ่งช่อง หลังเลือกซื้อของ คุณครูผู้ขายคือคุณครูอมราก็จะนำบัตรไปกดเจาะช่องตามราคาให้ทะลุโหว่ บัตรของข้าพเจ้าจะพรุนเป็นรูเต็มไปแต่สัปดาห์แรก แล้วก็ทิ้งหน้าเหี่ยวไปจนกว่าจะสิ้นเดือน จึงจะได้บัตรใหม่มาใช้ บางคนเขาประหยัดได้จริงๆ บัตรเขาจะไม่ค่อยถูกเจาะเหลือเต็มๆ ช่อง พอสิ้นเดือนก็เอาไปขึ้นบัตรใหม่ เงินในบัญชีเงินฝากเดือนละ 15 บาทของเขาก็จะถูกหักไปเท่าที่ช่องที่ถูกเจาะ ส่วนที่เหลือก็เป็นเงินเก็บสะสมไว้ แต่ส่วนใหญ่มักจะโดนขอซื้อจากคนที่บัตรถูกเจาะหมดด้วยเงินสดที่แอบซ่อนกันเข้าไปไม่ให้คุณครูเฝ้าจับได้ เพราะกฎของโรงเรียนห้ามมีเงินสดติดตัว ตลอดจนของมีค่าต่างๆ

ขอเล่าถึงระเบียบการห้ามมีเงินสดติดตัว วันที่เราเริ่มเข้าประจำหรือวันที่กลับเข้าโรงเรียนหลังจากกลับจากออกไปเยี่ยมบ้าน คุณครูเฝ้าจะตรวจค้นสิ่งของทุกชิ้นที่นำเข้า รื้อละเอียดลออยังกะตำรวจค้นยาบ้า แต่เรื่องความอยากมีเงินสดติดตัวของพวกเรามีหรือจะพ้นความมานะพยายาม วิธีแอบซ่อนเงินเข้าไป ที่นิยมมากคือ การเย็บกระเป๋าส่อนเงินไว้กับขอบกางเกงในหรือขอบเสื้อใน บางคนก็มานะพยายามม้วนธนบัตรให้เป็นแท่งเล็กๆ แทะเข้าไปในก้อนขนม เช่น ขนมปังปอนด์

เห็นใครหัวงูใส่แถวขนมปังปอนด์ก็เชื่อได้เลยว่านั่นแหละ ใครอย่าไปฉวยเอาขนมของเขามาฉีกกินต่อหน้าธารกำนัล ละก็เป็นยั่วแสบเตะกำนคอบ บางคนก็มานะมากเลาะขอบกระโปรงแล้วพับธนบัตรจนเรียบเป็นแผ่นยาวสอดเข้าไปตามขอบแล้วเย็บไว้ดังเดิม พวกนี้สังเกตได้

ง่ายคือ เวลาเดินขอบกระโปรงจะชี้ไปชี้มา (วิธีนี้ไม่ค่อยนิยมนักเพราะต้องเลาะต้องเย็บหลายหน)

มีวิธีเบิกเงินจากบัญชีออกมาใช้คือ การขอเบิกมาซื้อของใช้ประจำตัว เช่น รองเท้าแตะ ชันน้ำ ผ้าเช็ดตัว เป็นต้น โดยต้องให้อาจารย์ประจำตึกเซ็นอนุมัติ ซึ่งส่วนใหญ่ท่านก็เซ็นให้ไม่ขัดข้อง ก็เงินในบัญชีของเราท่านก็มักจะจ่ายให้ง่าย ๆ แต่ท่านก็จำได้ว่าใครเบิกอะไรกันบ้าง เมื่อเราเบิกซ้ำๆ ถี่ๆ ท่านก็ถามว่า “โอ้รองเท้าแตะเนี่ย เอาไปใส่เดินหรือเอาไปกิน” แล้วท่านก็จ่ายให้โดยไม่ต้องการคำตอบ

เงินสดที่เราจับเอาเข้ามานี้ เราจะเก็บไว้ใช้วันที่ได้รับอนุญาตให้ออกไปเที่ยวนอกโรงเรียนส่วนหนึ่ง อีกส่วนฝากเด็กมัธยม ซึ่งเป็นนักเรียนไปกลับซื้อของบ้าง ขนมบ้าง แอบกินขนมจากร้านโรงเรียนการปกครองบ้าง และที่เจ๋งๆ คือ แอบซื้อข้าวตังหมี ที่ร้านขายของของคุณครูอมรานั้นแหละ ท่านให้แม่ครัวเอาข้าวตังก้นกะทะที่หุงข้าวเลี้ยงเรานั้นแหละ ทำเป็นข้าวตังหมี ใส่ถุงแอบมาขายพวกเรา บางวันก็มีพวกผลไม้ เช่น กระท้อน กล้วยหอม (สงสัยจะเป็นของจากไร่ของท่าน หรือให้แม่ครัวซื้อมา) ของซื้อเงินสดเหล่านี้ต้องแอบซื้อหลังร้าน ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กปี 3 - 2 ส่วนเด็กปี 1 ยังไม่ค่อยรู้และไม่กล้า

พวกเรามักจะให้ฉายาคุณครูอมรารู้ขายของร้านค้าแห่งเดียวนี้ว่า “หน้ายักษ์” เพราะหน้าท่านไม่เคยปรากฏรอยยิ้ม และพูดเสียงดุทุกครั้ง เราชอบไปคิดว่าท่านมีเรื่องโกรธอะไรเราหนักหนา จึงได้บึ้งตึงและดุพวกเราขนาดนั้น ความจริงถ้าเราเองมีใจกว้าง ลองคิดถึงความเป็นไปได้ ที่นักเรียนจำนวนร้อยๆ ไปรุมซื้อของจากท่านพร้อมๆ กันในเวลาเปิดขาย โดยเฉพาะวันหยุด ถึงจะมีการเรียงแถวกันซื้อ แต่ทุกคนก็เร่งเร้า คนต่อไปก็เร่งเข้ามา

หยิบโนน หยิบนี้ ค่อยเตรียมไว้ ท่านก็ต้องดู ต้องปวดหัวกับความวุ่นวายของพวกเรา จะให้ท่านยิ้มแย้มไหวได้อย่างไร มีหน้าซ้ำเมื่อหมดเวลาขายของปิดร้านแล้ว ก็ต้องไปเป็นผู้ช่วยอาจารย์ผู้ปกครองเกี่ยวกับความไม่เรียบร้อยของพวกเราอีก เห็นไหมใครมาเป็นคุณครูอมราก็คงยิ้มไม่ออกทั้งนั้นหลายปีต่อมาหลังจากข้าพเจ้าจบมาทำงานแล้ว ได้มีโอกาสพบกับคุณครูอมรา ข้าพเจ้าเข้าไปทำความเคารพท่าน ท่านดีใจยิ้มแย้มทักทายข้าพเจ้าอย่างใจดี ท่านบอกว่า “ตอนนี้ครูออกมาสอนหนังสือที่โรงเรียนดอนเมือง” ท่านคงอยากจะต่อท้ายว่า ...พ้นออกจากพวกเธอมาได้ โลงหัวใจ มีความสุข... ถึงอย่างไร ข้าพเจ้าก็ยังจำท่านได้ด้วยเสียงของท่านที่ยังดังก้องหูว่า “บัตรของเธอเนี่ยมันพรุนจนไม่มีรูเจาะแล้วนะยะ ใช้อะไรกันหนักหนา ไอ้ถ่านนี้ เอาไปกินรีไร” โอ้ ! คุณครูไม่รู้อะไรจริงว่า ไอ้ถ่านนี้มันโดนขโมยกันเป็นประจำไม่รู้ของใครเป็นของใคร เมื่อหมดก็ต้องซื้อ (ความจริงเราเอาถ่านไปขายถูกๆ ให้กับคนมีเงินสด เขาไม่เจาะบัตร)

ฝั่งคลองซีกตรงข้ามกับร้านค้ามีสะพานข้ามไปเป็นเกาะบนเกาะมีศาลสมเด็จพระนางสุพรรณมา ตั้งอยู่ เป็นสถานที่ที่พวกเราเคารพนับถือมากวันแรกที่เข้ามาอยู่ในวังแห่งนี้ ทุกคนต้องมีรูป บ้างก็ 3 ดอก 5 ดอก 9 ดอก จนถึง 19 ดอกก็มี อันนี้ก็แล้วแต่ความเชื่อของแต่ละบุคคล แต่ที่แน่ๆ คือไม่ว่าจะเป็นการสอบ การแข่งขันกีฬา จะต้องมีการบนบานศาลกล่าวต่อพระวิญญูญาณของสมเด็จพระนางสุพรรณมา โดยเฉพาะการแข่งกีฬาประจำปีสมัยนั้น มีการแข่งขันเน็ตบอลล์ สุพรรณมาของเราถือว่าเป็นแชมป์ ฟีที่เป็นมือชู้ตแม่นก็มีฟีสสมควรและฟีสซิงมาศ ชู้ตบั้งใด พวกเราคงเชียร์ก็ได้เฮทุกที ก่อนเคลื่อนขบวนออกจากที่พัก ก็จะไหว้สมเด็จพระนางสุพรรณมา ขอให้ชนะแล้วก็คอยสังเกตว่าจะมีฝนตก ฝนปรอย ละอองฝน ถ้ามีอย่างนี้

แน่ใจได้ว่าชนะ นี่คือเรื่องจริง ไม่ใช่เรื่องเล่าสนุก ไม่ว่าจะป็นหน้าร้อน หน้าหนาว (ส่วนใหญ่กีฬาจะแข่งหน้าหนาว บางครั้งก็เรื่อยมาถึงหน้าร้อน) จะมีปรากฏการณ์เช่นนี้จริงๆ พวกเราชาวสุพรรณทาคงจำกันได้

ตอนอยู่ ปี 2 มีเรื่องเล่าต่อๆ กันมาว่า พี่ ปี 3 คนหนึ่งกลัวสอบ

ไล่ตก ได้บนบานสมเด็จพระนางสุพรรณาทาว่า “ถ้าสอบได้ จะแก้ผ้ารำแก้บน” พวกเราก็สนใจพากันเป็นห่วง ถ้าสอบได้จริงแล้วพี่เขาจะทำอะไร น่ากลัวตอนบน คงคิดว่าตนตกแน่ๆ เราตามข่าวได้ความว่า พี่เขาสอบได้จริงๆ ที่นี้เราก็ต้องตามข่าวว่าพี่เขาจะแก้บนตอนไหน เมื่อไรจะได้ตามไปแอบดู คอยๆ ก็ไม่มีข่าว จนวันใกล้ปิดเทอมใหญ่ จึงได้ข่าวว่าพี่เขาแก้บนแล้ว ตอนเที่ยงคืน มีเพื่อนๆ

กลุ่มหนึ่งไปเป็นเพื่อน ยืนล้อมวงยืนหันหลังให้ศาลสมเด็จพระนาง แล้วพี่คนบนก็แก้ผ้ารำหน้าศาล เรื่องนี้จริงเท็จไม่รับรอง เพราะเป็นเรื่องเล่าๆ ต่อๆ มา ไม่ได้เห็นของจริง

ริมคลองบนเกาะศาลสมเด็จพระนางสุพรรณาทา ถัดจากโรงอาหาร มีอาคารโถงเป็นอาคารโรงอาหาร พวกนักเรียนประจำทุกคน ต้องมารับประทานอาหารทุกมื้อที่โรงอาหารเดียวกันนี้ มื้อเช้า 7.00 น. มื้อเที่ยง และมื้อเย็น 17.00 น. เป็นระเบียบของหอพัก เมื่อถึงเวลาอาหารแต่ละมื้อจะมีสัญญาณบอกให้ทุกคนออกไปเข้าแถวหน้าตึกพัก เมื่อเรียบร้อยแล้วก็จะขว

ตึก 20-26 โต๊ะอาหารเป็นม้ายาว เดินแถวนั่งลงที่โต๊ะแถวยาว 2 แถวโต๊ะยาวหันหน้าเข้าหากัน จับกลุ่มๆ ละ 6 คน ดังนั้นกลุ่มเดียวกันอาจจะคนละตึก เป็นเจตนาที่จะไม่ให้กลุ่มคงที่ ต้องการให้หมุนเวียนเปลี่ยนกันไป เป็นระเบียบเพื่อควบคุมความมีระเบียบขณะรับประทานอาหาร ต้องนั่งกับรุ่นน้อง ทุกคนจึงต้องระวังตัวเรียบร้อย ขณะรับประทานอาหารคนนั่งกลางจะต้องคอยสับเปลี่ยนจานอาหารให้คนนั่งข้าง เป็นภาระที่ส่วนใหญ่ไม่ชอบทำ บางครั้งก็มีการแก่งกัน เช่น ยกแต่น้ำพริกและจานผักไปให้ ไม่ให้ปลาหู หรือทำเป็นลิ้มเพราะคนนั่งกลางจะตักจานไหนก็สะดวกทั้งนั้น

ทั้งมีระเบียบห้ามส่งเสียงคุยขณะรับประทานอาหารด้วย

เมื่อทุกคนนั่งจับกลุ่มครบเรียบร้อยแล้ว หัวหน้าห้องอาหารจะสั่งกระดิ่งให้เริ่มรับประทานอาหารได้ อาหารตรงหน้าจะเป็นกับข้าว 2 อย่าง อาหารแต่ละมื้อจะได้อาหารครบห้าหมู่ ส่วนใหญ่จะเป็นพวกผักจิ้มอย่างหนึ่งแกงน้ำๆ อย่างหนึ่ง กินอิ่มแล้วก็ต้องนั่งเงียบๆ รอคุณครูเวรให้สัญญาณจึงลุกขึ้นเดินแถวออกจากห้องอาหาร ถ้ามีใครทำเสียงดังหรือแตกแถวจะถูกกักให้นั่งคอยต่อ มีอยู่ครั้งหนึ่ง เจ้าศรีวรรณ อยากลองของ วันนั้นเป็นเวรของอาจารย์จรรยา ซึ่งได้ชื่อว่าเฮี้ยบมาก มื้อนั้นเป็นมื้อเย็น ขณะนั่งรอสัญญาณให้ลุกออกไปได้ เจ้าศรีวรรณทะเล้งร้อง “เหมียว” ออกมา เท่านั้นแหละอาจารย์แทบรำทวนใจ ผลคือ ทุกคนต้องนั่งนิ่งต่อไปอีกครั้งชั่วโหม่งพอออกมาจากห้องอาหารได้ เด็ก ปี 1-2 เดินเงียบกลับไป พร้อมคำด่าในใจ แต่พวก ปี 3 เราแทบจะรุมสกรัมเจ้าศรีวรรณให้แบนเป็นกล้วยปิ้ง

ข้างโรงอาหารมีตึก 2 ชั้น ทรงยาว เรียกว่า ตึก 6 เป็นที่พักของพี่ ปี 3 ที่มีจำนวนนับ 100 คน ข้าพเจ้าก็หวังว่า เมื่ออยู่ปี 3 จะได้มาอยู่ที่

ตึก 6 นี้บ้าง เพราะเป็นตึกสร้างใหม่ แต่ปรากฏว่า รุ่งข้าพเจ้าถูกตราหน้าว่า “เฮี้ยว” มาก ขึ้นเอาไปอยู่รวมกันคุมไม้ไหว และไม่มีคุณครูท่านใดยอมมาเป็นอาจารย์ประจำตึก พวกข้าพเจ้าเลยอดเข้าอยู่ตึก 6 ต้องแยกย้ายกันอยู่ตามตึก 24, 25 , 26 ข้าพเจ้าตั้งใจที่ได้กลับไปอยู่ตึก 26 อีกมีความสุขมาก เพื่อนร่วมตึก 26 สมัยปี 1 หลายคนก็ได้กลับมาอยู่ด้วยกัน ส่วนตึก 6 ก็กลายเป็นที่อยู่ของน้อง ปี 1 ที่เข้าใหม่ หัวอ่อนปกครองง่าย ปัจจุบันตึก 6 ได้จัดเป็นตึกคณะวิทยาการจัดการ และบริเวณเกาะศาลสมเด็จพระนางสุันทา ได้สร้างห้องสมุด และลานจอดรถ ศาลสมเด็จพระนางฯ ยังคงอยู่

ริมถนนด้านซ้ายมือฝั่งตรงข้าม ตึก 6 เป็นโรงครัว พวกเราเคยถูกเกณฑ์ผลัดเปลี่ยนกันไปช่วยทำครัว เป็นครั้งแรกที่ข้าพเจ้าได้เห็นครกตำน้ำพริกไฟฟ้าใบใหญ่ขนาดครกตำข้าว เตาขนาดใหญ่สำหรับกะทะใบบัวขนาดใหญ่ใช้หุงข้าว และมีเตาพร้อมกะทะเชิงขนาดใหญ่สำหรับปรุงอาหาร โรงครัวสำหรับเลี้ยงอาหารคนจำนวนร้อยจำนวนพัน ต้องใหญ่โตเช่นนี้เอง ผักปรุงอาหารต้องใช้เป็นเซ่งๆ เนื้อสัตว์นับได้วันละเป็นร้อยกิโล อาหารโรงเรียนประจำเท่าที่ได้ฟังๆ มาส่วนใหญ่จะบ่นว่า กินไม่ได้ แต่สำหรับที่สุพรรณนี้ ต้องยกให้ว่าเทียบฝีมือชาววังจริงๆ มีอาหารหลายชนิดที่ข้าพเจ้าจดจำมาจนถึงทุกวันนี้

น้ำพริกปลาทุ ปลาทุตัวอ้วนๆ ทอดเหลืองหวักรอบ คนละตัว น้ำพริกหอมกะปิหอมมะนาว รสกลมกล่อม เผ็ดกำลังดี ผักสดกรอบ ถ้าเป็นผักต้มก็จะหยอดหวักะทิ อร่อย ปรุงให้ลูกๆ กิน ตัดใจตามๆ กัน

ไข่ดาวฝรั่งเศส ไข่ดาวฟองโตๆ คนละฟอง ราดหน้าด้วยหมูสับใส่มะเขือเทศหอมใหญ่ รสหวานเค็มเปรี้ยวมะเขือเทศ อร่อย

ต้มหอง หน่อไม้แห้งต้มหมูสามชั้นใส่ถั่วลิสงปรุงรสด้วยกระเทียมพริกไทยโขลก รสหวาน เค็ม อร่อย

ต้มเปราะ หน่อไม้ดองต้มกะทิใส่น้ำเค็ม ปรุงรสด้วยข้าว ตะไคร้ ใบมะกรูด รสเปรี้ยว หวาน เค็ม อร่อย

ข้าวหมูแดง นานๆ จะมีเมนูข้าวหมูแดงเลี้ยง น้ำราดอร่อยมาก หมูแดงนุ่มหอมอร่อย แถมไข่ต้ม คนละฟอง พร้อมน้ำส้มพริกดอง ซี่อิ้ว น้ำปลา แต่งกวาชอย หอมสด อร่อยจริงๆ

น้ำพริกสำเร็จ ผักน้ำพริกหลายอย่างต้มกะทิ หมูสับรวนราดหน้า ผัก แล้วราดทับด้วยน้ำพริกกะปิ แล้วราดหวักะทิจานเด็ดจริงๆ อร่อยมากสรุปว่า ตอนนั้นอะไรๆ มันก็อร่อยทั้งนั้น ทั้งๆ ที่บ่นว่าถูกกักขังให้อยู่กันอย่างอดๆ อยากๆ ต้องกินกระทั่งแบ่งเปียกน้ำตาล ข้าวคลุกน้ำปลา แต่ทุกคนล้วนอ้วนเป็นหมู ไม่เห็นมีใครผอมกร๋องสักคน

อาหารเหล่านี้จะถูกทำให้กินหมุนเวียนสับเปลี่ยนไปอย่างน้อยก็มีอาหารที่เรากินได้อย่างหนึ่งในจำนวนสองอย่างในมื้อกลางวันและมื้อเย็นที่ให้กินข้าวสวย ส่วนมื้อเช้าจะให้กินข้าวต้ม สมัยเด็กๆ เราไม่ชอบกินข้าวต้ม กับข้าวก็มีพวกถั่วลิสงทอด ลูกปลาวาฬ (ปลาเค็มตัวเล็กๆ ฝอยๆ) ต้มจับฉ่าย ไข่เจียว ไข่พะโล้ หัวไชโป้วยาบ้างผัดไชบ้าง มื้อละสองอย่าง

บางวันก็เป็นข้าวต้มเครื่อง มีข้าวต้มปลา ข้าวต้มหมู พร้อมน้ำส้มพริกดอง น้ำปลา ความจริงอาหารก็ไม่เลว และรสชาติอร่อย แต่เราก็ไม่ชอบกินข้าวต้ม มีหลายคนหนึ่งในนั้นคือข้าพเจ้า เราจะหนีกินข้าวเช้าแรกๆ ก็หลบอยู่ที่หอพัก เมื่อมีการตรวจสอบที่ห้องอาหารว่าขาดใคร อาจารย์เวรก็ให้มาตามไปกิน ต่อมาเราก็เข้าไปแอบหลบในห้องอาบนํ้าก็โดนเจ้าหน้าที่ตรวจเจออีก เราเลยเข้าไปแอบในห้องส้วม ก็ถูกตามเจอ

เช่นกัน จนในที่สุด ต้องให้แต่ละตึกนับจำนวนกันไปให้ครบ และพี่หัวหน้าห้องอาหารตรวจสอบอีกครั้ง เราสงสัยทำไมต้องบังคับเรื่องกินกันนัก น่าจะเป็นสิทธิส่วนบุคคล อาจารย์ท่านว่า ไม่ได้เป็นเด็กต้องกินอาหารให้ครบทุกมื้อ สาธุ ถ้าไม่ถูกบังคับเราอาจไม่เป็นคนแข็งแรงเช่นทุกวันนี้

มีอาหารที่เราต้องจดจำไปชั่วชีวิต เรื่องมีอยู่ว่า :

วันหนึ่งทางโรงครัวทำแกงจืดหมูสับใส่ใบตำลึง เรากินกันอร่อยมาก ก็มีการวิจารณ์กันต่อปากต่อคำแบบคนองปาก ทำนองว่า...เออ อาหารง่ายๆ ถูกๆ อย่างนี้ ทำไม่ไม่ทำให้กินบ่อยๆ อาจารย์ผู้ปกครองท่านได้ยินจึงถามว่า ...ชอบมาก, อยากกินบ่อยๆ ใช่มั้ย... ใครยังอยากกินบ้าง... ก็มีกลุ่มข้าพเจ้านี้แหละยกมืออยากกิน อาจารย์ก็บอกว่า ... ดีมาก วันเสาร์นี้หลังอาหารเข้าไปช่วยกันทำในครัวนะ ... พวกเราตอบรับอย่างยินดี โอ้ ! แค่แกงจืดหมูๆ จะยากอะไร พอเช้าวันเสาร์หลังอาหารเช้า เราก็กินกันไป ในครัว แม่ครัวก็เข้าไปที่กิ่งตำลึง 3 ข่งใหญ่ๆ

บอกให้ล้างแล้วเลือกเด็ดใบอ่อนๆ โอโฮ! พวกเรานั่งเลือกเด็ดกัน ตั้งแต่เช้าจนเที่ยง ยึดหลังลูกแทบไม่ขึ้น แม่ครัวถามว่าบายมาช่วยสับหมู ไหวไหม ทำเอง กินเอง อร่อยนะ เราตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า ไม่เอาแล้ว ป้า ไม่อยากกินแล้ว อาจารย์ผู้ปกครองท่านเดินเข้ามาถาม... เป็นยังไงของง่ายๆ ถูกๆ... จำเอาไว้ของถูกแต่ค่าแรงแพง ที่นี้รู้หรือยังละ ทำไมถึงต้องนานๆ จึงจะทำให้กินที่...นี่ละวิธีสั่งสอนเด็กของผู้ใหญ่ท่านฉลาดลึกซึ้งนัก จำไปจนตาย

ระหว่างโรงครัวกับตึก 20 มีที่ว่างอยู่พอสมควร อาจารย์ผู้ปกครองท่านให้ทำแปลงปลูกผักคะน้า เมื่องามได้ที่อาจารย์เก็บมาผัดกับหมูเลี้ยงพวกเรา อร่อยมาก ผักสดๆ จากไร่ผัดกับหมูกินกันเรียบ อาจารย์ผู้ปกครอง

ท่านก็สั่งให้ปลูกอีกรอบ ปลูกรอบแรกผัดไปก็ครั้งก็จำไม่ได้ จำได้แต่ว่าพวกเราเริ่มเบื่อแล้ว พอรอบที่สอง ผัดอีกครั้งแล้วครั้งเล่า ช่วยกันกินไม่รู้จุกหมด จนที่สุดก็ไม่มีใครกิน เหลือเบะเบะ อาจารย์ท่านก็คิดดัดแปลงเพื่อให้พวกเรากิน ท่านให้ทำแกงเผ็ดคะน้า คือ แกงไก่ใส่คะน้าแทนมะเขือให้ไม่เคยเจอ ไม่มีใครยอมกิน จึงเป็นอาหารอีกสูตรที่เราจะจำไม่ลืม

วันที่ได้กลับบ้านจะเป็นเย็นวันศุกร์ แล้วกลับเข้าหอวันอาทิตย์ (จำไม่ได้แล้วว่าให้ออกได้เดือนละครึ่งหรือสองครั้ง) ทุกคนจะต้องมีผู้ปกครองมารับ มักมีหลายคนเตรียมตัวคอยเก้อ ผู้ปกครองไม่มารับก็หน้าเหี่ยวไป แล้วเย็นวันนั้นก็จะมีเมนูแกงสาบบัวให้กินเป็นประจำ แสบจริงๆ ถูกแซวว่าเป็น “แม่สาบบัว”

กล่าวถึงเรื่องอาหารการกิน อาหารสามมื้อที่จัดเลี้ยงนั้นไม่มีของหวาน พวกเราจึงต้องซื้อของหวานจากร้านค้ากินกันเอง ของว่างตอนบ่ายตอนกลับจากเรียนก็เป็นกล้วยน้ำว้าสุก 2 ผล นานานานจึงจะมีผลไม้อื่นหรือขนม บางวันก็มีเครื่องต้มโกโก้ ชอกโกแลต พวกเราจึงต้องอาศัยขนมจากร้านค้า แต่ก็อย่างว่าเดือนหนึ่ง มีคุกกี้ซื้อของได้ 15 บาท พวกเราจึงค่อนข้างอดขนม เสาร์-อาทิตย์ ใครที่ผู้ปกครองไม่มาเยี่ยม ไม่มีของเยี่ยมหลังรีดผ้าเสร็จก็เอาถ่านจากเตารีดมาเทรวมกัน แบ่งมันลงเลื้อยของใครเหลือก็เทรวมๆ กันในขันอาบน้ำ เอาขึ้นกวนบนเตา ใส่น้ำตาลทรายที่ไปแอบขอมมาจากแม่ครัว สุกตียกขึ้นมาตั้งลงพื้น จากนั้นก็ช้อนคนละคันหัวใครหัวมัน สุกกันลงตักกินกันคนละช้อนสองช้อน กินกันจนขอดกันขึ้น

ตึกต่างๆ ในหอพัก ตึก 26 เป็นตึกที่อยู่สบายที่สุด เพราะเป็นตึกเล็ก อยู่กันน้อยคน คนน้อยเรื่องก็น้อย ทั้งอยู่ห่างจากตึกอาจารย์ผู้ปกครองไกลที่สุด จนเราทำอะไรกันແລ່ງๆ ก็มักไม่รู้ถึงอาจารย์ผู้ปกครอง ประกอบ

กับอาจารย์ประจำหอท่านเป็นคนใจดี ท่านไม่เข้มงวดกับพวกเรา ปล่อยให้พวกเราสบายๆ พวกเราก็สนุกสนานจริงๆ ต้นอะไรที่มีรอบๆ ดึกที่กินได้เราเก็บเราพาดเอามากินหมด กินกระทั่งเมล็ดจามจุรี ผักแก่เมล็ดสีดำเกาะเอามาคว่ในขันอาบนํ้า แล้วก็นั่งแคะกินกัน (พวกเด็กตายอดตายอยาก) ต้นมะม่วงมัน มะม่วงอกร่อง ซึ่งเป็นของหวงห้ามของอาจารย์ผู้ปกครอง ก็ถูกแอบเอามากินทั้งๆ ที่ท่านห้ามเก็บ ความจริงท่านก็เก็บเอาไว้ให้พวกเรากินนั่นแหละ เช่น มะม่วงอกร่อง แก่จัดท่านก็เก็บเอาไปทำข้าวเหนียวหนึ่งแฉกกันกิน แต่พวกเรามั่นรอไม่ไหวเอง เพราะของขโมยกินนี่มันอร่อยมาก ยิ่งลูกอ่อนพาดมาจิ้มเกลือ ตอนบ่ายๆ ร้อนๆ ยิ่งอร่อยสะใจ

ข้าพเจ้ามักจะได้รับคำบ่นจากอาจารย์ประจำหอเสมอว่า “ครูละอ่อนใจกับพวกเธอซะจริงๆ เธอนี้เป็นหัวหน้าตึก แทนจะช่วยเป็นหูเป็นตากลับเป็นซะเอง” ข้าพเจ้าก็จะออกดกับท่านว่า “รับรองเราไม่ทำผิดกฎค่ะ” แต่แล้ววันหนึ่งสิ่งที่ข้าพเจ้ารับรองก็ไม่เป็นความจริง เรื่องคือเป็นระเบียบหอพักต้องตื่นตีห้า ลูกมาหัดกายบริหารหน้าตึก ปกติเราก็ทำตามระเบียบ แต่ตอนนั้นเป็นหน้าหนาวไม่ยอมตื่น เราก็พากันนอนอืดไม่ลุก ข้าพเจ้าไม่เป่านกหวีดเรียกก็ไม่มีใครลุก เราพร้อมใจกันนอนเป็นอยู่เช่นนี้ 2-3 วัน เรื่องรู้ถึงอาจารย์ผู้ปกครอง เช้าวันต่อมาท่านก็เดินมาสำรวจเอง ขึ้นมาจนถึงห้องนอนเข้าไปปลุกให้ลุกขึ้นหัดกายบริหารและนับแต่วันนั้นท่านก็สั่งให้ตึก 26 เดินแถว ปิด-ปรี-ปิด ไปหัดกายบริหารที่หน้าตึก 19 จะหัดอยู่กี่วันจำไม่ได้แล้ว จำได้ว่าหลายวัน และได้ความรู้ว่าการเป่านกหวีดให้เดินแถวไปด้วยนั้น เหนื่อยมาก แถมต้องไปเป่าให้จังหวะกายบริหารอีก ราว 20 นาที หลาบจำไม่รู้ลืม เหนื่อยแทบขาดใจ

นักการภารโรงฝ่ายหอพักที่เป็นผู้ชาย มี 3 - 4 คน สำหรับดูแลความปลอดภัยตอนกลางคืน มีหัวหน้าชื่อ “มหาขัน” เป็นคนชอบเก็บเรื่องของพวกเราไปฟ้องอาจารย์ผู้ปกครอง พวกนี้เวลากลางวันก็จะออกไปทำงานฝ่ายตึกเรียน จะเข้ามาทำตอนกลางคืน จึงผลัดเวรกันเข้ามาดูแลฝ่ายใน แต่มหาขันต้องมาทุกวัน เราจึงต้องพบแกทั้งฝ่ายนอกฝ่ายใน ไม่ว่าจะทำผิดอะไรแกจะเก็บไปฟ้องอาจารย์ และทำตัวช่างประจบ แกรู้ว่าอาจารย์ผู้ปกครองท่านหวงมะม่วงมาก แกมานะเดินนับลูกมะม่วงแล้วตะโกนบอกให้พวกเราว่า มะม่วงทุกลูกถูกนับไว้แล้ว เหมือนกับขู่ว่าพวกเราถ้าไม่กล้าเก็บ เราก็คงรู้ว่าแกขู่ ใครจะไปนับจำนวนลูกมะม่วงบนต้นมะม่วงนับร้อยๆ ต้นได้ครบถ้วน ทุกคนก็รู้ เพียงแต่ทุกคนไม่มีใครอยากจะฝ่าฝืนคำสั่ง รวมทั้งข้าพเจ้าและเพื่อนๆ ตึก 26 แต่ไอ้พวกมะม่วงลูกงามๆ ตรงหน้าต่างห้องนอนนอนมันชวนใจจริงๆ เข้าก็เจอ เย็นก็เจอ นอนก็เห็น ยั่วกิเลสทุกนาที ในที่สุดกิเลสก็ชนะ ข้าพเจ้าเป็นคนรวบพวงมะม่วงเด็ดมาทั้งพวงในคืนหนึ่ง แล้วก็สูมหั่วเฉาะกินในห้องนอนนั่นแหละ ใครๆ ก็เร่เข้ามากิน เพราะมีหลักว่า เวลาโดนลงโทษคนเก็บรับไปเต็มๆ คนกินไม่เกี่ยว วันรุ่งขึ้นก็มีข่าวว่ามะม่วงถูกขโมยเก็บ พุดกันหลายวันจนข่าวเงียบไป แต่ก็ไม่เห็นอาจารย์ผู้ปกครองท่านจะว่าอะไร เราก็เลยได้ใจ เก็บกินกันใหญ่ บ้างอาจถึงขนาดปีนต้นมะม่วงใหญ่ระหว่าง ตึก 26 และ 25 สองคนปีนขึ้นไปเก็บบนต้น หลายๆ คนช่วยกันรับอยู่โคนต้น เก็บกันเป็นถังซักผ้า ขณะกำลังเก็บกันสนุกสนาน อาจารย์ผู้ปกครองท่านก็มายืนเอามือไขว้หลังถามว่า “เต็มถังหรือยัง” เราสองคนบนต้นก็รูตปรูดลงมายืนโคนต้นกองเชียร์โคนต้นก็วิ่งปรู๊ดหนีไปไถลหน้าสลอนที่หน้าต่างตึก อาจารย์ท่านสั่ง “แบกลงไปตึก 19”

เราสองคนก็ไปหาไม้กระบอกมาสอดहु้งแบกหน้าแบกหลังตามหลังอาจารย์ผู้ปกครองไป แบกเดินจากตึก 26 เดินผ่านตึกต่างๆ ที่มีคนโผล่หน้าต่างมองสลับ (รู้สึกอายเหมือนกัน แต่ไม่มาก) นับจากวันนั้นเราก็เลิกเก็บมะม่วงเป็นกิจลักษณะ เพียงแต่ขโมยลูกดิบๆ มาซอยใส่น้ำปลาคลุกข้าวกิน พวกเราเหมือนพวกเด็กมีพยาธิกินได้กินดี กินไม่รู้จักอิม ตอนเย็นกินข้าวเย็นเสร็จก็เอาแก้วน้ำขโมยข้าวสุกอัดมาแน่นแก้ว เหน้าปลาพริกโรยหน้ามา พอกลางคืนก็เอามาเทรวมกันในอ่าง ซอยมะม่วงดิบใส่ลงไปคลุกๆ แค่นี้ก็กินกันเอร็ดอร่อย วันหยุดก็แอบเก็บมะละกอมาทำส้มตำกิน ส้มตำก็ได้ปรุงอย่างเลิศรสอะไรหรอก เพียงมีน้ำปลา มะนาว น้ำตาล พริก มะเขือเทศ คลุกๆ เข้าด้วยกันใส่มะละกอสับลงไปคลุก ก็กินกันหมุบหมับๆ หมดเกลี้ยง แรกๆ ข้าพเจ้าก็แปลกใจว่าส้มตำอะไรมันง่ายจัง ตอนเรียนอยู่ชั้นมัธยมคุณครูท่านสอนทำส้มตำ เครื่องมันเยอะเยอะ แต่ก็เอาเถอะมีให้กินก็กินเข้าไปดีกว่าอยู่เปล่าๆ เบี้ยวๆ หวานๆ เค็มๆ ล้น

ความจริงเรื่องอาหารการกินก็ได้อดอยากอะไรนัก ทั้งสองสัปดาห์จะให้ผู้ปกครองเยี่ยมได้ในวันเสาร์อาทิตย์ เพียงแต่ผู้ปกครองของกลุ่มพวกเรา 8 คน มีผู้ปกครองเป็นพี่ชายที่เป็นนิสิต นักศึกษา ดังนั้นของเยี่ยมจุจิกอะไรจึงไม่มี ที่หน้าประตูทางเข้าหอพักด้านซังฮี้ มีร้านขายกล้วยเตี๋ยวราดหน้า หน้าร้านมีร้านขายกล้วยทอด เมื่อเอาของเยี่ยมของพวกพี่ๆ มารวมกันจึงจะมีแต่ห่อกล้วยเตี๋ยวราดหน้าและกล้วยทอด มีอย่างละหลายถุงทีเดียว เพราะเราต่างก็บอกกับพี่ว่ากลุ่มเรามี 8 คน พี่เขาจึงซื้อมาน้อยๆ อย่างละ 3-4 ถุง / ห่อ ในกลุ่มเรามีเพื่อน ชื่อ ศรียรรณ มินิสัตยชอบฉีกถุงขนมแก้ห่อของกิน เขาบอกว่าราคาถุงเก็บไว้ให้เป็นภาระ กินๆ ให้หมด เขาจะฉีกแก้หมดทุกชิ้น แล้วก็บังคับให้พวกเรากินให้หมด แทนที่จะเป็น

ความสุขกลับกลายเป็นความพะอืดพะอม ดีที่พี่ๆ พวกเราลัดกันมาเยี่ยมไม่ได้เยี่ยมทุกครั้งพร้อมกัน มิฉะนั้นคงต้องวิ่งแจกให้ช่วยกันกิน แม้กระนั้น ก็ทำให้เราบอกกันไว้ว่า ออกจากประจำแห่งนี้เป็นเมื่อไร สิ่งที่จะไม่กิน 3 อย่าง คือ กล้วยเตี๋ยวราดหน้า กล้วยทอดและกล้วยน้ำว้าสุก

เป็นระเบียบของหอพัก ที่ทุกคนจะต้องนุ่งผ้าถุงสีดำหรือกรมท่า เสื้อขาวไม่รัดรูป เสื้อผ้าทุกชิ้นต้องปักชื่อติดไว้ เสื้อผ้าที่ใช้แล้วจะซักในตอนเช้า ตากแดด บ่ายพอเลิกเรียนกลับมาต้องเก็บก่อนหกโมงเย็น พอหกโมงเย็นจะมีการโรงมาเดินตรวจใครยังปล่อยตากไว้ จะโดนเก็บไปส่งอาจารย์ผู้ปกครอง ที่มีชื่อติดไว้ก็จะโดนเรียกไปอบรม ถ้าเป็นการโรงอื่นๆ เขาจะเดินบอกมาเรื่อยแต่ตึก 20-26 “หกโมงแล้วคว๊าบ เก็บเสื้อผ้าหรือยัง” ดังนั้น จึงไม่ค่อยมีเสื้อให้เก็บ ต่างกับมหาชนจะเดินย่องเจี๊ยบมาเก็บๆ ไปเก็บรวมไปหมด ในจำนวนนี้จะมีชั้นที่ไม่มีชื่อ จะเป็นพวกที่ติดกระเป๋าสอนเงินเข้ามา ส่วนใหญ่จะเป็นเสื้อชั้นใน และกางเกงใน เราจะไม่ติดชื่อไว้ แก่เก็บไปก็จะทิ้งเลย ไม่ยอมไปรับกลับ ถ้าใครถูกจับได้ จะถูกอบรมยาวนาน อาจารย์ผู้ปกครองท่านจะเข้มงวดมากเรื่องการใช้เงิน ท่านจะฝึกให้เราเป็นคนประหยัด ทุกคนห้ามมีเงินติดตัว เงินที่ผู้ปกครองให้ต้องฝากไว้กับอาจารย์ประจำหอ ทำบัญชีไว้ แจกคู่มือให้ใช้เดือนละ 15 บาท (15บาท เมื่อสมัยที่เงินเดือนครูประถม เดือนละ 600 บาท ก็นับว่ามากพอดู) ถ้าเดือนไหนอนุญาตให้ออกไปเที่ยวข้างนอกในวันหยุดก็จะให้คนละ 30 บาท

พูดถึงการออกไปเที่ยวข้างนอก ไม่มีกำหนดแน่นอน แล้วแต่อาจารย์ผู้ปกครอง จะมีบัญชีลงมาว่า เสาร์ อาทิตย์ไหนให้ออกไปเที่ยวได้ ส่วนใหญ่ก็จะอยู่ประมาณ 2-3 เดือนครั้ง และออกได้เฉพาะ ปี 2-3

อาจารย์จะบอกลงมาล่วงหน้าประมาณหนึ่งสัปดาห์เรื่องจะออกไปเที่ยวในวันเสาร์หรืออาทิตย์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวันอาทิตย์ พอรู้กำหนดวันแน่ เราก็จะเตรียมตัวเรื่องเสื้อผ้า ซึ่งแน่นอนต้องแต่งชุดนักเรียน เสื้อกระโปรง รีดกันเรียบแข็งกลีบโจง จนเทียบได้ว่าถ้าแมลงวันเกาะก็ต้องขาดสองท่อน เข็มขัดคาดเอว รองเท้า ชัดกันจนเงาเป็นกระจกสองหน้าได้ เวลาออกไปต้องเกาะกลุ่มกันไป เดินเรียงแถวเป็นแถวตอนเรียงหนึ่ง เริ่มออกได้ตั้งแต่ 8.00 น. ต้องกลับมาไม่เกิน 15.00 น. การเดินทางยุคนั้นใช้รถรางเป็นพาหนะ นั่งฟังเคาะกระดิ่ง ดังเต๊งๆ ไปตลอดทาง นั่งมองเลิกลักเพื่อระวังจุกลง

สถานที่เรานิยมไปกันคือ บางลำพู ตลาดยอด (ปัจจุบันรื้อทิ้ง ปลุกเป็นอาคารพาณิชย์หมดแล้ว) ภายในตลาดยอด ส่วนใหญ่จะขายพวกของกิน มีห้องแถวเปิดเป็นร้านค้าขายของกินชนิดแห้งหลายห้อง พวกเราก็นิยมซื้อกันที่ร้านเหล่านี้ และขนมที่ชอบซื้อกลับหอพัก คือ สาลี่กรอบ และหูช้าง กลางตลาดมีร้านกวยเตี๋ยวและของกินอื่นๆ หลายร้าน มีร้านเย็นตาโฟ ที่ลือชื่อ พวกเราพากันไปนั่งกิน ปลาหมึกกรอบชิ้นโตๆ เคี้ยวอร่อย ร้านเย็นตาโฟ มีไอศกรีมกะทิสดใส่ตัวลอดช่องแช่จนแข็งโป๊ก ตอนนั้นฟันยังแข็งแรงอยู่จึงเคี้ยวกันกรุบกรับ อร่อยมาก พวกเด็กกำลังโตกำลังกิน อะไรๆ ก็อร่อยทั้งนั้น ตอนนี้นึกถึงแล้วเสียวฟัน

วันอาทิตย์หนึ่งที่ได้ออกไปเที่ยว ข้าพเจ้าและเพื่อนอีก 3-4 คนพากันนั่งรถรางเลยไปถึงพาหุรัด ก็จะไปดูหนังสักเรื่อง สมัยนั้นพาหุรัดมีโรงหนังอยู่ 3 โรง คือ โรงหนังคิง แกรนด์ และควีน (ปัจจุบันเลิกหมดแล้ว)

วันนั้นเราไม่ได้ดูหนัง เพราะชั่งน้ำหนักดูแล้ว เอาเงินไปกินเกี้ยวเปิดอย่างกันที่หน้าโรงหนังควีน อิ่มจากกินเกี้ยวแล้ว ก็พากันเดินผ่านร้านในตึกเกลโอลิมปิก จะไปตลาดมิ่งเมือง เพื่อนคนหนึ่งจะเอาผ้าไปตัดเสื้อ

เข้าไปในตลาดมิ่งเมือง มีจักรตั้งรับจ้างเย็บผ้าไว้กระจายหลายเจ้า มีเสื้อที่เย็บไว้ขายแขวนด้วยไม้แท่งตรงๆ ผูกเชือกห้อยตรงกลางแท่งไม้ ขายเสื้อรวบมัดเชือกไว้ เสื้อห้อยโตงเตง แกว่งไปแกว่งมาคล้ายหุ่นไล่กา เพื่อนที่ไปด้วยตั้งชื่อให้ว่า “เสื้อทรงประจัน” จะตั้งชื่อเพราะสาเหตุใด ข้าพเจ้าก็จำไม่ได้แล้ว แต่เป็นที่รู้กันว่า ถ้าจะซื้อเสื้อสำเร็จรูปต้องไปหาซื้อเสื้อทรงประจันที่ตลาดมิ่งเมือง ปัจจุบันตลาดมิ่งเมืองกลายเป็นอาคารพาณิชย์ ผังตรงข้ามถนนหลังศูนย์การค้า ดิโอลด์สยาม มีห้างไนติงเกล-โอลิมปิก ที่ย้ายจากฝั่งเดิมไปอยู่อาคารพาณิชย์ตลาดมิ่งเมือง เมื่อข้ามฝั่งถนนจากร้านไนติงเกลโอลิมปิก ก็เป็นพาหุรัด ออกจากตลาดมิ่งเมืองเดิมอ้อมทะเลไปโรงหนังเฉลิมกรุงแควคูโปสเตอร์หนัง และหัวโขนต่างๆ ที่ตกแต่งบริเวณหน้าโรงหนัง แล้วนั่งรถรางกลับไปซื้อขนมที่บางลำพูก่อนกลับโรงเรียน

สมัยนั้นการเรียนหนังสือแต่ละปีแบ่งเป็น 3 ภาคเรียน เทอมต้น เทอมกลาง และเทอมปลาย จบเทอมต้นและเทอมกลาง จะปิดเรียน 15 วัน เรียกปิดเทอมต้น ปิดเทอมกลาง แต่พอปิดเทอมปลายสอบไล่ปลายปีเสร็จประมาณราวเดือนมีนาคม จะปิดเทอมปลายไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม จึงไปเริ่มการศึกษาใหม่ ระหว่างปิดเทอมแต่ละเทอม โรงเรียนจะปล่อยให้นักเรียนกลับบ้านได้ โดยต้องมีผู้ปกครองมารับ นักเรียนที่บ้านไกลมากไม่สามารถกลับบ้านได้ ทางโรงเรียนก็อนุญาตให้พักอยู่ในโรงเรียนได้ เลี้ยงอาหาร 3 มื้อ บางคนเช่นนักเรียนจากจังหวัดใต้ไกลๆ อีสานไกลๆ เมืองเหนือไกลๆ เช่น แม่ฮ่องสอน แพร่ น่าน ฯลฯ ที่การคมนาคมไม่สะดวก พวกนี้จะอยู่ในโรงเรียนตลอด 3 ปีเต็มไม่ได้กลับบ้าน บางคนเรียนต่อก็ออกไปอยู่ข้างนอกในกรุงเทพฯ ต่ออีก 2-3-4 ปี รวมเป็น 5-6-7 ปี บางคนได้

ไปเมืองนอกต่ออีก รวมนับเป็น 10 ปีทีเดียวที่ไม่ได้กลับบ้าน กอดพ่อ กอดแม่ น่าเห็นใจจริงๆ ข้าพเจ้าโชคดีที่ได้กลับบ้านทุกปีดเทอม

หลังจากจบโรงเรียนไปแล้ว 10 กว่าปี คือราว พ.ศ. 2508 ข้าพเจ้ามีโอกาสได้เดินทางไปจังหวัดน่าน ข้าพเจ้าจึงได้รู้ถึงความลำบากของการเดินทางของเพื่อนจากน่านสมัยนั้น ตอนข้าพเจ้าไป ต้องเดินทางโดยรถไฟไปลงที่สถานีเด่นชัย เวลาประมาณเที่ยงคืนกว่า ต่อรถรับจ้างส่วนบุคคลที่นั่งกัน 4-5 คนนี้แหละ แต่เราต้องนั่งเบียดกันไป 10 คน ไม่รู้ตอนนั้นเบียดยัดกันเข้าไปได้อย่างไร จำได้ว่ากันตะเบาะไม่ถึงหนึ่งในสี่ คนนั่งริมประตูต้องดึงประตูไว้ด้วย เพราะประตูปิดไม่ได้ รถต้องวิ่งไปตามไหล่เขา กว่าที่จะเข้าถึงเมืองน่านก็เกือบหกโมงเช้า ตัวถูกขดไว้จนแทบยืดไม่ออก นึกถึงสมัยเพื่อนเดินทางมาเรียน ที่บอกว่าต้องขี่ช้างมาถึงสถานีเด่นชัย จึงสมควรแล้วที่จะกลับบ้านเมื่อเรียนจบ

เพื่อนบางคนเล่าว่าตอนเขาจะออกเดินทางมาเรียนนั้น เพื่อนๆ สนทนากันมาส่งตอนจะออกเดินทาง มีดอกไม้ พวงมาลัยมาให้ ยังคงเดินทางไปศึกษาต่างประเทศ เมื่อสมัยนั้น ที่ต้องขนคนขึ้นรถบัสกันไปส่งถึงดอนเมือง นำพวงมาลัยไปคล้องเต็มคอยังกะนักร้องลูกทุ่งปัจจุบัน เวลาจะขึ้นเครื่องก็ต้องถอดออกเพราะเขาไม่ให้เอาขึ้นเครื่อง ตอนนั้นก็รู้ว่าใครเป็นแฟนใครเพราะคนเป็นแฟน จะเป็นผู้หอบพวงมาลัยเหล่านั้น กลับ สมัยนี้ภาพเหล่านั้นไม่มีอีกแล้ว การเดินทางไปต่างประเทศเหมือนขึ้นรถเมลล์ไปต่างจังหวัด สถานที่ที่รอขึ้นเครื่องปัจจุบัน ไม่มีมุมดอกไม้ให้ถ่ายรูปแล้วมองเห็นเครื่องบิน ที่ทุกคนต้องไปแอ็คท่าถ่ายรูปกับผู้จะเดินทางไป ตอนนั้นเดินในท่าอากาศยานรอส่งผู้เดินทาง เหมือนเดินในห้างสรรพสินค้า ถ้าไม่ใช่ผู้ใกล้ชิดกันจริงๆ จึงไม่มีใครไปส่งกันแล้ว

ตอนเทอมกลางของปีที่ 3 เราทุกคนต้องออกฝึกสอนเป็นภาคปฏิบัติ การฝึกสอนจะต้องออกไปสอนจริงในโรงเรียนมัธยมต่างๆ ทั่วประเทศ โรงเรียนละ 3 คน ข้าพเจ้าถูกกำหนดให้ไปฝึกสอนที่โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย ไปกันสามคน เพื่อน 2 คนที่ไปด้วย คือ วิสุทธิ์ และสาธิต การเดินทางต้องขึ้นรถเมลล์ไปกันเอง โดยทางโรงเรียนจะจ่ายค่ารถเมลล์ขาไป และขากลับ พร้อมค่าอาหารเช้า ส่วนอาหารกลางวันทางโรงเรียนที่ไปฝึกสอนเลี้ยง มื้อเย็นกลับมากินที่สุมนันทา จำไม่ได้แล้วว่าได้วันละเท่าไร ถ้าจำไม่ผิดเหมือนจะ 8-10 บาท (ไม่แน่ใจอาจน้อยกว่านี้) เงินจะจ่ายให้เป็นสัปดาห์ๆ ละ 5 วัน

เวลาออกไปฝึกสอน ต้องแต่งตัวนักเรียน คือกระโปรงสีกรมท่ายาวครึ่งน่อง รองเท้าหุ้มส้นสีดำ เสื้อตัวหลวมดึงห่างจากตัว 10 เซนติเมตร ปกฮาวาย ยัดในกระโปรง คาดเข็มขัดสีดำ กระเป๋านักเรียนปักอักษรย่อ สสว. ตัวใหญ่เบ้อเริ่ม สีกรมท่า ตัดผมสั้นแค้นู เราารู้สึกว่าเราถูกกำหนดให้เป็นเด็กเกินไปไม่สมกับจะต้องไปฝึกเป็น “คุณครู” พอขึ้นปี 3 เราจึงร้องเรียน (ใครจะเป็นหัวหน้ากลุ่มก็เดากันเอาเอง) ร้องเรียนไป 2 เรื่อง คือ เรื่องผมไม่ต้องตัดสั้น และเครื่องหมายอักษรย่อโรงเรียนขอเป็นเข็มกลัดติดหน้าอกเหนือกระเป๋่า ท่านอาจารย์ใหญ่ฝึกหัดครูสวนสุนันทาตอนนั้น คือ อาจารย์ทรงแก้ว ปทุมานนท์ ท่านใจดีอนุญาตให้พวกเราช่วยกันเสนอแบบไปพิจารณา แล้วเราก็ได้เข็ม สสว.ประจำโรงเรียนมาใช้แทนการปักที่กระเป๋่า ส่วนผมก็อนุญาตให้ยาวประบ่าได้ ความจริงถ้าเป็นสมัยนี้ ผมตรงๆ สั้นแค้นู ตัดผมม้าแถมอีกอย่าง ก็จะเป็นทรงผมของสาวเปรี้ยวสมัยนี้ เป็นอันว่าเราได้ครบตามคำขอ แต่เรายังอยากได้เพิ่ม คืออยากตัดผม (สมัยนั้นหญิงสาวต้องผมหยิกฟู)

สมัยนั้น การตัดผมดั้งเดิม มี 2 วิธี คือ ใช้คีมไฟฟ้า จะใช้หลอด
ม้วนผมเป็นหลอดๆ เอาหอน้ำยาตัดผมหลอดผมแล้วเอาคีมไฟฟ้าคีบผม
หลอดผม เวลานั้นน้ำยาเดือดยจะหยดถูกเนื้อ คอและหนังหัว เป็นที่เจ็บปวด
จึงต้องป้องกันระวังไม่ให้ น้ำยาหยดถูกตัว

อีกวิธีใช้คีมถ่าน คีมจะเป็นเหล็กแผ่นสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีรอยหยักๆ
เป็นร่อง 2 แผ่นประกบกัน มีด้ามจับ เวลาใช้จะเอาแผ่นคีมเขบนถ่านลูก
แดงที่ใส่ไว้ในกะละมัง ซิลิโคนผมให้ชุ่มด้วยน้ำยาตัด แบ่งผมดึงให้ตรง เอา
คีมร้อนจัดๆ คีบลงบนเส้นผมๆ จะสุก ส่งกลิ่นไหม้ เส้นผมจะหยิกเป็นลอน
ตามร่องในแผ่นเหล็ก ตอนที่เราคิดอยากจะตัดผมนั้น มีแบบน้ำยาเย็น
เข้ามาใช้ ตัดแบบน้ำยาเย็นจะใช้น้ำยาเคมี 2 ตัว ตัวหนึ่งใช้ซิลิโคนเส้นผม
ให้ชุ่มแล้วเอากระดูกแกนกลางที่ทำด้วยแท่งพลาสติก ม้วนผมติดไว้
เป็นหลอดๆ เอาผ้าขนหนูพันครอบผมไว้ราวครึ่งชั่วโมง เอาน้ำยาอีกตัว
หยอดใส่ให้ทั่วครอบไว้อีกสักครึ่งชั่วโมง ก็แกะออกไปสระผมได้ ผมก็จะ
หยิกหยักสลวย ไม่หยิกมาก มองดูคล้ายคนผมหยักศก กระดูกแกนกลาง
ใช้ได้กับทุกคน ส่วนน้ำยาเคมี ชุดละ 2 ขวด ใช้ได้เฉพาะคน ดังนั้น ถ้ามี
กระดูกแกนกลางซึ่งราคาค่อนข้างแพง (จำได้ว่าราคาเฉพาะกระดูก
แกนกลาง ราคาเกือบร้อย) ส่วนน้ำยาเคมีชุดละถูกกว่า (ประมาณ 30 บาท)
พวกเราตกลงซื้อน้ำยาเย็นมาตัดผมกันในหอพัก เราลงขันซื้อกระดูก
แกนกลาง และน้ำยาคนละชุด มีตัดกันหลายคน ก็คนและใครบ้าง จำไม่
ได้แล้ว จำได้ว่าข้าพเจ้าเป็นคนรวมเงินเอาไปบังคับให้พี่ชายซื้อมาให้ พี่เขา
บ่นเป็นหมื่นกึ่งหมื่น บ่นว่าเป็นเรื่องของผู้หญิงเขาเข้าไปซื้อก็อายแยะ ข้าพเจ้า
จึงแนะนำให้เขาช่วยวานเพื่อนผู้หญิงช่วยซื้อให้แล้วเอามาให้อีกต่อ เขาเลยถือ
โอกาสว่าวันเอาชุดตัดผมมาให้จะไม่ซื้อขนมมาให้ ข้าพเจ้ารีบรับตกลง

ไว้ กว่ายเตี้ยวราดหน้ากับกล้วยทอด กินกันจนหน้าจะเป็นกล้วยทอดแล้ว
หยุดไปเลย ขาดของพี่ชายเราเอง ก็ยังมีพี่ชายเพื่อนตระกูลกล้วยทอดทั้ง
นั้น

วันหยุดที่เป็นคิวตัดผมของข้าพเจ้า ขณะกำลังโกผมผมอยู่ก็มีเสียง
โทรศัพท์เรียกจากตึก 19 ให้ข้าพเจ้าไปหาอาจารย์ผู้ปกครอง พวกเราก็
พากันไม่สบายใจ ไม่รู้ว่าเรื่องอะไร จะเป็นเรื่องตัดผมหรือไม่ ถ้าเป็นเรื่อง
ตัดผมก็ไม่รู้ว่าท่านจะเห็นว่าเราทำผิดหรือไม่ ข้าพเจ้าเพิ่งเริ่มตัด ถ้าแกะ
ออกข้าพเจ้าต้องเสียน้ำยาตัดไปทั้งชุด และไม่มีน้ำยาตัดอีกแล้ว และ
สัปดาห์หน้าก็จะออกฝึกสอน ข้าพเจ้าจึงตัดสินใจไปพบท่านทั้งโกผม
อย่างนั้น ไปถึงกึ่งแปะที่บันไดตึก เมื่อเห็นอาจารย์ผู้ปกครองท่านยืนอยู่
ที่ระเบียงตึก “สระผมเถอะ ถึงต้องโกหัว” ข้าพเจ้าใช้วิธีนิ่งไม่ตอบ เพียง
ยิ้มรับ (ถือว่าไม่ได้พูดโกหก) ท่านก็ไม่สนใจคำตอบพูดเรื่องอื่นต่อไป
ข้าพเจ้ามาคิดๆ ดู ภายหลังว่า อาจารย์ท่านต้องรู้แน่ ว่าพวกเราทำอะไร
แต่เพราะท่านมีเมตตาคงเห็นว่า เราก็ตโปงจะให้อยากสวดยอยากงามได้
แล้ว แต่ท่านต้องปกครอง เด็ก ปี 1 ปี 2 อีกจำนวนมาก ท่านจึงใช้วิธีทำ
เป็นไม่รู้ และข้าพเจ้าคิดว่าท่านคงมีเมตตากับพวกเราไม่น้อย เพราะต่อ
มาอีกหลายปีข้าพเจ้าได้มีโอกาสพบและกราบท่าน ท่านทักว่า “หน้าแป้น
แร้นอย่างนี้ ไม่ต้องถามก็รู้ว่าสบายมาก” แล้วท่านก็บ่นต่อว่า “เฮ้อ รุ่นเธอ
นี่ครูว่าก็แสนแสบแล้วนะ แต่ยังไม่ก็เี้ยยแบบเด็กๆ มีสัมมาคารวะ เด็ก
เดี๋ยวนี้หนักใจว่ารุ่นเธอมาก” แล้วท่านก็ยกมือตบหัวให้พรว่า “เป็นสุขๆ
นะมีแฟนก็ขอให้เขารักมากๆ นะ อาจารย์ทันสมัยเสียด้วย สาธุขอให้ท่าน
อายุยืนหมื่นปี

โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย สมัยที่ข้าพเจ้าและเพื่อนไปฝึกสอนนั้น ไม่ได้ตั้งอยู่ในที่ตั้งปัจจุบัน แต่อยู่ที่บางรัก หลังโรงเรียนการช่างสตรีพระนครใต้ พวกเราต้องนั่งรถเมล์จากซึ่งฮีไปลงที่ตลาดบางรัก เดินผ่านร้านขายข้าวหน้าเป็ดย่าง เราก็กินข้าวหน้าเป็ดย่างเป็นอาหารเช้า เพราะเราต้องออกจากหอพักแต่โม่งเช้า มาหาอาหารเช้ากินข้างนอก ร้านเพิ่งเปิดโต๊ะจัดสะอาด เครื่องปรุงชี้อว พริกดอง เต็มขวดเต็มโถ เรากินเติมกันตามสบาย พริกดองสดๆ มันกรอบอร่อย มีอยู่วันหนึ่ง วิสุทธิ์เขากินเพลิน ซ่อนผักขึ้นพริกมากินจนหมดโถ ตอนจ่ายเงินเราเกรงเจ้าของร้านจะโวยวาย แต่เขาก็ไม่ว่าอะไร คงเป็นมารยาทของคนค้าคนขาย แต่ในใจคงสวดยับหลังจากวันนั้นเราจึงไปหาอาหารร้านอื่นกิน ที่ตลาดบางรักมีร้านอาหารเยอะมาก ร้านขนมก็อร่อย เราจึงมีความสุขมากกับการกินตอนฝึกสอน เพื่อนหลายคนฝากซื้อขนมกลับหอ บางวันก็มีพวกของคาวหอบกลับไปกินตอนกลางคืน

การฝึกสอนสมัยพวกเรา ต้องอยู่ในความดูแลของคุณครูประจำชั้นของห้องเรียนที่เราเข้าไปฝึกสอน ทั้งท่านยังเป็นคนให้คำแนะนำภาคปฏิบัตินี้ด้วย พวกเราจึงต้องกลัวท่านมากๆ คณะฝึกสอนถึง 100 คณะนะ มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของเรามาก คุณครูผู้ควบคุมดูแลข้าพเจ้า ท่านเป็นผู้หญิงสูงหน้าเฉยไม่ยิ้ม และเป็นคนเข้มงวด ข้าพเจ้าจะต้องส่งบันทึกการสอนล่วงหน้าสองวัน เพื่อให้ท่านตรวจสอบและแก้ไขจนกว่าท่านจะพอใจ บันทึกการสอนต้องเป็นแบบพิสดาร กำหนดไว้ด้วยว่าเรื่องอะไร แะไหน มีอุปกรณ์การสอนอะไร ใช้ประกอบตอนไหน คำสอนจะต้องพูดอย่างไร คำถามจะถามว่ายังไง เด็กต้องตอบอย่างไรจึงถูกต้อง ถ้าเด็กตอบผิดเราจะแก้ไขให้ตอบถูกต้องได้อย่างไร ช่วงฝึกสอนข้าพเจ้าจึงต้อง

เตรียมงานหนักมากและรู้สึกว่าคุณครูผู้ควบคุมการสอนโหดมาก ข้าพเจ้าทำใจเลยว่า ข้าพเจ้าต้องได้คะแนนการสอนน้อยกว่าวิสุทธิ์และสาธิตแน่ๆ เพราะคุณครูผู้ดูแลของสองคนนั้นเขาใจดี ไม่เข้มงวดเหมือนของข้าพเจ้า แต่เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกสอน ปรากฏว่าข้าพเจ้าได้คะแนนการฝึกสอนสูงกว่าเพื่อนอีก 2 คน ตอนไปกราบลาและขอบคุณท่าน ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเห็นยิ้มของท่านเป็นครั้งแรก ทั้งยังพูดกับข้าพเจ้าว่า “หวังว่าหนูจะเป็นครูที่ดี”

จากการถูกเคี่ยวเข็ญมากตอนฝึกสอน มีผลให้ข้าพเจ้ารู้ทิศทางในการสอนเด็กผู้ชายเอื่อยๆ บางคนโตขนาดข้าพเจ้าต้องแหงนหน้าพูดด้วย ข้าพเจ้าก็สามารถสอนให้เขาเป็นคนดี มีความรู้ และมีความเคารพนับถือผูกพันกันระหว่างศิษย์กับครูมาจนปัจจุบัน ข้าพเจ้าขอขอบคุณท่านผู้เคี่ยวเข็ญฝึกสอนไว้ ณ โอกาสนี้

คิดถึงสมัยเข้าไปเป็นนักเรียนประจำ ช่วงมีเรื่องราวอะไรต่อมิอะไรที่บันทึกกันไม่หมด ยังมีเรื่องราวอีกมากมายที่ยังไม่ได้กล่าวถึง แต่สองเรื่องต่อไปนี้จะไม่กล่าวไม่ได้เพราะเป็นเหตุระทึกใจ เหตุเกิดเมื่อข้าพเจ้าอยู่ ปี 3 ตึก 26 เหตุการณ์ใดจะเกิดก่อนเกิดหลังก็นึกไม่ออกแล้ว

เหตุการณ์หนึ่งคือ **โจรบุกตึกนอน** เมื่อพวกเราตื่นขึ้นมาในวันหนึ่ง ต่างก็ตื่นตกใจที่มีรอยเท้าย่ำตามฝาผนัง ตามพื้น ทุกตึกนอน ตั้งแต่ ตึก 26-22 ถูกบุกหมด เพราะเป็นตึกอยู่แนวเดียวกับบ้านพักของส.ส. ที่ปลูกด้านนอกกำแพงริมถนน ส่วนท้ายของบ้าน ส.ส. ปลูกชิดกำแพงสี่มุมของเรา จึงสันนิษฐานว่าโจรมันต้องพร้อมใจกันปีนเข้ามาทางหลังคาบ้าน ส.ส. ซึ่งไม่มีคนอยู่ (ส่วนใหญ่ตัว ส.ส.จะมีบ้านพักของตัวเอง บ้านพักแห่งนี้จึงมักเป็นบ้านพักของนักเรียนต่างจังหวัดลูกบ้านของ ส.ส. แต่

ละคน และเป็นนักเรียนชาย จึงอยู่ข้างไม่อยู่ข้าง กลับตึกๆ บ้าง จึงเป็นทางเดินสบายของเหล่าโจร อาจารย์ใหญ่แจ้งตำรวจและร้องเรียนไปยังสภา ขอให้รื้ออาคารบ้านพักออกไปให้ห่างกำแพง เขาเลยมาต่อกำแพงให้สูงขึ้น ให้ยากต่อการปีนข้ามเข้ามา

ไอ้โจรพวกนี้มันไม่บ้าก็โง่ มันช่างไม่ศึกษามาก่อนเรอะว่า นักเรียนประจำที่นี้เขาห้ามพกเงินสด ถึงจะมีการลักลอบเก็บเงินสดไว้ ก็มีคนละไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะไม่มีหรือมีไม่ถึงหลักร้อย นู๋กันมาตั้งหลายตึก จะได้เงินหลักพันหรือหลักหมื่นก็ไม่รู้ เพื่อไม่ให้เสียเที่ยวปล้นครั้งนี้ ไอ้โจรกระจอกมันเลยฉวยเอาข้อนี้ของคนละคู่ของเราไปหมด ความโกลาหลเลยเกิดตรงที่เราไม่มีข้อนี้กินข้าว เดือดร้อนทางหอพักต้องหาให้คาดกันว่า พวกเราต้องถูกวางยาแน่ๆ จึงหลับกันไม่รู้สีกตัว เมื่อเป็นเช่นนี้ ทุกคนจึงถึงจุดวิตกว่า “เฮ้ย ! เมื่อคืนกูนอนโป้หรือเปล่าวะ!! (สังคมยุคนั้นไม่มีข้าวเรื่องการปลูกปล้ำข่มขืน)

เหตุการณ์ที่สอง คือ **พาสาวการเรือนมากอด** ในหน้าหนาวคืนหนึ่ง อากาศหนาวเย็น พวกเราคลุมโปงนอนกันอุตุ เวลานั้นประมาณเที่ยงคืนกว่า ห้องนอนถูกเปิดไฟ อาจารย์ผู้ปกครองเดินมือไขว่หลังนำหน้าอาจารย์บุญจันทร์ อาจารย์ประจำตึก สั่งให้ทุกคนลุกขึ้นตลบมุ้งขึ้นด้วย พวกเราก็งัวเงียลุกขึ้นไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้น “ใครมีเพื่อนข้างนอกมานอนด้วย” เสียงเฉียบขาดของอาจารย์ผู้ปกครอง เราก็มองกันเลิกลั๊ก อ้าว ! ได้เรื่องละซี เจ้าลำเจียกนอนเตียงติดกับข้าพเจ้า ยังนอนคลุมโปงมีคนดันขลุกขลักอยู่ 2 คน ข้าพเจ้าเอื้อมมือไปดึงผ้าห่มออก เจ้าลำเจียกนอนกอดกับเพื่อนผู้หญิง จ้องมองตาโพล่ง ข้าพเจ้าก็ตกใจไปด้วย เฮ้ย ! มาได้อย่างไรวะ เติงก็ประชิดกัน สาบานได้ว่าไม่รู้จริงๆ และคิดว่าเพื่อนคนอื่น ๆ ที่นอนในห้อง

เดียวกันนี้ คงไม่รู้เช่นกัน ย่องกันมาตอนไหน เฮ้ย! ก็กรรมดาของเด็กกำลังกินกำลังนอน ก็อย่างนี้แหละ กินอิมกันนอนหลับเป็นตาย

เพื่อนผู้หญิงของเจ้าลำเจียก ถูกอาจารย์ผู้ปกครองพาไป ได้ความว่า ทางโรงเรียนการเรือนโทรศัพท์มาขอให้ทางเราช่วยตรวจหอพักให้ที เพราะเด็กของเขาหายไป 4 คน ทางเราค้นเจอเท่าที่จำได้ว่า 3 คน คือที่ตึก 26 นี้ 1 คน และที่ตึก 25 ของอาจารย์สมพร อีก 2 คน ส่วนอีกคนไม่แน่ใจว่าที่ไหน หรือว่ามีแค่ 3 คน

อาจารย์ผู้ปกครองให้พาทั้ง 3 คน (หรือ 4 คน) ไปที่ตึก 19 เพื่อแจ้งข่าวไปยังโรงเรียนการเรือน แต่ทั้ง 3 (หรือ 4 คน) ได้วิ่งหนีกระโจนลงบึงที่กั้นเขตระหว่างโรงเรียนการเรือนและสุสานทาวายน้ำกลับไป ไม่ยอมให้จับส่ง ใจเด็ดมาก ๆ บึงนั้นกว้างใหญ่พอควร เวลากลางคืนมองทะมึนดูน่ากลัว กระโดดวายน้ำกลับไปได้ยังไง ตีนะ ไม่มีชาวจมน้ำตาย ส่วนเจ้าลำเจียกจะโดนลงโทษอย่างไร ก็จำไม่ได้แล้ว เจ้าลำเจียกถ้าได้อ่านบันทึกนี้แล้วช่วยฟื้นความจำมาให้ฟังหน่อยนะ

ว่าจะจบเรื่องทางหอพักเสียที เพราะถ้าจะบันทึกให้หมด คงต้องเขียนกันเป็นปี แต่ก็นึกได้อีกเรื่องที่ไม่อยากจะข้ามไป คือเรื่องเกี่ยวกับนวนิยายเรื่องบ้านทรายทอง ตอนนั้นเราอยู่ปี 2 ข้าพเจ้าอยู่ตึก 24 มีอาจารย์สุนทรี เป็นอาจารย์ประจำหอ

ระย่นนั้นหนังสือพิมพ์รายวัน **ปิยะมิตร** ลงนิยายยาวเป็นตอนๆ เรื่อง **บ้านทรายทอง** ของ **ก.สุรางคนางค์** จำได้ว่าอาจารย์บุญจันทร์ จาก ตึก 26 ท่านเป็นผู้เอาหนังสือพิมพ์ปิยะมิตร ที่ลงตอนแรกของเรื่องมาให้อ่าน และบอกว่า “เรื่องนี้สนุกแน่” ครั้งแรกเราก็อ่านกันอยู่ในวงแคบไม่กี่คน อ่านเสร็จก็ต้องเอาไปคืนอาจารย์ที่ตึก 26 เพื่อให้เด็กทางตึก 26

อ่าน เมื่อเรื่องดำเนินไป นักร้องก็ยิ่งเข้มข้นและยิ่งสนุก คนสนใจอ่านก็มากขึ้นๆ ในที่สุดก็ต้องใช้วิธีมีคนหนึ่งอ่าน ให้เพื่อนๆ ล้อมวงมาฟัง จึงสรุปได้ว่าเมื่อได้หนังสือพิมพ์มาเพื่อนที่ซื้อถนัดจะเป็นคนอ่าน เพราะเขาเสียงดีฟังชัดจะฉาน เขานั่งอ่านเป็นสง่าอยู่บนโต๊ะ พวกสมาชิกอื่นๆ ก็นั่งเต็มพื้น เงียบๆ ฟังกันปากห่อ ติดกันจนขนาดถึงเวลาก็นั่งคอยหนังสือพิมพ์ ตอนหลังอาหารเย็น ยิ่งฟังก็ยิ่งคลั่ง คลั่งตัวนางเอก “พจมาน” คลั่งในตัวพระเอก “ชายกลาง” เกลียดขึ้นหน้าตัวร้าย “หญิงเล็ก” ฯลฯ เกิดแพ้ชั้นรวบผมเป็นเปีย 2 ข้าง ถ้าผมสั้นก็เป็นเกละ 2 ข้าง คลั่งมากๆ ถึงกับอยากพบคนเขียน “คุณ ก.สุรางคนางค์” เพื่ออยากรู้ว่าจะจบอย่างไร

วันอาทิตย์หนึ่งอาจารย์สุนทรีย์ อาจารย์ประจำหอ ได้ขออนุญาตอาจารย์ผู้ปกครอง พาพวกเราไปเที่ยวชมวัดพระแก้วมรกต กลับหอดอนบาย ข้าพเจ้าและเพื่อนอีก 2-3 คน ขออนุญาตแวะหา คุณ ก.สุรางคนางค์ที่บ้านของท่าน ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับหอพัก เราจะไปขออ่านต้นฉบับแล้วจะมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง ไปถึงบ้านท่านไม่พบท่าน แม่บ้านของท่านเล่าว่ามีคนมาหาเยอะมาก จะมาขออ่านต้นฉบับ บางคนถึงกับอาสามาทำงานบ้านให้เพื่อได้อ่านต้นฉบับก่อน แต่ท่านบอกว่าไม่ได้ ทุกคนต้องคอยอ่านจากหนังสือพิมพ์ มาถึงวันนี้แล้วเราถึงรู้ว่า เรานี้บ้ามาก มันคงเป็นไปตามกระแสบ้าคลั่งแบบเด็กๆ

นอกจากบ้าฟังนิยายบ้านทรายทองแล้ว เรายังมีความบ้ากันอีกอย่าง คือ การรำโทน สลับ ร้องเพลง เวลาถึงวันหยุดเทศกาลต่างๆ ใครไม่ได้กลับบ้าน หลังอาหารเย็นก็จะมาชุมนุมกันที่ตึก 24 บ้าง ตึก 25 บ้าง เพื่อรำโทนกันก็คือ รำวงนี้แหละแต่ตอนนั้นเรียกรำโทน วิธีเรียก กลุ่มรำโทนก็ใช้วิธีเอากะป๋องตักน้ำมาคว่ำเอามือตีแทนโทน (กลองโทน) พอเสียงตีเคาะเรียกสลับพัก สมาชิกจากตึกไหนๆ ก็มาชุมนุมกันที่สนามหน้า

ตึก คุณเปี๊ยะ (ปิยะลักษณ์) เป็นต้นเสียงร้องเพลง ใครคูใครก็ไค้กันเข้าไปรำเจิบๆ โดยเฉพาะเพลงใกล้เข้าไปอีกนิดชิดเข้าไปอีกหน่อย ก็เอากันบ้าง ใหญ่บ้างกระแทกเข้าไปกันจนหกละค้ำค้ำคะเมน หรือเพลงตามองตาก็มองกันจนตาเขียวตาแดงเพราะเกิดเปลี่ยนคู่รำกัน คุณเปี๊ยะเธอก็ร้องเปลี่ยนเพลงไปเพลงแล้วเพลงเล่า ยืนโก่งคอร้องชนิดไม่รู้เหนื่อย จนคนรำเหนื่อยก็หยุดรำ สลับการร้องเพลง แล้วแต่ใครจะสมัครออกมาร้อง แต่มีข่าประจำที่เราต้องเชิญให้ร้อง คือ คุณเต๋า (กานดา) เพลงประจำของเธอคือ บัวขาว และ When we were young. และ Blue day ลีลาการร้องของคุณเต๋าเธอจะคนละลีลาของคุณเปี๊ยะ คุณเต๋าเธอเป็นคนหน้ากลมตาแป๋วแหว ปากนิคจมูกน้อย พุดซ่าๆ เสียงเบาๆ ดังนั้นลีลาการร้องของเธอจึงนุ่มนวลเสียงเย็นๆ ฟังสบายๆ

การรำโทนสลับร้องเพลงนี้ฮิตมากตอนนั้น จนกลายเป็นกิจกรรมทุกครั้งที่ไฟฟ้าดับ ทำการบ้านไม่ได้ ก็จะมีเฮกันมาที่สนามหน้าตึก 24 หรือ 25 แล้วแต่ตึกไหนจะตีกระป๋องเรียก สนุกกันจน 3 ทุ่ม ต้องเลิก ขึ้นตึก สวดมนต์นอน ถ้าวันใดเป็นเวรภารโรงคนอื่นๆ ก็จะมาเตือน “เกือบสามทุ่มแล้วครับ คุณๆ ขึ้นตึกได้แล้วครับ” แต่ถ้าเป็นเวรมหาขัน “เลิกๆ สามทุ่มแล้ว เตียวได้โดนคุกกันบ้างละ” อย่างนี้จะไม่ให้เรานึกถึงมหาขันยามโมโหได้อย่างไร

ข้าพเจ้าอยู่ในกลุ่มผู้ตีกระป๋อง ตีกันจนมือบวม บางครั้งก็ได้แผลเพราะโดนขอบกันกระป๋อง แต่มันก็สนุกจริงๆ กล่าวถึงแล้วคิดถึงคุณเปี๊ยะที่ได้บุญมากขึ้นไปอยู่บนสวรรค์แล้ว ไปโก่งคอร้องเพลงให้เหล่านางฟ้ารำวงเจิบๆ จนลืมพวกเราแล้วก็ไม่รู้ คิดถึงพวกเราบ้างนะ เราคิดถึงเธอจัง

ส่วนคุณเต๋าเธอได้เป็นคุณนายผู้ว่าราชการจังหวัด ได้ครองเพลง

ให้เหล่าคุณนาย เหล่ากาชาดฟังบ้างหรือเปล่าจะ สังสรรค์ครั้งต่อไป ก็มา
ควรคุยเรื่องความหลังบ้างนะ คิดถึงจะ

พูดถึงเพลงต้องกล่าวถึง คุณบ๊วย (กาญจนา) ด้วย เพราะปีสุดท้ายก่อนจากกันเธอได้แต่งเพลง “สุนันทาของเรา” บรรยายถึงบรรยากาศ
อันแสนสุขและลำธารน้ำไหลเรื่อย ตลอดจนศาลสมเด็จพระนางฯ เป็น
เพลงไพเราะมาก พวกเรามีใครเก็บจดจำไว้บ้างไหม บ๊วยละยังจำอยู่ได้ไหม
พิมพ์มาแจกกันก็จะดีมาก เอาไว้ร้องวันสังสรรค์

นึกถึงวันแรกที่เข้าโรงเรียน พี่พาไปส่งถึงหอพัก ข้าวของพะรุง-
พะรัง มีทั้งกระป๋องน้ำ อ่างน้ำ ชันอาบน้ำ แก้วน้ำ ช้อนส้อม ฯลฯ ทุกคน
ต้องรายงานตัวที่ศาลาเยี่ยม ของทุกชั้นต้องโดนค้นชะกระจุยกระจาย เพื่อ
ตรวจว่าเอาเงินสดติดตัวเข้าไปหรือเปล่า ตอนนั้นทุกคนเหอเหอเป็นเด็ก
บ้านนอก กลัวไปหมดทุกอย่าง เวลาเดินจากพี่เข้าหอพัก มีความรู้สึกเหมือน
ถูกสั่งเดินเข้าคุก อยากร้องไห้จนน้ำตาไหลไม่รู้ตัว เข้าถึงหอพักพบกิง-
กาญจน์ (ต่อมาเรียกพี่ตุ้) นั่งร้องไห้ที่มุมห้อง ข้าพเจ้าเข้าไปนั่งร้องไห้ด้วย
ตอนนั้นคิดถึงแม่มาก เมื่อร้องไห้กันจนเหนื่อยก็หยุดคุยกันต่างแนะนำตัว
พี่ตุ้เป็นนักเรียนทุนจากนครพนม เราจึงคบเป็นเพื่อนคนแรกในสุนันทา
เมื่อไปเรียนวันแรก เราก็กินกันขึ้นไปถึงชั้นสามของตึกเรียน ซึ่งเป็นตึก
สามชั้นทรงยาว ขึ้นไปเพื่อมองออกไปนอกกำแพงสี่มุมของโรงเรียน มอง
รถที่วิ่งไปมาบนถนน เสียงรถราวิ่งเคาะเกร็งๆ ตลอดทาง คิดว่าเมื่อไรนะ
จะได้ออกไปเดินอยู่ข้างนอก ดูๆ ไปก็เริ่มร้องไห้กัน ทำเช่นนั้นอยู่หลายวัน
กว่าจะชินกับการอยู่ประจำ และเริ่มชีวิตซุกซน ซอกแซกผจญภัยภายใน
รอบกำแพงสี่มุม

วันหนึ่งเราก็ไปเจออุโมงค์ใหญ่ หลังเสาธงหน้าตึกเรียน ปาก
อุโมงค์ใกล้กับรั้วสังกะสีที่กั้นเขตระหว่างโรงเรียนของเรากับโรงเรียนการ
ปกครอง เล่ากันว่าเป็นหลุมหลบภัยสมัยสงครามโลก ครั้งที่ 2 จากนั้น
เวลาใดที่เราต้องการหลบหนีอาจารย์เราก็จะไปแอบที่อุโมงค์นี้ ครั้งหนึ่ง
ได้พบรุ่นพี่กำลังกินหวานเย็นและกวยเตี๋ยวดรหน้า พี่เขาชวนกินด้วยกัน
และบอกว่า ติดกับรั้วสังกะสีด้านโน้นเป็นร้านอาหาร มีหวานเย็นและ
กวยเตี๋ยวดรหน้าขาย สั่งข้ามรั้วมากินได้ ข้าพเจ้ากึ่งพี่เขาไปเอาเงินที่ไหน
มาซื้อ พี่เขาสงสัยความงៃของพวกเรา พวกเขี้ยวเรา คนหนึ่งพูดว่า “จะ
ยากอะไรก็แอบเอาเข้ามาตอนกลับบ้านซิ ไม่ก็แอบขอลูกปัดครองตอนมา
เยี่ยม แต่ต้องระวังให้ดีๆ ให้อาจารย์ครูเฝ้าเห็นนะ ไม่งั้นโดนยึด” พี่อีกคน
คงเห็นเราหน้าจ้อยๆ “เอ้า พี่ให้ 3 บาท กินหวานเย็นคนละถ้วย เราก็ยังถือ
เงินงๆ พี่อีกคนจึงอธิบาย “นี่ทำอย่างนี้นะ เคาะสังกะสี 1 ที่ หมายถึง
หวานเย็น 1 ถ้วย ราคา 1 บาท เคาะ 3 ที่ หมายถึง ราดหน้า 1 จาน ราคา 3
บาท เข้าใจไหม ถ้าอยากได้อย่างละก็ถ้วยก็เคาะจิ้งหะวั้น เช่น เคาะ 1 ที่
วั้นจิ้งหะแล้วเคาะต่อ 3 ที่ ก็หมายถึง หวานเย็น 3 ถ้วย แล้ววั้นจิ้งหะ
ยาวหน่อย เคาะ 3 ที่ วั้นจิ้งหะ แล้วเคาะต่อ 2 ที่ ก็หมายถึง กวยเตี๋ย
ราดหน้า 2 จาน เข้าใจหรือยัง อีหนู” เรากียังง่เงา “แล้วถ้าโดนจับได้ล่ะพี่
จะถูกทำโทษไหม” พี่เขาตอบง่าย ๆ “ก็อย่าให้โดนจับสิ” พี่คนแรกย้ำ “เอาสิ
สั่งเลย ทำเสร็จเขาก็จะส่งข้ามรั้วมาให้ รับถึงไม้ละ ไม่ถึงก็อุ้มต่อตัวกัน
รับ ส่งเงินให้เขาเอาเข้ามากินในอุโมงค์ แล้วอย่าลืมเก็บถ้วยส่งคืนล่ะ พี่เขา
สั่งสอนและให้เราทำตาม นั่นคือ ครั้งแรกที่เราได้ปฏิบัติการวิรกรรม
ในอุโมงค์แห่งนี้เป็นจุดนัดพบของพวกเรา ผู้ใดที่เข้ามาอยู่ประจำในสวนสุ-
นันทาที่จะไม่รู้จักปฏิบัติการวิรกรรมที่อุโมงค์แห่งนี้ คงจะหาได้น้อยมาก

แม้เราจะเบื่อกล้วยเตี้ยวราดหน้าในหอพัก แต่กล้วยเตี้ยวราดหน้าที่กรมการปกครองมันอร่อยที่ต้องขโมยกิน รุ่นพี่ก็จะครอบรุ่นน้องไว้ต่อๆ กันไป ปัจจุบันอุโมงค์หลบภัยยังอยู่ แต่หมดความหมายของความสุขไปแล้ว เพราะไม่มีนักเรียนประจำ ข้างอุโมงค์ที่เคยเป็นที่ตั้งเสาธง ได้ย้ายเสาธงออกไป และสร้างพระรูปสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทาเทวีขนาดเท่าองค์จริงในท่าประทับนั่งบนแท่นบุชา ข้าพเจ้าเคยเข้าไปถวายบังคม และเดินดูอุโมงค์เพื่อระลึกถึงความหลัง ยิ่งแว่วเสียงมหาซันตามไล่จับเรา เมื่อมาพบเรา และจะจับเราไปส่งอาจารย์ เราก็งงหนิ คิดถึงแกเหมือนกันนะ ถึงอย่างไรแกก็เป็นตัวประกอบสำคัญ ในช่วงชีวิตสนุกสนานของเรา

อาจารย์สอนดนตรีของเราชื่อ อาจารย์บรรเลงศิลปบรรเลง ท่านมีส่วนในคณะละครมกาวลีมีคุณสวัสดิ์ ผกาพันธ์ และคุณฉลอง สิมะเสถียร เป็นนางเอกพระเอก อาจารย์จะพาเราไปดูละครแทบทุกเรื่องที่จัดแสดง โดยคิดค่าดูคนละ 3 บาท พวกเราพากันไปดูแทบทุกเรื่องที่จัดแสดง พระเอก

หล่อ นางเอกสวย ร้องเพลงเพราะทั้งสองคน เรื่องประทับใจมาก คือ ดรรชนี นาง คุณฉลองหล่อมากๆ แต่งชุดสีม่วงสด ออกมาร้องเพลงดรรชนีนาง ยังติดหูติดตามาจนบัดนี้ พูดถึงเรื่องละคร ยุคนั้นเป็นยุคของละคร **อำนาจ พอขุนรามคำแหง** เราก็กินกันไปดู ติดใจตัวนายสามศร ซึ่งแสดงโดย คุณอาคม มกรานนท์ ดูกันคนละ 2-3 รอบ พอละครเลิกก็ไปดักหลังโรงละคร ซึ่งอยู่ที่ตึกวัฒนธรรม ตรงข้ามวัดเบญจมบพิตร ดักดูตัวคุณอาคม ตอนนั้นหนุ่มหล่อ โดยเฉพาะเพื่อนชื่อ สมจิตร ถึงกับวิ่งตามขอลายเซ็น ดักหน้า ดักหลังก็ยังไม่ได้ลายเซ็น เพราะคนตามกันแน่นมาก ต้องดึงแขนกลับโรงเรียน แปลกนะ นางเอกตอนนั้นคือ คุณพิสมัย วิไลศักดิ์ ไม่ยกมือใครล่าตามพวกบ้าพระเอก

ในเดือนธันวาคม เมื่อ ปี 3 ทางโรงเรียนได้จัดงานศิลปหัตถกรรม มืงานกันถึง 7 วัน มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานศิลปหัตถกรรมของนักเรียน แผนกต่างๆ มากมาย ทุกคนล้วนมีงานทำกันถ้วนหน้า โดยเฉพาะหัวหน้าห้อง ปี 3 มี 6 คน มีข้าพเจ้าอยู่ด้วย เรามีโบว์อันโตติดหน้าอกไก่อมาก งานที่ขึ้นหน้าขึ้นตาของงาน คือ การแสดงละคร เรื่อง ศกุนตลา มีฉวีวรรณเป็นท้าวทุษยันต์ และ คณิงนิจ เป็นศกุนตลา ได้รับทำฝึกซ้อมโดยอาจารย์บรรเลง การแสดงสลับฉากก็มีหลายชุด ในงานนี้ อาจารย์บรรเลง ได้นำอังกะลุงมาแสดงเป็นครั้งแรกของเมืองไทย ในที่มอังกะลุง มีศรีวรรณ ร่วมอยู่ด้วย ยืนตัวเตี้ยที่สุดโพกผ้าหัวโต นุ่งใส่ซองสวมองดูตลกที่สุด

คณิงนิจ ที่เป็นศกุนตลานั้น เป็นเด็ก ปี 2 มาจากอุดรธานี หน้าสวย รูปร่างท้วม เหมือนนางเอกหนังแขกในยุคนั้น แสดงได้ดี เธอเรียนไม่จบ เพราะเย็นวันหนึ่งหลังเสร็จการแสดงละคร เธอก็เดินออกจากหอพัก

ไปดื้อๆ ไม่รู้เวลา หลายปีต่อมาข้าพเจ้าได้พบเธอที่ร้านไนติงเกล แต่งตัว
หรูหรา มีพี่เลี้ยงอุ้มเด็กผู้ชายตามมาด้วย เขาเป็นฝ่ายเข้ามาทักข้าพเจ้า
บอกว่าเด็กนั้นเป็นลูกของเขา มองเห็นบ๊อบก็ประทับใจตราสําเนาถูกต้องได้
ทันทีว่าเป็นลูกชาย จอมพลป. พิบูลสงคราม ตอน จอมพล ป. ลี้ภัยไป
ญี่ปุ่น ได้ข่าวว่าเธออุ้มลูกหิ้วเงินไปอยู่กับ จอมพล ป. จนท่านสิ้นชีวิตที่
ญี่ปุ่น ได้ข่าวว่ากลับมายู่เมืองไทย แต่เราไม่ได้พบกันอีกเลย

หลังงานศิลปหัตถกรรม เราก็มียานใหม่เข้ามา คือ การทำหนังสือ
รุ่น มีอาจารย์บุญจันทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา เราช่วยกันเขียนเรื่องลง
และลงพิมพ์รูปของสมาชิกทุกคนในรุ่น พร้อมคติพจน์ประจำตัว และ
รวบรวมภาพเหตุการณ์ต่างๆ ในยุคเราไว้ครบถ้วน หนังสือส่งไปพิมพ์ที่
โรงพิมพ์เล็กๆ ตรงวงเวียนใหญ่ เจ้าของเป็นครูและเป็นเจ้าของโรงเรียน
ราษฎร์ (ปัจจุบันไม่มีแล้ว ข้าพเจ้าก็จำชื่อไม่ได้ หนังสือรุ่นก็หายกันไปหมด)
ข้าพเจ้าออกช่วยหาสปอนเซอร์ จำได้ว่าอาจารย์กำหนดราคาไปให้ว่า
ปกหน้าใน 1,200 บาท ปกหลัง 800 บาท ข้างในเต็มหน้า 200 บาท ครึ่ง
หน้า 100 บาท หนึ่งในสี่หน้า 50 บาท ได้รู้ถึงความเหน็ดเหนื่อยยากของ
การเป็นผู้ขอเงิน ต่างลิบลับกับการเป็นผู้ยืมเงินในกระเป๋าให้เขา เป็น
คติสอนใจได้ดีถึงการรู้จักค่าของเงิน

บนลานรอบบริเวณฝ่ายตึกเรียนจะเต็มไปด้วยต้นลำทมม ออก
ดอกสีขาว ส่งกลิ่นหอม (ปัจจุบันเรียก ดอกสีกาวดี) และต้นอโศก ดอก
สีแสด เป็นช่อใหญ่ ช่วยให้เราอ่านเรื่องกามนิธ - วาสิษฐ์ ตอนลานอโศก
ได้ซาบซึ้งยิ่งขึ้น

พวกเราชอบเอาต้นลำทมมเป็นฉากถ่ายรูปกัน ปีนป่ายเกาะกัน
ตามกิ่งตามก้าน ถ่ายกันเป็นหมู่เหมือนฝูงลิง ท่ามกลางดอกขาวสะพรั่ง

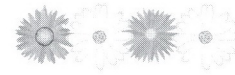
อาจารย์เจ็ด คุณครูพลศึกษา เป็นผู้รับถ่ายๆ แล้วก็อัดภาพมาขายตามต้น
ทุน เราก็ถ่ายกันสนุกสนาน เพื่อนคนหนึ่งตัวเล็กๆ มองหน้าตรงๆ คางจะดู
บิดๆ ไปหน่อย เป็นคนชอบถ่ายรูปมาก จะมีการถ่ายรูปเมื่อไร จะต้องขอ
แจ่มทุกครั้ง และทุกครั้งเมื่อได้รับรูปจากอาจารย์จะต่อว่าอาจารย์ “อาจารย์
ถ่ายรูปหนูไม่เห็นสวยเลย ถ่ายให้หนูสวยๆ หน่อยซิ” อาจารย์ถูกต่อว่าหลาย
ครั้งคงรำคาญ “ก็เธอจะให้ครูถ่ายเหมือนตัวจริง หรือไม่เหมือนล่ะ” เป็นที่
ขำขันในหมู่เพื่อนๆ

หลังจากเสร็จเรื่องหนังสือรุ่น ก็ได้เวลาดูหนังสือเตรียมสอบได้ ปี
นี้เป็นปีสุดท้ายต้องตั้งใจสอบให้ได้คะแนนดีๆ จะได้รับคัดเลือกให้ไป
เรียนต่อประโยคครูมัธยมที่วังจันทเกษม เมื่อสอบได้ผ่านก็รอวันที่จะรับ
ประกาศนียบัตร ก่อนวันที่โรงเรียนจะปิดเทอมปลาย ให้แยกย้ายกันไป

พิธีมอบประกาศนียบัตร ทำที่สนามหน้าตึกเรียนโรงเรียนสวน
สุนันทา โรงเรียนฝึกหัดครูทุกแห่งมารวมรับพร้อมกัน โดยมี ม.ล.ปิ่น มาลา
กุล เป็นผู้มอบ ใบประกาศนียบัตรของแต่ละคนจะม้วนรัดด้วยริบบิ้นใ
สรวมไว้บนพานใบใหญ่ แยกไว้เป็นโรงเรียนๆ แต่ละโรงส่งตัวแทนขึ้นไปรับ
รับง่ายดีทีเดียวเสร็จ หลังจากนั้นก็วิงหาประกาศนียบัตรของตนเอง ซึ่ง
อาจสลับไปอยู่กับคนอื่น

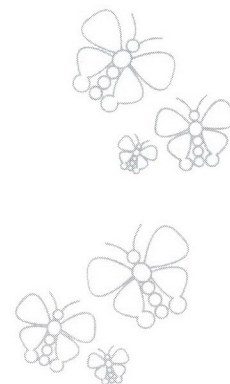
ในที่สุดวันจากลา ก็มาถึง เราต่างชนของไปกองอยู่แถวศาลาเยี่ยม
รอผู้ปกครองมารับ นั่งบนกระเป๋ามองกันตาปริบๆ ใจหายที่จะต้องจากกัน
บางคนก็จากหายหน้าไปเลยนับแต่วันนั้น หลายๆ คนเราจะไปพบกันอีก
ที่วังจันทเกษม และหลายๆ คน ก็ยังมีการนัดพบสังสรรค์กินข้าวกันเป็น
ครั้งคราว จนปัจจุบัน คราใดได้คุยถึงความหลังในสุนันทา ก็จะกรีดกรีด
สดชื่นครานั้น ทั้งที่เป็นปฐุ่ตายายกันแล้ว ลูกหลานลูกศิษย์ลูกหามา

เห็นเข้าคงต้องปลงอนิจจังว่า นี่ใช่แน่หรือ คือ คนที่เคยอบรมสั่งสอนให้เขา
เป็นเด็กเรียบร้อยมารยาทงาม โโกๆ เห็นใจเออะนะ คนแก่ใกล้ตายก็มัก
จะแปรเปลี่ยนไปเช่นนี้แหละ เพื่อย้อนวันไขว่หาวันอันแสนสุขคืนมา

ท้ายเรื่อง

จบจากสวนสุนันทา ข้าพเจ้าไม่ได้รับคัดเลือกให้ไปต่อที่วังจันทเกษม จึงต้องไปสอบเข้าเรียนเอง แต่แทนที่ข้าพเจ้าจะรีบดูหนังสือสอบ ข้าพเจ้า กับเพื่อนชื่อศรีวรรณกลับวิ่งตามพี่สาวของข้าพเจ้าไปนอนกินลม ใต้คลื่น วังจับปูม ชี้อ้าแกลบ ที่ชายทะเลหัวหิน จนกลับมาสอบไม่ทัน ดังนั้น เราจึงต้องออกทำงาน ศรีวรรณไปเป็นครูถึงเพชรบูรณ์ ส่วนข้าพเจ้า กลับมาสอนที่บ้านโรงเรียนประจำจังหวัดราชบุรี “โรงเรียนเบญจมราชูทิศ” เราสองคนแยกกันไปแล้วก็ไม่เจอกันนานทีเดียว จนหลายปีต่อมาได้ โอกาสเจอกันที่โรงเรียนวัดชีโนรส ศรีวรรณแต่งงานแล้ว สามีรูปหล่อและ เป็นคนดีมาก เทียบกับสามีแล้ว ศรีวรรณสู้ไม่ได้ โดยเฉพาะปากศรีวรรณ เป็นคนเอะอะ พร้อมทั้งจะหาเรื่องโวยวายในทุกเรื่อง แต่สามีก็รักเขามาก อยู่

ด้วยกันจนแก่เฒ่า มีลูกสี่คนดี ๆ ทุกคน มีงานการเป็นหลักฐาน กตัญญูรักพ่อรักแม่ สามียของศรีวรรณมีบุญมากกว่า จึงได้ขึ้นสวรรค์ไปก่อน ศรีวรรณจัดงานพระราชทานเพลิงให้ใหญ่โต เพื่อนฝูงพากันมาร่วมประชุมเพลิงมากมายล้นหลาม เพราะคิดถึงความดีของผู้วายชนม์ นี่แหละหนอ โลกมนุษย์ อยู่กันก็ไม่ได้ใสใจ ประมาท ละเลย เมื่อจากกัน จึงรู้ค่า ก็สลายไปเสียแล้ว เป็นบทเรียนให้ข้าพเจ้าสำนึกเพราะข้าพเจ้าก็ไม่แตกต่างจากศรีวรรณนัก ศรีวรรณเป็นเพื่อนที่ดี เราสนิทและรักกันมากตลอดมาทุกชีวิต ได้สื่อถึงกันจนปัจจุบัน

ข้าพเจ้าสอบเข้าเรียนฝึกหัดครูมัธยมในวังจันทเกษม เมื่อรุ่นเดียวกันจากวังสวนสุนันทาจบไปแล้ว (เพราะไม่อยากเรียนเป็นรุ่นน้องของเพื่อน) มีเพื่อนรุ่นเดียวกันจากสวนสุนันทามาเรียนด้วย 4-5 คน ที่สนิทและเรียนอยู่ห้องเดียวกันได้แก่ ประเทือง

วังจันทเกษม ถูกใช้เป็นกระทรวงศึกษาธิการมาจนปัจจุบัน ส่วนที่ใช้เป็นโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม เป็นส่วนหลังวัง คือแถวที่อยู่ของข้าราชการบริพาร ลักษณะเป็นห้องแถวยาวๆ ที่พวกชาววังเรียก “เต็ง” แถวเดียวทางซ้ายมือเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม ส่วนแถวหมู่ทางขวามือเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร (ฝึกหัดครูประถมชาย) ตรงกลางเป็นโรงอาหารมื้อกลางวันต้องมารับประทานอาหารด้วยกันทั้งฝึกหัดครูมัธยมและฝึกหัดครูพระนคร ตอนเย็นนักเรียนหญิงฝึกหัดครูมัธยมไปพักที่หอพักไผ่ประภา ข้างวัดตรีทศเทพ นักเรียนชายไปพักที่หอพักราชปรารภที่ประตูน้ำส่วนนักเรียนฝึกหัดครูพระนครจะไปพักที่ใดก็ไม่ทราบ

ปัจจุบันตึกแถวต่างๆ เหล่านี้ถูกทุบทิ้งสร้างเป็นอาคารสำนักงาน ครุสภา พร้อมทั้งแบ่งส่วนหนึ่งเป็นสถานพยาบาลครุสภาและมีหอประชุมใหญ่ สำหรับใช้งานต่างๆ เช่น งานแต่งงานงานประชุมสัมมนา สำหรับบริการ

แก่ครูทั่วประเทศ ปัจจุบันโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมได้ไปสร้างสถานที่ใหม่ที่รัชดาภิเษก ได้รับตั้งเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ส่วนฝึกหัดครูพระนครก็เป็น (มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ที่บางเขน)

จากวังสวนสุนันทาสู่วังจันทเกษม ความเป็นอยู่แตกต่างกันมาก สมัยอยู่ในวังสวนสุนันทาเป็นโรงเรียนประจำ มีกฎระเบียบ มีอาจารย์ควบคุม ถูกลงโทษเมื่อทำผิด แต่ที่วังจันทเกษมเราเรียนกันอย่างอิสระ ใครจะพักในหอพักก็ได้ หรือจะพักภายนอกก็ได้ การเข้าออกหอพักก็ไม่มีกฎเกณฑ์ ข้าพเจ้าพักกับพี่ชายข้างนอก แต่ชอบเข้าไปนอนในหอพักไปนอนแทนเพื่อนที่อยู่หอพักแต่ชอบออกไปนอนข้างนอก หรือมีจะนั้นก็นอนเปียดกับเพื่อน เข้าก็เดินจากหอพักไปเรียนที่หลังกระทรวง

โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมแม้จะเป็นโรงเรียนเล็กๆ มีแค่ 6 ห้องเรียน ปี 1 สามห้อง ปี 2 สามห้อง อาศัยเรียนที่ตึกแถวท้ายวัง จึงเรียกกันว่า “ป.ม. หลังกระทรวง” ผู้ก่อตั้งคือ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อาจารย์ผู้สอนหลัก คือ สีมหาบัณฑิตรุ่นแรกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ อาจารย์ช่อนกลิ่น พิเศษสกุลกิจ อาจารย์บรรจบ พันธุเมธา อาจารย์กุหลาบ มลลิกมาศ อาจารย์มานี ธรรมครองอาตม์ นอกจากนี้ก็มีอาจารย์ผู้ใหญ่อีกหลายท่านมาช่วยกันสอน เช่น อาจารย์ ม.ล.มานิจ ชุมสาย อาจารย์ ม.จ.บุญโฉลก เกษมศรี อาจารย์พงษ์ ภาวิวาส อาจารย์สองศรี ชุตินวงศ์ ฯลฯ และสอนภาษาอังกฤษ โดย ดร.เจ เอ เดเก็น ซึ่งท่านสอนดนตรีตัวโน้ตให้ด้วย แม้ท่าน ม.ล.ปิ่น มาลากุล ท่านก็หาเวลามาสอนเราเสมอ เป็นครั้งคราว วิชาที่ท่านสอนคือ การบริหารออกแบบโรงเรียนและพื้นที่ มีอาจารย์กมล ภาวิจิตร เป็นอาจารย์ใหญ่ คติพจน์ประจำตัวที่ต้องปฏิบัติทุกคนคือ “ไม่มีการสอนหรืองานใดที่ ป.ม.หลังกระทรวงทำไม่ได้”

อาจารย์ ดร. เจ เอ เดเก็น ท่านแต่งเพลงประจำโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมให้พวกเราร้องเป็นเพลงประจำโรงเรียน แต่เพลงของท่านคลาสสิกมาก ยิ่งกะเพลงร้องในโบสถ์ เพราะมาก แต่ร้องยาก เนื้อก็จำยาก เวลาพวกเราร้องเพลงหมู่ ทุกคนต้องถือโน้ต (เนื้อเพลง) เพราะเราจะจำได้แค่ขึ้นต้นที่ว่าฝึกหัดครูมัธยมอุดมวิทย์ อุดมวิทย์.....ต่อจากนี้ก็แค่แต่ร้องถูกบ้างผิดบ้าง แต่ว่าเนื้อเพลงมีความหมายมาก พวกเราไม่เอาถ่านกันเอง ต่อไปนี้เนื้อร้องของเพลงซึ่งให้ทั้งเนื้อร้องและทำนอง โดย ดร.เจ. เอ เดเก็น

เพลงฝึกหัดครูมัธยม

ฝึกหัดครูมัธยม อุดมวิทย์ (ซ้ำ) ถิ่นประสิทธิ์ครูประเสริฐเลิศวิสัย
เปรียบทหารเอกอาจจกักร ไกร เพื่ออบรมลูกไทยให้เลิศคน

บรรดาเราเหล่านักเรียนครูมัธยม (ซ้ำ) มีอุดมคติมั่นหมั่นฝึกฝน
ระลึกชาติเกียรตินัยในสัณกาล เตรียมผลบุญอุปสรรคพิทักษ์ไทย

จะเกิดเกียรติชื่อนามของโรงเรียน จะเป็นเทียนส่องทางสว่างไสว
จะนำรุ่นลูกชาติจากไกล ไปสู่ไทยวัฒนา คุ่งฟ้าดิน คุ่งฟ้าดิน

การเรียนงวดเข้ม แต่ก็สนุกมีชีวิตชีวา เพราะเป็นครั้งแรกที่เราได้
เรียนรวมกัน ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย มีการกระเช้าเข้าหาญ และ
จับคู่กัน แต่ก็เพียงแค่เข้าหาญกัน คู่ที่จับกันจริงๆ มีเพียง 2-3 คู่ และใน 2-3
คู่นี้ ก็มีอยู่คู่เดียวที่แต่งงานกันเมื่อจบออกไป เป็นคู่ที่รักกันจริงๆ เหมือน
ป่าทองโก่ พบคนหนึ่งต้องเห็นอีกคนหนึ่งเสมอจนปัจจุบัน

ถึงจะเรียนหนักขึ้น แต่เราก็ยังหาเวลานัดกันไปเดินแถวพาหุรัด
เดินดูผ้าที่ตกมาใหม่ๆ และยวนเวียนไปในตลาดมิ่งเมือง พวกผู้ชายจะตาม

ไปตลาดมิ่งเมืองด้วย แต่พอถึงตลาดมิ่งเมืองพวกนักเรียนชายก็จะแยกตัว
เดินเลยไปยังตลาดบำเพ็ญบุญซึ่งอยู่ลึกเข้าไป เพราะตลาดบำเพ็ญบุญมี
โรงละครนายหรั่ง แสดงจำบะหรือระบำใบ้ จะใบ้กันขนาดไหนเราไม่รู้
เพราะไม่เคยไปดู พวกเราจะแยกไปดูหนัง มีหนังดีๆ ให้เราดูหลายเรื่อง
เช่น ฮันซุหยิน โรมรำลึก Twelve children ที่กล่าวถึงเด็กนักเรียนประถม
ตัวแสบ 12 คน ที่สร้างความปวดหัวให้ครูสาวแสนสวย หนังไทยที่ดีๆ ก็มี
สุภาพบุรุษเสือไทย สันติวีณา หนังได้รางวัลต่างประเทศ สร้างโดยรัต เปส-
ตันยี เป็นหนังที่ทำให้กำเนิดเพลงร่ำว ที่ลือลั่นจนปัจจุบัน คือ “วันเพ็ญเดือน
สิบสอง” พระเอกตาบอดเป่าขลุ่ยประกอบเพราะมากซ้ำรูปหล่อ

เราเคยหนีสอบวิชาสุดท้าย เมื่อคำนวณแล้วว่าสอบผ่านแน่ เพื่อ
ไปดูหนังเรื่องวิมานลอยเพราะฉายเป็นวันสุดท้าย เรานั่งรกรางผ่านห้อง
เรียน ทั้งที่แดดส่องด้านตรงข้ามห้องเรียน แต่เราเอาผ้าใบลงบังทางห้อง
เรียน ผู้โดยสารในรถต้องรู้แน่ๆ ว่า นักเรียนพวกนี้หนีเรียน

การเรียนในฝึกหัดครูมัธยม เราถูกเคี่ยวออกมาให้มีคุณภาพจริงๆ
เป็นที่ยอมรับของโรงเรียนมัธยมทั่วไป เช่น อาจารย์เต็มสิริ บุญยะสิงห์
สมัยท่านเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาริตประสานมิตรถึงกับกล่าวว่า “เอา
ครูปริญญาสองคนมาแลกครู ป.ม.หลังกระทรวงคนเดียวก็ยังไม่อยาก
แลก ” แต่อย่างไรก็ตาม อาจารย์กมล อาจารย์ใหญ่ของฝึกหัดครูมัธยม
ของเรา ท่านก็กล่าวว่า “ป.ม.หลังกระทรวง มันก็มีตั้งแต่ ป.ม. ที่ 1 เก่งๆ
จนถึง ป.ม.ที่โหล ” ดังนั้นคนหน่วยๆ ก็มี ใครจะยอมเป็น ป.ม. หน่วยๆ ก็คิด
กันเอง

จบจากฝึกหัดครูมัธยม เราก็มุ่งสู่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสาน
มิตร ซึ่งเพิ่งตั้งใหม่เพื่อรับนักเรียนฝึกหัดครูให้เรียนต่อระดับปริญญา

การเรียนในวิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร ต่างจากที่เคยเรียนมา การเรียนที่นี่ทุกคนต้องช่วยตัวเองในการเฝ้าหาความรู้ อาจารย์ผู้สอนจะมีหน้าที่แนะนำเรียน บอกให้ทราบว่าจะต้องเรียนเรื่องอะไร รายละเอียดของเรื่องต้องไปค้นคว้าหาเอาเองในหนังสือที่อาจารย์แนะนำให้ แล้วทำรายงานส่ง การเรียนในระดับนี้จึงต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนของตนเองสูงและต้องทุ่มเทเวลาทั้งหมดให้กับการเรียน ไม่มีเวลาไปทำอะไรสนุกๆ ได้อีก นอกจากนี้ ยังมีทุนให้สอบแข่งขันไปเรียนต่อปริญญาโทเมืองนอก

หนังสือเรียนในห้องสมุดมี 2 ประเภท ประเภทหนึ่งให้ยืมกลับบ้านได้ อีกประเภทยืมกลับบ้านไม่ได้ ให้แค่ยืมออกจากห้องสมุดไปถ่ายเอกสารหน้าที่ต้องการ แล้วเอากลับมาคืน เพื่อให้คนอื่นได้ใช้บ้าง เพราะหนังสือประเภทนี้ราคาแพง มีในห้องสมุดจำนวนน้อย บางเล่มก็มีฉบับเดียว มีนักศึกษาบางคนใจแคบและเห็นแก่ตัว แทนที่จะนำไปถ่ายเอกสารแล้วเอามาคืนเขาก็กลับเอาไปเลือกอีกหน้าที่ต้องใช้ออกไปจากหนังสือคนอื่นก็ไม่มีให้คืนคว่า ทำรายงานไม่ได้สมบูรณ์ หรือถ้าเป็นเรื่องสำคัญจำเป็นต้องใช้ ทางห้องสมุดก็อาจต้องสั่งซื้อมาให้ใหม่ ชั่วโมงเรียนไม่มีห้องเรียนประจำ ต้องเปลี่ยนห้องเรียนไปทุกชั่วโมง บางชั่วโมงต้องเข้าไปนั่งเรียนในห้องประชุม ดังนั้นเราจึงต้องหอบตำราเรียนกันทั้งวัน ทั้งวิชาเอก วิชาโท และวิชาสามัญทั่วไปชั่วโมงว่างเรียนก็จะอยู่ในห้องสมุด ค้นวิชาเรียนรู้บ้าง จิบกันบ้าง คู่ที่จิบกันสังเกตได้ง่าย คู่นี้จะชอบนั่งเฝ้ามองมูมมิด แต่ก็อย่างว่าจิบกันไปเท่าไร พอจบไปก็ต่างคนต่างไป น้อยมากที่จริงจังจนแต่งงานกัน ส่วนมากสาวยอมให้หนุ่มจิบเพื่อให้ช่วยทำรายงานบ้าง อุปรกรณ์บ้าง ส่งอาจารย์ เพราะงานพวกนี้นักเรียนชายจะเก่งกว่านักเรียนหญิง

วิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร สมัยแรกนั้น ยังอยู่นอกเมืองห่างไกล การเดินทางทางบกมีแต่รถเมล์ขาวสายเดียวและวิ่งไปถึงแค่ซอยทองหล่อ ต้องลงรถเดินต่อไปถึงปากซอยประสานมิตรแล้วเดินเข้าซอยต่อไปอีกรวมระยะทางนับเป็นระยะทางหลายกิโลเมตร ส่วนใหญ่จึงใช้ทางน้ำทางคลองแสนแสบ มีท่าขึ้นหลังวิทยาลัย ปีต่อมาเราจึงร้องเรียนไปยังเจ้าของรถเมล์ขาว ขอให้วิ่งระยะทางต่อไปจนถึงปากซอยประสานมิตร และได้ไปขอให้รถเมล์สองแถวมาเดินในซอยประสานมิตร จนถึงวิทยาลัย การเดินทางทางบกจึงสะดวกขึ้น แต่การเดินทางเรือก็ยังเป็นที่นิยมเพราะพอขึ้นท่าที่ประตูน้ำ ก็เข้าตลาดประตูน้ำ ซึ่งสมัยนั้นเต็มไปด้วยร้านอาหารนานาชนิดให้เลือกกิน ที่ขึ้นชื่อก็มี หอยทอดกรอบ เกี้ยวปลา ทับทิมกรอบ และลอดช่องสิงคโปร์ อาณาเขตด้านหลังของวิทยาลัยติดกับคลองแสนแสบ ซึ่งน้ำใสสะอาด มีร่มไม้ขึ้นคร่อม เป็นแหล่งพักผ่อนดูหนังสือของพวกเรา ใกล้กับวิทยาลัยด้านริมคลอง มีบ้านพักราคาถูก เป็นที่พำนักของนักศึกษาต่างจังหวัดที่มีเงินน้อย มีร้านอาหารของเจ๊กโก ที่แกขายเหมามื้อให้เรา มากินเป็นกลุ่มอย่างน้อย 6 คน จ่ายคนละ 3 บาท มีกับข้าว 2 อย่างสามใหญ่ ข้าวเติมได้จนอิ่ม น้ำปลายกทั้งขวด ขายทั้งมือเช้า กลางวันและเย็น ตอนเช้าอาจเปลี่ยนเป็นขนมปังชุบไข่ทอด กินกับซีอิ๊วเปรี้ยว แผ่นละ 3 บาทเช่นกัน จึงเป็นแหล่งชุมนุมพวกดังแตกอย่างพวกเรา โดยเฉพาะตอนปลายเดือน ถ้าต้นเดือนก็บางตาหายหน้ากันไปหาที่อื่น เปลี่ยนรสชาติบ้าง นานๆ ก็เข้าไปกินในแคนทีน โรงอาหารของวิทยาลัย ซึ่งแผนกโภชนาการทำขายเอง ขายจานละ 10 บาท ทุกอย่างมีอาหารครบ 5 หมู่

นักศึกษาในวิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร จะแบ่งเป็น 2 ประเภท ประเภท ก. เป็นพวกข้าราชการครูที่ทางราชการส่งมาเรียน มา

เรียน 2 ปี พวกนี้จะได้เงินเดือนติดตัวมาด้วยประเภท ข.เป็นพวกสมัครสอบเข้ามาเรียนเอง ซึ่งมีทั้งเด็กจบ ป.ป.,ป.ม. ที่เพิ่งจบ และที่ออกเป็นครูแล้วแต่ไม่ได้รับคัดเลือกให้มาเรียน ต้องลาออกมาเรียนเอง ถ้าจบ ป.ป. ก็ต้องมาเรียน 4 ปี ถ้าจบ ป.ม. ก็มาเรียน 2 ปี พวกนี้จะไม่มีความรู้เกี่ยวกับทางวิทยาลัยจึงมีทุนให้ปีละ 5,000บาท แบ่งจ่ายเป็น 2 งวดๆ ละ 2,500 บาท เวลาเงินทุนออก พวกที่มีเงินอุดหนุนจากที่บ้าน มีค่าใช้จ่ายมากพอ ก็จะพากันไปฟุ่มเฟือย ดูหนัง ดูละคร และช้อปปิ้ง แต่ถ้าพวกเงินน้อยก็จะประหยัดซื้ออุปกรณ์การเรียนเตรียมไว้ สำหรับทำกิจกรรมการเรียนการสอน ซื้อหนังสือเรียน (ข้าพเจ้าอยู่ในพวกประเภท ข.)

การเรียนตามหลักสูตรแบ่งเป็นหลักสูตรประถมและหลักสูตรมัธยมศึกษาที่ทุกคนต้องเรียน คือ บริหารการศึกษา ห้องสมุด วิธีการสอน โภชนาการและการดำเนินชีวิตครอบครัว ภาษาไทย วิชาประวัติศาสตร์ทั่วไป และต้องเลือกเรียนวิชาเอก มีเคมี ชีวะ ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ห้องสมุด สังคม การสอนทั่วไป ถ้าเรียนหลักสูตรประถม ต้องเลือกเรียนวิชาเอก หนึ่งวิชา และการสอนวิชาเอก ถ้าเรียนหลักสูตรมัธยมต้องเลือกเรียนวิชาเอกสองวิชา และการสอนวิชาที่เลือก

ข้าพเจ้าเรียนหลักสูตรมัธยมเลือกเรียนวิชาฟิสิกส์และคณิตศาสตร์ การเรียนแต่ละวิชาเอกจะแบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ 30 คน บางวิชามากถึงหลายกลุ่ม เช่น ภาษาไทย สังคม เป็นต้น วิชาฟิสิกส์มีอยู่กลุ่มเดียว 30 คน และเป็นผู้หญิง 8 คน ผู้ชายฟิสิกส์ไม่ค่อยดูแลผู้หญิงทุกคนต้องทำงานของตัวเองหมด ไม่ว่าจะเป็นการต่อสายไฟ การแก้เครื่องยนต์ ตลอดจนการต่อเซอร์คิตสร้างวิทยุและโทรทัศน์ วิทยุยุคนั้นเป็นยุค HiFi เราก็คจะเรียกล้อเลียนว่า อีพี บางคนสร้างผิดจังหวะยังไม่ทราบ เวลาจะเปิด

สวิตซ์ให้ทำงานต้องเตะโครมมันจึงดัง เวลาต้องการปิดสวิตซ์ให้มันหยุดต้องเตะเปิดเตะปิด เขาก็บอกว่ายังใช้อยู่เหมือนกันแต่ใช้ไม้ขว้างแทน มันก็คงทนอยู่ได้หลายปี

การต่อเซอร์คิตโทรทัศน์ส่วนใหญ่จะหนักไปทางแก้โทรทัศน์ที่เสีย อาจารย์ผู้สอนจะบอกเทคนิคการหาเกินของผู้รับแก้โทรทัศน์ว่า ส่วนใหญ่ปัญหาจะอยู่ที่ตัว coil ซึ่งราคาถูกมาก ตัวละ 5 สตางค์ 10 สตางค์ หรือบางครั้งก็สาเหตุเพราะหยอดตะกั่วมากเกินไป หรือตะกั่วหลุดถ้าเจอปัญหาเหล่านี้ ช่างก็จะโวยวายว่าเสียโน่นนี่ใหญ่โต ต้องทิ้งไว้สัก 6-7 วัน จึงจะแก้ไขได้เรียบร้อย เสร็จแล้วก็คิดแบบกันเองถูกที่สุดราว 500 บาท ทั้งๆ ง่ายค่า Coil แค่ 10-20 สตางค์ ค่าหยอดตะกั่วสักจุดสองจุด คิดตามอาจารย์แล้วน่ารวย แต่พวกเราก็ไม่มีใครไปเป็นช่างแก้โทรทัศน์ เอาแต่เทคนิคไปสอนเด็กต่อ

การสอนวิชาฟิสิกส์ อาจารย์ผู้สอนท่านจะให้เราเอาหลักกลศาสตร์มาทำเป็นเครื่องเล่นกลล่อกเด็ก ระหว่างสาธิตการสอนครั้งหนึ่ง อาจารย์ผู้สอน ท่านคงเบื่อและง่วงหลับจนตกเก้าอี้ พวกเราทั้งห้องตกใจเงิบกริบ คุณทองหล่อเขาหลับด้วยหรือเปล่าไม่ทราบ เขาลุกขึ้นหัวเราะปล่อยเก๊กๆ อาจารย์ท่านก็หัวเราะและใจดี ลุกขึ้นมาหัวเราะไปกับทองหล่อด้วย ก๊ากๆ ทั้งห้องก็เลยหัวเราะไปด้วย จบลงด้วยดี (คุณทองหล่อไปสวรรค์แล้ว ไม่รู้ยังไปหัวเราะต่อบนสวรรค์หรือเปล่า)

ตอนจบปีสุดท้าย มีนักศึกษาชาย 2 คน ติด E คณิตศาสตร์ แทนที่จะโกรธตัวเองเขากลับไปแค้นอาจารย์ผู้ให้ E วันหนึ่งเขาชวนพวกเราไปตีก 4 กัน ถูกรูปไปด้วยคนละกำพวกเราก็ไม่รู้เรื่องก็เดินตามกันไป พอไปถึงหน้าตึกที่โต๊ะอาจารย์ผู้นั้นนั่งทำงาน เขาก็จู่จู่ปดวันโขมงอาจารย์

โผล่หน้ามาดู “ทำอะไรกันค้า” ... “ ใหว้ E Math. ครับ ” “ เหรอค้า แก่บนหรือค้า ” ...เท่านี้พวกเราที่วิ่งกระจายต่างคนต่างไปคนละทิศทาง

กล่าวถึงการรับพระราชทานปริญญาบัตรรุ่นเรา ต้องถือเป็นรุ่นประวัติศาสตร์ ปีนั้นเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยเจ้าฟ้าทุกพระองค์ เสด็จอเมริกา สมเด็จพระบรมราชชนนีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ สมเด็จพระบรมราชชนนีจึงเสด็จมาพระราชทานปริญญาบัตรแก่พวกเราที่ห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ในกรณีนี้นักศึกษาจากวิทยาลัยการศึกษาบางแสนได้มาร่วมรับด้วย ภูมิใจจริงๆ เป็นรุ่นเดียวในประเทศไทยที่รับจากพระหัตถ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

เมื่อจบจากวิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร ข้าพเจ้าถูกส่งไปทำงานที่สำนักงานการศึกษาภาค 9 จังหวัดอุดรธานี เป็นครั้งแรกที่ต้องจากบ้านไปไกลนับหลายร้อยกิโลเมตร ทั้งไม่รู้จักใครเลย นอกจากเพื่อนร่วมรุ่นที่บรรจุไปอยู่ในวิทยาลัยครูหลายคน วันไปรับหนังสือส่งตัวที่กระทรวงฯ ข้าพเจ้าได้พบอาจารย์บุญจันทร์ อาจารย์ประจำหอ 26 ที่สุนันทา ท่านไปเป็นอาจารย์ใหญ่วิทยาลัยครูอุดร ท่านเมตตาให้ข้าพเจ้าไปพักกับท่านในวิทยาลัยครู เรื่องแรกที่จดจำในการเดินทางไปอุดร เราเดินทางโดยทางรถไฟสายหัวลำโพง - หนองคาย ก่อนเดินทางเพื่อนที่เดินทางประจำก็สั่งสอนว่าสถานีสุดท้ายก่อนถึงสถานีอุดร ต้องเตรียมของไปไว้แถวประตูทางลง เพราะรถจอดเพียงนาทีเดียว ต้องรีบขนของมิฉะนั้นไม่ทัน และบอกว่าสถานีสุดท้าย คือ สถานีคอง รถออกจากหัวลำโพงหกโมงเย็นกว่า คือนั้นเราไม่ได้นอนทั้งคืน คอยระวังตอนถึงสถานีเมืองคอง รถไปถึงสถานีคอง ราวตี 1 (ตามที่เขาบอก) เราก็รีบขนของกันทีเดียวก่อน แล้วก็ไปยืนคอยตรงประตู

ทางลง คอยอยู่ 3-4 สถานี ก็ยังไม่ถึงอุดร จนการรถเดินมาถามว่าจะลงที่ไหน เราบอกสถานีอุดร การรถบอกให้กลับไปนั่งที่ รถจะถึงอุดร ตอน 7 โมงเช้า เราร้องพร้อมกันว่า “อ้ายบ้า” โดยนึกถึงหน้าเพื่อนที่อำเรา ต้องยกมือไหว้ขอโทษการรถรถบอกว่าค่าเพื่อน การรถรถแนะนำว่าสถานีสุดท้าย คือ ห้วยสามพาด มีไก้อย่างอร่อยให้ซื้อไปกินและเรื่องขนของลงไม่ต้องกังวล พวกเขาจะมาช่วยขนลงจนหมดรถจึงจะเคลื่อนขบวน

อุดรระยะนั้นคึกคักไปด้วยหน่วยทหารจัสแม็ก เรามีจักรยานสองล้อคนละคันเอาไว้ขี่ไปทำงานและไปเที่ยววันหยุด

วันอาทิตย์หนึ่งมีข่าวว่าอเมริกาจะย้ายค่ายทหารจากฮาวายมายังอุดรเพื่อจะมาสู้รบกับคอมมิวนิสต์ญวน เราก็ชวนกันไปดูการขนย้าย จักรยานกันออกไปนอกเมืองไปเกาะรั้วดู ตอนเราไปถึงยังเห็นเป็นทุ่งโล่งๆ ลึกครู่มีเครื่องบินมา 2-3 ลำ ลำหนึ่งหย่อนท่อถ่ายเทน้ำมันเชื้อเพลิงลงบอลลูกใหญ่ พักเดียวก็เติม อีกสองลำย่อมน้อยหย่อนทหารสาวเชือกลงมาทั้งกองทัพลงมาถึงก็ช่วยกันตั้งค่าย และหย่อนอะไรต่ออะไรชั่วคราวไม่ถึงชั่วโมง ค่ายทหารทั้งค่ายก็ตั้งสำเร็จเรียบร้อย เรามองกันงงๆ เหมือนเมืองผีหลอก อะไรมันจะรวดเร็วปานนั้น ย้ายหน่วยทหารจากฮาวายมาเมืองไทยเสร็จภายใน 2-3 ชั่วโมง

ครั้งหนึ่ง หลวงพ่อที่วัดกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี มาเชิญให้ทางสำนักงานช่วยส่งคนไปสอนการทอเสื่อกก เพราะในหมู่บ้านมีต้นกกมาก ปล่อยกทิ้งไว้ไร้ประโยชน์ พอดีศึกษานิเทศก์รุ่นพี่ท่านหนึ่งทอเป็นพร้อมมีเครื่องมือทอขนาดเล็ก สถานที่จะไปทางลำบาก เราต้องยืมรถแลนด์โรเวอร์ใหญ่ของ USIS ไป ระยะทางเข้าหมู่บ้านเพียง 2 กิโลเมตร ต้องใช้เวลารถแล่นคลานไปเป็นเวลาเกือบ 2 ชั่วโมง เราไปถึงหมู่บ้านบ่ายมากแล้ว

หลวงพ่อนำเราไปพักที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน มีชาวบ้านมานั่งแถวต้อนรับบน
ชานบ้านผู้ใหญ่บ้าน ทุกคนมีกระติบข้าวเหนียวขนาดเล็กบรรจุข้าวเหนียว
เต็มกระติบ มีกล้วยหักมุกสุก 2 ลูกวางบนกระติบ หลวงพ่อบอกว่าเป็นคือ
ของต้อนรับที่ดีที่สุดของเขาแสดงถึงความยินดีที่เรามาเยี่ยมเขา เราต้อง
อดทน กินข้าวเหนียวกับกล้วยหักมุกสุก (ด้วยความลำบาก พร้อมสวดมนต์
ในใจ) เป็นอาหารที่จำไปตลอดชีวิต มือเย็นและมือเข้หลวงพ่อดังต้องให้
แม่ครัวของวัดมาหุงข้าวทำกับข้าวเลี้ยงพวกเรา

ประมาณทุ่มหนึ่ง ชาวบ้านทุกคนก็มาชุมนุมกันที่ศาลากลางบ้าน
ทุกบ้านเปิดประตูทิ้งไว้โดยไม่กลัวยมอย เมื่อมาพร้อมกันที่ศาลากลางบ้าน
ต่างก็นั่งล้อมวงหลวงพ่อกำลังนั่งเป็นประธานสูงเด่นอยู่กลางศาลา แล้วก็เริ่ม
สวดมนต์กันอย่างพร้อมเพรียง มีทั้งจังหวะนั่งพนมมือสวด สลับกับก้ม
หน้าหมอบลงสวด สลับกันเช่นนี้หลายครั้ง สวดบทอะไรบ้างข้าพเจ้าฟัง
ไม่รู้เรื่อง รู้แต่เสียงสวดมนต์เขาไพเราะนุ่มนวล พร้อมเพรียงอย่างนี้เอง
กระมังที่เขาเรียกว่า สวดศาลากลางบ้านสมัยโบราณ ข้าพเจ้ารู้สึกดีมาก
ที่ได้ประสบการณ์ดีๆ สวดอยู่ประมาณ 45 นาที ก็จบพิธี หลวงพ่อกำลังให้
คนที่สนใจการทอเสื่อยกคองอยู่ ส่วนผู้อื่นให้แยกย้ายกันกลับไปได้ เห็นมี
แต่ผู้หญิงสาวที่สนใจอยู่ราว 30 คน แต่มีผู้สนใจลงมือฝึกประมาณ 20 คน
นอกนั้นนั่งดู ฟังกลเป็นครูฝึก มีข้าพเจ้าและเจ้าหน้าที่ผู้ชายอีก 2 คน
เป็นผู้ช่วย คนสนใจฝึกก็ฝึกกันจริงๆ เราฝึกสอนกันอยู่จนตีกุญแจเที่ยงคืน
กว่าจะได้กลับถึงที่นอนก็ราวตี 2 กว่า วันนั้นอากาศหนาวจัด ข้าพเจ้าได้
ประทับใจความจริงของคำกล่าวที่ว่า “หนาวจนเข้ากระดูก” เจ้าของบ้าน
เอาผ้าห่มมาให้เราห่มคนละ 3 ผืน เราก็ปี๊ะห่อตัวกันจนปิดช่องลมที่จะ
สอดแทรกเข้าไปข้างใน แม้กระนั้นเราก็ก็นอนหลับสบาย หนาวเย็นเข้าถึง

กระดูกข้าพเจ้ากับพี่จงกลนอนไม่หลับทั้งคืน สงสัยว่าชาวบ้านเขาหลับกัน
ได้อย่างไร ได้ยินเสียงเขาทำอะไรกันและคุยกันลั่นที่ได้ยินบ้านถัดไป
ข้าพเจ้าเผลอน้ำตาต่างบ้านออกไปดู เห็นลูกเล็กเด็กแดงนอนคลุกดินล้อม
รอบกองไฟ แสงไม่ต้องใส่ห่มกันดูมีความสุข อ้าวแล้วนั่นเจ้าหน้าที่
ชายของเราสองคนก็ลงไปนอนคลุกดินหลับปุ๋ยกับเขาด้วย เราอยากจะลง
ไปนอนคลุกดินกับเขาบ้างจังคงอุ่นดี แต่ก็ทำไม่ได้ มองไปที่กลุ่มคนทำงาน
เขากำลังโหลกแป้ง และรอยเส้นขนมจีน กลิ่นน้ำยาหอมฉุยขึ้นมา กระซิบ
กับพี่จงกลว่า เขาคงมีงานฉลองอะไรกัน และคงไม่ใช่ฉลองให้เราละ

ตอนเช้าจะล้างหน้าแปรงฟัน ต้องทำใจมองน้ำในโถที่เขาตักไว้
ให้เราใช้น้ำบ้านค่อยๆ หย่อนขันลงไปเคาะฝ้าน้ำที่แข็งเป็นแผ่น น้ำเย็น
เจี๊ยบ จนต้องใช้นิ้วแตะล้างซีกตา เย็นยะเยือก เวลาแปรงฟันปวดฟันเหมือน
จะหลุดจากเหงือก กินข้าวอิ่มเราเตรียมตัวกลับ ผู้ใหญ่บ้านเชิญให้อยู่ร่วม
งานบุญตอนเพลก่อน หลวงพ่อส่งคนมาพาเราไปเที่ยววัดและบริเวณ หมู่
บ้าน ท่านขอเยี่ยมเครื่องมือทอเสื่อไว้ทำแบบ แล้วจะนำไปคืน เราเดินห่อตัว
ด้วยผ้าห่มตามหลวงพ่อกับไป เพราะเสื้อหนาวที่เราเตรียมกันไปไม่พอกัน
หนาว กุมภาวปีตอนนั้นแห้งแล้งจริงๆ มองไปทางไหนก็เห็นแต่ความแห้ง

เมื่อกลับถึงบ้านผู้ใหญ่ บ้านมีพระนั่งเรียงอันดับอยู่ 7 รูป หลวง
พ่อกำลังนั่งหัวแถวรวมเป็น 8 รูป เป็นพระลูกวัดของหลวงพ่อกำลังห่มมืออยู่
แค่นี้ มีชาวบ้านมาชุมนุมกันเต็มบ้านมีกลุ่มของท่านสาธุชนสุขจังหวัด
ร่วมอยู่ด้วย เราคลานเข้าไปนั่งรวมกลุ่มด้วย หลวงพ่อเริ่มนำสวด ฟังจงกล
กระซิบว่า คงทำบุญบ้าน หรือวันสำคัญวันใดวันหนึ่ง เมื่อเสด็จพิธีสวด
หลวงพ่อก็ดำเนินพรมน้ำมนต์ไปทั่วบ้านและทั่วทุกคน ไปหยุดที่ห้องหนึ่งปิด
ประตูไว้ หลวงพ่อก็ดำเนินพรมน้ำมนต์ที่บานประตู 3 แผ่น พรมน้ำมนต์บนบานประตู

แล้วตั้ง “อ้าว หมอมาเปิดประตู” ท่านสาธารณสุขจังหวัดเข้าไปปิดลูกบิด ประตูเปิดออก ทุกคนก็ปรบมือกันเกรียว ข้าพเจ้าและพี่งกลสงสัยอยากรู้ว่าห้องอะไร ชะโงกหน้าเข้าไปดูแล้วเราก็ต้องสบตากัศริณฝีมือปากไว้มิให้ปล่อยเสียงหัวเราะออกมา “อื้อ” ใครจะโชคดีเช่นเราไหมนี้ ที่มีโอกาสได้ร่วมงานบุญฉลองสั้มซิมซั้มแรกของหมู่บ้าน!!

อีกหนึ่งเดือนผ่านไป ท่านสาธารณสุขนำเครื่องมือทอเสื้อมาคืน พร้อมกับเสื้อฝีมือของชาวบ้านที่หลวงพ่อกำมาให้พี่งกลและข้าพเจ้าคนละผืน เป็นเครื่องยืนยันว่าการทำงานของเรานั้นได้ผล ท่านสาธารณสุขพูดยิ้มๆ “ตกลงดีไหมครับได้ร่วมงานบุญฉลองสั้ม...” “แปลกนะจะไม่เคยเห็น...” “ผมกำลังรณรงค์ให้เลิกใช้สั้มหลุมหันมาใช้สั้มซิมแทน วิธีใดที่จะทำให้เขาอมสั้มซิม ซิมขึ้นใช้ ก็ต้องเอาทั้งนั้น ตามชนบทหลวงพ่อก็คือผู้นำที่มีอิทธิพลมาก เราต้องเข้าหาและยึดท่านเป็นหลัก เล่าให้ลูกหลานฟังว่า เป็นประธานเปิดประตูสั้มซิม คงจำกันกลิ้ง” แล้วท่านก็หัวเราะเสียงดัง รวมทั้งพวกเราที่ได้ฟังอยู่ด้วย

ยุคนั้นยังเป็นยุคปราบคอมมิวนิสต์ ทำสงครามแย่งประชาชน ข้าพเจ้าโดนเข้าไปอยู่ในวังวนโดยไม่รู้ชื่อไหนชื่อไหน เช้าวันหนึ่งมีแขกมาขอพบข้าพเจ้าแต่เช้า เป็นชายหนุ่มกลางคน เขาแนะนำตนเองว่าเป็นสันติบาล เอาบัตรออกมาให้ดูยืนยันว่าใช่ตัวจริงแน่ ข้าพเจ้าคงแสดงความตกใจ เขาก็ปลอบว่า “ไม่มีอะไรหรอกครับ อยากรู้อะไรหน่อยเดียว”.... “คุณเคยไปเข้าค่ายที่แม่น้ำสงครามสกลนครไหม...” “ไม่เคยค่ะ อยู่ที่ไหนยังไม่เคยรู้ และจังหวัดสกลนครก็ยังไม่เคยไป...” คือ มีจดหมายถึงข้าพเจ้าในทำนองนี้หลายฉบับมาก เขาดักเก็บไว้ทุกฉบับ และคอยสังเกตพฤติกรรมของข้าพเจ้า ก็เห็นใสซื่อสนุกสนานกับกลุ่มเพื่อนๆ ไม่มีแววขวักไขว้ลัทธิ

คอมมิวนิสต์ เขาข่มขู่จดหมายให้ดู ข้าพเจ้าขออ่าน เขาบอกอย่างอ่านเลย ตกใจเปล่าๆ ข้าพเจ้าเสียวสันหลังวาบ จะมีใครโชคร้ายเช่นข้าพเจ้าที่ถูกดึงเข้าไปร่วมขบวนการโดยไม่รู้ตัวและจะมีใครที่โชคดีอย่างข้าพเจ้าที่ได้รับเมตตาจากสันติบาลเชื่อว่าข้าพเจ้าบริสุทธิ์ ความที่ตกใจข้าพเจ้าจำชื่อสันติบาลท่านนั้นไม่ได้ ไม่ได้กล่าวขอบคุณเขาจนลากลับ ข้าพเจ้าเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง หลายคนลงความเห็นว่าคงต้องมีคนที่โดนเช่นข้าพเจ้าแล้วไม่หลุดพ้นจากวงเวียนของมัน กลายเป็นเหยื่อมันไปชั่วชีวิต เหมือนชีวิตตกจมอยู่กันเหว ภัยคอมมิวนิสต์เป็นภัยที่ชั่วร้ายมาก เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ข้าพเจ้าต้องจดจำไปชั่วชีวิต

พ.ศ. 2505 ข้าพเจ้าแต่งงานย้ายกลับไปตั้งครอบครัวที่จังหวัดราชบุรี จำเป็นต้องเปิดฉากความสนุกสนานของชีวิตสดใสกับเพื่อนๆ ภาระของคนมีครอบครัวใหม่รุกเข้ามาทั้งด้านครอบครัวและหน้าที่การงาน ภาระหนักมากคือ ภาระการเลี้ยงดูลูกๆ ให้เติบโตเป็นคนดีมีอนาคต เราตั้งใจช่วยกันทั้งพ่อทั้งแม่ และลูกๆ จะรักพ่อมากกว่ารักแม่ เพราะแม่ดู พ่อใจดี แต่ความเป็นจริงข้าพเจ้าต้องรับภาระเรื่องลูกเกือบจะคนเดียว เพราะพ่อมีภาระทางหน้าที่การงานมาก เดินทางบ่อยไม่ค่อยอยู่บ้าน ชีวิตก็ดำเนินไปเยี่ยงสามัญชนทั่วไป สุขบ้าง ทุกข์บ้าง มีใช้บ้างขาดแคลนบ้าง โกรธกันบ้าง แล้วก็ดีขึ้น จนทุกวันนี้ต่างก็แก่เฒ่า หมดฤทธิ์ไปด้วยกัน ไปไหนก็งูกันไป

ณ วันนี้ ณ จุดนี้ เมื่อมองย้อนหลังกลับไปดูชีวิตที่ผ่านมา ข้าพเจ้ารักชีวิตในวัยมากที่สุด คือ ชีวิตสมัยเป็นนักเรียนประจำในส่วนสุนันทามันรวมเอาชีวิตที่รู้ภาษาและแสนสนุกเอาไว้ เพื่อนจากทั่วสารทิศล้วนสนิทรักใคร่กันดี แลกเปลี่ยนความคิดและวัฒนธรรมกัน

คิดถึงอาจารย์ที่สนิทๆ ในสุนันทาแล้วคิดถึงท่านจัง บางท่านก็สบายสู่สรวงสวรรค์แล้วบางท่านยังมีความสุขอยู่กับลูกหลาน

เริ่มแต่อาจารย์สุวิศ ท่านเป็นอาจารย์ประจำชั้น ปีแรกที่เข้าสุนันทา ท่านตัวเล็กๆ ใจดีเวลาพูดต้องทำท่าคิดไปด้วย ท่านคงอ่านบันทึกในใบสุทธิ ม. 6 ที่คุณครูใหญ่โรงเรียนมัธยมท่านเขียนชมเชยข้าพเจ้าไว้ ท่านเลยตั้งข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าชั้น พอท่านให้ข้าพเจ้าลุกขึ้นแสดงตัวท่านตกใจที่เห็นข้าพเจ้าหน้าป๊อก ล็อก ตัวเล็ก ไขมันมั่ว ตัดผมสั้นครึ่งหู ท่านพูดไม่ออกคงอยากเปลี่ยนตัว แต่ก็เลยตามเลย แล้วข้าพเจ้าก็เป็นหัวหน้าชั้นมาตลอด 3 ปี จนปีสุดท้ายและเคารพสนิทกันตลอดมาจนท่านเกษียณไปปลูกบ้านอยู่เชียงใหม่ ข้าพเจ้าก็ตามไปเยี่ยมเสมอจนท่านเสียชีวิตน่าศพบาพระราชทานเพลิงที่กรุงเทพฯ โรงเรียนสวนสุนันทาเป็นเจ้าภาพให้ เพราะท่านไม่มีลูกหลาน

อาจารย์บุญจันทร์ ท่านนี้สนิทและเคารพกันมาก ได้ฟังพาท่านมาตลอดจนกระทั่งออกทำงานไปอยู่กับท่านที่อุดร ตอนอยู่หอพักตึก 26 ท่านมีน้องสาวมาเรียนธรรมศาสตร์และพักอยู่ด้วย พวกเราเรียกพี่เทียน เมื่อจบออกไปท่านไปเป็นผู้จัดการร้านนารายณ์กันท์ เรามีธุระอะไรก็ไปทวนท่าน เมื่ออาจารย์บุญจันทร์ ท่านเกษียณท่านก็ไปปลูกบ้านอยู่เชียงใหม่ติดกับบ้านพี่เทียนอาจารย์ไม่ได้แต่งงานและไม่มีบุตร เาบุตรบุญธรรมมาเลี้ยงไว้คนหนึ่ง ส่วนพี่เทียนท่านแต่งงานแต่ไม่มีบุตร ปัจจุบันอาจารย์บุญจันทร์ท่านเป็นโรคสมองเสื่อม ไปอยู่ในความดูแลของน้องชายที่เป็นหมอที่จังหวัดน่าน เรารวมพลกันได้ 7 คนขึ้นไปเยี่ยมท่านที่จังหวัดน่าน เราดีใจมากที่ได้เห็นว่าท่านได้รับการดูแลอย่างดีเยี่ยมและท่านยิ้มให้พวกเราด้วย

อาจารย์ ม.ล. ปราณี ท่านเป็นอาจารย์ประจำชั้นตอนข้าพเจ้าอยู่ปี 3 ท่านเป็นคนร่างท้วม ค่อนข้างเตี้ย ผิวขาวสะอาด สวย พูดจานุ่มนวลเสียงเบาๆ ท่านมีความเมตตาและหวังดีต่อข้าพเจ้ามาก ท่านหวังให้ข้าพเจ้าได้รับคัดเลือกไปเรียนต่อ ข้าพเจ้ารู้สึกผิดต่อท่านมากที่ไม่ได้รับคัดเลือก วันจบการศึกษา ข้าพเจ้าเข้าไปกราบลาท่าน ท่านยังย้ำเตือนให้ไปสอบคัดเลือกเข้าให้ได้ และเมื่อข้าพเจ้าสอบเข้าเรียนได้ ข้าพเจ้าได้กราบถึงดักท่านรายงานตัวขอให้ท่านเชกศิระชะ ท่านวางมือบนศิระชะกล่าวอวยพรให้พบความสำเร็จ

อาจารย์จรวัย ท่านเป็นอาจารย์ หอพัก 23 ท่านร่างเล็กๆ ดูเสียงดัง ท่านรักเด็กตึก 23 ของท่านมาก ใครจะมากล้าเกินตึก 23 ไม่ได้ ท่านมีน้องสาวมาพักอยู่ด้วยเรียนอักษรศาสตร์จุฬา ต่อมาภายหลังท่านคือคุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ อธิบดีกรมศิลปากร ท่านเขียนหนังสือเก่งมากทั้งร้อยแก้วร้อยกรอง ข้าพเจ้าเคยได้รับการส่งสอนจากท่านเรื่อง การวางโครงเรื่องและการวางตัวละครในการเขียนเรื่อง

อาจารย์สมพร ท่านร่างเล็กและเตี้ย ท่านจึงชอบใส่รองเท้าส้นสูงมากๆ จนเวลาเดินเหมือนเขย่ง ท่านเป็นอาจารย์ประจำ หอ 25 ท่านไม่ได้แต่งงาน เมื่อเกษียณก็ไปสร้างบ้านอยู่ที่เชียงใหม่ หมูเดียวกับอาจารย์บุญจันทร์ และอาจารย์สุวิศ เวลาข้าพเจ้าไปเยี่ยมจึงได้เยี่ยมทั้งสามท่าน ปัจจุบันอาจารย์สมพรคงอยู่เชียงใหม่คนเดียวเป็นเพื่อนกับพี่เทียน

อาจารย์ทองเครือ ท่านรูปร่างสูงโปร่ง ผิวคล้ำ ท่านสอนภาษาไทย เวลาท่านพูดเหมือนคนเหนือๆ ท่านชอบใส่เสื้อติดกระดุมทองห้าเม็ด นิ้วใส่แหวนทองหลายนิ้ว เวลาเรียนเราชอบมองทองที่ตัวท่าน คิดเผื่อไปว่าเมื่อออกไปสอนหนังสือจะต้องมีเสื้อกระดุมทองเหมือนท่านบ้าง แต่แก้

จนป่านนี้ยังไม่มีสักเม็ด คงต้องรอชาติหน้าตอนบ่ายๆ ได้ทราบว่าคุณชาย
ท่านเป็นเจ้าของไร่ชาละมั่งที่เชียงใหม่

อาจารย์สุวรรณ ท่านสอนภาษาไทย อ่านกลอนไพเราะ สวย
เหมือนสาวชาววังเวลาพูดท่านจะเชิดหน้า ท่านเคยแสดงเป็นนางเอกใน
ละครเรื่องเลือดสุพรรณ เมื่อท่านแต่งงาน ท่านได้ยศเป็น คุณหญิงศรีภักย์
พิพัฒน์

อาจารย์เยาวลักษณ์ ท่านเป็นบัณฑิตใหม่จากจุฬาสอนวิชาสังคม
ท่านเป็นคนขำกว้างบอบบาง ค่อนข้างสูง ท่านเป็นคนแรกที่สวมกระโปรง
ทรงนิลดู ใส่รองเท้าสานโปร่งสีนวลรัดข้อเท้า พวกเราชอบมองท่านสวย
อยากแต่งตัวอย่างท่านบ้าง

อาจารย์ชิดชม ท่านสอนประวัติศาสตร์สากล ท่านแนะวิธีจำชื่อ
บุคคลสำคัญให้จำง่าย เช่น เมาชะตุง ก็จำไว้ว่า เมื่อ เมาก็ต้อง เซ แล้ว
ชนดัง ตุง เวลาเดินมาท่านจะต้องมาด้วยกันกับอาจารย์บุบผา ที่เป็นเพื่อน
รัก และเราก็รู้ว่าท่านทั้งสองกำลังมาจากกลิ่นน้ำหอมที่อึดอัดตอนนั้น
เพราะอาจารย์บุบผาท่านใช้น้ำหอม ตามู

อาจารย์สุภาพ ท่านเป็นคนสุภาพสมชื่อ เป็นคนสวย ผิวขาว สูง
โปร่ง สอนวิทยาศาสตร์ เวลายิ้มเห็นฟันขาวเหงือกสีชมพู ท่านแต่งงาน
กับชาวออสเตรเลีย ย้ายไปอยู่ออสเตรเลียจนปัจจุบัน ท่านครองเรื่องปฏิบัติ
ธรรม ทำสมาธิ นับถือหลวงพ่อบุชา

อาจารย์จิตเยี่ยม ท่านสอนฟิสิกส์ ท่านสอนเราสามปี ท่านมีลูก
ปีละคน เวลาท่านสอนคำนวณกลศาสตร์ ท่านจะบอกโจทย์จบก็รู้คำตอบ
เลย พวกเราตามไม่ทันว่าคิดกันมาได้อย่างไร เป็นอยู่เช่นนั้นจนเราทนม
ไหว ไปสอบถามประวัติท่านได้ความว่า ท่านเก่งมากโบว์แดงจากจุฬาสอน

เราเลยร้องขอโบว์ดำจากจุฬามาสอนแทน เพราะเราตามโบว์แดงไม่ทัน
แต่อย่างไรหลายปีเราก็ผ่านไปได้ทุกคน ทุกปี ไม่รู้ได้เองหรืออาจารย์ปล่อย
คะแนน

อีกท่านที่จะเว้นกล่าวถึงไม่ได้ คือ อาจารย์เบญจมาศ ท่านก็อายุ
ไล่ๆ กับพวกเรานี้แหละ เพิ่งจบใหม่ๆ ท่านสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ท่าน
ให้ความเป็นกันเองกับพวกเรามาก เราจึงสนิทกัน ยิ่งมาภายหลัง ท่าน
แต่งงานกับเพื่อนร่วมรุ่น ป.ม.หลังกระทรวง กับข้าพเจ้า เราก็ยิ่งสนิทกัน
มากขึ้น เคยไปเที่ยวยุโรปด้วยกัน นอนห้องเดียวกัน

อาจารย์อุทัยวรรณ ท่านสอนภาษาอังกฤษ ออก accent ชัดเจน
ท่านค่อนข้างดุตอนเกษียณท่านรวมกลุ่มเกี่ยวกับ ช.อ.ศ. เมื่อข้าพเจ้า
เกษียณ ก็ได้ไปรวมเที่ยวกับท่านด้วยตอนหลังท่านหายไปได้ข่าวว่าท่าน
เดินไม่ไหว

อาจารย์จระไน ท่านสอนตรีโกณ ตอนท้ายชีวิตราชการ ท่านไป
ช่วยงานพัฒนาคณิตศาสตร์ที่ สสวท. ส่วนข้าพเจ้าไปช่วยวิชาวิทยา
ศาสตร์ จึงได้มีโอกาสพบกับ

อาจารย์ชลอบุญ ท่านสอนศาสนาและศีลธรรม ท่านสอนว่า จะ
ทำอะไรก็ให้ยึดหลักคำสอนของพุทธองค์ ไม่ให้เบียดเบียนใครและรู้จัก
ให้อภัย วิธีการเรียนการสอนให้ยึดหลักอริยสัจ 4 การสอบทุกครั้งต้องสอบ
ได้ไม่เกินอันดับที่ 5 ท่านเป็นผู้พาพวกเราไปแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
ที่โบสถ์วัดบวรนิเวศวรวิหาร ทั้งท่านให้คำกลอนไว้ล้อเลียนและเตือน
ตนเองว่า “กินกิน นอนนอน จนหมอนเป็นมัน วิชาสักอันไม่มีติดตัว”

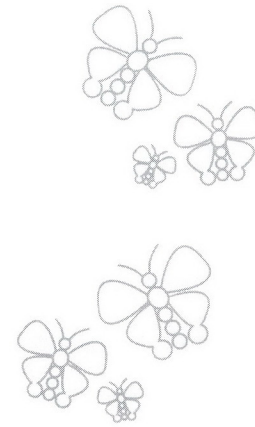
สำหรับ ป.ม. หลังกระทรวง อาจารย์ที่ข้าพเจ้าสนิทด้วยมากที่สุด
คือ อาจารย์มานี ธรรมครองอาตม์ ท่านไปราชการที่ใดก็จะมีเมตตามีของ
ฝากเสมอ ท่านไปญี่ปุ่นก็ซื้อแหวนมุกมิกิโมโตะมาฝาก ข้าพเจ้าใส่ติดนิ้วจน

วงมันเล็กใส่ไม่ได้ ต้องถอดเก็บไว้ บั้นปลายชีวิตท่านผิดหวังกับครอบครัว
ท่านมาก ท่านไปถือศีลที่วัดเขาเต่าหัวหิน และไปป่วยเสียชีวิตที่นั่น เรา
คณะศิษย์ไปรับศพท่านกลับกรุงเทพฯ ให้ลูกๆ ท่านจัดงานพิธีพระราชทาน
เพลิงให้

ทุกวันนี้ เราจะรวมกลุ่มกันไปกราบเคารพท่านอาจารย์ที่ยังมีชีวิต
อยู่ในทุกวันครู 16 มกราคม รวมตัวกันที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
บ้าง ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมบ้าง ตามแต่จะนัดกัน ที่ยังอยู่ก็
สังสรรค์กัน ที่ล่วงลับไปแล้วก็ทำบุญส่งไปให้ ชีวิตก็เท่านี้แหละนับวัน
จะเหลือแต่ชื่อ สักวันก็คงถึงวันของเรา

พระบารมีล้นเกล้า

ข้าพเจ้าขอจบด้วยความปลื้มปิติในพระบารมีล้นเกล้า อันเป็น
ความสุขความทรงจำที่ตราตรึงอยู่ในดวงใจของข้าพเจ้าจนวันสุดท้ายของ
ชีวิต คือ การได้รับโอกาสเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระ
พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์

ในช่วงชีวิตรับราชการ สามิข้าพเจ้าได้รับพระทานบัตรเชิญเข้าร่วม
งานสโมสรสันนิบาตพร้อมภริยา เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ในพระ
บรมมหาราชวัง 3 ปีซ้อน 2 ปีแรก สามิไม่อยู่ไปราชการต่างประเทศ
ข้าพเจ้าจึงไปงานร่วมกับพี่สาว ซึ่งอยู่ในtimenayพลทหาร เวลาจัดแถว
รอรับเสด็จท่านนายพลทหารก็เมตตาให้ผู้หญิงอยู่แถวหน้า และข้าพเจ้า

ก็ให้บังเอิญได้อยู่ตรงระหว่างกลางแถวพอดี เมื่อทั้งสองพระองค์เสด็จลง
ทรงทักทายเหล่าผู้เข้าเฝ้าถวายพระพร เมื่อมาถึงแถวของกลุ่มนายพล ทั้ง
สองพระองค์เสด็จประทับตรงกลางกลุ่ม เป็นบุญของข้าพเจ้าที่ได้ยืนอยู่
เบื้องพระพักตร์ ข้าพเจ้าชนลูกชาไปทั้งตัว ถอนสายบัว ก้มหน้าลงถวาย
ความเคารพ ไม่กล้าเงยหน้าขึ้นได้ยินพระสุรเสียงขององค์พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว นุ่มนวลกังวาล “แถวนี้ถูกผู้หญิงยึดแถวหน้าหมด” ตามมา
ด้วยเสียงทรงพระสรวลของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ไส้ตุจะหึ่งเงิน
เป็นบุญเหลือเกิน เมื่อทรงทักทายแล้วก็เสด็จผ่านไป ข้าพเจ้าจึงเงยหน้า
มองตามทั้งสองพระองค์ไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฉลองพระองค์
ชุดนายทหารเต็มยศ สมเด็จพระบรมราชินีนาถฉลองพระองค์ ชุดไทย
ผ้าไหมสีปักแมลงทับ พระฉวีวรรณผ่องทั้งวรกาย ภาพนี้จำติดตามาจน
ทุกวันนี้ จนจำไม่ได้ว่าปีที่ 2 พระองค์ท่านทรงชุดอะไร ส่วนปีที่สาม คือ
ปีที่พระองค์ท่านโปรด ฯ ให้จัดงานสโมสรสันนิบาต

เข้าเฝ้า สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร 2 ครั้ง
ครั้งแรกเข้ารับพระราชทานเข็มกาชาด ที่สภากาชาดไทย ครั้งที่
สอง เข้ารับพระราชทานเข็มครุอาวุโส (เข็มดี) เนื่องในโอกาสเกษียณ
อายุราชการ ในพระบรมมหาราชวัง

เข้าเฝ้า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ รับ
พระราชทานรางวัลหนังสือดี เนื่องในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ณ หอ
ประชุมคุรุสภา

เข้าเฝ้า สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ รับพระราชทานรางวัลหนังสือ
ดี เนื่องในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ณ หอประชุมคุรุสภา

ปีที่ข้าพเจ้าเกษียณอายุราชการ สิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการทำมากคือ
ได้กราบพระบาทของทั้งสองพระองค์ถึงวันจักรีเดือนเมษายนปีนั้น ข้าพเจ้า
และครอบครัว จึงไปรอเฝ้าที่หน้าปราสาทพระเทพบิดร พวกกันไปแต่เช้า
เพื่อให้ได้ที่นั่งคอยแถวหน้า ทั้งสองพระองค์เสด็จมาใกล้เที่ยง มีสมเด็จพระ
เทพรัตนฯ ตามเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับพระบาท
บนผ้าขาวที่ข้าพเจ้าปูคอยไว้ ข้าพเจ้าได้กราบลงที่พระบาทด้วยความปลื้ม
ปิติ ข้างตัวข้าพเจ้ามีพานพวงมาลัยแต่มีพวงเดียว ส่วนข้างตัวสามีมี
พานทองเงิน พระองค์ท่านคง ทรงรู้ จึงเสด็จเลยไปประทับ รับซองเงินจาก
สามี สมเด็จพระบรมราชินีนาถฯ เสด็จมาประทับรับพวงมาลัยจากข้าพเจ้า
และประทับให้ข้าพเจ้าได้กราบพระบาท เมื่อข้าพเจ้าเงยหน้าขึ้นสบพระ-
พักตร์ พระองค์ทรงแย้มพระสรวล ตรัสถาม “मारोनान् हेनोयใหม่จะ”
ข้าพเจ้าตกใจตอบไม่ถูก คำราชาศัพท์พากันวิ่งหายไปหมด เสียงคนข้าง
หลังตะโกนตอบแทนมา “ไม่เมื่อย ไม่เหนื่อย พะยะคะ” พระองค์ท่านทรง
พระสรวล พร้อมยกพระหัตถ์โบกให้ ข้าพเจ้าก็มลงกราบอีกครั้ง (อยาก
เขกบาลตัวเองสักร้อยครั้ง)

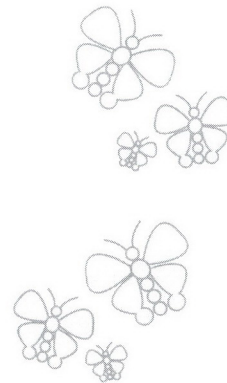
ส่วนหลานสาวของข้าพเจ้า เขารักสมเด็จพระเทพรัตนฯ มาก พอ
เห็นพระองค์เสด็จด้วยก็รีบเฝ้าแย้มกร้อยออกมาทำไว้นั่น เเตรียมถวาย
สมเด็จพระเทพรัตนฯ ตั้งใจจบล้มกราบทั้งสองพระองค์เมื่อเสด็จผ่าน

โอ! ชีวิตเต็มอิมจังๆ หลังเกษียณอายุราชการ ได้กราบพระบาท
ทั้งสองพระองค์เป็นบุญของข้าพเจ้าและครอบครัวเหลือหลาย ถึงวันตาย

ก็ไม่เสียดายชีวิต เพราะได้ความทรงจำที่แสนงดงามติดตามไปด้วย หาก
มีโอกาสได้เกิดอีก ขออธิษฐานให้ได้เกิดเป็นคนไทย ได้เป็นข้าราชการใช้เบื่อง
พระยุคลบาทตลอดไป

สินามิ ธรณีพิบัติ พลังทำลายล้างธรรมชาติ

ในช่วงชีวิตเกือบ 80 ปี ที่อยู่บนโลกนี้ของข้าพเจ้า นับแต่จำความ
ได้ ไม่เคยพบเคยเห็นภาพเหตุการณ์ที่แสนโหดเหี้ยม หวาดเสียวน่าสะพรึง
กลัว น่าขนลุกขนพอง เท่ากับภาพที่เห็นผ่านจอโทรทัศน์กับเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้น ที่ 6 จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 เวลาราว 8 โมงเช้า

ภาพคลื่นที่ตึกลูกสูงเกือบ 10 เมตร พุ่งเข้าหาฝั่งด้วยความ
เร็ว 160-200 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ภาพทะเลบ้าส่งเสียงครึกโครมผสม
กับเสียงหวีดร้องอย่างตื่นตระหนกของฝูงชน ที่วิ่งตะเกียกตะกายหนี
คลื่นมหาภัย ที่ไร้ซึ่งความปราณี มั่นกวาดเอาบ้านช่อง ผู้คน และ
ทุกสิ่งที่ยาวงหน้า ให้วูบหายไปในพริบตา หลังทะเลหยุดบ้า ทุกสิ่ง
ทุกอย่างก็ราบเรียบโล่งตาไปหมด เกาะในทะเลหายไปราบกับ
ผิวทะเล

สึนามิ (Tsynami) เป็นภาษาญี่ปุ่น คือชื่อของคลื่นยักษ์มหาภัยนี้
ไทยกำหนดให้ชื่อ **ธรณีพิบัติ**

วันที่ 24-25-26 ธันวาคม 2547 เป็นช่วงฉลองคริสต์มาส มีชาว
ต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวยุโรปจำนวนมากนิยมมาเที่ยวฉลองปีใหม
่กันที่ภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ต และพังงา เพื่อ
ชมความงามของท้องทะเลอันดามัน ต่างพากันหลังไหลเดินทางมาจาก
มาตุภูมิมาชุมนุมฉลองกันโดยมิได้มีลางบอกว่าจะต้องเอาชีวิตมาฝังไว้
ณ ท้องทะเลแห่งนี้

เช้าวันที่ 26 ธันวาคม 2547 เวลาประมาณ 8 โมงเช้า ภาพ ณ
ชายหาดริมทะเลภูเก็ต ที่ยังคราคร่ำด้วยผู้คนหลังงานฉลองเมื่อคืนที่ผ่านมา
มา บ้างก็ลงเล่นน้ำทะเล บ้างก็เดินชมทะเลยามเช้า บ้างก็นอนกึ่งบน
พื้นทราย ยังไม่สร่างเมา ฯลฯ จั๊บลัน ท่ามกลางท้องฟ้าใส ทะเลสวย
น้ำทะเลก็ลดแห้งลงทะเลไปไกลเป็นกิโลเมตร บางคนวิ่งตามน้ำทะเลลงไป
ในทะเลด้วยความอยากรู้ บางคนยืนมองอยู่บนฝั่งด้วยความสงสัย คละ-
เคล้าไปกับเสียงตะโกนให้หนี ต่อมาประมาณ 5 นาที คลื่นที่ไหลลงทะเล
ก็ตีกลับเป็นคลื่นมหึมาโถมเข้าหาฝั่ง คลื่นสูงเกือบ 10 เมตร ด้วยความ
ตกใจต่างพากันวิ่งหนีสุดชีวิต ส่วนหนึ่งวิ่งขึ้นสู่ที่สูงรอดชีวิต ส่วนหนึ่งถูก
กวาดหายลงทะเล พร้อมอาคารบ้านเรือนเป็นหลังๆ หรือทั้งหมู่บ้าน หาย
เรียบในพริบตาและท่ามกลางความสงบเงียบของท้องทะเล เกาะแก่งกลาง
ทะเล ก็หายราบเป็นท้องทะเลสงบ

คลื่นยักษ์มหาภัยที่เกิดขึ้นทางภาคใต้ของเราครั้งนี้ เป็นเหตุ
สืบเนื่องมาจากแผ่นดินไหวโดยเปลือกโลกเคลื่อนตัวแยกจากกัน ซีกหนึ่ง
จมลง ซีกหนึ่งลอยขึ้น ทำให้เกิดคลื่นพลังสูงมหาศาล คลื่นนี้จะเดินทาง

ออกไปด้วยความเร็วยิ่งกว่ากระสุนปืนที่พุ่งออกจากปากกระบอก และเมื่อ
มาถึงฝั่งพื้นดินที่สูงขึ้นจะชะลอคลื่นให้ช้าลง แล้วดูดน้ำจากชายฝั่งให้ลด
ถอยลง แล้วก่อเป็นกำแพงคลื่นสูงลี้วดีกลับโถมเข้าทำลายทุกสิ่งบนแผ่นดิน

สึนามิในเช้าวันที่ 26 ธันวาคม 2547 มีจุดเกิดห่างจากภูเก็ตไป
ทางตะวันออกเฉียงใต้ ราว 500-600 กิโลเมตร คือที่จังหวัดอาเจะห์ บน
เกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย คลื่นยักษ์จากจุดกำเนิด ปล่อยพลัง
ทำลายล้างยิ่งใหญ่ของมันเข้าใส่ชุมชนริมฝั่งทะเลใน 12 ประเทศ ตั้งแต่
มาเลเซียจรดโซมาเลีย ริมฝั่งด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกา ไกลออกไป
กว่า 7,000 กิโลเมตร ประเทศที่รับเคราะห์หนักๆ โดยตรง มี 4 ประเทศ
ได้แก่ อินโดนีเซีย ศรีลังกา อินเดีย ไทย

สำหรับประเทศไทย จังหวัดที่ถูกภัยจากคลื่นสึนามิ มี 6 จังหวัด
ทางภาคใต้ ได้แก่ระนอง พังงา กระบี่ ตรัง ภูเก็ต สตูล และจังหวัดที่
โดนหนักที่สุด คือ พังงา รองลงมาคือ กระบี่ ภูเก็ต

หลังคลื่นยักษ์ภาพฟ้าสว่าง น้ำใส ทะเลเรียบ ภาพชายหาดที่
เต็มไปด้วยซากสลักหักพัง และศพลอยเต็มชายหาด กระแสน้ำของคลื่น
สึนามิกวาดเอาหมู่บ้าน อาคาร บ้านเรือน สิ่งกีดขวาง จำนวนมากหายไป
ในพริบตา โยนเรือประมงหนักหลายตันไปกองรวมกันบนลานจอดรถ ถล่ม
ใส่สระน้ำ และล้นบ้น้ำของรีสอร์ท โรงแรมราคาแพง เสียหายยับเยิน

มหาวิบัติจากสึนามิแห่งอันดามันครั้งนี้ ถูกจารึกไว้ว่าเป็นภัย
ธรรมชาติครั้งที่สร้างความเสียหายให้กว้างขวางและลึกซึ้งมากมายที่สุด
ครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ มีผู้ตกเป็นเหยื่อต้องสังเวย
ชีวิตกว่า 300,000 คน อีกราว 600,000 คน ได้รับความเจ็บ และสูญหาย
ประมาณ 2 ล้านคน ตกอยู่ในสภาพสิ้นเนื้อประดาตัว ทั้งหมดรอคอย

ความช่วยเหลืออยู่ในจุดต่างๆ กระจายกระจายอยู่ใน 12 ประเทศ ในสภาพ
ไร้ที่อยู่อาศัย เหนื่อยอ่อน ขาดแคลน และถูกคุกคามด้วยโรคภัย

ประเทศไทยมีผู้สูญหายและเสียชีวิตนับหมื่น มีทั้งนักท่องเที่ยว
จากยุโรปและอเมริกานับหมื่นคนเช่นกัน จังหวัดที่มีการสูญหาย บาดเจ็บ
และสูญเสียชีวิตสูงที่สุดทั้งชาวไทยและต่างชาติ คือ จังหวัดพังงา

ความจริงแล้ว หากเรามีความรู้เรื่องสึนามิอยู่บ้าง ก็อาจเอาชีวิตรอดได้ เสียหายไปแต่เพียงสมบัติพัสถานอย่างเช่นมีผู้ไปพักผ่อน เล่น
ชายหาดอยู่ที่เกาะมอแกน ผู้มาท่องเที่ยวและชาวบ้านต่างก็พากันรอด
ปลอดภัย ไม่มีผู้ใดเสียชีวิต มีแต่บ้านอยู่อาศัยและเรือทำมาหากินของ
ชาวมอแกน ที่ถูกกวาดหายไปราบเรียบทั้งเกาะ ทั้งนี้เพราะชาวมอแกนเมื่อ
เห็นน้ำทะเลลดฮวบลงทะเล ก็ตะโกนบอกต่อๆ กันให้รีบหนีขึ้นภูเขาโดย
เร็ว ชาวของไม่ต้องห่วงเอาชีวิตรอดไว้ก่อน พวกเขาเล่าให้ฟังภายหลังว่า
เป็นคำสอนมาแต่ปู่ตายายว่า เมื่อใดน้ำทะเลลดฮวบฮาบจะเกิดคลื่น
ยักษ์มหาภัย ให้วิ่งหนีลูกเดียว นักท่องเที่ยวที่เกาะมอแกนทุกคนจึงรอด
ชีวิต มีदारวีย์รุ่นไทยหลายคนอยู่บนเกาะมอแกนในวันนั้น รู้สำนึกในบุญ
คุณชาวมอแกนได้กลับไปให้ความอนุเคราะห์ภายหลัง เช่น จัดกิจกรรมหา
เงินไปสร้างบ้านพักให้ ซื้อเรือทำมาหากินให้ และจัดซื้อเครื่องใช้ที่จำเป็น
ให้ เป็นต้น

หลังมหาภัยคลื่นสึนามิ ในหกจังหวัดภาคใต้ คือ คนเจ็บ คนลื่น
เนื้อประดาตัว นั่งกอดเข่าเจ้าทุกข์ไม่รู้ชะตาชีวิต โดยเฉพาะที่พังงา กระบี่
ภูเก็ต ครคร่ำไปด้วยนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่รอคอยการค้นหาคศพญาติ
พี่น้องที่มาเสียชีวิตไปกับคลื่นมหาภัยครั้งนี้

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางวิกฤติการณ์ร้ายๆ ท่ามกลางความสูญ-
เสียครั้งยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ประเทศไทย ก็ยังมีแสงแห่งพระบารมี

ปกเกล้าของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ
แม่ไพศาล กอปรกับน้ำใจคนไทยที่ว่า **คนไทยไม่ทิ้งกัน**

คลื่นสึนามิจะยิ่งใหญ่รุนแรงสักปานใด ก็เทียบไม่ได้กับคลื่น
มหาชนธานน้ำใจของพี่น้องคนไทยทุกหมู่เหล่า ที่หลังไหลไปช่วยขับน้ำตา
เยื่อคลื่นสึนามิมหาภัยครั้งรุนแรง ทุกชั่วโง่ ทุกนาที ไม่มีขาดสาย

วันรุ่งขึ้นหลังถูกคลื่นสึนามิ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ของพระ-
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช
กุมารี เป็นองค์ประธาน นำถุงยังชีพประกอบด้วยอาหารแห้ง ของใช้
ประจำวัน ฯลฯ ไปแจกจ่ายผู้ทุกข์ยากถ้วนหน้าโดยไม่เลือกชาติ ศาสนา
ชนชั้น เพื่อบรรเทาทุกข์เฉพาะหน้าไปก่อน ตามติดๆ ด้วยมูลนิธิอาสาเพื่อน
พึ่ง (ภาฯ) ยามยาก สภากาชาดไทย โดยมีพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า-
โสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ เป็นองค์ประธาน นำถุงยังชีพตามไป
สมทบ ประทานข้าวสาร อาหารแห้ง ยารักษาโรค ประทานกระทะ หม้อ
หุงข้าวไฟฟ้า มุ้ง หมอน ผ้าห่ม ฯลฯ ทหารนาเดินที่ไปตั้งให้พักชั่วคราว

นอกจากนี้ มีหน่วยงานการกุศลต่างๆ พากันตั้งโรงครัวหุงข้าวเลี้ยง
รายวันวันละสามเวลา

กล่าวได้ว่า ในประเทศไทย ผู้ประสบภัยทุกข์ยากล้วนได้รับความ
ช่วยเหลือทันควัน ไม่มีวันอดตาย มีที่อยู่ที่กิน ไม่ขาดแคลน เสื้อผ้ามีให้
สวมใส่ เพราะน้ำใจคนไทยไม่ทิ้งกัน

ภาครัฐระดมสรรพกำลังเต็มพิกัด ภาคเอกชนยื่นมือเข้ามา
สนับสนุนเต็มที่ สถานีโทรทัศน์ทุกช่องงดรายการบันเทิง หนังสือพิมพ์
เกือบทุกฉบับทุ่มกำลังนักข่าวในสังกัดลงไปเกาะติดในพื้นที่เสนอข่าวความ
กันวันต่อวัน ดารานักร้องนักแสดง คนดังจากทุกวงการ พร้อมออกพร้อมใจ

กันสละทรัพย์ สละร่างกายยกย่องยกย่องคนละมือคนละไม้ รวบรวม
สิ่งของบริจาคส่งไปในพื้นที่กันทั้งวันทั้งคืน ขนกันไม่หวาดไม่ไหว ทหารช่าง
นักเรียนช่าง ช่วยซ่อม ช่วยสร้างบ้านพักอาศัย

ภาพประทับใจอย่างนี้คงหาดูที่ไหนไม่ได้ นอกจากสังคมแบบ
ไทยๆ ที่ไม่เคยทอดทิ้งกันยามตกทุกข์ได้ยาก

ในการนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้มูลนิธิราช
ประชานุเคราะห์ สร้างโรงเรียนประจำองรับเด็กกำพร้าขาดพ่อขาดแม่
อันเนื่องจากมหาภัยพิบัติครั้งนี้ ซึ่งมีอยู่ 600 กว่าคน ให้อยู่ในพระอุปถัมภ์
เด็กกำพร้าเหล่านี้จะได้รับการเลี้ยงดู มีที่อยู่ ที่กิน ที่เรียน จนกว่าจะบรรลุนิติภาวะ
และได้รับการศึกษาระดับปริญญา และโปรดเกล้าฯ ให้สร้าง
โรงเรียนอีก 30 กว่าแห่งทั่วทุกจังหวัดที่โดนภัยสึนามิ แทนโรงเรียนเดิมที่
พังทลายไป

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โปรดเกล้าฯ ให้นำเงิน
บริจาคที่ได้รับเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา จัดซื้อที่ดิน 600กว่าไร่
สร้างบ้านพักอาศัยและแบ่งที่ดินทำกินให้แก่หญิงหม้ายจากภัยครั้งนี้
จัดเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ทางด้านการรักษาพยาบาลดูแลรักษาผู้บาดเจ็บ คุณหญิงสุดา-
รัตน์ เกตุราพันธุ์ ร.ม.ต.กระทรวงสาธารณสุข ลงไปกำกับด้วยตนเอง
โรงพยาบาลทุกแห่งใน 6 จังหวัด ภาคใต้ทำงานกันเต็มกำลัง แพทย์และ
พยาบาลทั่วประเทศหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันลงไปช่วย ให้การรักษากัน
สุดกำลัง ไม่แยกชั้น วรรณะ ชาติ ศาสนา ทุกคนได้รับการดูแลเอาใจใส่
เท่าเทียมกัน

ด้านสภาภชาชาติไทย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช
กุมารี องค์อุปนายกสภาภชาชาติไทย ทรงไปกำกับการรับบริจาคโลหิต ด้วย
พระองค์เอง โโลหิตสำหรับชาวต่างชาติที่ขาดแคลนหายาก ก็ทรงขอไปทาง
สถานทูตประเทศต่างๆ ในประเทศไทย ชั่วข้ามคืน โโลหิตที่ต้องการ
ล้นโรงพยาบาล ทรงโปรดให้ระงับการบริจาคไว้ก่อน ให้ทุกคนจดชื่อที่อยู่
ไว้ สำหรับติดตามได้เมื่อต้องการ งานหนักและยากลำบากหลังเหตุการณ์
คืองานค้นหาศพผู้เสียชีวิต หน่วยงานใหญ่ในการนี้ คือ หน่วยงานเก็บศพ
และค้นหาศพ **ที่วัดย่านยาว** จังหวัดพังงา ศพคนตายนับพันๆ คนมารวม
ให้พิสูจน์ มีอาสาสมัคร ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติสมัครเข้ามาเองโดย
ไม่เรียกร้องค่าแรง จำนวนสองพันกว่าคน ภายใต้การดูแลของแพทย์หญิง
คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
กระทรวงยุติธรรม ทุกคนช่วยกันทำงานอย่างเร่งรีบ กินนอนกับศพ ศพไทย
รู้ตัวแล้ว...ญาติพี่น้องที่ยังอยู่ก็ช่วยกันเผา ศพต่างชาติต้องแช่เย็นรอญาติ
มารับ

นานวันศพเน่ามาก ยิ่งยากต่อการพิสูจน์ สุดท้ายต้องพิสูจน์จาก
ฟันของศพ เล่าว่า กว่าจะได้ฟันออกมาพิสูจน์ ต้องเคี้ยวหนอนตัวเบ้งๆ ออก
มากองไว้เป็นสิบๆ ตัว แม้กระนั้นทุกคนก็พยายามพิสูจน์เพื่อเป้าหมายเดียว
คือ **ช่วยนำเขากลับบ้าน**

มีเรื่องเล่าเพื่อคลายความเครียดว่า น้ำใจอันล้นเหลือของคนไทย
นั้นแทบกล่าวได้ว่า คนไทยทุกคนอยากมีส่วนร่วมช่วยในงานชันน้ำตาครั้งนี้
เห็นได้จากข่าวที่ว่า เพียงคุณหญิงคุณหมอมพรทิพย์ ประวรภ อยากรได้
ไอศกรีมมาเลี้ยงอาสาสมัครที่กำลังเครียดกันเหลือเกิน เพียงแค่นี้ เจ้าของ
โรงงานไอศกรีมทุกเจ้าในพังงาและจังหวัดใกล้เคียงก็ส่งมาจนกินไม่หมด

หรือแค่คำเปรียบว่า ผมเฝ้าของสมาชิกอาสาสมัครของท่านนั้นสมควรได้รับการทำความสะอาดซะที วันรุ่งขึ้น ร้านเสริมสวยในจังหวัดภาคใต้พากันยกโขยงขนอุปกรณ์มาสระมาซอย มาตัดกันพร้อมเพรียง แถมช่างนวดเท้ามานวดให้ด้วย และอีกไม่กี่วันต่อมา เจ้าของโรงเรียนเสริมสวยใหญ่ในกรุงเทพฯ สมศักดิ์ ชลาชล ก็นำขบวนช่างผมจากกรุงเทพฯ แทบเหมาเครื่องบินไปเสริมสวยคลายเครียดให้อาสาสมัครกันถ้วนหน้า

ข่าวความมีน้ำใจของคนไทยครั้งนี้ เป็นเรื่องเล่าลือไปไกลทั่วโลก สมาคมการกุศลหน่วยกู้ภัยเก็บศพจากทั่วประเทศพากันลงไปช่วยในการค้นหาศพ ต่างพากันกล่าวเป็นทำนองเดียวกันว่า "...ทำงานกู้ภัยผจญเหตุการณ์ร้ายๆ มานับสิบๆ ปี เหตุการณ์ครั้งนี้ร้ายแรงที่สุด คนตายมากที่สุด หันไปทางไหนก็เจอ เดินไปไม่ถึง 10 ก้าวก็เจอ..."

ศพที่ทำให้ทุกคนที่พบอึ้ง คือ ศพหญิงวัย 40 ปี นอนจมอยู่ในโคลน กอดลูกวัย 4-5 ขวบไว้แน่น ด้านหลังผู้เป็นแม่ มีบาดแผลถูกเศษไม้ทิ่มแทงมากมาย แสดงว่า ตอนคลื่นยักษ์มา แม่ปกป้องลูกไว้สุดชีวิต

ประเทศต่างๆ ทั่วโลก ที่เห็นการช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างเข้มแข็งของประเทศไทยแล้ว ต่างพากันสรรเสริญ มีหนังสือแสดงความเสียใจถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและรัฐบาลไทย โดยเฉพาะประเทศทั้งหลายในยุโรปที่ประชาชนของเขามาเที่ยวและเสียชีวิตในครั้งนี้นี้ ต่างก็บริจาคเงินมาสมทบมูลนิธิชัยพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อช่วยเหลือสึนามิ องค์พระประมุขและผู้นำของประเทศเสด็จมา เดินทางมา เยี่ยมสถานที่ที่เกิดเหตุ เช่น เจ้าฟ้าชายชาร์ล ของอังกฤษ กษัตริย์และราชินีของเบลเยียม สวีเดน เนเธอร์แลนด์ นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ นาย

รัฐมนตรีอังกฤษ ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ฯลฯ เช่น ระหว่างวันที่ 17-19 กุมภาพันธ์ 2548 สมเด็จพระราชาธิบดีคาร์ล กุสตาฟ ที่ 16 แห่งสวีเดน และสมเด็จพระราชินีซิลเวีย ได้เสด็จมาเมืองไทยเพื่อเยี่ยมสถานที่เกิดเหตุสึนามิ เพราะมีชาวสวีเดน เสียชีวิตสูงสุดถึง 113 คน และสูญหายอีก 439 คน สมเด็จพระราชินีถึงกับหลั่งน้ำพระเนตรเมื่อเห็นสถานที่เกิดเหตุในการเสด็จครั้งนี้ได้เปิด ศูนย์การเรียนรู้เพื่อฟื้นฟูจิตใจเด็กต่างวัยที่ประสบภัยสึนามิ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ศูนย์แห่งนี้เป็นการร่วมมือระหว่างมูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยากสภากาชาดไทย กับมูลนิธิเด็กโลก ซึ่งสมเด็จพระราชินีซิลเวียทรงเป็นองค์อุปถัมภ์

อดีตประธานาธิบดีจอร์จดับเบิลยูบุช (ผู้พ่อ) และอดีตประธานาธิบดีบิล คลินตัน ของสหรัฐอเมริกา นอกจากจะเดินทางมาเยี่ยมแล้ว ยังกลับไปจัดงานรับบริจาคในประเทศสหรัฐอเมริกา ณ กรุงนิวยอร์ก เพื่อนำเงินมาทูลเกล้าถวายมูลนิธิชัยพัฒนาเพื่อสมทบทุนสร้างโรงเรียนประจำสำหรับเด็กกำพร้าจากภัยสึนามิ ในการนี้สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทรงโปรดฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเสด็จไปร่วมงาน

ขณะที่เล่าเรื่องนี้ เป็นเวลาที่เหตุการณ์สึนามิผ่านไปแล้ว 6 เดือน การช่วยเหลือก็ยังหลงเหลือไปไม่ขาด ศพอีกจำนวนมากยังไม่ได้พิสูจน์ ยานยาวต้องปิด อาสาสมัครต้องเดินทางกลับบ้าน จึงมอบให้หน่วยของตำรวจดำเนินการต่อไป ทหารช่าง นักศึกษาช่าง ก็ยังช่วยกันสร้างบ้านพักอาศัยถาวรให้ชาวบ้านที่ทุกข์ยาก สร้างกันไปแล้วเป็นพันๆ หลัง ก็ยังไม่เพียงพอ มูลนิธิชัยพัฒนาสร้างเรือประมงมอบให้ประกอบอาชีพ ภาครัฐมีเจ้าหน้าที่ฝึกอาชีพ เพื่อให้ผู้ทุกข์ยากได้รับการฟื้นฟูจิตใจ และตั้งครอบครัวใหม่

ขออนุญกุศลที่ทุกคนช่วยกันทำช่วยกันบริจาคมาทั้งหมด จงเป็น
กุศลส่งอย่าให้เราต้องประสบกับความโหดร้ายแสนสาหัสเช่นนี้อีก สาธุ

ผลงานเขียนของ ประพิน ออกละ

ชุดพระพุทธรูปแผ่นดินไทย

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช
พระบาทสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
พระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
สมเด็จพระสุริโยทัย
สงครามยุทธหัตถี
พระสุพรรณกัลยา
อยุธยาเมืองเก่าของเราแต่ก่อน
วีรสตรีไทย ผู้นำกองทัพขบไต้ศัตรู
ศึกบางระจัน

หนังสืออ่านประกอบ บุคณวนิยาย

เที่ยวไปในวันหยุด ได้รับรางวัล จากคณะกรรมการแห่งชาติว่า
ด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติปี 2527

ข้าพเจ้าได้รับรางวัล จากคณะกรรมการพัฒนาแห่งชาติ
ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี 2530

ชีวิตเจ้าทองแดง

ตะกร้อ

บนเส้นทางเกษตรกร

หนุ่มนาข้าว

สาวนาเกลือ

ตัวไร้ค่า

จดหมายจากบางกอก

ครูแจ่ม

นายคะน้ำกับคุณผักกาด

สวนในบ้าน

กุ่ม

กิ่งแก้ว

ณรน้อย 200 ปี

จ๋ามงกุฏ

ไต้ลูกรัก

กระดิ่งใบโพธิ์

กะปิ-น้ำเคย

โก่งกางเขยเจ้าหายไปไหน

อย่าเรียกฉันว่าลำไย

ตะโหนดราย

หนังสืออ่านประกอบ บุคสารคดีท่องเที่ยว

ราชบุรี

เพชรบุรี

สมุทรสงคราม

ประจวบคีรีขันธ์

สุพรรณบุรี

กาญจนบุรี

ชุมพร

สงขลา

สตูล

กระบี่

ระนอง

ภูเก็ต

ยะลา

นราธิวาส

ปัตตานี

หนังสือแบบเรียน

1. หนังสือประกอบการเรียน รายวิชา ว.๑
วิทยาศาสตร์ ๑ ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ พุทธศักราช 2527
2. หนังสือประกอบการเรียน รายวิชา ว.๒
วิทยาศาสตร์ ๒ ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ พุทธศักราช 2527
3. หนังสือประกอบการเรียน รายวิชา ว.๓
วิทยาศาสตร์ ๓ ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ พุทธศักราช 2527
4. หนังสือประกอบการเรียน รายวิชา ว.๔
วิทยาศาสตร์ ๔ ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ พุทธศักราช 2527
5. หนังสือประกอบการเรียน วิทยาศาสตร์ 1 (ว.1) ตามหลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นพุทธศักราช 2530
6. หนังสือประกอบการเรียน วิทยาศาสตร์ 2 (ว.2) ตามหลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นพุทธศักราช 2530
7. สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
8. สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

9. หนังสือสำหรับเด็กในวิชาวิทยาศาสตร์
10. การบริหารห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยม
11. เขียนให้กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ในหนังสือเรียน สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เฉพาะหมวดวิชา วิทยาศาสตร์
12. เขียนให้กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ในหนังสือเรียน สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เฉพาะหมวด วิชาวิทยาศาสตร์
13. เป็นตัวแทนประเทศไทย ไปร่วมเขียนตำราวิชาฟิสิกส์กับตัวแทนประเทศต่างๆ ใน South East Asia เพื่อใช้ประกอบการ สอนในโรงเรียนมัธยม ชื่อหนังสือ "LABORATORY MANAGE- MENT and TECHNIQUES for Schools and Colleges ณ RECSAM PENANG MALASIA เฉพาะหมวด 3 MANAGE- MENT OF THE SCIENEC LABORATORIES ความยาว 39 หน้า ขนาด 8 หน้ายก

ISBN 978-974-221-858-4

9 789742 218584

ช่วงหนึ่งแห่งกาลเวลา